

27

7

28

de la Comp^a de Jesus de Granada Ba

ADRIANVS

T. T. S. CHRYSO-*B-7787*

GONI S. R. E. PRE-
SBYTER, CAR-
DINALIS,

M.

B^r

DE
SERMONE LA-

TINO, ET MODIS LA-
TINE LOQVENDI.

*del libro de la
comp^a de Jesus de
granada -*

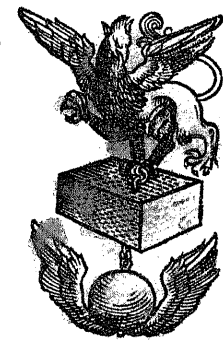
EIVSDEM

Venatio, ad Ascanium Cardinalem.

ITEM

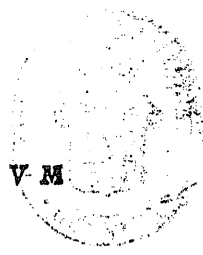
Iter Iulij II. Pontificis Rom.

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI,
1548.

ADRIANVS

CARDINALIS SANCTI

Chryfogoni, Carolo Principi Hispaniarum Salutem.

CONSIDERANTI mihi in hoc meo secessu, Princeps maxime, genus Latine loquendi, quod circa magni Ciceronis tempora politum, nitidum, candidum, naturali quadam copia felicitateque prouenit: nihil admirabilius uidetur, quam eos autores, uiros illos quidem omni bonarum literarum artiumque genere eruditos, uno propemodum modo, unaqueque natione, germanaque lingua locutos esse: priores, posterosque ita longe ab illo candore abesse, ut non idem Latinus sermo, sed aut omnino dissimilis, alius uel, aut profusus mutatus esse uideatur: ut iure dicat Quintil. Dicendi mutauimus genus. Et post pauca: Quid multis? totus prope mutatus est sermo. Festus uero Pompeius, Latine, inquit, loqui, a Latino dictum est, quae loquutio adeo est uersa, ut uix ulla pars eius maneat innoxia. Cum autem mihi tantum nunc otij sit quantum antea negotij esse solebat, et quod deo acceptum refero, ab omni reipublicae cura uacem, quae res maxime literis deditum animum iam inde a puero, uarijs officijs, aut potius laboribus, et uarijsque disiunxerat, Latini sermonis non uulgares, aut circumfrancos locos, sed intimo eorum, quos dixi, auctorum sacrario abditos, et uetustate obrutos, eruere, et in lucem proferre curavi, tibi que inscripsi quem naturae uis, patrius auitusque splendor, et incunilis seruator

adoleſcentiæ, ut alijs animi corporiſq; dotibus, ita literis quoq; ad ſpem ſummam culmenq; et ſaſtigiũ maximarum rerũ excitat et adducit. Erat in animo proſequi cœptum iam pridem opus, ſacros ueteris inſtrumenti libros ex Hebræo ad uerbum in Latinum ſermonẽ uertendi. Sed cum me procella temporis in Tridentinas rupes, quò Iudei ob Simonis cædem ne aſpirare quidem audent, detrufert, atq; animus iniquis nihil agere non poſſet, hæc ſum aggreſſus: quæ ſi grauitate aut magnitudine paria nõ fuerint, uilitate quidem, ut arbitror, et ſplendore tuo non minora reddetur. Sed ratio et quædam operis ſimilitudo exigere uifa eſt, ut commẽtariolum alium, quem de ſermone Latino nuper edideram, ijs quæ poſtea de modis Latine loquendi collegi, quaſi cuiuſdam præſatiuncula loco præponerem. Is autem erat huiuſmodi:

CVM Bononiæ uiri me aliquot eruditi, officij cauſſa conueniſſent, commentaremurq; inter nos, ut fit inter literarum ſtudioſos, de Latini ſermonis elegantiã, audiremq; eorum pleroſq; Apuleij, Sidonij, Capellæ, Fulgentij, non tam uerbis, quàm foetoribus ſcaturire, uerbaq; de industria promere aliorum etiam autorum, quæ aut abſoleta nimis, aut noua, et omnino barbara uiderentur, multaq; ego liberè (ut ſoleo) contra eorum ſermonis inſolentiam, non ſine ſtomacho, protuliſſem, idq; eo animoſius eſſem aggreſſus, quòd uiderem non tam paucorum ipſorũ, qui mecum ita eſſent congreſſi, quàm cæterorum ferè noſtri tẽporis hominũ unum atq; eundem eſſe errorẽ: forẽq; breui, ut relicta uetere, ueraq; Latinitate, in aliã omnino linguã, et quaſi barbaricẽ comigremus. Ea omnia

omnia longiuſculo tractata ſermone, et altiore repetita principio, perpetuaq; oratione, idcirco colligere, ac literis mandare uoluĩ: ut qui hæc legerint, malorum autorum imitatione omiſſa, perfectos illos Latini candoris parentes agnoſcant, ſtudeant, æmulentur. Sed iam quid cum illis egerimus, exponamus.

Quatuor propemodum poſt Romam conditam uidentur Latinorum doctorum fuiſſe tempora: Antiquiſſimum, Antiquum, Perfectum, Imperfectum.

Antiquiſſimum reperimus ab urbe condita perueniſſe uſque ad Liuium Andronicum: interuallumq; illud quatuordecim et quingentorum annorum fuiſſe, Marcus Tullius in Bruto cõmemorat. Et Horatius primum hunc ſcriptorum fuiſſe ſignificat, cum dicit:

—Habet hos numeratq; poẽtas

Ad noſtrum tempus Liui ſcriptoris ab auo.

In quo quidem tẽporis interuallo fuiſſe permultos doctos ſuſpicari magis (ut inquit Cicero) quàm intelligere poſſumus, cum nulla penitus eorũ extant in literis monumenta: præter orationem Appij Cæci, et quaſdam mortuorum laudationes, ſicut in Originibus ſcriptum reliquit Cato.

Antiquum uero tempus id dicimus, quod ab ipſo Liuiõ uſq; ad etatẽ Ciceronis, interfuit: quod quidẽ uix centum annos, ut ex ipſo Cicerone colligitur, exceſſit. In hoc autẽ temporis ſpatio, etſi quàm plurimi doctiſſimi uiri floruerunt, eos tamẽ horridioribus uerbis uſos, et ſine cultu et uerborum delectu locutos fuiſſe, Ciceronis ſequens etas notaui: ut uerũ id eſſe appareat, quod dicitur, Nihil eſſe ſimul inuentũ et perfectum. Repertores enim fuerant, et quaſi architecti Latinitatis, ut præclare dicit Horatius:

—Cum lingua Catonis, et Enni

Sermonem patrium dictauerit, & noua rerum
Nomina protulerit.

Nam Liuium anno ipso ante Ennium docuisse fabulam,
& Catonem Ennij fuisse æqualem scribit Cicero in Bru-
to, qui Liuium inepte scripsisse testatur, dicens eum do-
cuisse fabulam non satis dignam, quæ iterum legeretur.
Et de Ennio Ouidius de Tristib.

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

Testificatur hoc ipsum Suetonius in libello de claris grã-
maticis his uerbis: Grammatica Romæ ne in usu quidem
olim, nedum in honore fuit, nullo liberalibus disciplinis
uacante, Ennium quoque eius mediocriter extitit: siquidem
antiquissimi doctorum, quidam & poëtæ, & semigræci
erant. Liuium & Ennium dico, quos utraq; lingua domi-
forisq; docuisse adnotatum est. Catonis uerò orationes, ut
illis temporibus, ualde Cicero in Bruto laudat. Addit ta-
men, significare illas formam quandam ingenij, sed admo-
dum impolitam, & plane rudem. Et paulopost: Antiqui-
or, inquit, est Catonis sermo, & quædam horridiora uer-
ba: ita enim tunc loquebantur. Et eundem iam desitum legi
testatur, cum ait: Catonem uerò quis nostrum oratorum, qui
quidem nunc sunt, legit? aut quis nouit omnino? Et subdit,
non ignorare se nōdum satis esse politum hunc, & queren-
dum esse aliquid perfectius. Quo tēpore etiā fuit Corne-
lius Cethegus, quæ Cicero primū fuisse eloquentem affirmat
Ennij testimonio, qui in Annalibus suis sic de eo scripsit:

Additur orator Cornelius suauiloquente

Ore Cethegus.

Paulò uerò post, fuerunt Neuius, Plautus, Cæcilius, Pacu-
uius, Accius, C. Lælius, P. Scipio, Gracchi fratres, Scæuo-
la, L. Crassus, M. Antonius, Philippus, C. Cotta, & in-
numeri

numeri alij, quos ætas Ciceronis modò priscos, modò ue-
teres, modò patres, interdum antiquos, aliquando superio-
res appellat. Quos quidem ueteres, nimis antiquæ, & ple-
raq; dure loquutos notauit Horatius, cum dixit:

Si ueteres ita miratur, laudatq; poëtæ,

Vt nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.

Si quædam nimis antiquæ, si pleraq; dure

Dicere credat eos, ignaue multa fatetur,

Et sapit, & mecum facit, & Ioue iudicat æquo.

Cicero quoq; ueterum illum sermonem se quoq; improbare
ostendit, cum in Bruto dicit: Illius autem ætatis qui sermo
fuerit, ex Neuianis scriptis colligi potest. & subdit: Cæci-
lium & Pacuuium male locutos uidemus. Hinc Quintil.
Accio, inquit, & Pacuuius nitor, & summa in excolendis
operibus manus, magis uideri potest tēporibus quam ipsis
desuisse. Idem etiam dixit Lucretium non facere phrasim,
id est, corpus eloquentiæ. Martialis etiam de his ait:

Accius & quicquid Pacuuiusq; uolunt.

Et Cicero in Bruto: Carbonis & Gracchi habemus ora-
tiones, nondum satis splendidas uerbis, sed acutas: & sub-
dit: C. Gracchum de superioribus solum lego, manus tamen
extrema non accessit operibus eius, præclare inchoata
multa, perfecta non plane. Et iterum: L. Cotta cum uerbis,
tum etiam sono quasi subrustico persequebatur atq; imita-
batur antiquitatē. Et in eodem: Curionis loci sanè inanes,
uerumetiam nondum tritis nostrorum hominum auribus,
nec eruditi ciuitate tolerabiles. Et Quintil. pueros mo-
net, ne ueterum admiratores sint, dum sic præcipit: Ne
quis pueros antiquitatis nimis admirator in Graccho-
rum Catonisq; & aliorum similibus lectione dure scire ue-
lit: sicut enim horridi & iciumi. Tum autē quod quasi per
4 4 gradus

gradus eloquentia ad perfectionē ascenderit, testatur Cicero in eodem Bruto, cum dicit: *Quæ fuerit ascensio, & quàm in omnibus rebus difficilis optimi perfectio atque absolutio, ex eo quod dicam, existimari potest.* Et paulo post communeratis aliquot oratoribus, qui seni iam Ennio successerant, subiungit: *Iam enim erat quædam unctior & splendidior consuetudo loquendi.* Et subdit: *Sergius deinde Galba princeps ex Latinis, contulit orationi propria ornamenta.* Videre licet alios deinde gradus, cum idem Cicero subdit: *L. Furius Pilus perbene loqui Latine putabatur, literatiusq; quàm cæteri. L. Scæuola paulò etiam copiosior. & addit: Erat etiam Philippus in primis, ut temporibus illis, Græcis literis institutus.* Et in eodem Bruto, ad Gracchorum ætatem laus eloquentiæ perfecta nondum fuit. *Eloquentiæ autem ueluti gradus, ut dixi, factos esse docet idem Cicero in Tuscul. dicens: At contrâ, oratorem celeriter complexi sumus, nec eum prius eruditum, aptum tamen ad dicendum, post autem eruditum.* Nam Galbam, Africanum, Lælium doctos fuisse memoriæ traditum est. *Studiosum autem eum, qui ijs anteibat Catonem, post uero Lepidum, Catonem, Gracchos, deinde ita magnos nostram ad ætatem, ut non multum, aut nihil omnino Græcis cederetur.* Et alibi: *P. Scipio Latine loquendo omnes superabat.* Et iterum: *Quinti Catuli non antiquo illo more, sed penè hoc nostro.* Et Cicero in eodem Bruto notat ætatem ætati suæ proximã nondum perfectè locutam, dicens: *Inferioris autem ætatis erat proximus L. Sifennâ doctus uir, studijs optimis deditus, bene Latine loquens. Huius omnis facultas ex historia ipsius perspici potest. Qui cum facile omnes uincat superiores, indicat tamen quantum absit à summo. nam usus est aliqu*

aliquando ueteribus uerbis, & ab usu perfecto, & auri-
bus eruditis remotis. Recte enim loqui putabat, esse, inu-
sitate loqui. De ijs gradibus Quintilianus ita meminit: *Fue-
runt quædam genera dicendi, conditione temporum hor-
ridiora, alioquin magnam uim ingenij præ se ferentia.* Hinc sunt Lælij, Africani, Catones, Gracchi, mediam illam
formam tenent L. Crassus, Qu. Hortensius, tum deinde ef-
floreſcit non multum inter se distantium huiusmodi ora-
torum ingens prouentus. Sed Cornelius Tacitus de claris
oratoribus, hanc distinctam ueterum imperfectionem no-
tat ijs uerbis: *Quod ad Ser. Galbam, & C. Lælium atti-
net, & si quos alios antiquorum agitare non desistis, non
exigit defensionem, cum fatear quædam eloquentiæ eorū,
ut nascenti adhuc, nec satis adultæ defuisse. Sed hanc ni-
miam uetustatem Cicero omnino explodendam in Bruto
monet. Sed nimia, inquit, uetustas nec habet eam, quam
querimus, summitatem, nec est sane tolerabilis.*

HActenus de tempore antiquo, deinceps de perfecto
dicemus. Cæsar, ut idem Cicero refert, rationem ad-
hibens, consuetudinem prisce sermonis uitiosam & corru-
ptam, pura & incorrupta consuetudine emendabat. splen-
didam quandam, minimeq; ueteratoriam rationem dicen-
di tenens, scripsitq; ad Ciceronem de ratione Latine lo-
quendi, ac primo in libro dixit: *Verborum delectum ori-
ginem esse eloquentiæ, eiusq; copię principem, inuento-
remq; Ciceronem esse.* Quod affirmare uidetur & ipse
Cicero, dum in Bruto sic loquitur: *Certe & nos boni ali-
quid attulimus iuuentuti, magnificentius quàm fuerit il-
lud genus dicendi, & ornatius: & nocuimus fortasse, quod
ueteres orationes post nostras, non à me quidē, meis enim*

illas antepono, sed à plerisque legi sunt desitæ. Et subdit, Cum autem ex Sicilia me recepisssem, iam uidebatur in me quicquid esset, esse perfectum, & habere maturitatem quandam suam. Fuisse autem eandem perfectionem in plerisque Ciceronis æqualibus, testatur idem in eodem libro, ubi connumeratis compluribus sui temporis oratoribus, Nec ulla, inquit, ætate uberior oratorum foetus fuit. Et in eodem: Triginta annis mihi Crassus ætate præstabat. Quod idcirco posui, ut dicendi prima maturitas, in qua ætate exitisset, posset notari, & intelligeretur iam ad summum penè esse perductam, ut eò nihil ferme quisquam addere posset. Et idem in Tusculanis, non solum perfectionem ætatis suæ testatur, sed interituram breui eloquentiam prædicit. Oratorum, inquit, laus ita ducta ab humili uenit ad summum, ut iam quod natura fert in omnibus rebus, ferè senescat, breuiq; tempore ad nihilum uentura uideatur. De cuius ætatis perfectione, Cicero in quadam epistola ad Atticum de Tulliola filia loquens, Ergo, inquit, ijs temporibus tam eruditis, quantum fieri poterit, illam consecrabo omni genere monumentorum. Et Horat.

Venerimus ad summum fortuna, pingimus atq;
Psallimus, & luctamur Achius doctius unctis.

Et Solinus de Augusto loquens, Quod tempus, inquit, ferme solum repertum est, quo plurimum & arma cessarunt, & ingenia floruerunt. Et Plinius de Natur. hist. de M. Varrone loquens: In illa, inquit, ingeniorum quæ tunc fuit multitudine. Et Horatius ueterem ætatem carpens, & suam perfectam affirmans, de Lucilio sic scribit:

Si foret hoc nostrum fato delapsus in æuum,
Detereret sibi multa: recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur, & in uersu faciendo

Sæpe

* Sæpe caput scaberet, uiuos & rodcret unguis.
Et Quintilianus postquam ut potuit, defendit Lucillum à nota Horatij, qui eum fluere lutulentum dixerat: perfectionem eo Horatium fatetur, cum dicit: Multo est tersior ac purus magis Horatius. Hanc perfectionem idè Quintil. dat Tibullo, dicens: Tersus atq; elegans uideatur esse Tibullus, sunt qui Propertium malint. Et inde de Vergilio loquens: Ut illi naturæ cœlesti atq; immortalis cesserimus, ita curæ & diligentia. & subdit: Cæteri longe sequuntur. Et de Cicerone: Nec uerò quod in quoq; optimum fuit, studio consecutus est tantum, sed uel plurimas, aut potius omnes, ex se ipso uirtutes extulit immortalis illa ingenij & beatissima ubertas. & subdit: Ut non hominis nomen, sed eloquentiæ uideatur. Et de Cæsare, quod perfecte loqueretur, Cicero in Bruto: Cæsar Latine loquebatur elegantissime, nec id solum domestica consuetudine, tamen ut esset perfecta illa bene loquendi laus, multis literis, & ijs quidem reconditis & exquisitis, summo studio & diligentia est consecutus. Erat præterea Hortensius (ut inquit Cicero) uerborum splendore elegans. Erant in L. Torquato plurimæ literæ, non hæc uulgares, sed interiores & reconditæ, & summa uerborum grauitas, & elegantia. L. Domitius nulla quidem arte, sed Latine dicebat. Erat Pisoni uerborum delectus elegans. In M. Claudio autem uerbum nullum, aut durum, aut insolens, aut humile, aut in longius ductum. Marcellus lectis uerbis utebatur. Quid plures huius ætatis coner præterea conquirere? quorum nomina ut doctissimorum uirorum multis in locis connumerata conperire poterimus: scripta autem, cum sint uetustate deleta, nusquam reperimus. quin potius eius temporis ea profectamus, quorum monumenta quotidie in manibus uersantur

tur. Lege multorum epistolas, quæ inter Ciceronis epistolas leguntur, ut Seruij Sulpitij, M. Marcelli, Q. Metelli Celeris, Q. item Metelli Nepotis, P. Vatinij, L. Luceij, M. Bithynij Curionis, M. Celij, Dolabellæ, Gn. Planci, Galbæ, C. Asinij Pollionis, M. Lepidi, Au. Cæcinnæ, Decij Brutij, M. item Brutij, C. Cassij, C. Marij, P. Lentulij, Trebonij, M. Catonis, C. Cæsaris, Gn. Pompeij, Q. Ciceronis filij, Cor. Balbi, Oppij, Hirrij. Quos, & penè infinitos alios eruditissimos viros florentissimam hæc Ciceronis ætas effudit. dicas in hac sola inesse succum illum, & quasi sanguinem incorruptæ Latinitatis: ac non fucatum, sed naturalem quandam eloquentiæ nitere candorem, pari prope modum ingenij felicitate, & uerborum elegantia: ut si titulos dempseris, illas nō facile à Ciceronis epistolis inter noscas. Quod præclare Cornelius Tacitus de claris oratoribus comprobat, cum dicit. Sicut apud nos Cicero qui dem cæteros eorundem temporum disertos antecessit, sic Caluus & Asinius, & Cæsar & Brutus, iure prioribus & sequentibus anteponuntur. Nec refert quod inter se specie differant, quum genere consentiant. at astrictior Caluus, numerosior Asinius, splendidior Cæsar, amarior Cælius, grauior Brutus, uehemētior & plenior & ualentior Cicero. Omnes tamen eandem sanctitatem eloquentiæ ferunt, ut si omnium pariter libros in manum sumpseris, fatearis, quamuis in diuersis ingenijs, esse quandam iudicij ac uoluminis similitudinem & cognationem.

Sed iam de imperfecto, & corrupto potius, ac uitioso tempore, ut proposuimus, aliquid afferamus. Secuta post ætatem Ciceronis alia doctorū ætas, satis uel eorum proprio testimonio indicauit, non solum quantum à cæ-

cumine

cumine & fastigio præcedentis ætatis abfuerit: uerum etiam mutato dicendi genere, & eloquentia omni propè in barbariem uersa, ad inum celerius quidem quam ascenderat, properarit. Quod ut luce clarius uideatur, pauca quæ ex multis breuitatis causa collegi, labenti stylo ueluti quodam inducto fræno subnectam. Seneca in prologo primæ declamationis: Vt possitis, inquit, æstimare quantum quotidie ingenia decrescant: & nescio qua iniquitate, & ad malum pronitate nature eloquentia se retro tulerit. Quicquid habet Romana facundia, quod insolenti Græciæ aut opponat, aut præferat, circa Ciceronem effloruit. Omnia ingenia quæ lucem nostris studijs attulerunt, tunc nata sunt. In deterius quotidie data res est, ut ad summum perducta, rursus ad infimum uelocius quidem quam ascenderat, relabatur. Quod etiam affirmat Statius in epistola Sylvarum suarum, dicens: Manlius certè Vopiscus uir eruditissimus, qui uindicat à situ literas iam penè fugiètes. Et Quintil: Dicendi, inquit, mutauimus genus, & ultra nobis quam oportebat, indulsumus. Et alibi: Quid multa? totus propè mutatus est sermo. Et Diomedes grammaticus hanc literarum bonorum quasi ruinam testatur, cum dicit: Iniecit postera ætas manum & ueluti disciplinam pristini seculi, ita sermonem fastidire cœpit, & noua ueluti parturire uerbo. Et alibi quasi ante oculos ponit non solum imperfectionem sui seculi, sed etiã nostri, dum ait: Quid quod nihil iam proprium placet, dum parum creditur disertum quod alius dixerit? A corruptissimo quoque poëtarum figuras seu translationes mutuamur, tum demum ingeniosi, si ad intelligendos nos opus sit ingenio. Et Aulus Gellius: Animaduertere est pleraq; uerborum Latinorum ex ea significatione, in qua nata sunt, decessisse, uel

se, uel in aliam longe, uel in proximam: eamq; decessio-
nem factam esse consuetudine & inscitia temere dicen-
tium, quæ cuiusmodi sint, non didicerunt. Cornelius uero
Tacius in colibello, quem de claris oratoribus scripsit,
hæc omnia latius persequitur, cum in dialogo Maternum
querentem inducit: Exprime, inquit, Materne causas, cur
tantum ab eloquentia eorum recesserimus, cum præsertim
centum uiginti annos ab interitu Ciceronis in hunc diem
effici ratio temporū collegerit: Et subdit: Quis enim igno-
rat eloquentiam, ac cæteras artes desciuisse ab ista uetere
gloria: non inopia hominum, sed desidia iuuetutis, & ne-
gligentia parentum, & inscitia præcipientium, & obli-
uione moris antiqui. Quæ mala primū in urbe nata; mox
per Italiam fusa, iam in prouincijs manant. Quod adeo
negligitur ab horum temporum disertis, ut in actionibus
eorum, in quoq; uerbo quotidiani sermonis scæda ac pu-
denda uitia deprehendantur. Et subdit: Ut in paucissimos
sensus, & angustas sententias detrudant eloquentiam, ue-
lut expulsam regno suo: ut quæ olim omnium artium, ut
dicunt, pulcherrimo comitatu pectora implebat, nunc cir-
cumcisa & amputata, sine apparatu, sine honore penè di-
xerim, sine ingenuitate, quasi una ex sordidissimis arti-
bus discatur. Ergo hanc primam & præcipuam causam
arbitramur, cur tantum ab eloquentia recesserimus. Im-
perfectionem etiam sui temporis testatur Plinius in episto-
la naturalis historię, cum libros suos respersos esse affir-
mat plurimarum rerum aut rusticis uocabulis, aut exter-
nis, imò barbaris, non sine honoris præfatione ponendis.
Et ut per gradus ad summum ascenderat eloquentia, sic
eam per gradus ad imum descēdisse uideamus. Macrobius
etiam tempora sua hac imperfectione infecta significat,
cum

cum dicit: Petitem, impetratumq; uolumus, ut æqui boniq;
consulant, si in nostro sermone natiua Romani oris e-
legantia desideretur. Apuleius autem, quem nostri temporis
magis curiosi, quàm eruditi sequi & æmulari student, in
principio operis sui, Latinas literas ignorare se fatetur.
In urbe, inquit, Latia aduena studiorum Quiritium, in-
digenam sermonem ærumnali labore, nullo magistro præ-
eunte, aggressus excolui. En ecce peccamur ueniã, si quid
exotici ac forësis sermonis rudis locutor effudero, iam hæc
quidem ipsa uocis imitatio desultoriæ scientiæ stylo, quem
accessimus, respondet. Quis rogo te ferat non tam Apu-
leium, qui ut mali ædificij dominus se architectū non adhi-
buisse, ita literas sine præceptore coluisse gloriatur: quàm
aliquos esse, qui malint fetores & quisquillas eius colligere;
quàm uerborum floribus perfectissimæ Ciceronis
ætatis, quàm signauimus, inherere? Sed quid alij Apuleio
similes insequentium ætatum autores de seipsis & tempo-
rum suorum inscitia balbutiant, uideamus. Sidonius de suis
nugis: Talis est ordo, inquit, ut sine plurimis, nouisq; uer-
bis, quæ præfata pace plurimorum eloquentium speciali-
ter tibi & complatonicis tuis nota sunt, nugæ ipsæ non ua-
luerint expediri. Et alio in loco de liberalibus artibus a-
gens, ita loquitur: Virtutes artium istarum seculis potius pri-
scis seculorum rector ingenuit, quæ per ætatē mundi iam
senescentis, lassatis ucluti scminibus, emedullatæ, parum ali-
quid hoc tempore, atq; id in paucis mirandū, ac memora-
bile ostentant. Et alibi: Increbruit, inquit, multitudo desi-
diosorum, ut nisi uel paucissimi merā Latialis linguæ pro-
prietatem, de trivialiū barbarismorū rubigine uindicauerit,
eam breui abolitā desicamus. Et Fulgentius: Nostri,
inquit, tēporis ærumnosa miseria non dicendi petii studiū,
sed

sed uiuendi fiet ergastulum. Nec famæ assistendum poeti-
ca, sed fami consulendum domesticæ. Martianus uerò Ca-
pella, Martianum filium nugas suas non ferentem introdu-
cit, dum in principio operis sui sic orditur: Dum crebrius
istos Hymenæi uersiculos, nescio quid inopinū intactumq;
moliens, respersum capillis albicantibus uerticem, incre-
mentisq; lustralibus decuriatum, nugulas ineptas nō per-
ferens Martianus, interuenit. Quid de alijs aliarum æta-
tum hominibus dicam? quorum nonnulli etiam nostri tem-
poris scriptores, cum quid scribere sunt aggressi, non so-
lum bonorum uerborum delectum neglexerunt: sed illud
maxime studuerūt, ut uel ueteratorum rubiginē, uel nouo-
rum autorū asperitatem suis scriptis admiscuisse, & simi-
litudinem pessimi cuiusq; & corruptissimi ultro appetuisse
uideantur. Quo factū est, ut non solum proprietatem Ro-
mani sermonis, uerum omnem penē illam suauitatem, &
quasi salubritatem Latine dictionis amiserint: obliti hunc
esse legendi fructum, æmulari meliora, & quæ in alijs ma-
xime probes, quæ ue inter optimi cuiusq; & elegantissi-
mi dicta mireris, in aliquem usum non sine uenustate atque
luce ac munditia uerborum concinna deriuatione conuer-
tere, sicuti Cicero & eius ætatis cruditißimi autores fece-
runt: quamuis ad illud fastigium, illam summitatem, &
propē diuinitatem aspirare nemo possit. Illa enim sublimi-
tas, quanquam imitabilis illa quidem uidetur cupienti, ni-
hil tamen est experienti minus, audendum tamen, & ita
annitendum, ut quod assequi non possumus, imitari saltem
uoluisset uideamur. Sed quoniam nihil nos præcipiendi
causa dicere, neque magistri, sed æstimatores uideri uolu-
mus: nec sermonem nunc tam informamus bonū, quam de-
terremus, malum: quantum Cicero, & ea ætate Latinitatis
prin

principes noua uerba uitauerint, unde omnis Latine lin-
guæ perniciēs comparata est; breuiter ostendamus. Cicero
in Oratore, oratorem instruens ita præcipit: Ergo ille te-
nuis orator, modò sit elegans, nec in faciendis uerbis erit
audax, & in transferendis uerecundus & parcus, & in
priscais reliquisq; ornamentis & uerborum & sententia-
rum remissior. Quintil. uerò, Vtatis, inquit, uerbis tutius
utimur: noua non sine quodam periculo fingimus. Nam si
recepta sunt, modicam laudem afferunt: repudiata, etiam
in iocos exeunt. Audendum tamen, nanque, ut ait Cicero,
etiam quæ primò dura uisa sunt, usu molliuntur, sed nobis
non est concessa fictio nominum. Si quis autem dixerit,
ideo nouanda esse nobis uerba, quòd eorum penuria labo-
remus, audiat Ciceronem, qui de Natura deorum ita lo-
quitur: Quòd illa quæ à Græcis accepissent, Latine dici
posse diffident. In quo genere tantum profecisse uidemur,
ut à Græcis ne uerborum quidem copia uinceremur. Et in
Tusculanis: O uerborum inops interdum, quibus abunda-
re te semper putas, Græcia. Et de Finibus bonorum &
malorum: Sed ita sentio, & sepe disserui, Latinam lin-
guam non modo non inopem, ut uulgo putatur, sed locu-
pletiores esse quàm Græcam. Sed dicit aliquis, parienda es-
se necessario noua uerba, cum quid ex Græco uertendum
fit, & minus occurrat uerbū Latinum usitatum. Sunt enim
(ut inquit Cicero de Finibus bonorum & malorum) impo-
nenda noua nouis rebus nomina. Sed ad hoc quasi respon-
dere uidetur Aulus Gellius, cum dicit: Cum quid ex Græ-
co, quod non placeret, transferre uoluisset, hoc ego su-
perfecti uertere: quia nouis & inconditis uocibus uten-
dum esset, quas pati aures per insolentiam uix possent.
Sed ipse idem Cicero, qui dixit uerba noua parienda esse,
impo

imponendâq; noua nouis rebus nomina, usq; mollicndâ,
 quæ dura præ nouitate uiderentur: quàm abstinentes illorum
 fuerit, quàm uè nouitatem uerborum uitauerit, infra pone-
 mus. Cum in Bruto, Declamo, uerbum sui temporis no-
 uum dicere uellet: Commentabar, inquit, declamans: sic
 enim nunc loquuntur. Et idem in libello de mundo: Ut
 in singulis, inquit, essent bina media, uix enim audeo di-
 cere medietates: sed quasi ita dixerim, ita intelligatur. Et
 in Philippicis, M. Antonium notans, quòd uerbum nouum
 protulisset, ita dicit: Tu porro ne pios quidem, sed piissimos
 queris: Et quòd uerbum omnino nullum in lingua La-
 tina est, id propter tuam diuinam pietatem nouum inducis.
 Varro autem de lingua Latina docet, antiquos etiam ui-
 tasse uerba nimium noua: Extremum, inquit, nouissi-
 mum quoque dici ceptum uulgo: quòd mea memoria ut
 Aelius Gallus, sic senes aliquando nimium nouum quòd
 esset, uitabant. Et Aulus Gellius: Quòd à M. Varrone
 Prologium, à M. Cicerone Pronunciatum dictum est.
 Quo Cicero tamen uocabulo tantisper uti se attestatus est,
 quoad melius, inquit, inuenero. Quintilianus autem: Ve-
 riloquium, inquit, ipse Cicero qui finxit, reformidat. Et
 Cicero de Finibus bonorum et malorum, quasi cum do-
 lore dixit, ut ita dicam, Indolentia. Varro uerò de analo-
 gia uerborum, repertores uerborum nouorum damnat, ost-
 tendens ipsas aures nouitatis has quodammodo respuere,
 cum dicit: Tantum inter duos sensus interesse uolunt, ut ocu-
 lis semper aliquas figuras suppellectilis nouas conquirant:
 contra, aures expertas esse uelint. Quotusquisque iam
 seruos habet prisca nomina? quæ mulier suum instru-
 mentum uestis atque auri, ueteribus uocabulis appellat?
 sed inductis non tam illis irascendum, quàm huiusce præ-
 uitatis

uitatis patronis. Et idem Aeditimum dici oportere censet
 magis, quàm Aedituum: quòd alterum sit recenti nouitate
 factum, alterum antiqua origine incorruptum. Sed pro eo
 à plerisque Aeditius dicitur noua et commentitia usurpa-
 tione. Quæ omnia cum ita sint, Aulus Gellius quasi de ijs
 sententiam ferens, libro decimo ita scripsum reliquit: Ver-
 bis uti aut nimis obsoletis exculcatisq; aut insolentibus no-
 uatisq; durè et illepide, par esse delictum uidetur. Sed mo-
 lestius equidem culpatusq; esse arbitror, uerba noua, in-
 cognita, inaudita dicere, quàm inuulgata et sordentia.
 Noua autem uideri dico, etiam ea quæ sunt inusitata et de-
 sita, tamen si sint uetusta. C. etiam Caesar libro de analo-
 gia, monuit, infrequens atque insolens uerbum tanquam
 scopulum fugiendum esse. Suetonius quoq; de Augusto scri-
 bens: Genus eloquentiæ, inquit, secutus est elegans, et
 temperatum, uitatis sententiarum ineptijs, atque incon-
 cinnitate, et reconditorum uerborum (ut ipse dicit) so-
 cioribus: præcipuamq; curam dixit sensum animi quàm aper-
 tissimè exprimere. Cacozelos autem et antiquarios, ut di-
 uerso genere uitiosos, pari fastidio spreuit. Sed nec Ti-
 berio parcat, exoletas interdum et reconditas uoces au-
 cupanti. Marcum quidem Antonium ut insanum incre-
 pat, quasi ea scribentem, quæ mirentur potius homines,
 quàm intelligant. Sed opus est, inquit, dare te operam,
 ne molestè scribas aut loquaris. Quin Augustum Aul-
 Gellius ab eloquentia et Latinitate laudat, dum dicit:
 Diuus etiam Augustus memoriarum ueterum exequentis-
 simus, linguæ Latine non nescius, munditiarum patris sui
 in sermonibus sectator. Et Cicero de Oratore, præclare
 monet uitanda esse uerba prisca, et à consuetudine sui tem-
 poris quo perfectio sermonis uigebat, remota, cum dicit:

Quamquam sunt illi ueteres, qui ornate nondum poterant, ea quæ dicebant, omnes propè præclare locuti. Quorum sermone assuefacti qui erunt, ne cupientes quidem, poterunt loqui nisi Latine. Neque tamen erit utendum uerbis ijs, quibus iam consuetudo nostra non utitur, nisi quando ornandi causa parce. Sed usitatis poterit uti lectissimis, & utatur ijs, qui in ueteribus erit scriptis studiose & multum uolutatus. Et sic Latine loquamur, ut uerba efferamus ea, quæ nemo iure reprehendat. Hæc Cicero. Sed quamquam in omni re difficilimum est, formam optimi exponere, quod alijs uidetur optimum (uaria enim sunt iudicia, nec facilis explicatio, quæ forma excellat) dubitari tamen à recte considerantibus nequaquam poterit, quin illa multorum nostri temporis insulsitas & insolentia, ac quædam (ut ita dicam) orationis insania, siccitas, inopia, à malorum autorum lectione & imitatione nascatur. Quare cum sit eloquentiæ, sicut reliquarum rerum, fundamentum sapientiæ: unde in Poëtica testatur Horatius,

Scribendi recte, sapere est & principium, & fons: & in bonis omnia quæ summa sunt, iure laudentur: uerborum honorum delectus est in primis sapienter habendus, idq; facile assequemur, si delegerimus nostratia, non peregrina: propria, non inepte translata: usitata, non noua: pura, non horrida: luminosa, non tenebrosa. Quod contingere certe nulli poterit, nisi ei, qui autores diuinæ illius Cicéronis ætatis perlegerit. Sublimitas enim & magnificentia, & nitor, & autoritas, ex optimis illis eius seculi autoribus tantummodo prouenit: ij soli locutionem emendatam & Latinam, & originem, & quasi solum ac fundamentum quoddam eloquentiæ posuerunt. Insequen-

tium

tium autem autorum lectio, doctrinam quidem diuersarum rerum conferre poterit, elegantiam autem & nitorem uerborum non poterit: quin potius mixtura uerborum quibus illi usi postea fuerunt, omnem propè florem incorrupti illius sermonis, quem quis ex optimorum lectione collegerit, breui quasi de manibus excutiet, barbarumq; omnino reddet. Cum autem quicquid literis mandatur, id commendari omni eruditorum iudicio deceat: sitq; decus hominis ingenium, ingenij uerò eloquentia: nec tam præclarum, scire Latine, quam turpe, nescire: eniti & toto (ut aiunt) pectore incumbere debentus, ut non uulgares literas, sed interiores & perfectas, uerborum grauitatem & elegantiam, nitorem & candorem, atque ueram denique Romani sermonis eloquentiam, de perfectorum illorum quos connumerauit, autorum fontibus hauriamus: abiecta, obsoleta, prisca nimium & uetusta priorum, nouaq; omnia sequentium autorum fugiamus. Sed in hoc uerborum delectu aurium quoque quoddam iudicium adhibendum est, quod non arte aliqua perpenditur, sed quodam quasi naturali sensu, prudentiaq; percipitur. Cum uerò ex uerbis omnis conficiatur oratio, atque idcirco illustra uerba ex optimo quoque id ætatis autore legenda sint, ut Latina & elegans surgat oratio: id quoque maxime obseruandum est, ne qua nimis elaborata concinnitas, lumen eloquentiæ potius extinguat, quam accendat. Remouendus erit igitur (ut ait Cicero) omnis insignis ornatus, nec calami stri quidem adhibebuntur, fucati etiam medicamenta candoris & ruboris omnia repellentur: elegantia tantum & munditia queratur: sermo purus & Latinus remaneat, dilucidus, luculentus, politus, planus: quid deceat, circumspectetur. Omnis enim

b 3 pars

pars orationis esse debet laudabilis, sic, ut uerbum nullum nisi graue aut elegans excidat. Cumq; in omnibus rebus uidendum sit, quatenus, ne nostra modum excedat oratio, una breuiq; Ciceronis clausula concludemus: Sit, inquit, modò is, qui dicet aut scribet, institutus liberaliter, educatione doctrinaq; puerili, & flagret studio, & à natura adiuetur: & uniuersorum generum infinitis disceptationibus exercitatus, ornatissimos scriptores, oratoresq; ad imitandum cognorit: ne ille haud sane quem admodum uerba struat & illuminet, à magistris istis requiret, ita facile in rerum abundantia ad orationis ornamenta, duce natura ipsa, si modo est exercitata, labetur. Hæc ille. Exercitatione autem hæc omnia facile consequemur. Stylus enim optimus scribendi artifex, structuram non inopem, non minutam, non interputtam, sed locupletem, numerosam, aptamq; conficiet. Omisitis igitur & repudiatis nouitijs istis & semidoctis, qui ignobilia nimis & sordentia, nouata, fictaq; uerba de imperfectis autoribus eruere, & in usum Latine lingue introducere, ac ueluti ciuitate donare, & quasi in Latinam coloniam deducere gestiunt literarum ostentatione, inepti uerius quam gloriosi, elaboremus ueluti apes lectissimis floribus insidere. Prosequi enim quòd quisque unquam uel contemptissimorum hominum dixerit, aut nimie miseræ est, aut certè inanis iactantiæ, & detinet atque obruit ingenia, melius alijs uacatura. Eruditionem uernaculam ac plebeiam, & uerborum monstra uitemus eorum hominum, qui inquinatè & parum compositè, minusq; eleganter scripserunt: quorum ita est confusa oratio, ita perturbata, tanta que insolentia

lentia ac peruersitate uerborum interlita, ut oratio, que lumen rebus adhibere debet, obscuritatem potius, & tenebras afferat. Dum enim exquisitis, nouisq; uerbis uti uolunt, infantissimi reperiuntur: qui ueluti Sifenne simioli, cum emendatores usitati sermonis esse uelint, deterri non possunt, quò minus inusitatis uerbis utantur, nihil aliud rectè & Latine loqui putantes, nisi noue & inusitatè loqui: uerbisq; improprijs gaudentes, redundantibus, obscuris, ambiguis, nouis, Græcanticis: quo magis eorum expurgandus est sermo, fugiendaq; barbaria, ediscendaq; de Cicerone & Ciceronis equalibus uera Latinitas: que nihil aliud est, nisi incorrupta loquendi obseruatio secundum Romanam linguam. Cuius (ut dixi) licet ueteres illi, quos connumerauit, quasi genitores exiterint, eam tamen seculum illud Ciceronis emendauit, excoluit, expoliuit. Sed satis sit hoc admonendi, non docendi causa dixisse, propter agrestes quosdam & indomitos certatores. Qui: cum imitari nesciant autores bonos, malos causa nouitatis extollunt. Nec id uitio mihi dari debet. An (ut ait Varro) reprehendendus sit, qui orationem minus ualentem, propter malam consuetudinem, traducit in meliorem? An non cum quis perperam consueuerit quid facere in ciuitate, non modò non patiemur, sed etiam poena afficiemus? Idem: Si quis perperam consueuerit dicere uerbum, non corrigemus, cum id fiat sine poena? Adde quòd perfugio literarum nihil gratius, nihil iucundius, nihil homini libero dignius inuenio. Agitatio enim mentis institutæ ad agendum semper aliquid dignum uiro, tantisper acquiescit, dum in literarum studijs uersatur. Ea enim uel discendo, uel scribendo alitur, in eaq; scientiæ & cognitionis debe-

statione perfunditur, siq; (ut ait M. Varro) ut dum ista
musitamus, pluribus horis uiuamus: quanquam ea demum;
solaq; dicenda est uita, quæ sine CHRISTO deo non ui-
uitur. Vale.

ADRIANVS

CARDINALIS DE MODIS LATINE LOQVENDI.

LIROR admodum, post aureum
illud Ciceronis seculum, plerosque
doctissimos uiros, qui ad nostram us-
que memoriam, multa eruditissimè
scripserunt, ne odorates quidem es-
se tam suaves dicendi, flosculos, qui
passim fragrant, & enitescunt in le-
ctione perfectissimorum autorum, quos quasi inuictissimos
heros, immortalis illa, ac propè cælestis Ciceronis ætas, ue-
luti equus ille Troianus effudit: è quibus ego (quod sine
arrogantia dixerim) accuratè diligenterq; nonnullos col-
legi, ac propemodum, in fasciculos manipulosq; singu-
latim, ac suo quenque loco dispositi: quo & his literulis
desiderium urbis Romæ, à qua tot iam annos absum, le-
uarem, & simul ut bonarum literarum studiosis ac poste-
ritati utcumq; prodessem. Cum autem sint nonnulli, qui non
modò elegantiam uerborum, sed proprietatem ipsam &
uerum ac natiuum dicendi succum nihili faciunt, ad sen-
sa uero

sa uero sola respiciant, in eaq; hæresi ita hæreant atq; ta-
bescant, ut ad suam opinionem etiam leges per capillos at-
trahant repugnantes. Adducunt enim Ulpianum, qui de
adimendis legatis, lege, Si quis: Sed melius est, inquit, sen-
sum, quàm uerba amplecti. & eundem de præscriptis uer-
bis, lege: Natura rerum inductum est, ut plura sint nego-
tia, quàm uocabula. & Celsum de legibus: Scire leges, non
hoc est, uerba earum tenere, sed uim ac potestatem habe-
re. & Paulum de fundo instructo, lege Cum declamatio-
nis: Optimum ergo esse Peditius ait, non propriam uerbo-
rum significationem scrutari, sed in primis quid testator
demonstrare uoluerit. Iidem non attendunt, id solum à iu-
risconsultis præscribi, cum quid manifestè colligitur, a-
liud quem sensisse, quàm dixisse aut scripisse: quod præci-
pue in testamentis usu uentire solet. In cæteris uero uelu-
ti capite sancitum esse, ut proprietate uerborum, quibus
singulis tota oratio conficitur, omnino obseruetur. Nam
quis nescit, proprietate uerborum neglecta, quibus totum
orationis corpus, uelut quibusdam filis contexitur, oratio-
nem ipsam conturbari, incertamq; & ambiguam reddi?
Quam opinionem à legibus profectam, leges ipsæ aper-
tè postea infirmant, ut Martianus de legatis tertio. Non
aliter, inquit, à significatione uerborum recedi oportet,
quàm cum manifestum est aliud sensisse testatorem. Et sub-
dit: Cum plerunque abusive loquantur, nec proprijs nomi-
nibus ac uocabulis semper utantur. Et Scaeuola de supelle-
tili legata, lege, Labeo. Non enim, inquit, ex opinionibus
singulorum, sed ex communi usu nomina (inquit Ser-
uius) exaudiri debere. & subdit: Et quidem non arbitror
quenquam dicere quod non sentit, ubi maximè nomi-
ne usus sit quo appellare solet. Et post paulò: Non ta-
men

men à Seruio d'ssentio, non uideri qu'enquam dixisse, culus non suo nomine usus sit. Et Paulus de rebus dubijs, lege, In ambiguo sermone non utrunque dicimus, sed id duntaxat quod uolumus. Itaque qui aliud dicit quàm uult; neque id dicit quod uox significat, quia non uult: neque id quod uult, quia id non loquitur. Similiter sentire uidetur Diodorus, cui Crono cognomen fuit: Nullum, inquit, uerbum est ambiguum, neq; quisquam ambiguum dicit aut sentit, nec aliud dici uideri debet, quàm quod se dicere sentit, is qui dicit. At cum ego, inquit, aliud sensi, tu aliud accepisti: obscure magis dictum, quàm ambiguum uideri potest. Quare (ut in Bruto ait Cicero) cum confluerint in hanc urbem multi inquinatè loquentes ex diuersis locis, eo magis expurgandus est sermo, & adhibenda ratio, quæ mutari non possit, nec utendum prauis, & consuetudinis regula. Nam cum eloquentia (ut ait Cicero de optimo genere oratorum) constet ex uerbis & sententijs, perficiendum est, ut pure & emendatè loquentes, quod est Latine, uerborum & priorum & translatorum elegantia persequamur. Sed iam quod instat agamus.

Quam abstrusus, & quàm diu apud ueteres ueluti de industria latitans modus hic dicendi à multis non intellectus, à nullis fere rectè obseruatus est? Acceptum enim referre, & Expensum ferre nemo hactenus (quod sciam) rectè collegit. Quæ uerba cum frequenter apud bonos autores diuina illius Ciceronis ætatis legissem, collatis locis & discussis, id uidetur mihi esse Acceptum referre, quod peruerso loquendi modo dicunt, ponere ad introitum. Expensum autem ferre, id esse, quod corrupto sermone dicunt, ponere ad exitum. Quod ut clari-

Acceptum re
ferre
Expensum
ferre

rius

rius cognoscatur, loca ipsa quæ collegi, ponere & paulo altius repetere statui. Duæ erant apud ueteres tabulæ, ut etiam nunc sit: Vna Accepti, altera Expensi. Hæ postea mutato dicendi genere, ut in plerisque alijs, à multis tabulæ dacti & accepti dictæ sunt. Sed nos optima quæque uerba Latina querenda censemus, barbara & noua relinquenda. Quod autem accepti & expensi tabulæ uocarentur, Cicero testatur pro Roscio Comædo, cum dicit: Tabulas Fannius accepti & expensi profert suas, & paulopost: Vtrum cætera nomina in codicem accepti & expensi digesta habes, an non? & ibidem: Non habere se hoc nomen in codice accepti & expensi. & in eodem: Quando sestertium C C C L I I I. in codice accepti & expensi non sunt? & subdit: Tum in codice acceptum & expensum esse debuit. Plautus in Mostellaria: Bene igitur ratio accepti atque expensi inter uos conuenit. Cicero in Verrem: Nunc ad sociorum tabulas accepti & expensi reuertamur. Cum autem scribebant in tabula accepti, se pecuniam ab Titio accepisse, Titio dicebant pecuniam acceptam referre. Vbi uero in altera tabula notabant, se pecuniam Titio dedisse, Titio scribebant pecuniam expensam ferre. Declarat hoc Asconius Pædianus cum dicit: Quæstores urbani ærarium curabant, cuiusq; pecunias expensas & acceptas in tabulas publicas referre consueuerant: ex quibus postea modus loquendi translatus est, ut cum quid officij in nos ab aliquo cõferatur, id nos illi acceptum referre: contra, si quid ab eo aduersi accedat, improbitati illius expensum ferre dicamus. Vtrunque genus loquendi, quæ his subscripsimus loca, manifestius demonstrabunt.

Cicero pro Aulo Cæcinnæ: Hac emptione facta, pecunia soluitur à Cæcinnæ: cuius rei putat iste rationem reddi

non

non posse, quod ipse tabulas euertit, se autem habere argentarij tabulas, in quibus sibi expensa pecunia lata sit, acceptaq; relata: quasi id aliter fieri oportuerit, cum omnia ita facta essent, quemadmodum nos defendimus.

Idem in Verrem: Propter quod minus Dolabella Verri acceptum retulit, quam Verres illi expensum tulit.

In eundem: Homo stultissime atque amentissime, tabulas cum conficeres, & cum extraordinaria pecunia crimen subterfugere uelles, satis te elapsurum omni suspitione arbitrabare, si quibus pecuniam credebas, tuis expensam non ferres, neq; in tuas tabulas ullum nomen referres, cum tot ibi nominibus Curtij referrent, quid proderat, tibi expensum illi non tulisse?

In eundem: Progeneratio erat eiusmodi, iudices, ut etiam hic questus huic cederet: nam quas pecunias ferebat ijs expensas, quibus cum contrahebat, aut scribae istius, aut Timarchidi, aut etiam ipsi isti referebat acceptas.

In eundem: Si mihi acceptum non retulisset, putabat se aliquid defensionis habiturum.

In eundem Verrem: Sexcenta millia accepta pupillo Malcolo retulit. & subdit: Quando Chryfogono expensa lata sunt.

Ibidem: Tamen sestertia sexcenta millia cum accepta retulisset, sestertia quinq; millia soluta non sunt.

Idem in Philippica II. Ego amplius sestertiorum ducenties acceptum hereditatibus retuli.

Idem pro Roscio Comedo: Qui pecuniam expensam tulerunt, & subdit: Ille si non iussu huius expensum tulisset, non scripsisset.

Et ut intelligatur acceptum referre, uel expensum ferre, id esse quod dixi, scribere uidelicet quem debere, uel creditorem

ditorem esse, etiam si pecunia data non esset: declarat Cicero in eodem Roscio, dicens: Hæc pecunia necesse est, aut data, aut expensa lata, aut stipulata sit. Datam non esse, Fannius confitetur: expensam latam non esse, codices Fannij confirmant: stipulatam non esse, taciturnitas testium concedit.

Idem Rufo: Si mihi expensa ista sestertia centum tulisses.

Idem Attico: Pro eo tibi presentem pecuniam solui imperaui, ne tu expensum muneribus ferres.

Eidem: Videas enim unde nummi sint, mihi feras expensum.

Idem in Philippica: Quis unquam in illo inuentus est, qui Lucio Antonio mille nummum ferret expensum?

Horatius:

Gratus Alexandro regi magno fuit ille

Cherilus: incultis qui uersibus, & male natis,

Rettulit acceptos regale numisma Philippos.

Iulianus de iure dotium, l. Tali, Socer genero suo sic legauerat, l. Titio filiae meae nomine centum hæres meus damnas esto dare, hanc pecuniam generum petere debere, & exactam, acceptam legatis referri.

Vlpianus ad senatusconsultum Trebellianum, l. Mulier: Dicendum est potius fructibus hoc expensum ferendum, quam fideicommissio.

Alphenus de manumissionibus, l. Seruus: Sed si interea dum eum manumitteret, acceptum seruo retulisset, uideri peculij fuisse.

Floren. de pignoratitia actione, l. Cum & sortis nomine & usurarum, aliquid debeatur ab eo, qui sub pignoribus pecuniam debet, quicquid ex uenditione pignorum recipietur, primum usuris, quas tunc deberi constat, deinde si quid

quid superest,forti acceptum referendum est.

Pomponius de peculio,l.Si mulier:Item si mulier creditori uiri fundum uendiderit,et tradiderit ea conditione, ut emptor acceptam pecuniam uiro referat.

Papinianus:Qui potiores,l.Si prior:Ut primam tantum pecuniam expensam ferat.

Titus Liuius ab urbe condita: Homines propè cccc. produxissent dicitur, quibus sine scœnore expensas pecunias tulisset.

Labco de legatis,l.Qui concubinam:Quod acceptum in tabulis suis ex ea hereditate retulisset.

Hircius in comment. Pecuniæ locupletibus imperabantur, quas Longinus sibi expensas ferri non tantum patiebatur, sed etiam cogebat.

Ibidem:Sanatis uulneribus, accersit omnes, qui sibi pecunias expensas tulerant, acceptasq; eas iubet referri, quibus parum uidebatur imposuisse oneris, ampliorem pecuniam imperat.

Ibidem:Sibi quod rapuerant, acceptum referebant: quod intertulerat, aut erat interpolatum, Cassio assignabant.

Liquet ergo quod dixi, Acceptum referre, id esse quod in rationibus, in tabula uidelicet accepti describebatur, uel solutum esse ab aliquo, uel pro solutione admissum: et id esse Ferre expensum, quod in tabula expensi notabatur quem debere stipulata pecunia, uel alia re contracta: et ut notis seculo nostro uerbis utar, Acceptum referre erat, ad introitum quem facere creditorem: et Expensum ferre, erat ad exitum facere debitorem. Quod declarat etiã Ascœnius Pedianus, cum dicit: Expensum ferre, est scribere te pecuniam dedisse.

Id quod aduertendum est, non solum dici pecuniam acceptam

ceptam referri, aut expensam ferri, uerumctiam et alia quoque opera, ut infra.

Cice. in Ver. Rabonio opus inde acceptum retulit.

Cælius Ciceroni: Mentio facta est de legione ea, quam expensam tulit C. Cæsari Pompeius.

Marcel. ad legem Iuliam repetundarum, lege, lex Iulia: Illud quoq; cauetur, ne expensum feratur opus publicum faciendum, frumentum publice dandum, prebendum, apprehendendum, larctâ lectâ ruenda, antequam perfecta, probata, præstita legerint,

Iabolenus de supellectili legata, l. Qui uestem communem omnem, et res plurium generum supellectili expensum ferre solitus erat.

Plautus sine accepto posuit, quod pauci hæcenus (ut arbitror) intellexerunt, cum in Asinaria dixit: Itaq; ob asinos relatum pretium Sauriæ numerari iussit seruo suo Leonide. id est, pretium acceptum relatum Sauriæ, quod in ratione accepti Sauriæ adscriptum erat ob asinos, numerari Leonide seruo iussit. Cicero etiam acceptum similiter omisit, cum in Verrem dicit: Ut si hanc ex scœnore populo pecuniam non retuleris, reddas societati.

H A C T E N V S de proprietate, uel de modo dicendi eorum uerborum diximus: mox pauca de translatione dicemus.

Cato Ciceroni: Si tu, quæ in re nihil fortuito, sed summa tua ratione et continentia reipub. prouisum est, dijs immortalibus gratulari nos, quam tibi referri acceptum maui, gaudeo.

Cicero Attico: Te etiam atq; etiam oro, ut me totum tuendum suscipias: ut si hi salui erunt, quibus curæ sum, unâ cum his possan incolumis esse, salutemq; meam beneuolentiæ tue

tuae acceptam referre.

Eidem: Vt ita diceret, se quod esset senator, quod ciuis, quod liber, quod uiueret, mihi acceptum referre.

Idem pro Cluentio: Voluit eum aliquid acceptum referre liberalitati suae.

Idem pro eodem: Verum omnem tranquillitatem et quietem senectutis refert acceptam clementiae tuae.

Plancus Ciceroni: Quod sperant, quod audent, omne Caesari acceptum referre possunt.

Titus Lilius ab urbe condita: Nec senatui, sed familiae Liciniae acceptum referebant.

Id quoque aduertendum est, ut supra dixi, translationem quoque fieri in uerbo Expensum fero, dum aliquid male curatur, ut Sc. euola: Quae in fraudem, L. Pupillus: Creditores suae negligentiae expensum ferre debent.

Alius.

Quotiescunque bonos autores legens, incurro in uinum aliquod ex his, quae iam dudum colligo elegantius dicta, toties mihi uehementer gaudeo, ac quasi grandem aliquem nitidumque unonem inueniunt, laetitia gestio: maxime uarietatem eorum considerans, eam uoluptatem mentis melius concipio, quam uerbis exprimo, aut in publicum profero: mirarique non desino, cum illorum perfectissimorum uirorum diuinitatem, tum multorum barbaricam, ac quasi oculis obductam caliginem, uidere licet uel ex his clauis, quas infra scripsi: Aliud, Aliter, Contra, Secus, Iuxta, Statim, Proxime, Par, Aequè, Idem, Simile, Magis, Pariter, quandoque etiam Comparatiuum, et alij huiusmodi (non enim omnes collegisse me putem) quam elegantius post se particulas, Ac, Atque, Vt, Quam, et quanta uarietate obtineant. Quare uix considerari potest, quam belle, et quam

quam diuerse, quam ue appositè et propriè idem uiri difertissimi illis utantur. Igitur primum de Alio cum particula Ac, coniuncto: mox de reliquis aliqua subiiciamus.

Terent. in Phormi. Aliud mihi respondes, ac rogo.

Varro de Re rust. Armentarius non aliud, ac bubulcus.

Cicero in Verrem: Ne alio mense, ac fas erat, comitia haberentur.

Idem Attico: Quod quidem agere si liceret, alio modo ac nunc, agendum esset.

Idem de Oratore: Potest enim non solum aliud mihi, ac tibi, sed mihi ipsi aliud aliàs uideri.

Idem pro Marco Caelio: Lux denique longe alia est solis ac lychnorum.

Idem pro Corn. Balbo: Quid ergo hi possunt aliud iudicare, ac iudicauerunt?

Idem de arte Rhetorica: Aut si alia ratione, aut aliam ob causam, ac dicet se reus fecisse, demonstrabitur esse factum.

Caesar in Commentar. Qui longe alia ratione, ac reliqui Galli bellum gerunt.

Vatinius Ciceroni: Longe alia conditione ego sum, ac ceteri imperatores.

T. Lilius ab Urbe condita: Aliam suam, ac transfugarum causam esse.

De Alio, cum particula Atque, coniuncto.

Plautus in Pseudolo: Illi sunt alio ingenio, atque tu.

Terentius in And. Alium nunc censeres esse me, atque olim cum dabam?

Idem in Eunuchio: Vereor ne aliorum, atque ego feci, ac ceperit.

Varro de Lingua Latina: Potest enim esse Saturnus hic alia de causa dictus, atque in Sabinis.

Cicero pro Planco: Nec crit hæc alia ratio Planco, atque Laterensis.

Idem Attico: Mihi uideris aliud tu honestum, meq; dignum in hac causa iudicare, atq; ego existimem.

Idem pro Murena: Si aliud atq; existimas.

Idem Lentulo: Non alius essem, atque nunc sum.

Idem de Oratore: Tantum & aliud esse atq; hoc, & hoc sine illo summum esse posse.

Idem pro Cluentio, Si ipse A. Cluentius sententiam de iudicijs rogaret, aliam non diceret, atq; ij dixerunt, quorum sententijs Cluentium condemnatum esse dicitis.

Idem in Academicis: Cum aliud cognosceret atq; sentiret.

Idem in Rhetorica: Alio nomine illam rem de qua agitur, appellari oportet, atque aduersarij dicunt.

Idem pro Aulo Cæcina: Longe alia ratione recuperatores ad agendum hac actione uenio, atque initio uencram.

Idem Terentii: Nostra factum esse negligentia, ut longe alia in fortuna esset, atq; eius pietas ac dignitas postulabat.

Cæsar in Commentarijs: Docet longe alia ratione esse bellum gerendum, atq; antea gestum sit.

Idem ibidem: Longe aliud sibi capiendum consilium, atq; antea senserat.

Idem ibidem: Ac longe aliam esse nauigationem in concluso mari, atq; in apertissimo oceano perspiciabant.

Sallust. in Cat. Ad hæc quicumq; aliarum partium, atq; senatus erant, cõiurbari rēp. quàm minus ualere ipsi malebāt.

Cæsar in Commentarijs: Aliæ sunt legati partes, atq; imperatoris.

Hircius in Commentar. Neq; enim aliudius esse Cappadocia, atq; Armenia.

Ibidem: Si alia esset littoris Aegyptij natura, atq; omnium reliquorum.

Appen

Appendix.

C. Cæf. in Anticatione priore: Vno enim excepto, quæ alius modi atq; omnis natura finxit, suos quisq; habet charos. Cælius in primo: Neq; ipsi eos alij modi esse atq; Hamilcar dixit. Vbi aduertendum Alij, esse patrij casus, quemadmodum & Alius, quod non solum masculino, uerumetiam in foemino genere ostenditur.

Cælius in primo: Antequam Barcha perierat, alij rei causa in Africam missus.

De particula Similiter, cum Ac, Atque, Vt, coniuncta.

Cicero de Natura deorum: Tu autem quid queris? similiter facis, ac si me roges.

Idem in Philippica prima: Neq; uero illum similiter, atque ipse eram, commotum esse uidi.

Idem de Officijs: Similiter eos facere, qui inter se contendunt, uter rēpub. potius administraret: ut si naturæ inter se certarent, quis eorum potissimum gubernaret.

Paulus de libris, &c. l. Filius familiæ: Miles similiter ut paganus nominatim à patre, aut hæres scribi aut exheredari debet.

De particula Simili ac Dissimili, cum Atque, & Ac, coniuncta.

Plautus in Bacchi d. Haud consimili ingenio atq; illhic est.

Terentius in prologo Phormionis: Ne simili utamur fortuna, atque usi sumus.

Cicero pro C. Rabirio: Et similis uiri tu ulcisceris patris mortem, atque ille persequeretur fratris sui?

Idem de Finibus bonorum & malorum: Itaque & similis erit finis boni, atq; antea fuerat.

Idem de lege agraria: Hic tamen excipit Pompeium si-

Hæc non habentur in exemplari Romano.

milime, ut mihi uidetur, atq; in illa lege.

Idem Attico: Aut quiescendum, quod non dissimile, atq; ire in Solonium, aut Antium.

Cæsar in Comment. Hortatur eos, ut simili ratione, atq; ipsi fecerunt, suas iniurias persequantur.

T. Lilius ab Vrbe cond. Hæc sunt tribuni consilia uestra, haud hercule dissimilia, ac si quis ægro, qui curari se fortiter passus, extemplo conualescere possit.

Ibidem: Similem pauorem inde fugamq; fore, ac bello Gallico fuerat.

Neratius de acquirendo rerum dominio, l. Quod in littore: Nec dissimilis eorum conditio est, atq; piscium & ferarum.

Tripho eodem titu, l. Si is: Simile est, atq; in hereditate, & subdit: Nunquid simile sit, atq; cum stipulatur?

De particula Item, cum Atque, & Ut coniuncta.

Varro de Lingua Latina: Analogia non item ea definienda, quæ dirigitur ad naturam uerborum, atq; illa, quæ ad usum loquendi.

Idem de Re rustica: Alij ad cursuram, alij ad prædam, non item sunt spectandi, atq; habendi.

Ibidem: Hosce item ut equulos, & educunt, & alunt.

De comparatio cum Ac, & Atque coniuncto.

Cicero Attico: Mihi quidem uidetur diutius abfuturus ac uellem. *Catullus:*

illi non minus ac tibi

Pectore uritur intimo

Flamma, sed penite magis.

Horatius:

—Inachia langues minus ac me. *Idem:*

His me consolor uicturum suauius, ac si

Que

Quæstor anus, pater atq; meus, patruusq; fuissent.

Plautus in Mer. Amicior mihi nullus uiuit, atq; is est.

Terentius in Andria: Non Apollinis magis hoc uerum, atque hoc est. *Horatius:*

Arctius atq; hedera procera astringitur ilcx.

De particula Secus, cum Ac, Atque Quam coniuncta.

Plautus in Captiuis: Ne me secus honore honestes, quam ego te.

Cicero de Orat. Me nõ multo secus facere, cum de oratore disputem, ac facerem, si esset mihi de histrione dicendum.

Idem pro Lucio Muræna: Nõ secus ac si meus esset frater.

Ibidem: Non dixi secus ac sentiebam.

Idem Attico: Velim domum ad tuos scribas, ut mihi tui libri pateant, non secus ac si ipse adesses.

Idem pro Planco: Cuius ego salutem non secus, ac meam tueri debeo.

Idem de Oratore: Sed paulo secus à me, atq; illo, distributa.

Ibidem: Sed aliquanto secus, atq; in tradenda arte dici solet.

Idem de Natura deorum: Quoniam cœpi secus agere, atq; initio dixeram. *Vergilius:*

Haud secus atq; alto in luco.

Idem:

Haud secus, ac iussi faciunt.

Labeo de acquirendo rerum dominio, l. Si epistolam: Non secus atq; ineontinenti agro.

De particula Aliter, cum Ac, Atque, coniuncta.

Plautus in Truculento: Sed longe aliter est amicus, atque amator.

Terentius in Adelphis: Nunquam te aliter atq; es, in animum induxi meum.

Idem in Heaut. Aliter tuum amorem atque est accipis: nam
 & uita est eadem, & animus erga te idem, ac fuit.

Var. de Lingua Latina: Aliter atq; in reliquis dicitur.

Idem de Re rustica: De emptione aliter dico, atq; facio.

Idem: Aliter quadrigarius, ac desultor.

Ibidem: Nec multo aliter tuendum hoc pecus in pastu, atq; ouillum.

Idem de Lingua Latina: Hoc nunc aliter fit atq; olim.

Ibidem: Quaedam aliter olim, ac nunc.

Cicero de Oratore: Urbana etiam dissimulatio est, cum alia dicuntur, ac sentias.

Ibidem: Cum aliter sentias, ac loquare.

Idem pro P. Sylla: Torquatus rursus in me irruit, me accusat, ait aliter ac dictum est, in tabulas publicas retulisse.

Idem in Partitionibus oratorij: Casu cum aliter cecidit, ac speratum & putatum sit.

 Idem in Sallustium: Neque enim qui ita uiuit ut tu, aliter ac tu, loqui potest.

Idem de Oratore: Aliter dicenda, ac intelligerentur.

Idem de Offic. Aliter de illis, ac de nobis iudicamus.

Cæsar in Comment. Sed ratio ordoq; agminis aliter se habebat, ac Belgæ ad Nervios detulerant.

Ibidem: Coactus est aliter, ac superioribus annis exercitum in hybernis collocare.

Cicero pro Sexto Roscio Amerino: Aliter causam agi, atq; ille existimaret.

T. Liu. ab Urb. cond. L. Æge aliter patres, ac plebē affecere.

Cicero ad Pontifices: Proinde quasi isti ut de Gn. Pompeio aliter atq; ego existimo, sentiant.

Ibidem: Dubitans, timens, hesitans omnia aliter, ac uos in monumentis habetis, & pronunciarit & fecerit.

Idem

Idem de arte Rhetorica: Aut aliter hoc in sermone, atque in dicendo sit utendum.

Ibidem: Cum aliter quid accidit, atque hi qui arguuntur, arbitrati esse dicuntur.

Idem de Oratore: Mouent illa etiam, quæ coniectura explanantur longe aliter, atque sunt.

Idem pro Tito Annio Milone: Quam ob rem iudices, ut ad causam crimenq; aliquando ueniamus, si neque omnis confessio facti est inusitata, neq; de causa quicquam nostra, aliter ac nos uellemus, à senatu iudicatum est.

Idem in epistola ad Seruium Sul. Aliter cecidisse rem existimas, atq; opinatus sis.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Hic loquebatur aliter, atque omnes sentiebant.

Idem Curioni: Sed aliter atque ostenderam facio.

Idem pro domo sua: Hæc homines improbi ad quosdam uiros fortis longe aliter atque à me dicta sunt, detulerunt.

Idem in Verr. Quod iste aliter, atq; ut edixerat, decreuisset. Paulus de rei uend. l. Pompon. Aliter atq; si certis religionibus possideatis.

Ulpianus de seruitutibus, l. Quoties: Nihil agitur aliter, atq; si concedas, mihi ius tibi non esse in fundo tuo.

Idem, quando dies, & c. l. Quamquam: Semel cedit dies aliter, atq; si cui in menses singulos, uel in dies, uel in annos singulos quid legetur.

Idem de hæredibus instit. l. Circa eos: Celsus lib. x. v. ff. probat aliter, atque in illa institutione.

De particula Contra, cum Ac, Atq;
 Quam, coniuncta.

Cicero pro Corn. Balbo: Si denique aliquid quod non contra ac liceret, factum diceretur, sed contra atq; oporteret.

c 4 Idem

Idem de Oratore: Vt cōtrā ac dicat, accipi & sentiri uelit.
Idem in Verrem: Si hęc contrā ac dico, essent omnia.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Itaque contrā est ac dicitis.

Idem de Diuinatione: Vides tamen omnia ferē contrā ac dicta sunt, euenisse.

Idem in Philippica x i i. Præsertim cum contrā ac Deiotarus sensit, uictoria belli iudicauerit.

Sallustius in Catilina: Vbi uidit Catilinam contrā ac ratus erat, contendere.

Cicero pro P. Sylla: Iam enim faciam, criminibus omnibus penē dissolutis, contrā atq; in cæteris causis fieri solet.

Idem in Catil. Itidemq; iusserunt simulacrum Iouis facere maus, & in excelsum collocare, contrā atq; antea fuerat.

Idem in Somnio Scipionis: Qui uersatur retro, contrario motu atq; coelum.

Cæsar in Commentar. Qui contrā atq; esset dictum, prælium commisissent.

Cicero pro A. Cæcin. Miror te hoc in hac re alieno tempore, & contrā quā iam ista causa postulasset defendisse.

Idem pro Cluentio: Generi sui contra quā fas erat, amore capta.

Idem pro domo sua: Aut quid de uestro iure, aut religione contrā quā proposueram, disputabo?

Idem de arte Rhetorica: Summa impudentia est, cum qui contrā quā scriptum sit, aliquid probare uelit.

Idem in Pisonem: Vt senatus contrā quā ipse censuisset, ad uestitum rediret.

Vlpianus de seruitutibus, quod ui, aut clam, l. Prætor ait:

Si quis contrā quā prohiberetur, fecerit.

Idem, quod ui, aut clam, l. Si alius: Ait Iulianus, qui ante nuncia

nunciationis remissionem contrā quā prohibitus fuerit, opus fecerit.

De particula Proxime, cum Atque, coniuncta.

Cicero Dolabellæ: Non possum ego non aut proxime atq; ille, aut etiam æque laborare.

De particula Statim, & Confestim, cum Atq; Quam, Vt, coniuncta.

Marcellus de fideicommissarijs libertatibus, l. Cum fidei: Potest confestim ut fuerit alienatus, petere.

Vlpianus de ædilitio cædico, l. Aediles: Iudici corum statim atque iudex factus est, omnium rerum officium incumbit.

Martianus de officio proconsulis, l. Omnes proconsules: Statim quā urbem egressi fuerint, habent iurisdictionem.

Paulus ad senatusconsultum Velleiani, l. Debitrix: Quāuis statim atq; interceserat mulier competierat.

De particula Aequæ, & Perinde, cum Ac, Atq; Vt, Quam, coniuncta.

Et primo de Aequæ ac.

Plautus in Stichos: Scis tute facta uelle æque ac tu uelis.

Terentius in Andria: Quis miser æque ac ego?

Cicero Curioni: Cui charus æque sis ac iucundus, ac fuisti patri.

Aequæ atque.

Plautus in Aulul. Pumex non æque aridus, atq; hic est senex.

Cæsar in Commentarijs: Æquā fere latitudine, atq; ille congestus ex materia.

Cicero pro Cluentio: Æque posthac, atq; illum dictatorium gladium pertimescamus.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Æque turpe atq; illud, de quo antē dixi.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Quos territos æque atque hostes timebat.

Aeque quàm.

Plautus in Stichō: Ridiculus æque nullus est, quàm dum esurit.

Idem in Aulul. Nunquam æque patri nuncium lepidum at tulit, quàm ego nunc meæ heræ nunciabo.

Titus Lilius ab Vrbe condita: An est qui dubitet tribunos plebis illis in uirijis uestris æque, quàm munere patrum, in plebem offensus esse?

Aeque ut.

Cicero pro domo sua: Itaq; libètissime prædicabo Gn. Pompeium studio & autoritate, æque ut unumquemq; uestrum, pro salute mea laborauisse.

Idem Attico: Et simul quòd æque ea quæ sunt, ut ea quæ certe futura sunt, uidere non possum.

Tibullus:

Nec tibi sit mea lux æque tam feruida cura,
Ut uideo paucos ante fuisse dies.

Aeque, absolute.

Teren. in Hecyra: Æque eadem studeant uelintq; omnia.

Perinde atque.

T. Lilius ab Vrbe condit. Perinde atque captæ urbe.

Perinde ut.

Cicero pro Cluentio: Nam perinde ut opinio est de cuiuscunq; moribus.

Titus Lilius ab Vrbe condit. Nec perinde ut maluisset.

Idem: Perinde ut eueniret res.

Perinde quasi.

Cicero pro P. Quintio: Atque hæc perinde loquor, quasi ipso illo tẽpore, cum te prætor iussisset ex edicto possidere.

Idem

Idem pro T. Annio Milone: Hoc enim sæpe ab istis dicitur, perinde quasi Appius ille Cæcus uiam munierit.

Idem pro Cluentio: Perinde quasi ego non ab initio huius defensionis dixerim.

Idem pro codem: Perinde quasi exitus rerum, non hominũ consilia, legibus uindicentur.

De particula, Pari ac Pariter, cum Ac,

Arque, Ut, coniuncta.

Plaut. in Menæb. Accastor pariter hoc atq; alias res soles.

Idem in Aulul. Pariter moratus ut pater auusq; huius fuit.

Cæsar in Commentarijs: Pari spatio transmissus atq; e Gal lia est in Britanniam.

Cicero de Natura deorum: Neq; enim mihi par ratio cum Lucilio est, ac tecum fuit.

T. Lilius ab Vrbe cond. Trucidant foeminas pariter ac uiros.

Idem Lilius ibidem: Nequaquam pari ad patiendã ea robore ac Romani fuissent.

Ibidem: Amici pariter ac nunc subiecti ac obnoxij uobis minus essemus.

De particula Pro eo, cum Atque, coniuncta: quæ omittere non uis, tamen à re- centioribus dicta sunt.

Ulpianus de testam. l. Ad testium: Si quis ex testibus nomen suum non adscripserit, ueruntamen signauerit, pro eo est, atq; si adhibitus non esset.

Idem de noui operis nunciatione, l. Prætor: Pro eo habendũ est, atq; si nullo iure factum esset.

De particula in partem, cum At- que, coniuncta.

Cæsar in Commentarijs: In partem iuris, atq; ipsi erant, receperunt.

De par

De particula Idem cum Ac, Atque,
coniuncta.

Plautus in Mostellaria: Eundem animum oportet mihi esse gratum, ut impetraui, atq; olim priusquam id extuli, cum illi subblandicbar.

Varro de Lingua Latina: Idem ac diceretur, aut hic lepus & hic nemus.

Cato de Re rustica: Pomarium seminarium ad eundem modum, atq; oleaginum facito.

Ibidem: Densas eodem modo componito, atq; spiram.

Tit. Liu. de bello Punico: Ipsa re intellecturos, nequaquam idem esse, Siracusas ac Leontinos oppugnare.

Vlpianus: Si cui plusquam per legem, & c. l. Nisi dolus: Nō eandem causam esse decem aureorum, quos annuos tibi testes Pöpetæ Crispinæ patronæ tuæ relictos proponis, atq; fuit alimentorum.

Hircius in Commentarijs: Cum se inferiores eiusdem generis ac saporis aqua dicerent uti, atq; antea consueverant.

Ibidem: Non oportere illum eodem uti uestitu, atque ipse uteretur.

De particula Iuxta cum Ac, Atque,
Mecum, I eumq; coniuncta, &
quandoque absolute posita.

Varro libro secundo Rerum rusticarum: Fœminas iuxta ac mares habere solebat.

Cicero in oratione qua gratias agit post reditum: Officijs iuxta ac si meus frater esset, sustentauit.

Sallust. in Iugurth. Propterea transuersis itineribus, quotidie castra mouere, iuxta ac si hostes adessent.

Plaut. in Asina. Dixit tibi mater, iuxta mecum rem tenes.

Idem in Aulu. Dixi tibi nunc, iuxta rem mecum tenes.

Sallu-

Sallustius in Catilin. Nunc uerò quo in loco res sitæ sunt, iuxta mecum omnes intelligitis.

Plautus in Persa: Iuxta tecum, si tu nescis, nescio.

Ibidem: Iuxta tecum æque scio.

Sallustius in Iugurthino: Iuxta boni maliq;, strenui & imbecilles multi obruncati sunt.

Ibidem: Neq; loco, neq; mortali cuiquam aut tempori satis credere: ciues ac hostes iuxta metuere.

Ibidem: Hyemem & ætatem iuxta pati.

Ibidem: Plebi patribusq; postquam inuidia decesserat, iuxta charus.

T. Liuius ab Vrbe condita: Absentium bona iuxta, atq; interemptorum diuisa fuerunt.

Ibidem: Trucidant inermes iuxta atq; armatos.

Idem de bello Punico: Naualis socij iuxta effusi, ac si insulas prædarentur.

Idem ab Vrbe condita: Iuxta hyeme atq; æstate bella gerere posse.

Idem de bello Macedonico: Humanum genus, uestrum nomen imperiumq; iuxta ac deos immortales, iam pridem intuetur.

Alter.

Quanta est in multis bonarum literarum incititia? quam incepte, ac bene, & ineleganter nonnulli dum se Latine loqui putant, nouitatibus gaudent? Quis non dicit, Vnum & duo? Primum & secundum? ecquis non dicit, Vicesimo primo die? Semel & bis? At uidere licet, uel ex his quæ subieci, quantum ab illa uera, germanaq; Latina lingua defecerim, & quantum loquendi dicendiq; mutauerint genus. nā perfectissimo illo seculo, nō Vnū & duo, sed Vnum & alterū: non semper Primum & secundum sed

sed frequentius Primum & alterum: non Viceſimo primo die, ſed Altero & viceſimo die: non Semel & bis, ſed Semel & iterum dicebant. Qui uero dixerunt Vnum aut alterū, ſignificare, unum aut duo: uel Vnum & alterum, ſignificare, unum & duo, uel de duobus Vnum alterum ſemper dici, in eadem erroris nauī uerſati ſunt: nam Vnus & alter, modus erat proprius loquendi: Vnus aut duo, nō proprius: & Vnus aut alter, & Primus & alter, de duobus non ſemper, ſed aliquando dicitur. Quandoq; uero Alter & alter, loco utriuſque dicebatur, ut infra melius uidebitur.

Terentius: Venit unus & item alter.

Cicero Attico: Quid enim eſt tātum in uno aut altero die?

Iidem pro Aulo Cluentio: Vnus & alter dies interceſſerat, cum res parum certa uidebatur. Et paulo poſt: Qui cum unum iam & alterum diem deſideraretur.

Ibidem: Habetur una & altera cōcio uehemens & grauis.

Iidem in Verrem: Rex primo nihil metuere, nihil ſuſpicari, dies unus & alter, plures: non reſertur.

Ibidem: Vnum & alterum menſem, prope annum, deniq; domi tuæ pyratæ aliquo tempore capti ſunt.

Ibidem: Tum repente iſte peſtes citari iubet, dicit unus & alter breuiter.

Iidem Appio Pulchro: Si quem tibi item unum alterum uel diem abſtulerit: Vergilius;

Iamq; dies, alterq; dies proceſſit.

Ouidius in Sappho:

Et ſub ea uerſus unus & alter erit. Catullus:

Quam ueniens una atq; altera ruruſus hyems.

Horatius in Sermonibus:

—Ducendus comes unus & alter. Ibidem:

—Ne ſi uerſus unus & alter.

Iidem

Iidem in Epistoſis:

Si uerſus paulo concinnior unus & alter.

T. Lilius ab Vrbe cond. Vno aut altero abrepto.

Ibidem: Bellum in Sicilia iam alterum annum geritur.

Ibidem: Vni aut alteri maliti.

Iidem de Bel. Punic. Vno aut ad ſummum altero pretio.

Iidem pro Gn. Planco: Quorum alter exercitum perdidit, alter uendit: emptis prouincijs, à ſenatu, à repub. à bonis omnibus deſecerant.

Iidem pro Lucio Muræna: Neq; in uno aut altero animaduerſum eſt.

Vlpianus de iudijs, l. Nonnunquam: Poſt unum uel alterum.

Iidem de adilitio edicto, l. Quis ſit fugitiuus: Idem ait, nec cum qui ad fugam gradum unum alterum uel promouit, eſſe fugitiuum.

Iidem de noui opcriſ nunciatione, l. Stipulatio: Non ſi unum uel alterum cæmentum fuerit poſitum.

Alphæn. de iudic. l. Proponcbatur: Si unus aut alter.

Quo loco multi poſt illud Ciceronis diuinum ſeculum, deprauato dicendi genere ſerè ſemper dicunt Primum & ſecundum. Veteres illi (ut diximus) plerunq; Primum & alterum dicebant.

Cato de Re ruſtic. Prima eſt lenis, altera eſt criſpa.

Cicero in Verrem: Alterum, tertium, quartum: per multa erant eiufmodi nomina.

Ibidem: Primo die teſtium tanto numero citato, alter dies & amicis iſtius, & deſenſoribus, tertius dies ſic hominem proſtrerneret.

Iidem pro A. Cluentio, Vnum, alterum, tertium, annum Saxia quieteſcebat.

Iidem

Idem in Tusculanis: Primam posuit eam, de qua modo dixi, quæ orta esset ex præsentione rerum futurarum: alteramquam ceperimus ex magnitudine commodorum.

Idem de Natura deorum: Vnus is modus est, de quo satis dixi, qui est susceptus ex præsentione rerum futurarum, alter ex perturbationibus tempestatum, tertius ex commoditate rerum.

Idem in secunda Philip. Proximo, altero, tertio, deniq; reliquis consecutis diebus. Horatius:

Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro

Tertia succedant.

Videre etiam licet quanta sit uenustas in ijs dicendi modis, Alterum tantum, Tria tanta, Sexcenta tanta, Bis tanta. Plautus in Epidico: Imò etiam si alterum tantum perdendum est.

Idem in Bacchid. Alterum tantum auri non mercam.

Cicero de Oratore: Vt necesse sit partem pedis aut æqualem esse alteri parti, aut altero tantum, aut sesqui esse maiorem.

Calistus de iure fisci, l. Non intelligit: Totum cum altero tanto cogitur soluere.

Scæuola de alimentis, l. Libertis: Eo amplius alterum tantum, quantum singulis in numero præter cibaria & uesitiaria, dari uoluit.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Alterum tantum ex Latino delictu adijciebatur.

Plautus in Trinummio: Tribus tãtis illi minus reddis quam obserueris.

Idem in Bacch. Sexcenta tanta reddam, si uiuo, tibi.

Idem in Pseudolo: Quasi mihi non sexcenta tanta solent credier.

Idem

Idem in Mercat. Imò bis tanto ualco quàm ualui prius.

Idem in Amphitryone: Bis tanto amici sunt inter se, quàm prius.

Varro libro tertio rerum rustic. Ea pars reddiderit eo anno bis tantum, quàm tuus fundus.

Hircius in Commenta. Accedebat propè alterum tantum.

Ibidem: Peditum ac leuis armaturæ quater tantis.

His subijciam autoritates de modo dicendi, quem præposui de Altero & uicesimo, & his similibus: quamuis deficiente iam prisco illo eloquentiæ candore, Tit. Li. & eius æquales, ac illis succedentes, Vnum & uiginti quandoque etiam dixerunt. Sed primum meliora, deinde de sece haurimus, ut plane quod interest discrimen, appareat.

Cic. pro Cornif. Liberalibus literas accepi tuas, quas mihi Cornificius altero & uicesimo die (ut dicebat) reddidit.

Idem pro Milone: (ubi particulam Alter, postponit, cum superius eam præposuisset) Centesima lux est hæc ab interitu P. Clodij, & opinor altera.

T. Lilius ab Vrbe condita: Anno tricésimo altero, quàm condita Roma erat,

Idem tandem mutato aliquantulum dicendi genere, ibidem dixit: Vna & uiginti legionibus eo anno defensum imperium Romanum est.

Et ibidè: Signa unum & triginta capta. Paulo post: Vnum & triginta oppida ceperunt.

Idem seruauere elegãtissimi illi uiri in aduerbijs, Semel, Iterum, Tertium, ut supra diximus: quo loco ineptissime dicunt, Semel, Bis, Ter: uel Semel, Secundo, Tertio. Cicero in Bruto: Antistius Piso sæpe dicebat, minus sæpe Pöponius, raro Carbo, semel aut iterum Philippus,

Idem de Diuinatione: Quod semel ille, iterumq; neglexit.

d Ibidem

Ibidem: A senatu ludos illos iterum instauratos, memoriae proditum est.

Cicero de Natura deorum: Venereum iaciat aliquando, nonnunquam etiam iterum ac tertium.

Vlpianus de receptis arbitris, l. Labeo: Post causam semel atq; iterum tractatam.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Iulium ter, Virginium iterum apud Marcum Licinium inuenio.

Ibidem: Iterum ac tertio uenisse tradunt.

Idem de bello Punico: Ter perditæ patriæ sustinendum crimen est, semel cum defectionem iniisti ab Romanis: iterum, quum pacis cum Annibale fuisti autor: tertium hodie, cum restituendæ Romanis Capuæ mora atq; impedimentum tu es.

Ille alter, frequenter in usu apud antiquos reperitur, parum tamen hæcenus obseruatum.

Cicero Attico: De illo altero, quem scribis tibi uisum esse non alienum.

Eidem: De illo altero scio equidem uenire nunc nil posse.

Idem de Orat. Quid ille alter? Quid petam præsidij?

Ibidem: Nam illud alterum genus quodquod est, temporibus, locis, rebus definiunt.

Sallustius in Iugurtha: Adherbalem, omnesq; qui sub imperio Micipsæ fuerant, metus inuadit: in duas partes discedit Numidæ: plures Adherbalem sequuntur, sed illum alterum bello meliores.

Ibidem: In diuisione Numidiæ, quæ pars Mauritaniam attingit, agro uirisq; opulentior, Iugurthæ traditur, illam alteram specie, quam usu potiore, quæ portuosior, et ædificijs magis exornata erat, Adherbal possedit.

Sed nota non semper dici, Vnum et alterum, uel Primum

num et alterum, sed quandoq; dici, Alterum et alterum, loco utriusq; ut supra diximus.

Cicero de Diuinatione: Cum duo quidam Arcades familia res iter una facerent, et Megaram uenissent, alterum ad cauponem diuertisse, ad hospitem alterum.

Idem de Natura deorum: Non uides solem deum esse, lunamq;, quorum alterum Apollinem Græci, alteram Dianam putant.

Ibidem: Ioues tres numerant, in Arcadia alterum patre Acthere, alterum patre Cælo, tertium Cretensem Saturni filium.

Idem in Tusculanis: Nam duæ sunt ex opinione boni, quarum altera Voluptas, altera Cupiditas.

Idem pro Publio Quintio: Quæ res in ciuitate duæ plurimum possunt, hæc contra nos ambæ faciunt in hoc tempore, summa gratia, et eloquentia, quarum alteram C. Aquili uereor, alteram metuo.

Horatius:

Fraternis animis quicquid uolet alter et alter.

Cic. pro P. Sylla: Ita charus utrisq; est atq; iucundus, ut non alteros demouisse, sed utrosq; constituisse uideatur.

Idem pro Q. Ligario: Ergo hæc duo tempora carent criminum, cum est legatus profectus: alterum, cum efflagitatus à prouincia propositus Africa est: tertium tempus est, quo post aduentum Vari in Africa restitit.

Idem pro Cluentio: Ille iterum, ille tertio auctionibus factis pecuniam dedit.

Ibidem: Quam ob rem alteram partem causæ sic agemus, ut nos doceamus: alteram partem sic, ut oremus.

Idem pro domo sua: Eijciuntur duo, quos uidere improbi non poterant: alter per honorem turpissimum, alter per honestissimam calamitatem.

Adeo.

Princeps ille Latine eloquentiæ Cicero, ac cæteri eius ætatis auctores, ut reliquis omnibus, ita elegantissime particula Adeo, usi sunt, quam præ cæteris obseruatione præcipua dignam, colligendam duxi. Cui ueteres illi coniunctionem Atq; præponentes, significare eam aliquando potius, aliquando etiam, uoluerunt: ut infra aperte ostenditur.

Cicero Seruio Sulpitio: Sed aliquid, atq; adeo multa afferunt de suo.

Trebonius Ciceroni: Nihil adollescente tuo, atq; adeo nostro amabilius.

Cic. pro Planco: Insector, posco, atq; adeo flagito.

Idem pro Cluentio: Clamore hominum de foro, atq; adeo de ciuitate esse sublatum.

Idem pro Roscio: Hoc consilio, atque adeo hac amentia impulsus.

Idem in Verrem: Atq; adeo antequam de incommodis Siciliae dico, pauca mihi uidentur de prouinciæ dignitate, uctustate, utilitate dicenda.

Idem in Catilinam: Crescit in dies singulos hostium numerus: eorum autem castrorum imperatorem, ducemq; hostium intra moenia atq; adeo in senatu uidemus.

In eundem: Qui de huius urbis, atq; adeo orbis terrarum exitio cogitant.

Idem Attico: Cum Philotimo loquere, atq; adeo Terentiam habebis Idibus.

Idem in Verr. Domo eius emigrat, atq; adeo exit, nam iam antea emigrarat.

Idem in eundem: Ex Sicilia discedendum, atq; adeo fugiendum esse arbitretur.

Ibidem:

Ibidem: Que si magna, atq; adeo maxima uobis uidentur, quam uarie & copiose dicantur, expectare nolite.

Ibidem: Cum magno detrimento, atq; adeo exitio uestigalium.

Ibidem: At quam legem corrigit, iudices, atq; adeo totam tollit?

Ibidem: Cum hæc essent ita constituta, Verres tot annis, atque adeo seculis inuentus est, qui hæc non commutarit.

Plautus in Casina: Esurio, atq; adeo nunc haud parum sitio.

Terentius: Memini, atq; adeo longum est expectare.

Plautus in Amphit. Imo præter me uenio, atq; adeo tu Blepharo iudex sies.

Idem in Casina: Dum mihi uolui, huic dixi, atq; adeo dum mihi cupio, perperam iam dudum hercle fabulor.

T. Luuius ab Vrbe condita: Non petentem, atq; adeo absentem etiam creatum credidere.

Allegare, Legare, Ablegare.

enbiarper
pona
aliqua
yay

Allegare, Legare, Ablegare, à multis improprie passim dicitur. Non enim uerbi proprietatem attendunt, sed uulgarem errorem persequuntur. nam cum autorem aliquem in rem suam adducere, aut citare uolunt, Allegare illum dicunt, cum Allegare sit, quasi in legationem quem rogatum pro paruis priuatisq; causis mittere: Legare, pro publicis magnisq; rebus: Ablegare uero est ferre, in exilium eicere, aut à conspectu remouere, ut infra patebit.

Allegare.

Plaut. in Epid. Si allegassem aliquem ad hoc negotium.

Idem in Pseudolo: Pseudolus tuus allegauit hunc.

Idem in Cas. Pater allegauit uillicum, qui posceret sibi istam uxorem. & subdit: Filius autem allegauit armigerum suum.

Idem in prologo Casinæ: Conseruatam uxorem, conserui duo expetunt: alium senex allegat, alium filius.

Idem in Amphipoli. Aliquem hominum allegent, qui mihi aduenient os ocellat probe.

Idem in Persa: Imò alium allegauero, qui uendat, qui esse se peregrinum prædicet.

Terentius in Andria: Te obsecro, ut nō credas à me esse allegatum hunc senem.

Cicero Catoni: Extremum, inquit, illud est, ut quasi diffidēs rogationi, philosophiam ad te allegem.

Idem M. Marcello: Si mihi tecum minus esset quàm est cū tuis omnibus, allegarem ad te illos, à quibus intelligis me præcipue diligi.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Nam statim Chryfogonus et ipse ad eos accedit, et homines nobiles allegat ijs, qui peterent, ne ad Syllam adirent.

Idem in Philipp. Cretensis iudex, isq; nequissimus, quemadmodum ad hunc reus alleget?

Q. Cicero de Petitione consulatus ad M. Tullium: Hi rogandi omnes sunt diligenter, et ad eos allegandum est, per suadendumq; est ijs, nos semper cum optimatibus de re publica sensisse.

Cicero in Verrem: Cum sibi omnes ad istum allegationes difficiles, omnes aditus arduos, ac potius interclusos uiderent.

Ibidem: Primo necessarios istius ad cum allegatos esse dicebat.

Ibidem: Petit à me Rabirius, et amicos allegat, facile impetrat. *celesti mi fo*

por horum manam Legare. *in Baxen Casa*
por adyapay te
Sallustius in Iugurthino: Legantur tamen in Africam maiores

iores natu, nobiles amplis honoribus usi.

T. Liuius de bello Macedonico: Consullem legari ad id bellum placuit.

Plautus in Amphitryone: Delegit uiros primorum principes, eos legat Telebois.

Cicero pro P. Sextio: Ne isti quidem, quos legatos non modo nullo senatusconsulto, sed etiam impugnantem senatu, tute tibi legasti.

Idem ad Atticum: Me legatum iri non arbitrabar.

Idem ad eundem: Meam stultam uerecundiam, qui legari uoluerim ante res prolatas.

Idem in Verrem utrunq; declarat cum dicit: O dii immortales, quanta iste cupiditate, quantis allegationibus illam sibi legationem expugnauit?

Idem Aulo Cæcinnæ: Cæsium sibi legauit, Brutum Gallie præfecit.

In Verrem: Centuripini Andronem Centuripinum legarunt ad Apronium.

Ablegare. *in Baxen Casa*
por adyapay te

Plautus in Casina: Hinc adolescentem peregre ablegauit pater.

Terentius in Hecyra: Aliquod est mihi ablegandum, dum parit Philomena.

Varro de Re rustica: Pecus à prato ablegandum, et omne iumentum.

Cicero Attico: A fratris aduentu me ablegat.

T. Liuius ab Vrbe condita: Sub tempus pueros uenatum ablegauit.

Idem de bello Punico: Ablegandum cō, unde ad nos fama accedere non possit.

Ibidem: Deinde ubi ablegatum uelut de industria Marcum

Marcellum uiderunt.

Ibidem: Nisi tota procul Sicilia ablegarentur.

Ibidem: Remotam in perpetuum, & ablegatam ab urbe, & ab re pub. iuuentutem.

Ibidem: Ablegatione iuuentutis ad Veliternum bellum.

Ibidem de bello Macedonico: Orare ut se extra Italiam aliquo ablegarent.

*ofacanda de
teratison
ato*

Amplius.

Amplius Aduerbiū est, quandoq; Comparatiuum. Aduerbiū tritum est, sed uidere licet, quā eleganter Comparatiuū antiqui usi sint, in quo obseruandum est, eos quandoq; ipsum Comparatiuum non solum ablatiuo, sed etiam accusatiuo, quandoq; & nominatiuo sine particula Quā iunxisse. Quæ, & eiusmodi, qui sedulo obseruauerit, & scriptis suis intermiscuerit, paruo negotio elegans euadet.

Ibidem fecerunt de particulis, Plus, Minus, Abhinc.

De particula Amplius, nominatiuo coniuncta.

Cicero pro Rosc. Comædo: Amplius sunt sex menses.

Ibidem in Verrem: Cum enim Syracusis amplius centum ciues Romani cognoscerent.

Cæsar in Commentarijs: Inueniebat ex captiuis Sabim flumen à castris suis non amplius decē millia passuum abesse.

Hircius in Commentar. genitiuo coniunxit cum dixit: Amplius duorum millium terga uertebat.

Tit. Liu. de bel. Pun. Amplius populi fuerunt centū uiginti.

Ibidem: Amplius sex millia hominum capta.

De particula Amplius, accusatiuo coniuncta.

Cicero in Verrem: Qui cum amplius centum ciues Rom. haberet

haberet ex conuentu Syracusarum.

Ibidem ad Atticum: Qui ager, ut dena iugera sint, non amplius hominum quinque; nullia potest sustinere.

Ibidem pro Roscio Comædo: Tu hoc nomen triennium amplius in aduersarijs iacere pateris?

Cæsar in Comment. Cum ipsi non amplius octingentos equos haberent.

Ibidem: Amplius horas quatuor fortissime pugnaverunt.

Vergilius in Bucolicis:

Treis pateat cœli spatium, non amplius, ulnas.

Sallustius in Catilina: Quod amplius annos x x. tribunus aut præfectus, aut legatus fuerat.

T. Lilius ab Urbe condita: Ceperunt amplius tria millia hominum.

Pompeius Lucio Domitio: Non amplius quatuordecim cohortes Luceriam cœgi.

De particula Amplius, & Diutius, ablatiuo coniuncta.

Terentius: Sexaginta annos natus es, ut conijcio, & eo amplius.

Cicero pro Roscio Comædo: Hoc nomen triennio amplius in aduersarijs relinquebas.

Ibidem pro Lucio Flacco: Laodiceæ uiginti pondo paulo amplius.

Ibidem pro Caio Quintio: Annum, & eo diutius post mortem Caij Quintij.

Cæsar in Comment. Quæ castra, ut fumo atq; ignibus significabatur, amplius passuum millibus octo in latitudinem patebant.

Ibidem: Millibus amplius quingentis in longum patet.

Cælius Ciceroni: Amplius quadraginta diebus mansit.

T. Linius ab Vrbe condita: Pugnatum amplius duabus horis est.

Idem de bello Pun. Victi amplius ducenti cecidere.

De particula Plus, ablatiuo, accusatiuo, & nominatiuo iuncta, & primum de ablatiuo.

Terent. in Heey. Dies x x x. aut plus eo in navi fui.

Cicero pro Publio Quintio: Ac tecum plus anno uixit in Gallia.

Idem pro Planco: Non possum dicere eum praesuisse, neque possum negare eum abfuisse, sed non plus duobus aut tribus mensibus.

T. Linius de bello Pun. Ab utraq; parte sexcentis plus pedibus, & dimidium eius equitum cecidit.

Ibidem: Fama tenuit haud plus fuisse modio.

Ibidem: Non plus unum Romanorum amisisse.

De Plus iuncta accusatiuo.

Cato in Re rustica: Ne plus quatuor digitos transfuersos emittant.

Caelius Ciceroni: Hic multum ac diu ludetur, atque ita diu, ut plus biennium in his tricis moretur.

Vitruuius: Ita à pariete distent, ut ne plus pateat palmum.

Idem: Disponantur inter se, ne plus spatium habentes pedes binos.

Idem: Dum ne plus inter duos nodos alligationibus binos pedes distent.

T. Linius de bello Macedonico: Aberat acies eorum paulò plus quingentos passus.

De Plus iuncta nominatiuo.

T. Linius de bello Macedonico: Plus quinquaginta hominum ceciderunt.

Ibidem

Ibidem: Paulo plus trecenta uehicula missa.

Idem de bello Pun. Hominum eo die caesa plus duo millia.

Ibidem: Plus tamen duo millia hostium eo die caesa.

Ibidem: Plus decem millia capta.

De particula Minus, nominatiuo, accusatiuo, & ablatiuo coniuncta, & primum de Nominatiuo.

Cicero in Verrem: Iussit ut quae statuæ C. Verris ipsius & patris & filij essent, eas quaestores demolendas locarent: dumque ea demolitio fieret, senatores triginta non minus adessent.

T. Liu. de bell. Pun. Minus duo millia hominum effugerunt.

Ibidem: Haud multo minus quam mille capta.

Idem: Hispani paulò minus mille homines pacti, transtulerunt signa.

De Accusatiuo.

Idem: Nunquam nix minus quatuor pedes alta iacuit.

Vitruuius: Aluci autem latitudo inter parietem & pluteum non minus sit pedes senos.

De Ablatiuo.

Cicero pro Lucio Flacco: Ante pedes praetoris in foro expensum esse auri pondo centum paulo minus.

Caesar in Comment. Minus horis tribus nullum pedum xv. in circuitu munitionem perfecerunt.

Ibidem: A millibus passuum minus duobus castra posuerunt.

Vitruuius: Cum non minus tribus corijs fuerit deformatum.

Observatum item est in aduerbio Abhinc, quandoque ablatiuo, quandoque accusatiuo iungi.

Terentius in Andria: Abhinc tricennium ex Andria con-
migras

migravit huic uiciniæ.

Cicero pro Cor. Balbo: Etenim si Gn. Pompeius abhinc annos quingentos fuisse.

Idem in Verrem: Horum pater abhinc duos & uiginti annos mortuus est.

Ibidem: Quæstor C. Papyrio consule fuisti abhinc annos quatuordecim.

Idem in Philipp. Etenim si abhinc annos propè xx. hoc ipso in templo negavi posse mortem immaturam esse consulari, quanto uerius nunc negabo seni?

Idem de Diuinat. Demosthenes quidem, qui abhinc annos propè quadringentos fuit. Horatius:

Scriptor abhinc annos centum qui decedit.

De Ablatio.

Cicero pro Roscio Comædo: Criminatio tua, quæ est, Roscium cum Flauio pro societate decidisse, quo tempore abhinc annis quindecim.

Idem Attico: Pro Cor. me abhinc annis amplius xxv. spondisse dicit.

Flauius Alphenus de iudicijs, l. Proponebatur: Qui abhinc centum annis fuisse.

Accipere uulnus.

Hic quoque loquendi modus non est prætereundus, quo hætas illa aurca Ciceronis utebatur. Cum enim aliquis uulnerabatur, Accepisse cum uulnera, Romano dicendi more dicebant. Notandi sunt etiam & alij modi loquendi ab hoc uerbo Accipio profecti: ut, Accipere cladem, Accipere iniuriam, Accipere detrimentum, Accipere conditionem, Accipere hospitio, Accipere plagam: Male acceptus, Bene acceptus, & huiusmodi.

Cicero in Philipp. Ipsæq; Caius Pansa consul Imper. cum

inter

inter media hostium tela uersaretur, uulnera accepit.

Idem pro Milone: Primum illud uulnus accepit, quo teterrimam mortem obiret.

Idem in Catilinam: Ille tum graue uulnus accepit.

Idem in Verrem: Si illum locum aperuimus suspicioni aut crimini, accipiendum esse statim uulnus.

Idem Bruto: Pansa fugerat uulneribus acceptis, quæ ferre non potuit.

Idem Ser. Sulpit. Nunc autem accepto hoc tam graui uulnere, etiam illa quæ consenuisse uidebantur, recrudescunt.

Idem Quinto fratri: Cum Sextius multis in templo Castoris uulneribus acceptis, subsidio Bestiæ seruatus esset.

Cæsar in Comment. Cum circumuencius multis uulneribus acceptis cecidisset.

Ibidem: Quoru alter, accepto uulnere, occupatus per suos, pro occiso sublatus est.

Vergilius:

Vulneraq; illa gerens, quæ circa plurima muros

Accipit patrios.

Idem:

Sed neq; uim plumis ulla, nec uulnera tergo

Accipiunt.

Ouid. de Fastis:

Diffugiunt hostes, inhonestaq; uulnera tergo

Accipiunt.

Ser. Sulpit. Ciceroni: Nunciauit M. Marcellum collegam nostrum post cœnæ tempus à Publio Magio Chilone familiari eius pugione percussum esse, & duo uulnera accepisse: unum in stomacho, alterum in capite secundum aurem.

Cicero pro Publio Sextio: Tribunum plebis uiginti uulneribus acceptis, iacentem moribundumq; uidisti.

Idem pro P. Sylla: Accipit P. Sylla iudices uulnus uehementis & mortiferum.

Idem pro Gn. Planco: Cum perseuerantiam sententiæ suæ,

non

nō salutē recipib. retinisset, tamen ob illam, qua illud uoluntarium uulnus accepit, iustissimos omnium Metellorū constantia, & clarissimos triumphos gloriæ laude superauit.

T. Lilius ab Vrbe condita: Vulnere accepto, egre à circumstantibus ereptus est.

Ibidem: Multa uulnera accepta.

Idem de bello Pun. Sub caudis quā maxime mollis cuius, uulnera accipiunt.

Ibidem: Cum multa Romani milites acciperent uulnera.

Idem ab Vrbe condita: Plures uulnera accipiunt.

Ibidem: Plura accipiunt, quā inferunt uulnera.

Vlpianus de Senatuscons. Syllamiano, l. Cum alter: Aut alia uulnera isti acceperunt.

Accipere plagam.

Varro de Re rustica: Si qua in tonsura plagam accepit, eū locum alligat pice liquida.

Cicero Attico: Atq; ille locus inductus est à me diuinitus, ne una plaga accepta P. C. conciderent.

Idem Tironi: Maximam plagam accepit, quod is qui summam auctoritatem in illius exercitu habebat Titus Labienus eius socius sceleris esse noluit.

Eidem: Nihil uideo quod sperandum putem, iure præsertim cum ea plaga in Asia sit accepta.

Idem de Fato: Eam plagam potius accipiam, quā fato omnia fieri comprobem.

Idem in Verrem: Tu inquam tantam plagam tacitus accipere potuisses.

Accipere cladem.

T. Lilius ab Vrbe condita: Post acceptam proximæ pugnae cladem.

Ibidem: Ex insidijs prope magna accepta clade.

Accipere

Accipere iniuriam.

Cicero in Verrem: Nulla priuatim accepta iniuria.

Idem Quinto fratri: Qui accepta iniuria, illa spectacula quærebat.

Cæsar in Comment. Ne quam noctu oppidani à militibus iniuriam acciperent.

Plautus in Mercatore: Ad coenam uocat, uenio, decumbo, acceptus hilare atq; ampliter.

Idem in Cistellaria: Ita lepide nitidq; in prandio accepisti apud te, ut semper meminerim. & subdit, Ita hodie hic accepti sumus suauius modis.

Varro de Lingua Latina: Ita in prandio nos lepide, nitidq; accepisti.

Idem de Re ru. Et me absente patrono, hospitio accipiebat.

Ibidem: His omnibus ita acceptis, uel compositis, præcipua cura domini requiritur.

Cicero de Orat. Ego uero atq; hilare acceptus inquit.

Plautus in Amphitryone: Aduentem hic me hospitio pugnae accepturus est.

Ibidem: Familiaris accipere faxo haud familiariter.

Vergilius: Accipit hospitio.

Cicero in Somnio Scipionis: Post autem regio apparatu accepti, sermonem in multam noctem produximus.

Male acceptus.

Cicero in Verrem: Epicrates homines multis uerbis male acceptos dimisit.

Ibidem: Male accipit uerbis Rabonium.

Lentulus Ciceroni: Exclusus enim Antiochia Dolabella, & in oppugnando male acceptus, nulla alia confusus urbe, Laodiceam, quæ est in Syria ad mare, se contulit.

Hircius in Comment. Itaque aduersarij male accepti, tum

denum

denu[m] p[re]sidia contulerunt.

Brutus Ciceroni: Recurri ad meas copias (sic enim eas uere appellare possum) sunt enim extenuatissimæ, & inopia omnium rerum pessimè acceptæ.

Accipere conditionem.

Cæsar in Commentar. Respondit non esse consuetudinem populi Romani, accipere ab hoste armato conditionem.

Accipere detrimentum.

Ibidem: Quod detrimentum culpa & temeritate legati sit acceptum.

Cicero pro lege Manil. Nam in cæteris rebus cum uenit calamitas, tum detrimentum accipitur.

Ibidem: Neque eos quicquam aliud assequi classium nomine, nisi ut detrimentis accipiendis maiore affici turpitudine uideremur.

Accipere dolorem.

Cicero pro domo sua: Accepi pontifices magnum atq; incredibilem dolorem.

Accipere beneficium.

Cicero de Prouincijs consularibus: Sed non is solum gratus esse debet, qui accepit beneficium: uerum etiam is, cui potestas accipiendi fuit.

Aassignare, Tribuere, Attribuere, Adscribere.

Pleriq; post Ciceronem autores uerbum Imputo dixerunt nouo & commentitio uerbo. Antiquiores uero doctissimi, & clarissimi uiri, quos nunquam satis laudare possumus, non Imputo, sed Aassigno, Adscribo, Tribuo, Attribuo, dicebant: ut infra patebit.

Aassignare.

Cicero Anlo Cæcinne: De quo quicquid detrahas, necesse est,

est, aut infirmitati, aut inuidiæ assignetur.

Idem pro Tito Annio Milone: Nec postulat, ut si mors P. Clodij salus uestra fuerit, idcirco eam uirtuti Milonis potius quam P. R. felicitati assignetis.

Idem ad Quinum fratrem: Improbitali & scelere meo potius, quam impudentiæ misericordiæq; assignes.

Idem Attico: Si perturbator est, tibi assignato.

Eidem: Quoquo modo uero se res habeat, nihil assignabis nec patriæ, nec patri.

Idem in opere quod inscribitur Brutus: Hæc si minus apta uidentur huic sermone Bruto, Attico assigna.

Idem pro Caio Rabirio Posthumo: Nec uero id huiusmodi quisquam, sed tempori assignandum putauit.

T. Lilius de bello Macedonico: Flës petijt, ne unius amentiam ciuitati assignaret.

Tribuere.

Idem in Bruto: Peto à te, ut id non modo negligentia mea, sed ne occupationi quidem tribuas.

Attribuere.

Idem de Oratore: Hoc si tu cupidius factum existimas, Cæsari attribuas.

Idem de Natura deorum: At nonnunquam bonos exitus habent boni: eos quidem attribuimus sine ulla ratione dijs immortalibus.

Idem in Verrem: Quis isthuc Apronio attribuebat?

Idem: Omnes id Verri tunc attribuebant.

Ibidem: Dicere hoc totum mihi esse attribuendum iudices, si illi unquam à me hoc postulassent.

Ibidem: Vt alij causam calamitatis attribueret.

Ibidem: Dico aut omnes extra culpam fuisse: aut si uni attribucnda culpa sit, in eo maximam fuisse.

Quàm.

Quàm elegans est, & plenus Romani candoris hic quoq; dicendi modus, quem pauci obseruare studuerunt. Nam quis est nostrorum, qui non dicat: Nouem annis postquam huc ueni, Nouem annis antequam Romam essem ingressus? Qui modus loquendi, etsi Latinus dici potest, elegans tamen, & eruditi illius seculi dici non potest, quo seculo ita dicebant: Post nouem annos, quàm huc ueni: Ante nouem annos, quàm Romam essem ingressus. Et cum dicebant, Nouem annis ante, uel Nouem annis post: raro subiungebant Quàm, sed postponebant, ut infra colligitur.

Cato de Re rustica: Postridie, aut post diem tertium, quàm lecta erit.

Ibidem: Post annum tertium quàm scuris incendito.

Cicero Attic. Quatuordecim annis post, praetor est factus Tuditanius, quàm consul Mumius.

Idem de Oratore lib. 1. r. Postero igitur die, quàm illa erant acta.

Idem contra Rullum: Cum multis annis post petissent, quàm praetores fuissent.

Cicero filius Tironi: Aliquando uenerunt post diem quadragessimum & sextum, quàm a nobis discesserant.

Caesar in Commentarijs: Post diem quartum quàm est in Britanniam uentum. Catullus:

Smyrna mei Cimæ nonam post deniq; messem

Quàm coepta est, nonamq; edita post hycmem.

Hircius in Cōment. Post diem tertium quàm Africā attigit.

Asconius Pedianus: Post nouem deinde annos, quàm sublata erant.

Idem: Post diem tertium, quàm Cato est absolutus.

Idem

Idem: Post diem autem quartum, quàm postulatus erat Scaurus.

Idem: Post diem tricesimum ferè, quàm erat Clodius occisus.

Idem: Ante sexdecim annos, quàm hæc dicta sunt.

Idem: Post pauculos statim dies, quàm inierat tribunatum.

Idem: Post septimum annum, quàm Carthaginiensibus bello secundo data est pax.

Idem: Hæc oratio dicta est L. Cesare & Figulo consuli- bus, post annum quàm pro Cornelio dixerat.

Idem: Ante annum quàm hæc dicerentur, acta est.

Paulus de Nautico scenore, l. Fœnerator: Si nauis postea perierit, quàm dies præfinitus periculo exactus fuerit.

Ulpianus de manumissio. l. Qui duos: Post annum quàm moriar, liber esto. & subdit: Post annum quàm hoc testamentum factum fuerit.

Papinianus de Peculio castrensi, l. Pater: Quod si filius post annum, quàm militare desierit, iure communi testamento facto, uita decesserit.

Martianus de Muncribus, l. Reus: Post annum quàm reus delatus est.

Scæuola de Legatis in uxore: Post annos cōplures, quàm facit testamentum.

T. Linius uero, labente iā in deterius Latino illo cado re, absolute absq; aliqua particula post, utitur, ut ab Vrbe condita: Septimo die, quàm profectus erat in castra, redit.

Ibidem: Lilyæum tertio die, quàm profectus inde erat, redijt.

Ibidem: Tertiodécimo die, quàm profectus erat inde, Lilyæum reuectus.

Idem de bello Punico: Octauo mense quàm coepum op-
e 2 pugnari

pugnari, captum Saguntum.

Idem ab Vrbe condita: Die uigesimo quàm creatus erat, dictatura se abdicauit.

Ibidem: Quadringentesimo anno, quàm urbs Romana condita erat: quinto tricesimo, quàm à Gallis recepta.

Idem de bello Macedonico: Altera die quàm à Brundisio soluit.

Ibidem: Die tertio quàm petierant.

Ibidem: Anno x x x. altero quàm condita Roma erat.

Amabo.

A mabo, quæ interiectio amantis est, Poëtæ illius singularis seculi, quandoq; cum pronomine, interdum absolute, quandoq; non ad unum, sed etiam ad plures: Oratores uerò, & qui solutam scripserunt orationem, longe aliter usi sunt, ut Ama me, Amabo te, frequenter dicerent.

Plautus in Menæh. Amabo mi Menæhme.

Idem in Persa: Dic amabo.

Idem in Rudente: Quò amabo ibimus?

Ibidem: Ite inquam domum amabo.

Idem in Truculento: Properate, afferte mensam amabo.

Idem in Mercat. Amabo acastor mi senex eloquere.

Idem in Menæhmis: Pallam illam, amabo, quam tibi dudum dedi, mihi eam redde.

Idem in Stichò: Qui amabo pater? Catullus:

Amabo mea dulcis Isiphilla.

Cicero Casio: Et amabo te: cum dabis posthac aliquid domum literarum, mei memineris.

Idem Attico: Nostra autem negotia, quoniam Romæ commoraris, amabo te explica.

Eidem: Amabo te, incumbe in eam rem, & ad me scribe.

Eidem

Eidem: Ama me, non libenter uidi, sed modo succenset, modo gratias agit.

Eidem: Expecta amabo te.

Idem Quinto fratri: Amabo te mi frater, nisi uno meo facto, & tu, & omnes mei corruistis.

Idem Attico: Sed amabo te, nihil incommodo ualetudinis feceris.

Eidem: Maeste, sed amabo te, perfice mihi totum negotiũ.

Idem Curioni: Sed amabo te, cura & cogita nihil noui: sed illud idem quod initio scripsi.

Idem Quinto fratri: Amabo te, aduola, consolabor te.

Idem Attico: Cura, amabo te, Ciceronem nostrum.

Celius Ciceroni: Amabo te, si quid quod opus fuerit Appio facies, ponito me in gratiam.

Ibidem: Amabo te, impera tibi, hoc curare soles libenter.

Abdo.

Nemo est ferè, qui ignoret Abdere quid significet, modum tamen loquendi, quò eo uerbo doctissimi illi Romana lingua usi sunt, quotusquisq; est qui norit? Aliqua uerò quæ sparsa multis in locis apud eos fluunt, sub oculos subijcere studui, ut sint legentibus præsto ad imitandum.

Terentius in Hecyra: Rus abdidit sese.

Cicero Curioni: Abdo me in bibliothecam, itaq; opera efficio tanta, quanta fortasse tu senties.

Idem Planco: Abdidit se in intimam Macedoniam, quò potuit longissime à castris.

Idem in Pisonem: Domum se abdidit, inde nocte intempesta crepidatus, ueste seruili nauem conscendit.

Idem pro Milone: Cum se ille fugiens, in scalarum tenebras abdidisset.

Ibidem: Affecti pleriq; principum.

Ibidem: Exercitum affectum praelio ac uia nocturna excepere.

Ibidem: Affecta Veienti bello reipub. remedio fuit.

Papinianus ad legem falcidiam, l. In ratione: Qui moriente domino, ea ualeudine affecti fuerant, ut eos non posse uiuere certum esset.

Sed & eius uerbi est alius quidam secretior sensus, quo meo iudicio inchoare significet.

Cicero de provinciis consularibus: Bellum affectum uidemus, & (uere ut dicam) pene confectum, s. dita, ut si idem extrema prosequitur qui inchoauit, iam omnia perfecta uideamus.

Et in eodem: Nam ipse Caesar quidem cur in provincia commorari uelit, nisi ut ea, quae per eum affecta sunt, perfecta reipublicae tradat?

Aduersaria.

Corradus de uentisoma
ma
ma
O Perpretium est non ignorare Aduersaria quae sunt, quo nomine antiqui illi multo aliter, ac uulgato sensu utebantur. Erant enim Aduersaria, quantum colligere potui, libelli ratiocinatorum: in quibus primum rationes accepti & expensi, negligenter & sine ordine scribebantur, mox in codicem diligentissime praescripta referebantur. In qua re aduertendus est hic quoque elegans dicendi modus. Nam, Referre in codicem, & in tabulas dicebant, uel nomina, uel pecunias, aut res alias, cum per ordinem, ut dixi, describebant: Secus, cum in Aduersariis aliqua notabant, sine ordine, & inconfuso, & negligenter id faciebant.

Referre in codicem
Referre in tabulas
Cicero in fragmento orationis pro Roscio Comedo: Non habere se hoc nomen in codice accepti & expensi relatum

relatum conficitur, sed in aduersarijs patere contendit. Usque co'ne te diligis, & magnifice circumspicis, ut pecuniam non ex tuis tabulis, sed aduersarijs petas? Suum codicem testis loco recitare, arrogantiae est: suarum praescriptionum & literarum aduersaria proferre, non amentiae est? Quod si eandem uim, diligentiam, auctoritatemq; habent aduersaria, quam tabulae, quid attinet codicem institueri, conscribere, ordinem conseruare, memoriae tradere literarum uetustatem? Sed si quod aduersarijs nihil credimus, idcirco codicem scribere instituimus, quod etiam apud omnes leue & infirmum est, id apud iudicem graue & sanctum esse ducetur? Quid est ergo quod negligenter scribimus aduersaria? quid est quod diligenter conficimus tabulas? qua de causa? Quia haec sunt menstrua, ille sunt aeternae: haec delentur statim, illae seruantur sanctae: haec parui temporis memoriam, illae perpetuae existimationis fidem & religionem amplectuntur: haec deicta, ille sunt in ordinem confecta. Atq; ita aduersaria in iudicium protulit nemo, codicem protulit, tabulas recitauit. Tu C. Piso tali fide, uirtute, grauitate, auctoritate ornatus, ex aduersarijs pecuniam petere non auderes? & subdit: Quero quam pridem hoc nomen Fannij in aduersaria retulisti? & subdit: Cur tandiu iacet hoc nomen in aduersarijs? & subdit: Tu hoc nomen triennium amplius in aduersarijs iacere pateris.

Amo.

A Mo te multum, Valde te amo. Modus hic loquendi magnam affert Latinitati gratiam: est enim candor illi Romano proprius, nec fucō aliquo inquinatus. Cicero ad Atticum de municipijs: Quod mihi polliceris, ualde te amo.

Ad eundem: Te multum amamus, quod ea abs te diligenter, paruoq; curata sunt.

Ibidem: Multum te amo, quod respondiſti M. Octaui.

Terentius: Ecquid nos amas de fidicina hac?

Cicero Attico: De Raudusculo Numeriano multum te amo.

ſe aſentiri
aliorum
ſententis

Acquieſcere.

ET illud notauit, quod ab ijs, quos dixi, perfectiſſimis autoribus uſurpatum eſt. Non enim (ut uulguſ putat) Acquieſcere conſentire eſt: ſed ſignificat cum quadam animi uoluptate, quietq; conſiſtere in re aliqua, in qua prius in dubio aut ſollicitudine animus fuiſſet, ſicut Cicero & alij quos ſubiici, clare oſtendunt.

Cic. in epiſt. ad Sulpitium: His uerò temporibus habemus aliud nihil, in quo acquieſcamus. & ſubdit: Seruus quidem tuus in omnibus ingenuis artibus, in primisq; hac, in qua me ego ſcripſi acquieſcere, ita uerſatur ut excellat.

Ad eundem: Ut eius in bonis acquieſcam.

Et iterum: Literis tuis lectis, aliquantulum acquieui.

Idem Attico: Acquieſco enim ſcribens ad te & legens tua.

Eidem: Interim uelim mihi ignoſcas, quod ad te ſcribo tam multa toties: acquieſco enim, & tuas uolo elicere literas.

Eidem: Sed intererat enim ubi acquieſcerem.

Idem de Amicitia: Viciffim autem ſenes in adoleſcentium charitate acquieſcimus.

Idem de Diuinatione: Qui iam atate prouecti, in noſtris libris acquieſcunt.

Idem Marco Var. Artes noſtræ neſcio quomodo nunc uerbiores fructus ferre uidentur quam olim ſerebant: ſiue quia nulla nunc in re alia acquieſcimus, ſiue quia grauitas mor-

tas morbi facit, ut medicina egeamus.

Idem pro rege Deiotaro: In tuo ore uultuq; Acquieſco.

Adeſſe,

Adeſſe nihil aliud profecto eſt, quam præſentem eſſe. **A**rchitecti tamen illi Latinitatis nobiles, quandoq; Coram uel Præſentem, quandoq; utrunq; ei uerbo addebant, quo firmius opus exurgeret.

Plautus in Moſtel. Adſum præſens præſenti tibi.

Terentius: Ac non quia ades præſens, dico.

Cic. pro domo ſua: Adeſt præſens in ſingulari uirtute.

Idem in Anto. Coram aderit præſens tibi ipſe, & ille quem inſimulas, pugio reſpondebit.

Idem de Officijs: Ad id quod adeſt, quodq; præſens eſt, paulatim ſe accommodat.

Idem in Ver. Adſunt homines ex tota prouincia nobiliſſimi, qui præſentes uos orant atq; obſecrant iudices.

Idem Caſſio: Fit enim neſcio quomodo, ut quaſi coram adeſſe uideare cum ſcribo.

Vergilius:

- Coram quem queritis, adſum

Troius Aeneas.

Appoſitus, Appoſitè.

Nomine Appoſito, & aduerbio Appoſitè, uſi ſunt autorum probatiſſimi quiq; præfertim pater & eloquentiæ decus Cicero, quod perinde eſt, ac ſi dicamur, aptum, accommodatum, aptè, accommodatè.

Varro de Re ruſt. Galli appoſiti, ſed maxime ad iumenta.

Ibidem: Maxime ad id pecus appoſitum.

Ibidem: Eſt enim quod cum inquinat locum appoſitum ad agriculturam.

Cicero Attico: Sed etiam extrudimur, non à Planco, ne ſi quidem

quidem retinet, uerum ab ipso loco minime appposito ad tolerandum in tanto luctu calamitatem.

Idem in Verrem: Menses mihi tres cum eripuissetis ad agendum maxime appositos.

Ibidem: Quia ita natus est, ita educatus, ita factus & animo & corpore, ut multo appositior ad deferenda, quam ad auferenda signa esse uideatur.

Ibidem: Homo bene appositus ad istius auaritiam.

Idem de arte Rhetor. Dicere appositè ad persuasionem.

Adhærescere.

Adhærescere, tritum ubiq; & uerbum & significatum, sed non omnibus eius (uti dicunt) regimen notū. Accusatiuo enim præcedente præpositione, quam datiuo, frequentius iungitur. Quæ res eo mirabilior est, quo uerbum id cum præpositione Ad, quæ accusatiuum requirit, cõponitur. Quod item fit per sepe in uerbis Aggredior, Adiungo, Adeo, Applico, Aspicio, Adrepo, & similibus.

Plaut. in Penul. Ne ad fundas uiscus adhæresceret.

Cic. pro Pub. Sextio: Ad columnam adhærescere.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Ut homines ad eorum saxa discendi cupiditate adhærescerent.

Idem in Academicis questionibus: Quasi tempestate delati, ad eam tanquam ad saxum adhærescunt.

Idem ad Pont. Ne in hanc tantum materiam seditionis ista funesta sax adhæresceret.

Idem de Natura deorum: Quot genera, quamq; disparia partim submersarum, partim fluitantium, & innantium belluarum, partim ad saxa natiuis testis adhærentium?

Idem de Oratore: Et ad genus id quod quisq; uestrum in dicendo probaret, adhærescerent.

Cæsar in Comment. Hæc causa ad turrim adhæsit.

Aggredi

Aggredi.

Cicero de Natura deorum: Tum Cotta, Quia sic aggredior, inquit, ad hanc disputationem, quasi nihil unquam au dierim de dijs immortalibus.

Idem pro P. Sextio: Tamen aggrediar ad dicendum.

Ibid. Non aggrediar de illa maxima atq; amplissima.

Idem de Oratore: Cum ad causam sum aggressus.

Idem pro Cornelio Balbo: Priusquam aggrediar ad ius, causamq; Cornelij.

Idem pro L. Flacco: Aggrediar iam ad singulas ciuitates.

Idem de legibus: Prius quam aggrediamur ad leges singulas.

Adiungere, & Accedere.

Terentius in Andria: Ut animum ad aliquod studium adiungant.

Idem in Eunuchio: Accede ad ignem hunc, iam calcæces plus satis.

Cic. in Philip. v. i. Cæsar se ad neminem adiunxit.

Idem de arte Rhet. Ad eam causam, qua commotum peccasse dicit, poterit adiungere.

Ibidem: Postea ad id quod de finieris factum eius qui accusabitur, adiungere oportebit.

Idem in Top. c. Omnibus est ius, parietē directum ad parietem communem adiungere, uel solidum, uel fornicatū.

Idem in Philippica quinta: Et Pompeius ad L. Syllæ maximum imperium, uictoremq; exercitum accessit, Cæsar se ad neminem adiunxit.

Idem pro C. Rabirio: Adiungemus ad hanc labem ignominiamq; mortis etiam C. Marij nomen.

Adire.

Plautus in Asinaria: Ad me adi uicissim.

Idem

forma parapredras
de parapredras
no obliqua ta leja
curon

Idem in Trinummo: Tute ad eum ades.

Idem in Menelmis: Adibo ad hominem.

Terent. in Andria: Quid tibi uidetur? ad con' ad eum?

Cicero pro lege Manilia: Qui omnium metes eorum, qui ad rempublicam adeunt, maxime perficiunt.

Idem pro Lucio Flacco: Ad quem adit?

Idem in Verrem: Se se à suis ciuibus hæc habere mandata, ut ad Verrem adirent.

Ibidem: Ceteri heredes adeunt ad Verrem.

Ibid. Ut si uobis uideretur adiremus ad eorum senatum.

Ibidem: Cum ad prætorem in ius adissemus.

Ibidem: Parti exacta etate, & adolescenti filio adeundi ad illum miserum potestatem nunquam esse factam.

Ibidem: Aditum est ad libros Sibyllinos.

Ibidem: Homines tenues obscuro loco nati, adeunt ad ea loca, quæ nunquam antea uiderunt.

Idem pro Roscio Comædo: Ad arbitrium hoc animo adimus, ut neque nihil, neque tantum quantum postulauimus, consequamur.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Postremo isto hortatore ad Syllam legati non adierunt.

Cæsar in Comment. Vniuersi ad Cæsarem adierunt.

Tit. Liuius de bello Punico: Qui ad lacu Auerni adissent.

Idem de bello Macedonico: Scriba ad Tribunos plebis adit.

Applicare.

Terentius in Heauton. Hi se ad uos applicant.

Aspicere.

Varro libro secundo Rerum rusticarum: Simul aspicit ad me.

Ibidem: Fundanius aspicit ad scrofam.

Accedere

Accedere.

Varro de Re rustica: Docent syluestria, ad quæ sator non accessit.

Ibidem: Si ad matris mammam non accedet.

Terentius in Phormione: Voluntas uestra si ad poetam accesserit.

Cicero pro C. Rabirio: Deinde uos Quirites, quorum potestas proxime ad eorum immortalium accedit, oro atq; obsecro.

Ibidem: Ad quem cum accessissemus, Aelius Appio subridens: Recipis nos, inquit, in tuum ornithona, ubi sedes inter aucs.

Adreperere.

Varro de Re rustica: Ne minus aut lacerata adreperere ad columbaria possit.

Eodem exemplo.

Accipere eodem exemplo literas. Hic quoque modus Latine loquendi elegantissimus est, significat que quod corrupto, deprauato que dicendi genere, sepe apud omnes dicitur, Eiusdem tenoris, uel Duplicatas literas accipere: quæ barbaries ita inleuit, ut proprium uerum que, quem dixi, loquendi modum nemo iam aut pauci agnoscant.

Cicero Cornificio: Hæc sepe ad eas literas, quas eodem exemplo binas accepi.

Idem Seruio Sulpitio: Licet eodem exemplo sepius tibi huius generis literas mittam.

Eidem: Accipio excusationem tuam, qua usus es, cur sepius ad me literas uno exemplo dedisses.

Idem Trebatio: Quis solet eodem exemplo plures dare, quanquam sua manu scribit?

Idem

Idem Planco: Binās à te accepi literas eod. m. ex implo.
Brutus Cicroni: Eodem ex implo. literæ à te mihi reddi-
tæ sunt.

Arteria.

Licet aliqui Latinius Arteriam, quàm Venam dici pu-
tent: auctoritates tamen, quas posui, opinioni eorum
contrà stare uidentur.

Cicero de Fato: Si cui uenæ sic mouentur, is habet febrem,
& is febrem non habet.

Ouidius de Ponto:

Et iam deficiens, sic ad tua uerba reuixi,
Vt solet infuso uena redire mero.

Ibidem:

Sæpe aliquem solers medicorum cura reliquit:
Nec spes huic, uena deficiente, cadit.

Idem in Metamorphosi:

Saliunt tentatæ pollice uenæ.

Persius:

Tange miser uenas, & pone in pectore dextram:
Nil calet hic.

Sabinus in epistola Paridis pro Helena.

Dumq; suo tentat salientem pollice uenam.

Vitruuius: Vti medicis & musicis, & de uenarum rhy-
thmo, & de pedum motu.

Cornel. Celsus: Si circa frontem intentæ uenæ mouentur.

Ibidem: Periculosissimum, tum est, si uenæ quoq; ibi uehe-
menter agitantur.

Ibidem: Vbi uenarum exigui, imbecilliq; pulsus sunt.

Ibidem: Tum requirunt etiam, quare uenæ nostræ modo
submittant se, modo attollant.

Ibidem: Sed primo quidem dic nullus humor dari debet,
nisi

nisi subito sic uenæ conciderint, ut cibus quoq; dari debeat.

Ibidem: Venis enim maxime credimus fallacissime rei.

Ibidem: Venas autem conspectus medici mouet.

Ibidem: Si uenæ non æquis intervallis mouentur.

Ibidem: Vrina fallax, uena fallactor.

At.

Non caret magna elegantia hæc quoq; particula At;
qua uario modo usos bonos illos autores reperimus,
De qua etsi aliqui non pauca dixerunt, eam nos uel decla-
rare apertius, uel plura addere utile duximus. Vergilius in
principio libri, & capite uersuum illam locauit:

At regina graui iam dudum saucia cura,

Vulnus alii uenis,

Quandoq; est execrationi præuia, ut idem,

At tibi pro scelere exclamat, pro talibus ausis,

Dij (si qua est cælo pietas, quæ talia curet)

Perfoluant gratas dignas, & præmia reddant

Debita.

Terent. in Andr. At tibi dij dignum factis exitium dent.

Quandoq; optantis, ut Plautus in Persa:

At tibi dij omnes benefaciant.

Aliquando geminata admirationem ostentat: ut, Plau-
tus in Merc. At at meus hic quidem pater est.

Terent. in Andr. At at hoc illuc est, hinc ille lacrymæ.

Horatius aliquando imprecando exclamat, & inter-
rogat:

At ò deorum quisquis in cælo regis terras,

Et humanum genus, quid iste fert tumultus?

Interdum cum admiratione laudat, uel uituperat inter-
rogans, ut Terentius in Eunuchis: Ficum factum mu-
lieri

f   lieri

licri, at quem deum?

Cicero pro domo sua: At quæ dea est?

Idem Pæto: Habuisses enim non hospitem, sed contubernalem, at quem uirum? non eum quem tu solius es promulsi de conficere.

Idem pro Aulo Clu. Vna mater oppugnat, at quæ mater? quam cæcam crudelitate et scelere ferri uidetis.

Idem pro Tito Annio Milo. Itaque; anteuertit, at quo die?

Idem pro Publio Sylla: At quos uiros?

Idem pro Lucio Flacco: At quos testes?

Idem in Bruto: Gn. Pompeius Sexti filius, at quem numerum obtinebat?

Idem Attico: At quibus uerbis: et prorsus gestis amplissimis?

Quandoque orat. Cicero pro domo sua: At uidete hominis intolerabilem audaciam.

Idem in Verrem: At uidete hominis impudentiam atque arrogantiam iudices.

Interdum simpliciter interrogat: Cicero in Verrem: At per deos immortales, quid est quod de hoc dici possit?

Nonnunquam affirmat, ut Terentius in Eunucho: At diligenter, At mature.

Quandoque per ironiam quandam inducitur.

Cicero in Verrem: At mores commodi, quis contumacior? quis inhumanior? quis superbior? Ad hæc sine cuiusquam malo, quis acerbior? quis insidiosior? quis crudelior unquam fuit?

Quandoque; saltem significat. Cato de Re rustic. Si non eodem die, at postredie.

Cicero Curioni: Nostram suffragationem, si minus potentem, at probatam tamen et iustam.

Idem

Idem pro Lucio Flacco: Si non propinquitatis, at ætatis suæ: si non hominis, at humanitatis rationem haberet.

Quandoque; idem, quod Sed, significat. Cicero Pro Tito Annio Milone: Quid porro querendum est? factum? ne sit? At constat. A quo? At patet.

Abesse bidui.

ABesse bidui, non biduo, aut per biduum dicitur, idque; si ne alio uerbo coniuncto, licet subintelligatur iincre, aut uia: sed talis erat loquendi modus.

Cicero Attico: Nos in ea castra properabamus, quæ aberant bidui.

Eidem: Hæc dictaui sedens in rheda, cum in castra proficiscerer, à quibus aberam bidui.

Est hic quoque; modus loquendi apud ueteres, ut cum quid erant dicturi, quod arrogans uideri posset, quasi excusando dicerent: Absit uerbo inuidia, id est, odium: nam quandoque eo nomine inuidia nuncupatur.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Absit uerbo inuidia, et ciuilia bella filcant.

Ibidem: Absit inuidia uerbo.

Idem de bello Mæcedonico: Absit uerbo inuidia.

Abesse.

NOtæ significationis est Abesse: modus autem dicendi, qui ex eo uerbo procedit, non est prætereundus. Dicitur enim: Quid abest huic homini? Plerique; autem mutato dicendi genere, dicunt: Quid deficit huic homini? uel, Quid deest huic homini?

Cicero pro Cornelio Balbo. Quid abest huic homini? quod si adesset, iure hoc et tribui et concedi putarimus.

Idem de Oratore: Quid huic abesse poterit de maxima rerum scientia?

f 2 Assignare.

Afsignare.

A fsignare, præcipue agris conuenit: cum ij uel militibus, uel emptoribus, aut alijs iussu magistratum, aut dominorum assignantur.

Cicero in Philipp. 1. Duo millia iugerum campi Leontini Sexto Clodio rhetori assignasti, & quidem iniuria.

Idem Attico: Mihiq; ex agro tuo tantum assignes, quatum in eo corpore assignari potest.

Horatius:

Agros assignant, oppida condunt.

T. Lilius de bello Maced. Agrum eis assignaret.

Ad uerbum, Ad unum.

A d uerbum, Ad unum, id est, quod incepte dicunt, de uerbo ad uerbum, & usq; ad unum.

Cicero de Finibus: Fabellas Latinas ad uerbum de Græcis expressas, non inuiti legunt.

Idem de Amicitia: De amicitia uero omnes ad unum idem sentiunt.

Vergilius:

Iuppiter omnipotens, si nondum exosus ad unum

Troianos, si quid pietas antiqua labores

Respicit humanos, da flammam euadere classi

Nunc pater,

Arbitratu meo.

A rbitratu meo frequentius dicebant, quam Arbitrio meo. Nonnulli uero contra, ut alia bona corrumpere, ut frequentius Arbitrio, quam Arbitratu dicant.

Cicero de Senectute: Eius disputationis sententias memoria mandauit: quas in hoc libro exposui arbitratu meo.

Idem de legibus: Concedunt, ut cum arbitratu meo diligam.

Idem Attico: Arbitratu meo uiuendi.

Adjice-

Adiicere oculum.

A diicere oculum puellæ, est certo modo loquendi id, quod peruersè dicitur. Oculum in puellam dirigere. Cicero in Verrem: Partim plane uid. b. ut adiectum esse oculum hereditati.

A Nimi causa, Officij causa, Verbi causa, Verbi gratia, Valitudinis causa, Honoris causa, & Honoris gratia, Exempli causa, modi sunt loquendi, Romana elegantia referti.

Varro de Re rustic. Honoris causa mensæ suæ die festo dignetur adhibere.

Cicero pro Sexto Roscio Amerino: Alterum in urbe secum honoris causa habere.

Plautus in Amphitryone: Nunc huc honoris uestri uenio gratia.

Titus Lilius de bello Macedonico: Honoris causa legatos mittere.

Animi causa.

Plautus in Asinaria: Sine me amare hunc unum Argyrippum animi causa quem uolo.

Idem in Curcul. Dico me illo aduenisse animi causa.

Idem in Mercatore: Miser, mihi amicam paravi animi causa.

Varro de Re rustica: Dic aliud genus Ornithonis, qui animi causa constitutus à te sub Casino fertur.

Officij causa.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Quæ officij causa ab domo profectæ fuerant.

Ibidem: Scipionem officij causa conuenerant.

Verbi causa, Verbi gratia.

Cicero de arte Rhetorica: Verbi causa, in uerstatem minue-

f 3 re, di

logre haze
rapor adbu
ie sum dia

re, dicere, aduersarium maiestatem minuisse.

Idem de Fato: Si quis, uerbi causa, oriente Canicula natus est, in mari non morietur.

Idem in Academicis: Verbi causa, tria pauca sunt, an ne? & subdit: Sin autem usq; ad nouem, uerbi gratia.

Idem de Finibus: Verbi gratia, propter uoluptatem.

Exempli causa.

Cicero de Officijs: Exempli causa ponatur aliquid, quod pateat latius.

Autem.

Particula Autem, interiore significato, quæso doctissimi mi quicq; attendite, permulcebit enim aures, & illis in candidissimo ueluti cantu pruriet.

Cicero Attico: Quod ad te scriptum est à Cincio de Statij sermone, in quo hoc molestissimum est, Statium dicere à me quoq; id cõsiliũ probari, probari autem de isto hætenus diximus.

Eidem: Quid tandem isti mali in tam tenera insula non fecissent? fecissent autem? imò quid ante aduentum meum non fecerunt?

Eidem: Sed ferendus tibi in hoc meus error, ferendus autem? imò uero etiam adiuuandus.

Eidem: Etsi intelligis, quàm meum sit scire & curare quid in republica fiat, fiat autem? imò uero etiam quid futurum sit.

Quam elegantes dicendi modi, Ad extremum, A principio, Ab initio, A primo: quandoq; absolute sine præpositione, Principio, Initio, Primo, ab illis ueteribus introducti sunt: quorum loco incuria postea multam barbariam suppleuit.

A prin

A principio.

Cicero Attico: Sed ego à principio cum diuinare de belli diurnitate possem.

Eidem: Sed hæc à principio tibi præcipiens, quantum profecerim non ignoro.

Eidem: Nosmetipsi qui Licurgei à principio fuissetus, quotidie demittamur.

Eidem: Ac uellem à principio te audiuisse.

Ab initio.

Eidem: Quod tibi esse & antiquissimum, & ab initio fuisse, ut primum Asiam attigisti, constante fama atq; omnium sermone celebratum est.

A primo.

Eidem: Nec uero ille urbem reliquit, qui eam tueri non posset: nec Italian, quod ea pelleretur: sed hoc à primo cogitauit, omnes terras, omnia maria mouere.

Ibidem: Tuas nunc epistolas à primo lego, hæc me paulum recreant.

Eidem: Utinam à primo tibi esset uisum.

Idem de Finibus: Nunc uero à primo quidem mirabiliter occulta natura est.

Principio.

Idem de Officijs: Principio generi animantium omni est à natura tributum.

Vergilius:

Principio cælum & terras, camposq; liquentes.

Initio.

Cicero Attic. Cum id mihi propositum initio non fuisset.

Eidem: Me adhuc hæc duo sefellerunt, initio spes compositionis.

Primo.

Tercitius in Hecyra: Nec illi credebam primo.

f 4 Ad ex

Ad extremum.

Cicero Attico: Illudite ad extremum et oro, et hortor.

Eidem: Aiebat illum primo sane diu multa, ad extremum autem manus dedisse.

Eidem: Addidit ad extremum cum iam dimissa concione reuocatus à Vatino fuisset, se audisse à Curione, his de rebus conficiam esse Pisonem generum meum.

Eidem: Cui consuli non animus ab initio, non fides ad extremum defuit. Horatius:

Peccet ad extremum, ridendus, et ilia ducat.

Alienus.

Alienus est idem quod Extraneus: sed incuria factum est, ut Extraneo solo multi utantur. Alienus uero, pene ab omnibus praeteritur.

Terentius in Hecyr. Cum eam prosequitur alienus puer. Idem in Heauton. Ne isthuc inducas in animum tum, alienum esse te.

Cicero Attico: Neque utar meo chirographo, neque signo, si modo erunt eiusmodi literae, quas in alienum incidere nolim. In eodem significato est, quod Plautus in Amphitryone dicit: Certe aedepol me alienabis nunquam, quin noster siem.

Acutum.

Non id est tantummodo Acutum, quod uulgo putant, cuspide fastigiatum, ut punctum cædat: sed Acutum etiam id est, quod in aciem cæsum attenuatur. Acuere enim ferrum, est ita concinnare, ut acie bene incidat: non solum cæsum, sed etiam punctum. Retusum est, quod uel cuspide, uel acie usu nimio uel alio casu perstricta hebetatur.

Plautus in Epidico: Acutum cultrum habeo.

Cicero

Cicero de Diuinatione: Aliæ agrorum partes, quæ acuta ingenia gignant, alia quæ retusa.

Idem in Tusculanis: At uocem citharæ non audiunt, ne stridorem quidem ferræ cum acuitur.

Vergilius:

Ferrum acuit portis.

Idem in Georgicis:

Carduus et spinus surgit paliurus acutis.

Agere iniuriarum.

Agere iniuriarum, et hic elegans modus prope desertus, euocandus est. Id enim dicebatur, cum quis pro acceptis iniurijs aliquem postulabat, et coram iudice iniuriarum causam agebat.

Cicero in arte Rhetorica: Agit is, cui manus præcisa est, iniuriarum.

Agere ad præscriptum.

Agere ad præscriptum, modus est loquendi perelegans, quo id significatur, quod agere secundum imperium, aut datam legem.

Cæsar in Commenta. Alter omnia agere ad præscriptum. Alter libere ad summam rerum consulere debet.

Animaduerti.

Animaduertere actuum, multis obseruatum: Passiuum uero, quoniam omissum est, notandum duxi.

Cæsar in Commen. Animaduersum est uitium munitionis.

Ibidem, Terrore hominum animaduerso.

Ibidem: Hac re animaduersa, Cæsar iubet signa conuerti.

Ibidem: Qua re animaduersa, Ambiorix pronuciari iubet, ut procul tela conijciant.

Attrectare.

Attrectare, de sacris præcipue dicitur.

f 5 Vergilius

ad ba y

Vergilius:

Tu genitor, cape sacra manu patriosq; penates.
Me, bello ex tanto digressum & cæde recenti,
Attrectare nefas.

T. Livius ab Vrbe cond. Quod signum more uetusto, nisi
certa gentis sacerdos, attrectare non esset solitus.

Animo præsentis.

Animo præsentis, modus est loquendi, cum non ignauè,
sed accurate & sedulo quid agitur.

Tercen. in Eunuc. Animo hæc præsentis ut dicas.

Afconius Pædianus: Animaduertitur sensibus præsentis ani-
mo utentibus.

Adscribere.

Adscribere non est (ut aliqui putant) iuxta scribere, sed
aliquid addere, uel subiungere ad id quod scriptum sit.
Cicero Attico: Sed cum id ad me Tullia scribat orans, ut
quid in Hispania geratur expectem, & semper adscribat
id uideri tibi.

Idem Ruffo: Illud me nõ adimaduertisse moleste ferrem,
ut adscriberem te in phano pecuniam iussu meo deposuisse.
& paulo post: Non adscripsi id quod tua nihil referebat,
ego tamen adscripsisse malletm id quod te uideo desiderare.
Idem Attico: Terentia tua magnos articulorum dolores ha-
bet, & te sororemq; tuam, & matrem maxime diligit, salu-
temq; tibi plurimam adscribit.

Bene uertat, Malè uertat.

Modus est loquendi optantis, uel imprecantis, id est,
Orare ut res bene uel male cadat.

Plautus in Aulularia: Quæ res recte uertat, mihiq; tibiq;
tuæq; filia.

Idem

Idem in Capti. Quæ res bene uertat mihi, meoq; filio.

Ibidem: Istud dii bene uertant. Vergilius:

Hos illi (quod nec bene uertat) mittimus hædos.

Barbarum.

Cum Græci Barbaros (Fesio autore) omneis præter
scipios dicant, loca, quæ infra notauimus, aliter accipienda
sunt, atq; ab plerisq; interpretibus accipiuntur. Barbarum
enim id significat, quod alienum, peregrinum, externum.

Plautus in Asinaria: Nomen huic Græce Onagos est fabu-
la: Demophilus scripsit, Marcus uertit barbare.

Idem in Trinum. Nam nomen Græcæ huic est Thefauro
fabula: Philenio scripsit, Plautus uertit barbare.

Horatius in Odis:

Sonante mixtum tibijs carmen lyra,

Hæc Dorium, illac barbarum.

Idem:

Græcia barbariæ lento collisa duello.

Cadere bene, male, opportune,
commode.

Benè & malè cadere, opportune & commodè cadere,
& cadere absolute, modus est loquendi, cuius loco à
multis dicitur, benè & malè succedere, siue accidere.

Cicero Attico: Cecidit belle.

Ibidem: Quòd si audcrem, Athenas peterem, sanè ita ca-
debat ut uellem, nunc & nostri hostes ibi sunt, & te non
habemus.

Idem de Orato. Sed hoc tamen cecidit opportune.

Ibidem: Hoc loco Sulpitijs, insperanti mihi, inquit, & Cot-
tæ, sed ualde optanti utriq; nostrum cecidit.

Idem in Verrem: Hoc adhuc percommode cadit.

Cæsar in Commentarijs: Vbi tantos suos labores & appa-
ratus male cecidisse uiderunt.

Bene au

Bene audire, Male audire.

Male audire, non est (ut uulgus putat) qui obtusas aures habens, male audit: nec e contra, Bene audire est, qui liberas habet ad audiendum aures: uerum is qui de se male, uel bene, aut rumorem de se malum, aut bonum spargi percipit.

Teren. in Phor. Benedicētis si certasset, audisset bene.

Ibidem: Si herum infirmulabis auaritia, male audies.

Idem in Hecyra: Sine me hoc effugere obsecro, uulgus quod male audit mulierum.

Cicero Attico: Nonnulli amici Appij ridicule interpretantur, qui me idcirco putant bene audire uelle, ut ille male audiat.

Idem in Oratore: Non quo libenter male audiam: sed quia ego causam non libenter relinquo, nimium patiens & lentus existimor.

Ibidem: Cum Quintus Opimius consularis, qui adolescentulus male audisset, festiuo homini Egilio, qui uideretur mollior, nec esset, dixisset: Quod tu Egilia mea? quando ad me uenis cum tuo colu & lana? Non pot, inquit, audeo: nā me ad famosas uentit mater accedere.

Idem in Verr. Quæ Romæ magna est infamia, pretio accepto edixeras, ea sola te, ne gratis in prouincia male audires, ex edicto Siciliensi sustulisse uideo.

Idem de Finibus: Esse hominis ingenui & liberaliter educa ti, uelle bene audire à parentibus.

Belle habere, Bene multi, Bona pars,

Bono esse, Multo mane,

Bene mane.

Obseruare Latini omnes debent, & qui Latinitatis studiosi sunt, uel minima quæque eorum quæ Cicero & eru,

& eruditissimi illi Ciceronis æquales in operibus suis scripta reliquerunt: qualia sunt, Belle habere, Bene multi, Bona pars, Bono esse, Multo mane, Bene mane.

Cicero pro Lucio Muræna: Posthumus obuiam cum bene magna caterua sua uenit.

Idem de Oratore: Habetis sermonem bene longum.

Idem Attico: A Curione mihi literæ bene longæ.

Cassius Ciceroni: Classis bene magna.

Afinius Pollio Ciceroni: Habet incrimos bene multos.

Dolabella Ciceroni: Trentia minus belle habuit, sed certū scio iam conualuisse eam.

Cicero de Oratore: Aiebat bonam partem sermonis in hūc diem esse dilatam.

Ouidius in Fastis:

Pars bona montis erat.

Cicero Attico: Ad eum v i i. Idus literas dedi bene mane.

Eidem: Binas quidem tuas Bencuenti accepi, quarum alteras Fesulanus multo mane mihi dedit.

Hircius in Commentarijs: Bene magna comparata manu, prouinciam uastare cœpit.

Ibidem: Bene magna multitudo.

Ibidem: Bene magnum tempus consumpserunt.

Ibidem: Bene multis uulneribus affecti.

Ibidem: Nostri ex humili conualle bene longe sunt digressi.

Boni consule.

Boni consule, modus loquendi ueterum illorum, id significat, quod Bonum iudica. Perfecti enim illi Latinitatis principes, iudicare, consulere dicebant, ut si dicas, Rogo boni consulas, id sit, quod rogo bonum iudices.

Ouidius de Ponto:

Ut tamen hoc ita sit, munus tua grande uoluntas

Ad me

Ad me peruenit, consuluitq; boni. Ibidem:
 Quæ quanquam misisse pudet, quia parua uidentur,
 Tu tamen hæc quæso consule missa boni.

Caput.

Inficiari nemo etiam mediocri ingenio audeat, esse modum quandam loquendi, qui linguam Latinam à barbaric distinguat. Nam uerba ac uocabula quid per se et singulata significent, immumeri Grammatici copiose disseruere. Sed quid ijs coniunctis, composita oratione, usitato more loquendi, modus in ueteribus ac perfectis autoribus obtinuerit, nemo hæctenus (quod sciam) planè considerauit. Caput enim illud est, Caput cœnæ, Caput et origo, Caput malorum, Caput factionis, et Capiti tuo, quod genus execrationis est, et huiusmodi, boni autores per translationem mira cum iucunditate suis scriptis interseruerunt.

Plautus in Penulo: Capiti uestro istud quidem.

Vergilius:

— Capiti cane talia demens

Dardanio, rebusq; tuis.

Iidem:

— Dij capiti ipsius, generiq; referuent.

Cælius Ciceroni: Te ad nonum calædarum Iunij subrostrarij (quod illorum capiti sit) dissiparant periisse.

Plautus in Mercatore: Ad capita rerum peruenies.

Iidem in Asinaria: Ego caput huic heræ argento sui hodie reperiundo.

Cicero Marco Marcello: Caput illud est, si ista uita tibi commodum esse uideatur.

Iidem Seruio Sulpitio: Caput illud est, ut Lysonem recipias in necessitudinem tuam.

Iidem Attico: Caput illud est quod scis.

Eidem:

Eidem: Quarum literarum erat caput, Aquiliam nouercam non esse laturum.

Eidem: Quod caput est ipsum non noui.

Iidem de Diuinatione: Sed quod caput est, cur isto modo iam oracula Delphis non eduntur?

In Philippica secunda: Caput autem literarum, sibi cum illa Mima posthac nihil futurum.

Iidem Bruto: Caput autem est hoc, quod te diligentissime percipere et meminisse uelim.

Iidem in Officijs: Caput autem est in omni procuratione negotij et muneris publici, ut auaritiæ pellatur etiam minima suspicio.

Iidem in Verrem: Et quod caput est rei frumentariæ campus Leontinus.

Iidem in Tusculanis: Negauit se iure illo nigro, quod cœnæ caput erat, delectatum.

Cicero pro Tit. An. Mil. Quid quod caput audaciæ est?

Iidem: Quæ senatui gratias agit post reditum suum, cum præclarum caput recitaretur.

T. Lii. ab Vrbe cond. Cum caput rerum omnium in omni hostium equitatu Masinissam fuisse sciret.

Capite aperto, Capite obuoluto.

T. Lii. de bello Puni. Capite aperto est ductus.

Ibidem: Obuolutum caput est.

Iidem ab Vrbe condita: Caput obuoluto, infelici arbori reſte suspendito.

Cum.

Quis erit qui legens, quas infra scripsi autoritates de clausula Cum, quemadmodum præcellentis ingenij uates illa usi fuerint, quando tempus significare uoluerunt, non supra modum oblectetur, mihiq; arri-

deat

deat, qui eas primus (ut opinor) notauit, & undiq; decerp-
tas, quasi in accruum congeſiſſe

Plautus in Truculento: Iam biennium eſt, cum mecum eſſe
ille coepit.

Ibidem: Illi quidem haud diu eſt, cum dentes exciderunt.

Idem in Perſa: Nondum ſex meſes Megaribus huc eſt
cum commigrauit.

Idem in Moſtellaria: Quia ſeptem meſes ſunt, cum in ha-
ſce ædes pedem nemo intro detulit.

Idem in Menæmiſ: Plus triginta annis natus ſum, cū ego
interea loci non unquam quodquam facinus feci peius, neq;
ſcèleſtius.

Idem in Bacchidibus: Iam aderit tēpus, cum ſeſe etiam ipſe
oderit.

Terentius in Heautont. Si unquam illum fuit tempus ma-
ter, cum ego uoluptati tibi fuerim.

Idem in Adelph. Videre uideor iam illum diem, cum hinc
egens profugiet aliquò militatum.

Idem in Hecyra: Hunc uidere ſemper optaui diem, cum ex
te eſſet aliquis, qui te appellaret patrem.

Cicero pro Lucio Muræ. Qui locus eſt iudices? quod tem-
pus? quæ dies? quæ nox? cum ego non ex iſtorum inſidijs
ac mucronibus, non ſolum meo, ſed multo etiam magis, di-
uino conſilio eripiar, atq; euolem?

Idem Caſſio: M. Fabium quòd mihi amicum tua commen-
datione das, nullum in eo facio quæſtum. Multi enim anni
ſunt, cum ille in ære meo eſt, & à me diligitur.

Idem de Oratore: Iam anni propè quadringenti ſunt, cum
hoc probatur.

Idem Attico: Vtinam illum diem uideam, cum tibi gratias
agam, quòd me uiuere coëgiſti.

Eidem

Eidem: Eandem uirtutem iſtam, ueniet tempus, cum gra-
uiter gemes.

Idem pro T. Annio Milone: Erit illud profecto tēpus, &
eluceſcet aliquando ille dies, cum tu ſalutaribus (ut ſpero)
rebus tuis, ſed fortaiſſe motu aliquo communium tempo-
rum, qui quàm crebro accidat, experti debemus ſcire, &
amiciffimi beneuolentiam, amicitiam, & grauiffimi homi-
nis fidem, & unius poſt homines natos fortiſſimi uiri ma-
gnitudinem animi deſideres.

Idē Attico: Triginta dies erant ipſi cum dabam has literas.

Idem Caſari: Aliquot enim ſunt anni, cum uos duos elegi,
quos præcipue colerem.

Idem Attic. Vtinam eum diem uideam, cum iſta oratio ita
libere uagetur, ut etiam in Sicæ domum introëat.

Idem pro eodem: Dies nondum decem interceſſerant, cum
ille aliter filius infans necatur.

Ibidem: Vnus & alter dies interceſſerat, cum res parum
certa uidebatur.

Ibidem: Anni ſunt octo, cum iſte in iſta meditatione uer-
ſatur.

Idem in Philippicis: Viceſimus annus eſt, cum omnes ſec-
lerati me unum pctunt.

Idem Attico: Sed tu omnia conſilia differebas in id tem-
pus, cum ſciremus quæ Brundufij acta eſſent.

Eidem: Ipſe diſcrucior ueniſſe tempus, cum iam nec fortit-
ter, nec prudenter quicquam facere poſſim. Eidem: Bien-
nium iam præterijt, cum ille Callipides aſiduo curſu cu-
bitum nullum proceſſit.

Idem in Verrem: Vna nox interceſſerat, cum iſte Doro-
theum ſic diligebat, ut diceres om. i. inter eos eſſe com-
munia.

g

Idem

Idem de Oratore: Vix annus intercesserat ab hoc sermone
 cohortationis meæ, cum iste accusauit Caium Norbanum.
 Idem de Officijs: Nondum centum & decem anni sunt,
 cum de pecunijs repetundis, à Lucio Pisone lata lex est.
 Idem de Diuinat. Quoniam multi anni sunt, cum bella à
 propretoribus, & proconsulibus administrantur.

Vergilius in Georgicis:

Scilicet & tempus ueniet, cum finibus illis
 Agricola incautus terram molitus aratro,
 Exesa inueniet scabra rubigine pila. Idem:
 En erit unquam
 Ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta. Idem:
 Neq̄ longum in medio tempus, cum clamor ad aures
 Peruenit. Idem:
 Turno tempus erit, magno cum optauerit emptum
 Intactum Pallanta. Idem:
 Tertia iam Luna se cornua lumine complent,
 Cum uitam in syluis, inter deserta ferarum
 Lustra domosq̄ traho. Idem:
 Septima post Troiæ excidium iam uertitur ætas,
 Cum fracta, cum terras omnis, tot inhospita saxa
 Sideraq̄; emense ferimur. Idem:
 Vix hæc ediderat, cum effusis imbris atra
 Tempestas sine fine furit.

Ouidius de Fastis:

Iam tria lustra puer furto conceptus agebat,
 Cum mater nato est obuia facta suo.
 Titus Liuius ab Vrbe condita: Per multi iam anni erant,
 eum nulla certamina fuerunt.
 Idem de bello Punico: Dies haud multi intercesserāt, cum
 legati uenerunt.

Idem

Idem ab Vrbe condita: Tricentesimus sexagesimus quin-
 tus annus urbis Quiritis agitur, cum non uniuersa Hetru-
 ria uobis bello par est.

Conturbare.

Conturbauit me fateor, cum intelligere satis nondum
 posses, quid uerbum Cōturbo penitioris significato
 sibi uellet, cum euolutis tandem diuersorum autorum scri-
 ptis, id mihi uisus sum percipisse. Est enim Conturbare id
 fere, quod decoquere: quod ut alijs post iudicandū melius
 relinquam, loca ipsa ex quibus collegi subijciam.

Cicero ad Atticum: Illi dii sint irati huiusmodi Græco,
 qui conturbare quidam putat sibi licere, quod equitibus
 Romanis.

Idem Quinto Ciceroni fratri: Misi ad Cæsarem eodem
 illo exemplo literas, locum autem illius de sua egestate ne
 sis aspernatus: Ad quæ ego rescripsi, nihil esse quod post-
 hac artis nostræ fiducia conturbaret, lusiq̄; in eo gene-
 re & familiariter, & cum dignitate.

Idem pro Gn. Planco: Nam quod ais Casi, non plus me
 Planco debere, quàm bonis omnibus, quod ijs æque mea
 salus chara fuerit: ego me debere bonis omnibus fateor:
 sed etiam ij quibus ego debeo, boni uiri & ciues, comitijs
 ædilitijs aliquid se meo nomine debere Plāco dicebāt. Ve-
 rum fac me multis debere, & in ijs Planco. Vtrum igitur
 me conturbare oportet an cæteris cum cuiusq̄; dies uene-
 rit, hoc nomen debitoris quo urgetur nunc cōpetitor dis-
 soluere? quanquam dissimilis est pecunia debitio & gra-
 tiæ. Nam qui pecuniam dissoluit, statim nō habet id quod
 reddidit. Qui autem debet, æs retinet alienum. Gratiam
 autem & qui refert, habet: & qui habet, in eo ipso quod
 habet, refert.

g 2

Vlpianus

Vlpianus de inſtitoria aſtione, l. Quicumq; : Idem Labeo ait, Si quis piſtor ſeruum ſuum ſolitus fuerit in certum locum mittere ad panem uendendum, deinde pecunia accepta preſenti, ut per dies ſingulos ei panes preſtaret, conturbauerit, dubitari non oportet, quin ſi promiſit ei dari ſummam, teneri debeat.

Alphenus de in rem uerſo, l. Quidam ſeruus: Boves uendiderat, alios redemerat, nummos uenditori non ſoluerat, poſtea conturbauerat: qui boues uendiderat, nummos à domino petebat aſtione de peculio, aut quod in rem domini uerſum eſſet.

Conſcendere.

Conſcendere proprie nauigantiũ eſt, quod ab uſu prope cõmuni receſſit. Ita enim tritum erat, ut quandoq; abſolute à perfectiſſimis illis autoribus diceretur.

Cicero Attico: Idibus Martijs Pompeium à Brundifio conſcendiſſe.

Cæſar in Commentarijs: Erat completis littoribus contentio, qui potiſſimum ex magno numero conſcenderent.

Ibidem: Tandem idoneam tempeſtatem naſtus, milites equitesq; conſcendere naues iubet.

Idem de bello ciuili: Non minori animo ac fiducia quàm ante dimicauerant, naues conſcendunt.

Ibidem: Nominatim euocati atq; obſecrati, naues conſcendunt.

Ibidem: Aequo ut animo mancipia atq; impedimenta in Italia relinquerent, ipſi expediti naues conſcenderent.

Vergilius;

Bis denis Phrygium conſcendi nauibus æquor.

Corrumpere.

Corrumpere uulgata ſignificatione id eſt certe, quod inquinare

inquinare, contaminare, uitare. Conſiderantibus autem, & diuerſa bonorum autorum loca rimantibus, interior quidã ſenſus occurrit, quo meo iudicio id ſignificet, quod deſtruo, rumpo, rodo, perdo.

Plautus in Amphitr. Tace, ne corrumpes oculos.

Idem in Mercatore: Nimum ſtulte facis, oculos corruppiſ tales.

Varro de Re ruſtica: Neq; rubigo frumenta atq; arbores corrumpit.

Idem: Capræ omnia nouella ſata carpendo corrumpunt.

Cicero pro Aulo Licinio: Tabulas, quas idem dicis ſolere corrumpi, deſiderare.

Idem in Verr. Vt tabulas publicas corrumpere auderet.

Cæſar in Commentarijs: Vt æquo animo ipſi ſua frumenta corrumpent.

Salluſtius in Catilinar. Dubitando & dies prolatando, magnas opportunitates corrumpere.

Idem in Iugurthino: Præda omnis à profugis corrupta.

Ibidem: Illaq; & domum, & ſemet igni corrumpunt.

Ibidem: Nam cum fontis uenæ paulo proceſſerant, igni aut lapidibus corrumpabantur,

Propertius:

Et ſæpe immeritos corruppiſ dentibus ungues.

Idem:

Illa puellarum ingenuos corrumpit ocellos.

Idem:

—Corrumpit dura catena manus.

Ouidius de Arte amandi:

—Quid teneros lacrymis corruppiſ ocellos?

Idem de Ponto:

His ego ſi demens auſim corrumpere nomen.

Idem de amoribus:

Quid flet, & madidos lacrymis corrumpis ocellos?
 Vipianus locati & conducti, l. Sed addes: Sed prælum & trapetum uitiatum dominum reficere debere: quod si culpa coloni quid corū corruptum sit, ex locato eum teneri. Idem eodem titulo, l. Ex conducto: Sed & si uredo fructum oliuæ corruperit, aut solis feruore non affucto id aciderit, damnum domini futurum.

Idem ad legem Aquiliam, l. Si seruus: Si quis alteri damnum fecerit, quid asserit, frigerit, ruperit iniuria: quanti ea res erit in diebus triginta proximis, tantum ex damno dare damnas esto. & subdit: Celsus ait: Lex ruperit, rupisse uerbum fere omnes ueteres sic intellexerunt, corruperit. & subdit: Celsus non neget fractum & ustum contineri corrupti appellatione.

Labco eodem titulo: Si riuum, quem faciendum conduxeras, & feceras, antequam eum probares, labes corruptum tuum periculum esse Paulus respondit.

Paulus de usufructu, l. Titius: M cuius uillā uetustate corruptam, necessariam cogendis & conseruandis fructibus edificauit.

Idem de liberali causa, l. Liberalis: Fieri enim potest, ut fiducia libertatis, & surripere quædam, & corrumpere, atque cōsumere ex bonis corū quibus seruebat, ausus sit. Cæsar in Comment. Corruptis equis macie, conandum sibi aliquid Pompeius de eruptione existimauit.

Ibidem: Itaq; quodcumq; addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium, terrores & periculum augebat.

Hircius in Comment. Frumento incenso, uino, oleo, cæterisq; rebus, quæ ad uictum parari solent, corruptis.

Ibidem: Rebus ad uictum pertinentibus corruptis.

Titius

Titus Lilius ab Vrbe condita: Causando corrumpi equos in insula inclusos.

Ibidem: Caue ne tot meritorum gratiam maiore culpa corrumpas.

Ibidem: Alia disiccerunt, alia igni corruerunt.

Ibidem: At frumenta, quæ iam in horreis erant, corrumpenda.

Idem de bello Punico: Captū oppidum cū ingenti præda, quanquam pleraq; à dominis de industria corrupta erant.

Ibidem: Teetis primum incensis ac frugibus corruptis.

Consequor, & Assequor.

Consequor & Assequor, uno propemodum eodemq; modo dicendi, censerī possunt: ut si dicamus, Non me es affecutus, uel consecutus: idem significet, quod, non potuisti ad me peruenire.

Terentius in Heautonti. Hæc ubi aperuit ostium, continuo huc se coniecit intro: ego consequor.

Cicero Attico: Quamobrem te oro des operam, ut me statim consequare.

Eidem: Si enim es Romæ, iam me assequi non potes: sin es in uia, cum eris me affecutus, coram agemus quæ erunt agenda.

Eidem: Cum præsertim non dubitauerimus, quin si etiam tutum iter nobis fuisset, te tamen iam cōsequi non possemus.

Idem in Catilinam: Aurelia uia profectus est, si accelerare uolent, ad uesperum consequentur.

Cæsar in commentarijs: Hoc prælio facto reliquas copias Heluictorum ut consequi posset, pontem in Arare faciendum curauit.

Titus Lilius de bello Punico: Peditum agmen, quia assequi terra non potui.

Ibidem: In Brutios raptim, ne Gracchus assequeretur, concessit.

Iidem de bello Macedonico: Paucos moratus dies, dum se copiae assequerentur.

Iidem ab Urbe condita: Nocte praegrassum eum assequitur locis planis ac patentibus.

Cauor & Gemor.

Cauor & Gemor, se penumero scriptum reperci (ut opinor) a paucis obseruatum.

Cicero Seruio Sulpitio: Quae esset tua in hoc pestifero bello cauendo & praedicendo sententia.

Iidem Att. Atque hic status, cui una uoce omnium gemitur.

Iidem: Caetera quae quidem prouideri poterunt, cauebuntur.

Iidem: O hominem cauendum mihi.

Iidem: Eidem uobis habendam non esse, me uero cauendum.

Commodum.

Commodum discesseram cum uenisti, id est, opportune, in tempore, aliquando uix tantum: modus hic loquendi elegans, frequenti in usu est apud bonos autores. Plautus in Mercatore: Si istac ibis, commodum obuiam uenies patri.

Iidem in Trinum. Namque hoc commodum orditur loqui.

Iidem in Militi: Hec te ipsum quaero commodum uir lepidissime.

Terentius in Eunuchis: Commodum huc aduenerat.

Cicero Attico: Commodum discesserat Hilarius librarius.

Iidem: Commodum ad te miseram Demeam, cum heros ad me uenit.

Iidem: Commodum ad te dederam literas de pluribus rebus, cum ad me bene mane Dionysius uenit.

Eidem

Eidem: Commodum discesseras hinc, cum Trebatius uenit.

Amat ut cum maxime.

Amat ut cum maxime, modus est loquendi Romano candore perfusus. Id enim significat, quod illiterati dicunt, Amat sicut unquam, uel nunquam magis.

Cicero Q. fratri: Domus celebratur ita ut cum maxime. Terentius in Heccyra: Amabat ut cum maxime tum Pamphilus.

Cedo.

Edo aduerbium, quandoque ab ueteribus etiam ad plures referebatur.

Cicero de senectute: Cedo qui uestram rempublicam tantam amisistis et tam cito?

Consentire.

Consentire, intimo modo loquendi est, quod conuenire, concordare.

Cicero in Acad. quaest. Sed mihi neutiquam cor consentit. et subdit: Apparet enim iam cor oculis consentire.

Iidem Attico: Quoniam cum consilijs tuis, mea et facta et consilia consentiunt.

Iidem de Diuinatione: Animorum consentientium multitudine completum esse mundum.

Iidem de reditu suo: Tanta consensione Italiae.

Iidem de Natura deorum: Itaque illa mihi placebat oratio de conuenientia consensuque naturae.

Ibidem: Ita feruntur, moderaturque cursus, ut ad omnia conseruanda et tuenda consensisse uideantur.

Iidem Planco: Quae autem recitatae sunt literae in senatu, nequaquam consentire cum oratione Furnij uisa sunt.

Condicere.

Condicere, penititorum significato erat, Denunciare,

g s confi

constituere, decernere, & in cœnis eo uerbo præsertim uereres utebantur.

Plautus in Stichō: Homines seruulos potare, amare, atque ad cœnam condicere.

Cicero Lentulo: Nam cum mihi cōdixisset, cœnauit apud me in mei generi Craspedis hortis.

Tit. Lilius ab Vrbe condita: Rex his ferme uerbis patres consulebat: Quarum rerum, litium, causarum, condixit patripetratus populi Romani Quiritium, patripatrato priſcorum Latinorum, hominibusq; priſcis Latinis.

Loci & cœli grauitas.

Loci & cœli grauitatem dicebant antiqui eo modo dicendi, quo multi peruerſe ut cœtera, Malum aërem dicunt.

Cicero Attico: Et cum reliquis, etiam loci grauitas hic miſerrime perferenda est.

Eidem: Iam enim corpore uix ſuſtineo grauitatem cœli huius.

Varro de Re ruſtica: In Apulia loca calidiora & grauiora.

Ibidem: In regionibus, quæ grauitate cœli, ſoliq; ſterilitate ualſtantur.

Certus.

Veteres uerbum hoc Certus, ſermoni Latino occultiore & uario ſignificato quandoque interſerebant. Quod non ab re ſit obſeruaffe. Proderit enim non parum ſtudioſis, ſi ſedulo hos floſculos attēderint. Qui uerò affirmant in plurali Certos dici, non Certum, erraſſe facile deprehenduntur.

Cicero in Verrem: Confirmat ſe homines certos cuius rei cauſa in Sicilia, & terra, & mari niſſurum.

Ibidem

Ibidem: Tum iſte continuo mittit homines certos Melitam.

Ibidem: Certos homines in quinqueremi miſiſſe.

Idem in Catilinam: Certos homines delectos ac deſcriptos habebat.

Cic. Atti. Hominem certum miſi de comitibus meis.

Eidem: Certos homines ad mulieres miſeram.

Eidem: Statim dedi literas, ut ex Cypro equites ante certam diem deccderent.

Idem Caſſio: Qui cum eſſent miſi, ut Antonio ex ſenatus ſententia certas res nunciarent, cum ille earū rerum nulli paruiffet, ultro ab illo ad nos intolerabilia retulerunt.

Cicero ad Pontifices: Hanc iucundiſſimam uitæ atq; officiorum omnium ſocietatem, certi homines fictis ſermonibus & falſis criminibus diremerunt.

Ibidem: Neq; ille tot ſuſpicionibus certorum hominum & ſcelere exulceratus.

Idem pro Sexto Roſcio Amerino: Si tibi fortuna non dedit, ut patre certo naſcerere.

Vergilius:

Equidem per littora certos

Dimittam. Horatius:

Nam ſi natura iubret

A certis animis æuum remeare peractum.

Titius Lilius ab Vrbe condita: Cum in diem certam, ut ad lucum Fcrentinæ conueniant, edicit.

Cedere uita, Cedere patria.

Verbum Cedo uulgare prope eſt, & per ora etiam uulgarium in horas ſingulas uenit. Vnum tamen cuius uerbi modum, quo ueteres illius diuini ſeculi utebantur, nō ab re collegiſſe ſit, à paucis (ut arbitror) haët nus, recte obſeruatum. Nam Cedere uita, Cedere patria, Cedere ſoro

foro, rarissime reperitur. Addita uero prepositione, frequentius. utrunque dicendi genus, quod pene iam ab usu recessit, elegantie plenum est.

Cicero Attico: Salue, inquit Arrius, hoc est Roma decedere.

Idem Bruto: Vos fortasse sapientius excessistis urbe ea, quam liberaueratis.

Idem in secunda Philippica: Qui cum multa uita excedes prouidit, tum quod te consulcm non uidit.

Asinius Pollio Ciceroni: Finibus meae prouinciae nusquam excessi.

Vergilius:

Inuitus regina tuo de litore cessi. Idem:

— Possuntque solo decedere nostro. Idem:

— Tacitusque mea decedere terra.

Cicero ad Octauium: Cedam tibi in praesentia foro, curia, et sanctissimis decorum immortalium templis, in quibus reuiuiscente iam libertate, deinde rursus oppressa, senatus nihil consulitur: timet multa, assentitur omnia. Cedam urbe, quam per me conseruatam, ut esset libera, in seruitute uidere non potero. Cedam uita, quae quanquam sollicita est, tamen si profutura est reipublicae, bona spe posteritatis me consolatur: qua sublata, non dubitanter occidam: atque ita cedam, ut fortuna iudicio meo, non animus mihi de fuisse uideatur.

Titus Lilius de bello Punico: Cedere possessione magna fortunae.

Cadere causa.

Cadere causa, hoc est quod uulgo dicunt, perdere aut succumbere.

Cicero de Oratore: Ut ei quem defendat, causa cadere liceret.

Idem

Idem pro Lu. Murae. Et si turpe existimas, te aduocato illum ipsum quem contra ueneris, causa cadere.

Paulus de iure fisci, l. In fraudem: Ut si usus is contra interdictum fuerit, causa cadat.

Cohors.

Non est cohors solum militum, quod pene uulgare est, sed est etiam familia primarij uiri. Quod ut inter omnes constet, loca quam plurima his subieci.

Cicero in Verrem: Quae cohors, et qui comitatus fuerit, meministis.

Ibidem: Cohortem autem Metelli, quam uocat, quid erat quod corrumperet?

Idem: Recuperatores dicit se de cohorte sua daturum.

Ibidem: Negas de conuentu recuperatores daturum, cohortem tuam proponis.

Ibidem: Apronio permittis, ut quos uelit de cohorte sua sumat recuperatores.

Horatius:

— Laudat Brutum, laudatque cohortem. Idem:

Ut iuueni placeat, percontare, utque cohorti.

Catullus:

Pisonis comites cohors inanis.

Confirmare.

Confirmare, cum de ualitudine loquimur, significat melius habere, et uires recuperare.

Cicero Tironi: Satis enim te mature uidero, cum plane confirmatum uidero.

Eidem: Adhuc dum mihi nullo loco deesse uis, nunquam te confirmare potuisti.

Eidem: Cum te bene confirmaris, ad me uenias.

Crepare cum accusatiuo. Crepare cum accusatiuum habet, id significat quod loquitur

loquitur, prædicat.

Horatius:

Sulcos & uincta crepat mera, præparat ulmos.

Idem:

Si quid Stertinius ueri crepat.

De, & Ex.

Particula, siue præpositio De, quantam uenustatem, gratiam, elegantiam obtineat, quam uicerebro operi intermixta reperitur, tametsi aliqui obseruarunt: quo tamen bonarum literarum studiosi hoc & alia huiusmodi imitari facilius possint, quasi in albo prætoris huic folio ob oculos subscripsi.

Plautus in Captiuis: Emit hos de præda, ambos de questoribus.

Idem in Rud. Nam de nocte multa impigreque surrexi.

In Mostel. Non bonus est somnus homini de prandio.

In Curculione: De illo emi uirginem.

In Trucu. Nam mihi de uento misere condoluit caput.

Terentius in Andria: Clamat de uia.

Idem in Adelphis: Imò de nocte censeo hodie.

Idem in Phormione: Vbi agrum de nostro patre colendum habebat.

Cato de Re rustica: De domino bono colono, bonoque edificatore melius emetur.

Varro de Re rustica: De asinis quenque amplissimum & formosissimum quem possun, teligunt.

Idem ibidem: Quas mihi apposuisti in uilla Rheatina ad lacum Velini cuncti de controuersijs.

Cicero Lentulo: Ego tua gratulatione commotus, quod ad me pridem scripseras, uelle te bene euenire, quod de Crasso domum emissem.

Idem de Oratore: Equidem sæpe hoc audiui de patre & socero

socero meo.

Idem Attico: Postea Messala de Pompeio quæsiuit.

Eidem: De Antiocho scire poteris.

Eidem: Neque facturum quicquam, nisi de meo consilio.

Idem de Diuinatione: Et cum admiratum, quæsiisse de deo, quodnam illud esset tale monstrum, & deum respondisse, uastitatem esse Italiæ.

Idem in Ac. ad. quæst. Nisi de uia fessus esset.

Idem de Diuinatione: Et redemptor qui columnam illam de Cotta & de Torquato conduxerat faciendam, non inertia aut inopia tardior fuit.

Idem in Verrem: Cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperare pronunciat.

Ibidem: At de consilij sententia præclarum recitari consilium iudices audistis.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: In dominos quæri de seruis iniquum est.

Idem pro L. Flacco: Fundum Cirneum Romæ mercatus est de Pupillo Metulonio.

Idem in Bruto: Tum ego audui equidem ista, inquam, de maioribus natu.

In Partitionibus oratorijs: Qui cum in dominos de seruis quæri uoluissent, tamen de incestu & coniuratione quæ facta me consule est, querendum putauerunt.

Cic. pro L. Cor. Balbo: Audiui hoc de parente meo.

Idem Caio Fab. Gallo: Quæsiui de mea Tullia quid egisset.

Idem Quinto frat.ri: Efficiam quod sæpe uiatoribus cum properant, euenit, ut si serius quam uoluerint forte surrexerint, properando etiam citius, quam si de nocte uigilassent, perueniant quò uelint.

Cæsar

Cæsar in Commentarijs: Cum de tertia uigilia Petreius
& Afranius castra mouissent.

Idem Oppio ac Cornelio Balbo: Misit ad me Gn. Ma-
gium de pace.

Idem in Comment. De tertia uigilia cum legionibus tri-
bus è castris profectus, ad eam partem peruenit.

Ibidem: Ad Cæsarem de pace miserunt.

Ibidem: De mediâ nocte missus equitatus.

Horatius in Epistolis:

Vt iugulent homines, surgunt de nocte latrones.

Ouidius de Ponto:

Terraq; de fructu, quam sit amara, docet.

Ibidem:

Quæ proprium mixto de sale pondus habet.

Idem ad Corinnam:

Hei mihi de monitis torquor ipse meis.

T. Lilius ab Vrbe cond. Quæro de te, arbitreris ne.

Papinianus ad Senatuscon. Trebellia. l. Hæredes: Petõ de
te uxor charissima.

Ex.

Cicero Attico: Quæsiuit ex eo, placeret ne iudices à præ-
tore legi?

Ibidem: Cum autem ex eo quæreret quid uideret.

Idem de Diuinatione: C. Marium cum fascibus laureatis ex
te quærare, quid tristis esses.

Dicere testimonium, & testimonia.

Quam pulchrum est (bone deus) hoc quoq; dicendi
genus quod ex uno eodemq; thesauro bonorũ auto-
rum nupcr erui, à paucis (ut arbitror) consideratum, cum
optima quæque sine attentione prætercuntur. Dicere
enim testimonium, uiri illi clarissimi proferre solebant cõ-
modo

modo loquendi, quo aut testificari, aut probare etiam dici
coeptum est.

Cicero de Oratore: Num igitur placet, cum de eloquentia
præcipias, aliquid etiam de testimonijs dicendis quasi in ar-
te tradere?

Idem ad Quintum fratrem: Cum testimonium secundum
fidem & religionem grauisime dixissem.

Ibidem pro Sylla: Cur dixisti testimonium in alios?

Ibidem: Qui in illum testimonia graua dixerunt.

In eadem oratione: Qui testimonium de coniuratione
dixi,

In Verrem: Qui priore actione ita testimonia grauius ue-
hementerq; dixerunt, ut Artemonem Centurupinum lega-
tum & publicè testem, Quintus Hortensius accusatorem,
non testem esse dixerit,

In eundem: Nunquam post populi Romani nomen ab Si-
culis auditum & cognitum, Agrinenses cõtra quenquam
infimum ciuem Romanum dixisse, aut fecisse qui ppiam,
qui tunc contra prætorem populi Romani, magnis in-
iurijs & magno dolore publice testimonium dicere co-
gerentur.

In eundem: Num expectatis dum Lucius Metellus, is qui
multos in istum testes imperio & potestate decernit, idem
absens, & de istius scelere, improbitate, audacia testimo-
nium dicat?

In eundem: Sed ornatiores tuo iudicio, ad testimonia dicen-
da uenerunt.

Idem pro Cluentio: Non recito testimonia hominum ho-
nestissimorum, quæ in Stalenum sunt dicta.

Ibidem: Falsum ue testimonium dixerit.

Idem pro Cluentio: Neq; cognitum commemorauit, neq;
b testi

testimonium dixi.

Idem pro ~~Plautio~~: Multi etiam communes inimici rerum omnium, qui ita semper testimonium de ambitu dicunt.

Idem pro Lucio Flacco: Mortuus est aculeo iam dimisso ac dicto testimonio.

Ibidem: Qui autem dicit testimonium ex nostris hominibus, ut se ipse sustentat?

Ibidem: Ut qui ante dictum testimonium sibi temperarit.

In eundem: Pueri autem Sifennæ, credo qui audiuissent, que in istum testimonia essent dicta, oculos de isto nunquam eijcere, neq; ab argento digitum discedere.

In eundem: Melitenensis Diodorus est, qui apud uos antea testimonium dixit.

In eundem: Tamen quoniam hæc à maioribus cõstituta accepissent, testimonium ne quod dicerent.

Idem de Natura deorum: Diogenes quidem Cynicus dicere solebat, Hapalum qui temporibus illis prædo felix habebatur, contra deos testimonium dicere, quod in illa fortuna tandiu uiuere.

Scæuola de testibus: Inuiti testimonium dicere non coguntur.

Ulpianus de testamentis, l. Quod testamento: Mulier testimonium dicere in testamento non poterit.

Caius de testamentis, l. Cum lege: Et eo amplius, ut putant quidam, ne ue ipsi dicatur testimonium.

Arcadius de testibus, l. Testimonium: Ex his quibus non interdicitur testimonium, nec ulla lege à dicendo testimonio excusantur.

Callistratus eodem titu. l. Testium: Lege Iulia de ui cauetur, ne hac lege in reum testimonium dicere ei liceret. Et subdit: Qui ob testimonium dicendum, uel non dicendum,

pccu

pecuniam accepisse indicatur.

Cicero in Vatinius testem: Cum ante Lælius Nutricula seditiosorum omnium testimonium diceret.

Idem pro Marco Cælio: An grauis, sapiens, moderatusq; uir religiose testimonium dixisse uideatur.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Testimonium etiam in Sextum Roscium dicturus est.

Ibidem: Ut in minimis rebus amplissimi homines testimonium de sua re non dicerent.

Ibidem: Testimonium non diceret.

Asconius Pædianus: Vltimæ testimonium dixerunt.

Idem: Dixerunt in eum infesti testimonia principes ciuitatis.

Idem: Quod Siculi, qui antea publice testimonium dixerant.

Idem: Apud antiquos et de auditione testimonium dicebatur.

Idem: Si testimonium aduersus eum diceret.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Quod falsum aduersus se testimonium dixisset.

Idem pro L. Cornelio Balbo: Et testimonium dixisset publice.

Dicere causam.

Dicere causam, Dicere diem, Dicere ius, Dicere sententiam, Dicere legem, modi sunt dicendi diuersi, diuersa significantes. Est enim Dicere diem, certam diem reo consignificantes. Est enim Dicere causam est, cū reus accusationibus respondere cogitur. Dicere ius est, cū iudex iustitiam reddit uel ministrat. Dicere sententiã est, cū quis (ut inepte dicunt) uotum suū dat, uel opinionem suam dicit. Dicere legem est; quod præfigere, præscribere quid opus sit factu.

Plau

Plautus in *Mænæhmis*: Apud ædiles prælijs factis plurimis pessimisq; dixi causam.

Terentius in *Adelphis*: Aduersum ne illam causam dicere, cui ueneram aduocatus?

Cicero pro Sexto Roscio Amerino: Ea nos hoc tempore uitimur, qui causam dicimus.

Ibidem: Causam dicit is, qui unus relictus ex illorum nefaria cæde restat.

Idem in *Verrem*: Fuit nundinatio aliqua, & isti non noua, ne causam diceret.

Ibidem: Quis non pertimescat causam dicere dominis?

Ibidem: Causa dicta damnati sunt.

Cæsar in comment. Orontorigem ex uinculis causam dicere coegerunt, & subdit: Dic constituta causæ dictionis.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Virgo Vestalis de incesto causam dixit.

Ibidem: Semel causam dixi.

Idem de Bello Macedonico: Scipio iussus dicere causam, orationem magnificam de rebus ab se gestis exorsus est.

Indicta causa.

Cicero in *Verrem*: Indicta causa, in uincula coniecit seruos.

Dicere diem.

Plautus in *Afinaria*: Quem uideam æquè esse mortuum, ut quasi dies si dicta sit.

Idem in *Capitiuis*: His diem dicam, irrogabo multam.

Cicero pro Milone: Diem mihi credo dixerat, multam irrogarat.

Titus Lilius ab Vrbe cond. Cæsioni capitis diem dicit.

Ibidem: Accusatorem primū Virginium, & Appium reum deligunt: cum diem Appio Virginio dixisset, Appius stipatus patritijs iuuenibus, in forum descendit.

Ibid

Ibidem: Rei capitalis diem Posthumio dixerunt.

Ibidem: Rei capitalis diem dicere.

Idē de Bello Macedonico: P. Scipioni Africano duo Quinti Petilij diem dixerunt.

Cicero pro Tito An. Milone: Diē mihi credo dixerat, multam irrogarat, actionem perduellionis intenderat.

Dicere ius.

Cicero in *Verrem*: Audistis ob ius dicendum Q. Varum dicere procuratores suos isti centum & triginta millia nūmum dedisse?

Idem de Prouincijs consularibus: Emisti grandi pecunia, ut tibi de pecunijs creditis dicere liceret ius in liberos populos, & subdit: Id emptum ita uendidisti, ut aut ius non diceret, aut bonos ciues Romanos euerteret. & subdit: Perseuerauit ius publicano non dicere.

Ibidem: Non offendebantur homines in eo, neq; moleste ferebant abesse à foro magistratum, non ius dici, non iudicia fieri.

Ibidem: Isti pecuniam ob ius dicendum dedisse.

Plautus in *Mænæhmis*: Iuris ubi dicitur dies, simul patronis dicitur.

Tit. Liu. ab Vrbe cond. Aut ius de pecunia credita diceret.

Item pro Lucio Flac. Qui anno antè Romæ ius dixerat.

Dicere sententiam.

Cicero in *Verrem*: Mos est Syracusis, ut si qua de re ad senatum referatur, dicat sententiam qui uelit: nominatim nemo rogatur.

Ibidem: Ut quisq; ætate & honore antecederet, ita sententiam dixit ex ordine. & subdit: Cum surgeret nemo, neq; sententiam diceret.

Idem ad Atticum: Nocet interdum reipublicæ Cato, dicit

h 3 enim

enim tanquam in Platonis repub. non tanquam in Romuli fece sententiam.

Idem in Philippica quarta: Ut sententiæ de summa reipublicæ libere dici possint.

Ibidem: Me consule, sententiæ salutare dictæ sunt, quibus ad hanc diem uiuimus.

Idem in Philipp. decima quarta: Qui hoc loco sententias dicimus.

Cælius Ciceroni: Cõsulem designatum primum sententiam dicentem.

Dicere legem.

Horatius:

Prudens emissi uitiosum, dicta tibi est lex.

Ducere sortem, uitam, spiritum.

Ducere sortem, uitam, spiritum.

Ducere in Verrem: Sors ducitur. Quamobrem? Nemo erat uoluntarius laudator præturæ tuæ.

Vergilius:

Stat ductis sortibus urna.

Cicero pro lege Manilia: Cum uestros portus, atque eos portus, quibus uitam et spiritum ducitis, in prædonum fuisse potestatem sciatis.

Dare uitio, crimini, Vertere uitio.

Dare uitio, Vertere crimini, Dare crimini, id est, quod corruptissimè dicitur, Inculpate.

Plautus in Epid. Quis erit qui id uertat uitio?

Idem in Milite: Ne quis tibi hoc hodie uitio uertat.

Terentius in Andria: Nunc quam rem uitio dent, quæso animaduerte.

Cicero in Bruto: Quinctiã memini cum in accusatione sua

Q. Gallo crimini dedisset, sibi cum uenenum parauisse.

Dare

Dare pignori.

Dare pignori, idem est quod Oppignorare. Sed hic etiam modus dicendi obseruandus est.

Plaut. in Mostellaria: Heri x l. etiã dedit bucusq; pignori.

Dicet aliquis, Roget aliquis.

Dicet aliquis, Roget aliquis, modus est dicendi, quo inepti dicunt, Forte aliquis mihi dicat. Vel Si quis me roget.

Cicero in Paradoxis: Quid est igitur, quæret aliquis, bonũ

Deicere oculos.

Deicere oculos, celeritatem aliquando significat, aliquando præ pudore submittere.

Cicero in Verrem: Si tantulum oculos deiecerimus, præsto esse insidias.

Deponentia passiuæ.

Nec est prætermittendum, esse apud perfectos illos autotones, Deponentia nonnulla, quæ in participijs plerumq; passiuè ponantur, quorum uel pauca collegi de multis, ut palam sit, nullam esse grammaticam, quàm modum loquendi, quem aut obseruare et imitari necesse sit eum, qui Latine dici cupit: aut si id neglexerit, in sua barbarie contabescere.

Cicero Attico: Sed ea omnia mihi sunt patiendæ.

Eidem: Te etiam atq; etiam oro, ut me totum tuendum suscipias.

Idem pro M. Cælio: Magnũ crimen, uel in legatis insidians, uel in seruis ad hospitè domi necandum sollicitandis.

Idem pro Cor. Balbo: Huius uirtus præiens experta atque perspecta, obiretatorum uoce lædetur.

Ibidem: Quiddam de communi conditione omnium nobis

h 4. firum

strum deprecandæ malevolentiae causa breuiter commemorandum uidetur.

Ibidem: Veruntamen uigilijs nocturnis, et concione hominum institutum illud conceptum atq; meditatum est.

In Antonium: De laude silebo, quæ gratissima memoria omnium ciuium inclusa, nondum autoritate publica testata est.

Idem de Senectute: Agro bene culto nihil potest esse usu uberior, specie ornatus: ad quem fruendum non modo non retardat, uerum etiam inuitat atq; allecat senectus.

Idem in Paradoxis: An quisquam in potiundis uoluptatibus gloria se et prædicatione effert?

Plautus in Bacchidibus: Consolandus mihi hic est.

Cicero Attico: Illud inest tamen commodi, quod et mihi, et cæteris amicis tuis nota fuit, et abs te aliquando testificata tua uoluntas.

Horatius:

Oblitusq; meorum, obliuiscendus et illis.

Dum particula, cum Expecto constructa.

Particula Dum, coniungitur ab perfectis illis autoribus cum uerbo Expecto, mira cum elegantiâ, et pari prope modum concordia, ut facile sit considerantibus iudicare, unum illis atq; eundem fuisse dicendi modum.

Plautus in Pseudolo: Ne expectetis dum redeam.

Idem in Casina: Ne expectetis dum illi ad eos exeant.

Terentius in Andria: Ergo ne expectatis dum exeat huc?

Idem in Eunuchis: Concedam hinc intro, atq; expectabo dum ueniat.

Cic. L. Luccio: Sed ad properationem meam quidem interest, non te expectare dum ad locum uenias.

Idem in Bruto: Quod scribis te in Italia moraturum dum tibi literæ meæ ueniant, si per hostem licet.

Eidem

Eidem: De sororis autem tuæ filijs non expectaui Brute dum scriberes.

Idem Gn. Pompeio: Non expectaui dum mihi à te literæ redderentur.

Idem Attico: Ego in arcano operior dum ista cognosco.

Ibidem: Expecta amabo te dum Atticum conueniam.

Ibidem: De Aufidio et Palicano non puto te non expectare dum scribam.

Idem in Pisonem: An ego expectem, dum de te quinque et septuaginta tabellæ diripiuntur?

Idem in Verrem: Quid expectas, an dum ab inferis ille Malleolus exurgat?

In eundem: Nolite expectare, dum omnes obeam oratione mea ciuitates.

Idem in Philippi. Num expectas dum te stimulis fodiam?

Vergilius:

Quid moror? an mea Pygmalion dum moenia frater destruat?

Vatinius Ciceroni: Si hoc expectandum sit, dum totum bellum conficiatur.

Cælius eidem: Saltem dum quid de Hispanijs scitur expecta.

Plancus eidem: Sciebam enim, et cautiùs erat consilium, expectare me ad Isaram, dum Brutus traiceret exercitum.

Brutus eidem: Ego tibi ut antea scripsi, dum mihi à te literæ ueniant, in Italia morabor.

Idem eidem: Noli expectare dum tibi gratias agam.

Titus Linius ab Vrbe condita: Expectare dum consul aut dictator fiat.

Ibidem: Nec expectent dum à Roma legati ueniant.

Ibidem: Moratus dum milites ad prædam discurrerent.

h s Ibi

Ibidem: Moratus dum imperatores consulcret.

Ibidem: Expectantes dum ab hostibus clamor inciperet.

Idem de bello Punico: Paucos morati dies dum socij uenirent.

Idem ab Vrbe cond. Nolite expectare dum fugiant.

Ibidem: Expectate dum uobis obuia ueniant.

Idem de bello Macedonico: Paucos moratus dies, dum se copiae assequerentur.

Diminuere.

Diminuere caput, fores, postes, modo loquendi illorum ueterum est frangere: qui modus memoriae mandandus est ei, qui bonae Latinitatis caput diminuere non uult. Plautus in *Moenæh*. Illi homini diminuam caput. Idem in *Bacchidibus*: Nisi mauelis postes diminiui securibus.

Capitis diminutio, apud Iurifconf.

Sed alia est Capitis diminutio, apud Iurifconsultos. Est enim prioris status immutatio, ut testatur Caius eo titulo, l. prima. Antiqui tamen Oratores de capite diminuere, & de capite demere dicebant.

Cicero in *Verrem*: Vnum hoc aliud senatusconsultum reprehensum secretumq; est, ut quibus ille de capite dempsisset, ne pecunias in ararium referrent.

Ibidem: Hoc nomine uidistis tritici modios de capite esse demptos.

Ibidem: Demit de capite medimna D C.

Ibidem: Coguntur Ascrioni (id est, Pippæ) dare tantum, quantum erat de capite demptum.

Item in *Topicis*: Gentiles sunt, qui inter se eodem nomine sunt, non est satis. & subdit: Quorum maiorum nemo seruitutem seruiuit. Absit etiam nunc, qui capite non sunt dimi

diminuti, hoc fortasse satis est.

Cæsar in *Commentarijs*: Illud, quod de ditione ducis & capitis diminutione sublatum est.

Titus Liuius de bello Punico: Serò nunc desideratis diminuti capite, ab alienati iure ciuium.

Deducere.

Deducere, nota sunt huius uerbi uaria significati, quæ & à multis notata diligenter fuere: sed locus Ciceronis admonet, ut nos quoque de eo aliquid dicamus, cum Deducere inter cætera significet, sponsum, uel amicam domum perducere: & item significet, de summa demere, uel detrabere. Cicero qui facetijs scatebat & dictis, cum mater M. Bruti Seruilia Iuniam Tertiam saliam, eademq; C. Cassij uxorem, ad Cæsarem qui mœchus caluus ob adulterium dicebatur, deduxisset, eademq; Seruilia paulò post ab Cæsare preciosum ære paruo fundum emisset, Cæsaris libidinem caullatus circa uerbum Deduci, dicto peracuto profcidit: Equidem, inquit, quò melius emptum sciatis, comparauit Seruilia hunc fundum, Tertia deducta.

Interdum Deduci significat comitari, siue domum perducere.

Terentius in *Andria*: Hic nunc non dubitat, quin se deducturum neges.

Ouidius de *Ponto*:

At cum Tarpeias effes deductus in arces.

Horatius:

Occurrant in truijs, deducam, nil sine magno

Vita labore dedit mortalibus. Tibullus:

Tempus erit, cum me Veneris præcepta ferentem

Deducat iuuenum sedula turba senem.

T. Liu. de bello Punico: Dictator se magistratu abdicauit, prius

priuatusq; de rostris descendit, turbæq; se immiscuit, ne deducendi sui causa populum de foro abduceret.

Ibidem: Tamen frequentes deduxerunt domum.

Quandoq; id uerbum significat, de ratione uel summa aliquid demere (ut diximus) siue detrudere.

Cicero de Officijs: Hæc igitur talia circûspicienda sunt in omni officio, & consuetudo exercitatioq; capienda, ut boni ratiocinatores officiorum esse possimus, & addendo deducendoq; uidere, quæ reliqui summa fuit, ex quo quantum cuiq; debeatur intelligas.

Africanus de iure dotium, l. Deducta parte tertia, reliqua sibi dos reddatur.

Idem eodem titulo: Vno pluribus uel filijs superstitibus deducta parte.

Quandoq; deducere, ut diximus, significat sponsam ad maritum, uel amicam ad anantem perducere.

Cicero in Verrem, actione quarta: Hic est Decimus, ad quem iste deduxerat Tertiam Isidori Mimi filiam, uel abductam ab Rhodio tibicine. huius Tertie plus etiam quam Pippe, plus quam cæterarum, ac propè dicam, tantum apud istum in Siciliensi prætura autoritas ualuit, quantum in urbana Chelidonis.

Ouidius de Fastis:

Cum primum cupido Venus est deducta marito.

Terentius in Heecyra: Ut ad pauca redeam, uxorem deducit domum.

Tibullus:

Ut iuueni primum uirgo deducta marito.

Hoc quoq; considerandum est, Tertia filia cum dicitur, nomen præsertim, non numeri esse: nam id frequens reperitur.

Cicero in Verrem actione v. Huc Tertia illa perducta per dolum atq; insidias à Rhodio tibicine. & subdit: Sic hanc

Ter

Tertiam dilexit, ut eam secum ex prouincia exportaret. Idem actione sexta: Sed eo ipso tempore cum esset in littore Tertia illa tua, quam tecum deportabas, erat in omnium conspectu.

Africanus Pædia. Nam Tertiam Scæuolæ filiam dimissam à Pompeio in matrimonium duxerat.

Ulpianus de condit. l. Hæc conditio: In domum mariti deducta est.

Scæuola de donat. l. Scia Sempronio cum certa die nuptura esset, antequam domum deduceretur, tabulæq; dotis signarentur, donauit tot aurcos.

Papinianus de iure dotium, l. Dotis: Nam si minor annis duodecim, aut maior deducta sit, tunc primum petitur.

Deducere idem significat, quod redigere.

Catullus:

Huc est mens deducta tua, mea Lesbia cura.

Postremo omisis cæteris in alio significato, Deducere significat auocare, & à proposito remouere.

Cicero in Catilinam: Si impendens patriæ periculum, me necessario de hac animi lenitate deduxerit.

Idem Terentiæ: Neque legis improbius poena deductus est, quo minus hospitij & amicitie ius, officiumq; præstaret.

Deferre.

Deferre nomen, non est propriè accusare, sed ante accusationem apud iudicem, uel magistratum aliquem, de aliquo crimine denunciare: unde Delator dictus est, ut elare infra ostendetur.

Cicero in Verrem: Scruui cuiusdam defertur, is accusatur, ficti testes in eum dantur, rem cunctus Senatus Catinæ summiudicat.

Ter

Terentius, de bonis possessis, l. Eum patronum. Qui nomē detulit, accusasse intelligendus est, nisi abolitionem petat. Plaut. in Aulul. Ad tres viros ego deftram tuum nomen. Cicero pro Cluentio: Atque ut intelligatis Cluentium non accusatorio animo, non ostentatione aliqua aut gloria adductum: sed nefarijs insidijs proposito ante oculos uite periculo, nomen Oppianici detulisse, paulo longius exordium causa rei demonstrandæ petam.

Idem in Verrem: Ego sic intelligo iudices, cum de pecunijs repetundis nomen cuiuspiam deferatur.

Ibidem: Nomen hominis audacissimi detuli.

Idem pro M. Celio: Nisi iterum eadem de re suo familiari absoluto nomen hic detulisset.

Idem pro Cluētio: Et clarissima uoce se nomē Oppianici, si interfectū Marcū Aurii cōperisset, delaturū esse testatur.

Ibidem: Nam Cluentius iudices primū nomen eius detulit.

Idem Q. Cicer. Paulus noster cum testis productus esset in Sextium, confirmauit se nomen Vatinij delaturum.

Idem in Verrem: Eiusdem rei nomen detulerunt.

Ibidem: At, si liceret, nomen absentis deferre se uelle.

Ibidem: Nupcr cum in Publium Gabinium uir fortissimus & innocētissimus Lucius Piso delationem nominis postularet.

Cicero pro domo sua: Nomen Sexti Pompeij detulit.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Qui Sexti Roscij nomen deferendum curauit.

Idem pro L. Muræna: Dixi in senatu me nomen consularis candidati delaturum.

Describere, Exscribere.

Describere quid significet, omnes norunt, neque enim nos manifesta ac in propatulo posita uano labore tentamus,

tamus, sed latentia & minus uulgaria, quæ pauci curauerunt, in lucē proferimus: ut hac nostra industria non inanem ostentationem, uerū aliquam literariæ reipublici utilitatem quaesisse uideamur. Est enim alio dicendi modo Describere & Exscribere id, quod ineptissime ac barbarè potius, uulgo Copiare dicitur, uel Transumere, aut Transcribere, nouis & inusitatjs uerbis: quæ qui imitantur, Latinitate omni penitus indigni sunt.

Cicero Cornificio: Dicam tuis, ut eum librum si uelint, describant.

Idem Attico: Quem librum ad te mittam, si descriperint librarij.

Eidem: Poëta ineptus, & tamen scit nihil, sed est non inutilis, describo, & remitto.

Eidem: Dicta eius & conciones describunt.

Eidem: Epistolam meam, quod promulgatam scribis esse, non fero moleste, quin etiam ipse multis dedi describendam.

Ad eundem: Varroni quidem, quæ scripsi te autore, ita propero mittere, ut iam Romam miserim describenda. & subdit, Scripsi enim ad librarios, ut fieret tuis si tu uelles, describendi potestas.

Idem in Verre: Quasi exscribendi potestatem non haberet.

Idem in Antonium: Literas tibi ille mittat de sua spe rerū secundarū suarum, tu eas lætus proferas, recites, describendas etiam des improbis ciuibus.

In Verrem: Tabulas in foro summa hominum frequentia exscribo, adhibentur in exscribendo de cōuentu uiri primarij.

Idem in Academicis quaestionibus: Qui se illa audiuisset Romæ de Philone, & ab eo ipso illos duos libros dicerent descripsisse.

T. Liu. ab Urb. cond. iussi inclytas Solonis leges describere.

Paulus

Paulus: Quemadmodum testamenta & cætera, leg. Omnibus: Quicumq; dederant tabulas testamenti inspicere, uel etiam describere, inspiciendi, describendiq; potestatem futurum se prætor pollicetur.

Vlpianus eodem tit. l. Tabularum: Diem autem & consulem tabellarum nõ patitur prætor describi, uel inspici: idcirco ne quid etiam fiat falsi.

Discedere, Recedere à conditione.

Discedere, Recedere à conditione, à persona, à statu, est, quod immutare conditionem, personam, statum. Cicero de Officijs: Hostis, quem nunc peregrinũ dicimus, quanquam id nomen durius efficit iam uetustas, à peregrino enim iam recessit.

Modestinus de usufructu, l. Titio: V usufructus inutiliter legari intelligitur, in id tempus uidelicet collatus, quo à persona sua discedere incipit.

Dare bibere, Miscere.

Non multi (ut reor) aduerterunt, quoniam modo proprie, atq; uno uerbo Latine dicatur Dare bibere, uel Dare potum, quod Græcico uerbo aliqui improprie Propinare dicunt: cum Propinare proprie Præbibere sit, uel Prægustare, & id uerbum diuersis modis quandoque proferatur. Sed nos cum Latine loqui curamus, Latina potius adducimus. Miscere igitur præter alia significata, uno uerbo id est, quod duobus uerbis dicitur, Dare bibere. Vtrunq; tamen elegans.

Terent. in And. Post deinde quod iussi, ei date bibere.

Cato de Re rustica: Bis in die id faciet, meridie bibere dato.

Cicero de Finibus bonorum & malorum: Dico ergo in eadem uoluptate eum qui alteri misceat mulsum, ipse non sitiens,

sitiens, & eum qui illud sitiens bibit.

Ouidius in Metamorphosi:

Arripit Iliaden, qui nunc quoq; pocula miscet,
Inuiatq; Ioui nectar Iunone ministrat.

Differtum, Confertum, Refertum.

Differtum & Confertum inter se differunt. Nam Differtum id est, quod Refertum: utrunq; enim plenum significat. Confertum uero id est, quod densum. Sed confertum & Refertum à suis uerbis Refercio & Cõfercio descendere comperi. Differti autem uerbum, non comperi.

Cicero pro P. Sextio: Mcministis tum iudices corporibus ciuium Tiberim repleri, cloacas referciri.

Varro de Re rustica: Quo factò non modo non desistunt pugna, sed etiam confercunt se lingentes.

Differtum.

Horatius in Sermonibus:

Inde forum Appi

Differtum nautis, cauponibus atq; malignis.

Idem in Epistolis:

Differtum transire forum, populumq; iubebat.

Confertum, Confertissimum & Confertim aduerbium.

Cæsar in Commentarijs: Vt nunquam conferti, sed rari, magnisq; interuallis præliarentur.

Ibidem: Neq; à tanta multitudine coniecta tela, conferti uitare poterant.

Titus Liuius de bello Punico: Alij ad exitus theatri conferti obsistunt.

Idem ab Vrbe condita: In confertos Veientes cuntem ferrox uiribus transfigit.

Idem de bel. Pun. Ceteros cõfertos in media ualle recepit.

i Ibidem

Ibidem: Deinde rari in confertos illati.

Idem de bello Maced. Turba conferta iter clausit.

Confertissimum.

Cæsar in Commentarijs: Qua parte hostium acies confertissima uisa est, erupit.

Titus Liuius ab Vrbe condita: In confertissima turba prope regium tribunal constitit.

Ibidem: Eo se in turbam confertissimam recepit.

Idem de bello Punico: Per confertissimam hostium turbam impetum facit.

Refertum.

Titus Liuius de bello Punico: In agrum Picenum auctiū iter refertum præda.

Confertim aduerbium.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Cum confertim Romani, ut solent, densatis exceperunt scutis.

Idem de bello Punico: Quo acrius & confertim magis utrinque pugnabatur.

Idem de bello Macedonico: Confertim pugnant & cedunt.

Dare negotium.

Dare negotium, id est quod multi ineptè dicunt, Committere. modus est loquendi felicissimi illius temporis, memorie cum alijs mandandus.

Cic. in Ver. Dat amico suo cuidam negotium, qui tum magister erat eius societatis, ut diligenter caueret.

Sallust. in Catilinæ. Igitur P. Umbreno cuidam negotium dat, ut legatos Allobrogum requirat.

Lentulus Cicroni: Permissum est ijs, ut dum ipsi uenirent, darent negotium qui Asiam obtineant.

Idem Rufus: Non habui cui potius id negotij darem quam tibi.

Dare

Dare pœnas.

Dare pœnas, id est quod uulgo dicunt, Fecit pœnitentiam; sed hic modus loquendi obseruandus est.

Vergilius:

—Dabis improbe pœnas.

Lentulus Cic. Spero celeriter eum pœnas daturum.

Dare auribus.

Dare auribus, hoc est, assentari, blandiri.

Terbonius Cicroni: Noli putare mi Cicero, me hoc auribus tuis dare.

Dare se in pedes, Dare se in uiam.

Dare se in pedes, Dare se in uiam, modus est loquendi illorum ueterum, hoc est, pedibus fugam agere, & ad iter se parare. Posterius hunc quoque modum, ut plerumque, deprauarunt. Plautus in Captiuis: Me ne uis dem ipse in pedes?

Terentius in Eunuchos: Ego me in pedes, quantum queo, in angiportum quendam desertum indo.

Cic. Terentia: In uiam quod te des hoc tēpore, nihil est.

Dij faciant.

Dij faciant, optantis est: & hic modus loquendi perquam elegans est, significatque id quod Vtinam.

Cic. in Verrem: Dij faciant ut rei militaris, ut belli mentionem facere audeas.

Dij meliora.

Dij meliora, modus optandi imperfecto sermone, sed modus loquendi ita obtinuit.

Titus Liuius de bello Macedonico: Perturbata, dij meliora inquit.

De meliore nota commenda.

De meliore nota commenda, modus dicendi illius crudelissimi seculi.

M. Curius Ciceroni: Sulpitio successori nos de meliore nota commendat. Catullus:

Quisquis de meliore nota.

Disimulare.

Disimulare, inter cætera est fingere, non intelligere, quæ dicuntur uel aguntur.

Cic. Atti. Itaq; me ipsum commouerat, sic absurde & asperè uerbis, uultuq; responderat, disimulauit dolens.

Aedificare nauem.

Aedificare nauem ferè absurdum, aut nouum multorum auribus uidetur: est tamen dicendi modus apud ueteres usitatus.

Plautus in Mercatore: Aedificat nauem gerariam, & merces emit.

Cicero in Verrem: Nauem uero maximam triremis instar, pulcherrimam atq; ornatissimam, palam aedificatam sumptu publico, sciente Sicilia, per magistratum senatumq; Mamertinum, tibi datam donatamq; esse dico.

Ibidem: Legati principes, & publice tibi nauem aedificatam, & priuatim seipso abs te spoliatos, expilatosq; esse dixerunt.

Ibidem: Qui nauis istius aedificandæ publicæ præfuit.

Ibidem: Nauem deniq; maximam, quam onustam furtis in Italiam mitteret, apud istos faciendam aedificandamq; curauit.

Ibidem: Aedificauerint ne nauem onerariam.

Ibidem: De tua pecunia constare aedificatam esse eam nauem.

Idem pro lege Manilia: Qui posteaquam maximas aedificasset, ornassetq; classes.

Cæsar in Commentarijs: Imperat quos legionibus præficerat,

perat, uti quàm plurimas possent naues aedificandas, ueteresq; reficiendas curent.

Es, & Ades.

Es, & Ades, indicatiuum & imperatiuum est, sed imperadi modo ab antiquis uoce Es frequētius, quàm sis dicitur: quod iam in defuetudinem per negligentiam uenit. Terentius in Andria: Ades dum, paucis te uolo.

Idem in Adelph. Modo bono animo es, duces uxorem hanc. Respondetur: Bono animo es, inquis?

Cicero in Somnio Scipionis: Quem ut agnoui, corruui, sed ille, Ades, inquit, animo, & omitte timorem.

Vergilius:

Huc ades o Galathea.

Horatius:

Si me amas, inquit, paulum huc ades.

Extra iocum.

Extra iocum dicebatur à ueteribus, cum quid serio, non ioco dicere se uelle dicebant. Modus est dicendi pulcherrimus.

Cicero Trebatio: Sed mehercle extra iocum, homo bellus est.

Idem Caio Volumnio: Sed mehercle extra iocum ualde mihi tua litera faciet, elegantesq; uisæ sunt.

Idem Pæto: Sed hercle mi Pæte, extra iocum moneo te.

Exacta.

Exacta dicebantur perfecta. Horatius:

Sed emendata uideri

Pulchraq; & exactis nimum distantia, miror.

Esse curæ, uoluptati, sollicitudini.

Esse curæ, Esse uoluptati, Esse sollicitudini, Esse solatio, Esse lætitiæ, Esse impedimento, Esse lucro, Esse damno,

damno, Esse sumptui, Esse saluti, Esse usui, Esse honori
& huiusmodi loquendi modi, maximam orationi asserunt
elegantiam.

Plautus in Cistellaria: Multisq; damno, & mihi lucro sine
sumptu eris.

Ibidem: Quæ neq; illa illi quicquam usui fuit.

Varr. de Re rust. Ut domino sint fructui ac delectationi.

Cicero in Bruto: Istum ipsum quidem inquam Brute, dico
librum mihi saluti fuisse.

Ibidem: Quod tibi aut nouum, aut tanto usui posset esse?

Idem senatui populoq; Romano: Quod mihi maxime
letitiæ fuit.

Idem Catoni: Mihi ut in huiusmodi re tanto bello maxi-
ma cura est.

Idem Tironi: Magnæ nobis est solitudini ualetudo tua.

Eidē: Cupiditas ceterorū hominū impedimento mihi fuit.

Idem pro Lucio Cornelio Balbo: Et magno usui nostræ
reipublicæ fuissent. Vergilius:

Non erit auxilio nobis Aetolus & Arpi,

At Mæsupus erit.

Mittere subsidio, Venire auxilio,
Relinquere præsidio.

Mittere subsidio, venire auxilio, & relinquere præ-
sidio, obseruandum maxime est, elegantia non par-
ua insigne.

Cæsar in Commentar. Legiones, quas præsidio nostris
miscrat, & populo post, Quos sibi subsidio reliquerat.

Excludi tempore, aut temporis spatij.

Exclusum tempore, aut temporis spatij, id quod nos
nouum modum introducentes, dicimus impeditum,
ueteres illi uno eodemq; modo dixere, pauci hætenus (ut
arbitror)

(arbitror) obseruauerunt.

Cicero in Verrē: Angustij tempore excluduntur omnes.

Idem Attico: Quæ enim soluto animo familiariter scribi
solent, temporibus his excluduntur.

Idem in Verrem: Hi postquam temporibus exclusi, per
senatum agere quæ uoluerant, non potuerunt.

Idem de Oratore: Aut temporibus exclusi, aut uoluntate
sua ferriati.

Idem in Vatiniū testem: Ut exclusus miser puncto tem-
poris, spoliaretur beneficio & æquitate legis.

Cæsar in Commentar. Ne anni tempore nauigatione ex-
cluderentur.

Ibidem: Tempore exclusus non uenit.

Ibidem: Exclusus diei tempore, in posterum oppugnatio-
nem differt. Vergilius:

—Spatij exclusus iniquis.

Pomp. de ædilitio edicto, l. Si tamen: Non nocebit emptori,
si sex mensium exceptione redhibitoria exclusus, uelit
intra annum æstimatoria agere.

Papinianus ad senatus. Turpil. l. Quærebatur an ij, qui ab
accusatione tempore exclusi essent, in senatuscon. Turpi-
lianum inciderent. & subdit: Qui præscriptione tempo-
ris exclusi, causam adulterij perferre non potuerunt.

Idem de decurionibus, l. Spurij: Si præscriptione temporis
exclusus fuerit, non tenebitur.

Paulus de inofficioso testamento, l. Si proponas: Idemq;
erit, si tempore exclusus sit.

Iulia, de bo. libertorum, l. Si libertus: Si non pctierit bono-
rum possessionem, tempore exclusus, uel repudiauerit.

Quid sit Ex sententia, & Ex animi sententia, Ex a-
nimo: trito ferè dicendi modo in promptu est, idq;
signifi-

significat, quod ex uoluntate, ex desiderio, ex iudicio. Sed aliqui noue & inepte (omissa eiusmodi elegantia) Ad uotum dicunt. Præter sententiam autem id est, quod contra uoluntatem, uel opinionem, uel desiderium.

Ex sententiâ.

Plautus in Captiuis: Si reueniam huc ex sententiâ.

Idem in Mercat. Nocte hac quieui non satis ex sententiâ.

Terent. in Heccyr. Spero hanc re euenturâ nobis ex sententiâ.

Cic. Furnio: Si non ista ex sententiâ essent confecta.

Idem de Officijs: Non enim falsum iurare, peiorare est, sed quod ex animi tui sententiâ iurâris.

Sallustius in Iugur. Nam me quidem ex animi sententiâ nulla oratio ledere potest.

Cicero in Academicis quæstionibus: Conscendens nauem sapiens, num comprehensum animo habet atq; perceptum, se ex sententiâ nauigaturum?

Idem de Natura deorû: Multa oraculis declarantur, multa uaticinationibus, multa somnijs, multa portentis: quibus cognitio, multe sæpe res ex hominum sententiâ atq; utilitate partæ, multa etiam pericula depulsa sunt.

De sententiâ.

Cicero Atti. Quid sentis igitur? Nihil nisi de sententiâ tuâ.

Idem: Scribantq; ad Cæsarem, me quicquid fecerim, de sua sententiâ fecisse.

Idem in Verrem: De consilij sententiâ iudicaras.

Ibidem: Eos sine consilij sententiâ, à supplicio liberauit.

Ibidem: Et de consilij sententiâ Mamertinis se frumentum non imperare pronunciat.

Præter sententiâ, & Aduersus animi sententiâ.

Plautus in Mercatore: Omnia mihi eueniunt hodie præter sententiâ.

ter sententiâ.

Ibidem: Vt ne litiges aduersus animi sententiâ.

Ex animo.

Cicero in Piso. Equidem dicam ex animo quod sentio.

Idem Attico: Te autem alienum hominem ament ex animo?

Idem Cornificio: Huic tu libro maxime uelim ex animo, si minus gratiæ causa suffragere. Catullus:

Atq; id sincere dicat, & ex animo.

Mea sententiâ, Manere in sententiâ.

Mea sententiâ, Manere in sententiâ, De sententiâ deducere, Sententiâ desistere, In sententiâ esse, & huiusmodi elegantissimi dicendi modi obseruandi præcipue sunt.

Cicero in Bruto: Quem uero extet, & de quo sit memoria proditum, eloquentem fuisse & ita esse habitum, primus est M. Cornel. Cethegus, cuius eloquentiæ est autor, & idoneus quidem mea sententiâ, Qu. Ennius.

Idem Attico: Plane hoc mihi explices uelim in primis, mæneas ne in sententiâ, ut mittam ad eum quæ scripsi, an nihil necesse putes.

Idem: Quid enim nostri optimates (si qui reliqui sunt) loquentur? an me aliquo præmio de sententiâ esse deductus?

Idem in Academicis quæstionibus: Cœpit hortari, ut sententiâ desisterem.

Idem Attico: Me miserum, quam omnia essent in sententiâ, si nobis animus, si consilium, si fides eorum, quibus credidimus, non defuisset.

Quot dicendi modi, quam ue eleganter, & appositè ab hoc nomine Aetas, quasi candidissimi riuli à quodam Latinitatis fonte deducuntur? quorum nonnullos hausi, in frag; descripsi, ut ad manum sint imitatoribus.

Acta ætas.

Plautus in Trinummo: *Mihi quidem ætas acta est.*
 Cicero de Senectute: *Sed honeste acta superior ætas, fructus præbet autoritatis extremos.*

Exacta ætas.

Terentius in Adelph. *Nunc exacta ætate hoc fructu, pro labore ab ijs sero odium.*

Cicero de Orat. *Ætate exacta, indigem liberum lacerasti.*
 Idem de Senectute: *Cum esset iam exacta ætate in agris, eosq; coleret.*

Idem in Verrum: *Patri exacta ætate.*

Ibidem: *Hoc tantu, exacta ætate, laboris itinerisq; suscepit.*
 Titus Livius ab Vrbe cõdita: *Venerabilis viri, & exacta iam ætatis.*

Ibidem: *Ætatis iam exacte Camillus erat.*

Affecta ætas.

Cicero de Oratore: *Qu. Mutij ianua & uestibulum, quod in eius infirmissima uoletudine, affectaq; iam ætate, maxima quotidie frequentia ciuium, ac summorum hominum splendore celebratur.*

Senecta ætas.

Plautus in Trinummo: *Hic ille est, senecta ætate qui factus est puer.*

Idem in Mercatore: *Senecta ætate scortari senes.*

Idem in Aulularia: *Quem senecta ætate ludos faciat haud merito meo.*

Prouecta ætas.

Cicero in Tusculanis: *Ex ijs igitur hora octaua, quæ mortua est, prouecta ætate mortua est.*

Præcipitata ætas.

Marius Ciceroni: *An quod adolescens præstiti, cum etiam errare*

errare cum excusatione possim, id nunc ætate præcipitata commutem, ac me ipse retexam?

Adulta ætas.

Ciceroin Verrem: *Adulta ætate filius.*

Confectus ætate.

Vergilius: *Confectum ætate parentem.*

Cæsar in Comment. *Non ætate confectis, non mulieribus, & non infantibus pepercerunt.*

Ingrauescente ætate.

Cicero de Amicitia: *Immutari etiã mores hominum sepe dicebat, alios aduersis rebus, alios ætate ingrauescente.*

Ineunte, & Ab ineunte ætate, & adolescentia.

Cicero pro L. Cor. Balbo: *Et ab ineunte ætate, relictis suis rebus omnibus, nullius periculi expertem fuisse.*

Idem pro Deiotaro: *Quibus ille studijs ab ineunte ætate se imbuerat.*

Idem in Vatinius testem: *Atque illud tenebrosissimum tempus ineuntis ætatis tuæ patiar latere.*

Idem pro lege Manilia: *Ineunte adolescentia, maximi ipse exercitus imperator.*

Sic etiam dicitur Ineunte uere, ætate, hyeme.

Cic. de Offic. *Itaq; ineunte uere in ijs, quæ relicta sunt, &c.*

Ibidem: *Ineunte ætate suscepit, media ætate confecit.*

Idem in Antoniu. *Cum ab ineunte ætate res maximas gerere coepisset.*

Idem de Amicitia: *Atq; earum rerum exemplum & similitudinem capiebat ineuntis ætatis.*

Idem pro lege Manilia: *Sed meæ uitæ rationes ab ineunte ætate susceptæ, prohibuerunt.*

Cæsar

Cæsar in Commentar. Duas legiones in citeriore Gallia novas conscripsit, & ineunte æstate in interiorem Galliam qui deduceret, Qu. Peditum legatum misit.

Idem pro rege Deiotaro: Commendationemq; incuntis ætatis ab impietate & scelere duxerit?

Viueretatem.

Plautus in Amphitryone: Eo modo, ut profecto uiuas ætatem miser.

Cicero in Catone maiore de Nestore: Tertiam enim ætatem hominum uiuebat.

Degere ætatem, & uitam.

Plautus in Cistellaria: Quia ego illum mihi unum exoptaui, quicum ætatem degerem.

Cicero pro P. Sylla: Ut cum Lentulo & Catilina & Cethego scedissimam uitam & miserrimam, turpissima morte proposita, degeret.

Idem pro Roscio: Per se liceat innocenti, amicorum opibus uitam in egestate degere.

Ibidem: Inter feras satius est ætatem degere.

Agere ætatem.

Plautus in Trinummio: Vtra in parte plus uoluptatis sit uitæ ad ætatem agendam.

Ibidem: Cuncti qui ætatem egerunt caste conueniant.

Idem in Mili. Vbi pulcherrimus egi ætatem, inde abeo.

Idem in Bacchidibus: Hic nostra agetur ætas.

Idem: Si non mecum ætatem egisset, hodie stulta uiucret.

Cicero Trebatio: Qui domi, aut per insidiosa loca iturus, aut ætate confectus, ætatem agerent.

Cicero in Bruto de Theophrasto: Cum percontaretur ex amricula quadam, quanti aliquid uenderet, & respondisset illa, atq; addidisset, hospes non potes minoris: tulisse eum mole

molestæ, se non effugere hospitis speciem, cum ætatem ageret Athenis.

Exigere ætatem.

Plautus in Trinummio: Dedit meam gnatham, qua cum ætatem exigat.

Idem in Cistell. Vnum amare, & ætatem cū illo exigere.

Ibidem: Tecum uiuere uult, atq; ætatem exigere.

Idem in Milite: Tecum ut ætatem exigere liceat.

Sic etiam in passiuo, Degitur uita, & Viuitur uita, dicitur.

Cicero de Finibus bonorum & malorum: Ea uita, quæ ex summo bono degitur.

Ibidem: Beatam autem uitam eam solam, quæ cum uirtute degatur.

Idem de Officijs: Viuere arbitror, & eam quidem uitam, quæ est sola uita uocanda.

Idem in Verrem: Quo tutiorem uitam sese meo presidio uicturos esse arbitrantur.

Ex usu.

EX usu esse, hoc est quod cōducatur, quod expediat, quod inutile sit. Modus est elegans dicendi.

Terentius in Eunuch. Ad omnia hæc, magis opportunus, nec magis ex usu tuo nemo est.

Idem in Heautont. Nunc ait, Periculum ex alijs facito, tibi quod ex usu fiet.

Plautus in Mercat. Verum non ex usu modo est.

Edormire crapulam, Indormire causæ, Exhalare crapulam.

EDormire, & hic elegans dicendi modus, Edormire eum accusatiuo, Indormire cū datiuo: quos princeps bonarum literarum Cicero uno eodemq; loco conclusit.

Cicero

Cicero in Philippicis: Edormi crapulam inquam & exhalam: an faces admouendæ sunt, quæ te excitent tantæ causæ indormientem?

Plautus in Rudente: Vt edormiscam hanc crapulam, quam potui.

Idem in Mostell. Omnemq; obdormiui crapulam.

Idem in Amphitryone: Paulisper mane, dum edormiscam unum somnum.

Terentius in Adælpis: In angulum aliquò abeam, atque edormiscam hoc uilli.

Cicero in Verrum: Quondam etiam Aproniani conuiuij crapulam exhalassent.

Extrahere diem, iudicium.

Extrahere diem, extrahere iudicium, eo loquendi modo prisca illi uerba Latinitatis proceres utebantur, cum diem uel iudicium trahi in longum aut differri, significare uolebant.

Cæsar in Comment. Catonem uero acerrime repugnantem, & pristina consuetudine dicendi mora dies extrahentem, ut sui ratio absentis haberetur.

Ibidem: Sic triduum disputationibus, excusationibusq; extrahitur.

T. Liuius ab Vrbe condita: Cunctando extraxerät diem.

Idem de bello Punico: Extracta tamen autoritatibus seniorum per aliquot dies res est.

Idem ab Vrbe condita: Res in annum extrahitur.

Ibidem: Extractum in tertium annum bellum est.

Ibidem: Extracta utraq; res in consulum aduentum est.

Idem de bell. Pun. Extrahi rem in suum aduentum iussit.

Idem ab Vrbe condita: Quibus cum extrahi a statem posse crederent.

Ibidem

Ibidem: Extrahi tamen diutius certamen potuisset.

Paulus ad exhiben. l. Si optione intra certum tempus data, iudicium extractum est in id tempus, quo frustra exhiberetur.

Ecce cum Tibi constructum.

Ecce, huic aduerbio serè semper Cicero, & alij eius seculi Latinitatis principes, Tibi addiderunt: Vt ecce tibi, quod adhuc Romani uulgo obseruant.

Cicero ad Atticum: Epistolam cum à te timide expectarem ad uesperam, ut soleo, ecce tibi nuncius pueros uenisse Romam.

Ad eundem: Cum hæc maxime scriberem, ecce tibi Scobosus.

Ad eundem: Miseram ad te nono Calend. exemplum epistolæ Balbi ad me, & Cæsaris ad cum: ecce tibi, eodem die Capuæ literas accepi à Qu. Pedio.

Eidem: Ecce tibi, & Bruti, & tuæ literæ.

Ouidius de Arte:

Ecce tibi similis.

Cicero de Officijs: Ecce tibi: qui rex populi Rom. dominusq; omnium gentium esse concupierit.

Idem pro Cluentio: Ecce tibi eiusmodi sortitio.

Esse malo, Esse bono.

Cic. pro Cluen. Postremo id, quod maximo malo illi causæ fuit, hoc ipso in loco, quasi reus ipse esset, sedebat.

Ouidius de Nuce:

Præda malo Polydore fuit tibi.

Cicero pro Milone: Itaq; illud Cæsianum, cui bono fuerit, in his personis ualcebit.

Esse numero, Haberi numero.

Esse numero, & Haberi numero.

Varro de Re rustica: Minus se putant despici, atque aliquo

aliquo numero haberi à domino.

Cicero in Philippica: Homo nullo numero, nihil illo contemptius.

Excepto.

EXcepto quòd, modo hoc loquendi utebantur antiqui in eadem significatione, qua præterquam.

Ouidius de Ponto:

In quibus, excepto quòd adhuc utcumq; ualemus,

Nil me præterea quod iuuat inuenies.

Horatius:

Excepto quòd non mecum esses, cætera lætus.

Æstimare litem.

Incidi etiam se penumero in eum modum loquendi, quo probatissimi quiq; auctores usi sunt. Æstimare enim litem, & Litis æstimatio, frequenter apud eos dictum: quod cum diligenter rimatus essem, comperi Æstimare litem, esse uidelicet, dum controuersia inter aliquos erat, & iudicis, uel alterius arbitrio reus condemnabatur, ut tantum solueret, quanti ipse legitime æstimasset. Quandoq; etiam capitis lis æstimabatur, ut infra ostenditur. Cicero in Verre: De litibus æstimatis Gnei Dolabellæ pecuniæ redacta. Ibidem: De litibus æstimatis Gnei Dolabellæ.

Ibidem: Sextertijs decem & octo lis æstimata sit.

Ibidem: Quòd de pecunijs repetundis lis æstimata sit.

Cæsar in Comment. Arbitros inter ciuitates dat, qui litem æstimant, poenamq; constituunt.

Paulus de Solutionib. l. Stichum: Si possessor corpus, aut litem æstimacionem præstitit, ea res tibi proderit.

Asconius Pædia. Quid est reum fieri, nisi apud prætorem legibus interrogari? Cum enim in ius uentum esset, dicebat accusator apud prætorem reo: Aio te Siculos spoliasse.

Si tach

Si tacuisset, lis æstimabatur ut uicto. Si negasset, petebat à magistratu dies inquirendorum eius criminum, & instituebatur accusatio.

Idem: Litis æstimata sit, hoc est, pecunia de qua lis fuit, & propter quam condemnatus est, in summam redacta, quæ de eius rebus exigerebatur.

Idem: Ita se habet, ut si conuictus reus sit atq; damnatus, pecuniam reddat æstimatae lite: hoc est, in pretium redactis omnibus furtis: quam summam pecuniæ, proscriptis eius bonis, sectores curabant.

Neratius depositi: Si fideiussor pro te apud quæ depositum est, in litis æstimacione damnatus sit, rem tuam fieri.

Idem eodem titulo. Litem à iudice æstimari debere.

Iulianus de actione rerum amotarum. l. Si propter res amotas egero cum muliere, & lis æstimata sit, an actio ei data sit, & subdit: Respondit, qui litis æstimacionem suffert, emptoris loco habendus est.

Cicero pro Cluentio: P. Septimio Scæuolæ litem eo nomine æstimatam.

Ibidem: Quibus damnatis de pecunijs repetundis lites essent æstimatæ.

Æstimare capitum.

Cicero pro Cluentio: Pugnatum est, ut lis hæc capitum æstimaretur.

Euello facit Euelli, non Euulsi.

Euello in præterito apud bonos auctores euelli facit, non Euulsi, ut aliqui recentiores uoluerunt.

Cicero pro P. Sextio: Qui in concione palam dixerint linguam se euellisse Marco Catoni.

Idem in Verrem: Cruentum, quæ etiam nunc ciuis Romani sanguine redundat, quæ fixa est ad portum urbemq; ue-

k

stram

stram, reuelli stis.

Ibidem: Gorgonis os pulcherrimum cinctum anguibus, reuellit atq; abstulit.

Vergilius:

Non patris Anchisæ cineres, manes ue reuelli.

Idem:

—Telumq; alta ab radice reuellit.

Idem:

—Et quos Sidonia uix urbe reuelli,

Rursus agam pelago.

Cicero in Verrem: Tum illa ex patellis & turibulis, quæ uellerat, ita forte in aurcis poculis illigabat.

Plautus in Amphitryone: Næ ego homo infelix fui, qui non alas interuelli.

Cicero de Oratore: Omnem corum importunitatem ex intimis mentibus euellisset uis orationis tuæ.

Ouidius de Amoris:

Prima iugis tauros supponere colla coëgit,

Et ueterem curuo dente reuellit humum.

Extra, Absq;

Aduerti Extra & Absq; eleganter posita esse loco Præter: quod iam pridè ab omnibus passim præteritum est.

Plautus in Amphitryone: Nemo extra unum te.

Terentius in Phormione: Neq; cognatus extra unam ancillam quisquam aderat.

Idem in Hecyra: Quam fortunatus sum cæteris in rebus, absq; una hac.

Cicero in Catilinam: Nemo est extra istam coniurationem perditorum, qui te non metuat.

Idem in Verrem: De te Cæcili iam mehercle hoc extra hanc contentionem, certamenq; nostrum, familiariter tecum loquar.

Idem

Idem Mario: Extra duces paucosq; præterea, de principibus loquor, reliqui primum in ipso bello rapaces.

Varro de Re rustica: Præterea extra familiam debuit dicere uillicum & uillicam.

Cic. pro domo sua: Cuius est nemo tanto in populo, extra contaminatam illam & cruentam P. Clodij manum, qui rem ullam de meis bonis attigerit.

T. Liuius ab Vrbe condita: Ipsos liberosq; eorum, & coniuges uendendas, extra filias quæ nupsissent.

Ibidem: Calatinos, Sabinos extra quam qui eorum, aut ipsi, aut parces eorum apud hostes essent, liberos esse iusserunt.

Ibidem: Extra hanc multitudinem Hispanorum obsides erant.

Ibidem: Extra prædam quatuor millia deditorum habiti.

Ecquid, & Ecquæ.

Atendant, quæ se, bonarum literarum studiosi, uel ad minima quæque diuini illius eruditissimiq; seculi.

Nusquam enim tota magis elegantia uersatur, quam apud has paruulas clausulas, quibus quasi clauiculis compacta Latinitas sustinetur.

Ec, particula, à nullis (ut reor) Grammaticis tractata, multa cum uenustate interrogat. Est enim per modum quendam loquendi in Latinitatem inducta.

Plautus in Captiuis: Rogo Philocratem ex Aulide, ecquis omnium nouerit.

Idem in Rudenic: Hæc ecquid in uilla est? ecquis recludit? ecquis prodiit?

Idem in Stichio: Dum percontor portitores, ecquæ nauis uenerit ex Asia.

Idem in Captiuis: Percontabor ecquis adolescentem nouerit.

k 2 Idem

Idem in Mercatore: *Ecquam aduexisti tuæ matri ancillam à Rhodo?*

Terent. in Eunuch. *Ecquid nos amas de fidicina hac?*

Idem in Eunuch. *O populares, ecquis uiuit me hodie fortunatior?*

Cicero in Verrem: *Negotium dat illis suis comitibus nequissimis, turpissimisque hominibus, ut uideant et inuestigent, ecquæ uirgo sit an mulier digna, quamobrem iste Lampfici diutius commoraretur.*

Idem: *Nulla ui retineri, nullo periculo prohiberi posse, quo minus experirentur, ecquid apud eos querimonie ualere antiquissimorum fidelissimorumque sociorum.*

Idem Attico: *Quod queris, ecquæ spes pacificationis sit, quantum ex Pompeij multo et accurato sermone perspexi, ne uoluntas quidem est.*

Ibidem: *A Curione uelim scire ecquid ad te scriptum sit de Tirone.*

Idem in Academicis questionibus, *Ecquæ poterit in agnoscendo esse distinctio.*

Idem in Vatinius testem: *Deinde interrogares: ecquos nã alios posset nominare.*

Cicero Attico: *Quæso, ecquod tantum malum putas, quod in mea calamitate non sit?*

Eidem: *Ecquis unquam tam ex amplo statu, tam in bona causa, tantis facultatibus ingenij, consilij, gratiæ, tantis præsidij bonorum omnium concidit?*

Vergilius:

Ecquid in antiquam uirtutem animosque uiriles,

Et pater Aeneas, et auunculus excitat Hector?

Idem:

Ecquæ nam puero est amissa cura parentis?

Ca tullus

Catullus.

Ecquid nam in tabulis patet lucelli expensum?

Titus Liu. ab Vrbe cond. *Ecquid sentitis uos Quirites?*

Idem de bello Punico: *Respondent, ecquis Latini nominis populus defecerit ad nos? deinde, ecquis homo ex quinque et triginta tribubus ad Hannibalem transfugerit?*

Ibidem: *Ecquos legatos ad Hannibalem Romani miserint de pace? Ecquam denique mentionem Romæ factam esse?*

Idem ab Vrbe condita: *Ecquid præsidij unquam habueris? ecquem in castris consullem? ecquem exercitum iuuentutis?*

Ibidem: *Ecquis sequeretur eorum?*

Idem de bello Macedonico: *Percontatus est, ecquam animum Ebutiam ex Auentino nosset.*

Cicero pro lege Manilia: *Ecquam putatis ciuitatem pacatam fuisse, quæ locuples sit?*

Idem pro Cluentio: *Videamus ecquid aliud iudicium, quod pro Cluentio sit, proferre possimus.*

Exaudire.

Quanta, bone deus, confidentia multos, et eos non omnino in Latinitate spernendos, cepit in compositione huius uerbi Exaudio? putant enim et pro comperto habent, differentiam esse inter illud, et Audio: Nam Audire simpliciter dici, Exaudiri autem quod auditur, admitti credunt, ut si dicas, *Oravi ut meas audiret preces: at ille non modo id libenter fecit, uerumetiam eas exaudiuit. Quam differentiam etsi à multis fieri plerique intelligunt, non tamen (quod sciam) uera est, quin potius idem omnino utroque uerbo significari, qui quas infra scripsi auctoritates legerit, liquido deprehendet.*

Cicero ad Senatam de reditu suo: *Vt qua uoce te Romule post Urbem conditam consul usus esset pro uniuersa re-*

k 3 publica

publica apud eos solum, qui eius uocem exaudire possent.

Vergilius:

Hinc exaudiri gemitus, & læua sonare
Uerbera. Ibidem:

Hinc exaudiri gemitus, iræq; leonum
Vincla recusantum, & sera sub nocte rudentum.

Idem:

Vox quoq; per lucos uulgo exaudita silentes.

Idem:

Sive extrema pati, nec iam exaudire uocatos.

Idem:

Hinc exaudiri uoces, & uerba uocantis

Visa uiri. Ouidius in Metamorphosi:

Pyrame responde, tua te charissima Thisbe

Nominat, exaudi, uultusq; attolle iacentes.

Ibidem:

-Tibi Nefse biformis,
Dicimus exaudi, ne res intercipe nostras.

Ibidem:

Non exauditi rubuerunt sanguine uatis.

Ibidem:

-At in ædibus ingens

Murmur erat, uocesq; hominum exaudire uidebar.

Horatius:

Fingere cinctutis non exaudita Cethegis.

Edere.

EDere, præter alia significata, quæ nota sunt, modos occultiores habet loquendi. Dicitur enim Edere spiritum, quod est agere animam: Edere scelus, quod est perpetrare: Edere stragē, quod est facere: Edere nomen, quod est dare: Edere sonos, id est proferre: Edere librum, hoc est publicare

publicare.

Edere spiritum.

Cicero in Antonium: Cuius in complexu libenter extremum uitæ spiritum ediderim.

Edere scelus.

Ibidem: Postea quod scelus, quod facinus parricidii non edidit?

Idem pro Publio Sextio: Tamen illi sceleri quod in me illorum inhumanitas edidit, haud scio an hoc recte proximum esse dicam.

T. Liu. ab Vrbe condita: Si quicquam sceleris, quod homo in homines edere potest, non prætermisit.

Edere stragem.

T. Lilius ab Vrbe condita: Tantoq; maiorem stragem edidit, quam inter hostes ediderat.

Cicero ad Atticum: Cum is meo nomine ad inuidiam uretur, dij immortales, quas ego pugnas & quantas strages edidi?

Edere nomen.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Ut redimendi potestas fieret, iussi nomina edere: & cum c. c. ferme ederent, senatus consultū factū est, ut legati eos Carthaginensibus redderēt.

Idem de bello Macedonico: Edidit nomina eorum, quibus conuentis opus esset.

Edere sonos.

Ouidius in Ibin:

Sedit in aduerso nocturnus culmine bubo,

Funereq; graues edidit ore sonos.

Vergilius:

Vix hæc ediderat, cum effisis imbris atra

Tempestat sine more furit.

Edere librum.

Cicero de Diuinatione: Vnum Librū Diogenes edidit, eius auditor duos Antipater.

Idem de Fato: In ijs libris, quos de diuinatione edidi.

Idem Attico: Ut me roget, ut annales suos emendem, et edam. Cic. pro P. Sylla: Non occultauis, non continui domi, sed describi ab omnibus statim librarijs, diuidi passim, et peruulgari, atq; edi Po. Ro. imperaui.

Edere scriptum.

Cicero in Verrem: Ede mihi scriptum, quid argenti in provincia Sicilia pararis. et subdit: Nec scriptum habeo, nec possum edere.

Edere praelium.

Titus Lilius de bello Macedonico: Regia statio atrocissimum praelium edebat.

Idem ab Vrbe condita: Memorabile illud edidit praelium.

Edere clamorem, & pugnam.

Ibid. Edidit clamorē, ut auerteret etiam pugnantium animos.

Ibidem: Maior quam pro numero hostium editur pugna.

Edere munus gladiatorium.

Ibidem: Ad munus gladiatorium edendum redijt.

Edere oracula.

Cicero de Diuinatione: Sed quod caput est, cur isto modo iam oracula Delphis eduntur?

Ibidem: Oracula edere putes.

Edere ignem.

Titus Lilius de bello Maceaoonico: Editus ab Hannibale ex composito ignis est.

Edere annos.

Ouidius de Arte amandi:

Dum licet, et ueros etiam nunc editis annos.

Edere

Edere eadem.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Deinde multa iam edita cae de senescit pugna.

Edere signum.

Ibidem: Edito est speculis signo.

Edere exempla auaritia, & seueritatis.

Cicero Attico: Ede exemplum seueritatis tuae.

Titus Lilius ad Vrbe condita: Cum multa auaritia foeda exempla ederentur.

Edere risus.

Cicero Attico: Mirus risus uos edere, cum ille ignarus sui comitatus repente aperuit lecticam, et pene ille timore, ego risu corruui.

Edere foetus.

Cicero de Oratore: Subacto mihi ingenio opus est, ut agro non semel arato, sed nouato et iterato, quod meliores foetus possit et grandiores edere.

Editissimum.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Editissimam urbis partem scandunt.

Edere iudicium.

Cicero pro P. Sylla: Sed tamen abs te Torquate quero, cum iudicium tuus inimicus esset, et esset eius rei frequens sentus, et recens memoria testis, tibi meo familiari et contubernali, prius etiam edituri iudicium fuerint.

Est quod, Nihil est quod.

Quod multi, Est opus, Non est opus, Non oportet, Non expedit, aut Quid oportet? bonis alioqui uerbis, ac Latinis, sed non ita aptis, aut appositis dicunt: perfecti illi Latini, Est quod, Nihil est quod, aut Non est quod, aut Quid est quod, dicebant.

k 3 Plautus

Plautus in *Aulularia*: Iam ad te reuertat, nam est quod uisam domum.

Terentius in *Heautontimorume*. Nam nihil est illic quod moremur diutius.

Idem in *Eunu*. Nihil est quod dicas mihi, quærebam alium.

Cicero Torquato: Nihil est quod pro malis temporum molestè feras.

Idem Terentia: De familia liberata nihil est quod moncat.

Idem Trebonio: Epistola copiose & suauiter scripta, nihil est quod multa respondeam.

Idem pro Sylla: Quare nihil est quod ex tanto comitatu uirorum amplissimorum me unum abstrahat.

Idem Attico: De scriptrastris cohortis meæ nihil est quod doleas.

Eidem: Si nondum profecta sunt, nihil est quod se moueat, quoad perspiciamus quo loci sit res.

Idem: De Britannicis rebus cognoui ex tuis literis nihil esse, nec quod metuamus, nec quod gaudeam.

Ibidem in L. Pisonem: Nihil est quod me inuites.

Idem Attico: De Apuleio quid est quod labores?

Ibidem: Tullum scribam nihil fuit quod appellares.

Eidem: Nihil est scilicet quod de Cotta cogitemus.

Idem ad Lenulum: Dignitatem quidem illam consularem fortis & constantis nihil est quod cogitemus.

Idem Quinto fratri: Nihil est quod uerecar: ego enim ne p'lo quidem minus te amabo.

Idem de Nat. deorū: Tum Cotta, Si, inquit, liber Antiochi nostri, qui ab eo ad Balbum nuper missus est, uera loquitur, in nihil est quod Pisonem familiarem tuum desideres.

Idem in Ver. Nihil erit quod me agere arbitretur iudicium sine magno multorum periculo posse corrumpi.

Idem

Idem Terentia: Excruciat me uoletudo Tullie nostræ, de qua nihil est quod ad te plura scribam.

Idem Q. fratri: De eius eruditione quod labores, nihil est.

Idem Tironi: Nihil est quod festines, nec quicquam cures nisi ualeas.

Brutus: & Cassius Antonio: Quando consul arma minetur, quorum fiducia nihil est quod nos terreas.

Vergilius in *Bucolicis*:

Si ad uitulam spectes, nihil est quod pocula laudes.

Idem:

— Nihil est quod dicta retractent

Ignari Aeneadae.

Papinianus de captiuis, l. Quod si secus: Nihil est quod de secundis tabulis tractari possit.

Cicero Quinto fratri: Trebatium meum quod isto admiscas, nihil est.

Idem Terentia: In uiam quod te des hoc tempore nihil est.

Terentius: Non est quod deterream. Horatius:

— Non est quod multa loquamur.

Cicero in Verrem: Cohortem autem Metelli, quam uocat, quid erat quod corrumpere?

Pompeius de operibus libertorum, l. A duobus: Nihil est quare non detur.

Excipere.

EXcipere quid sit, cum à uulgari publicaq; significatione discesseris, multis incognitum esse arbitror, quod mihi satis uideor inuestigasse, nec paruo nec inutili labore. Est enim Excipere, quod cauere aut præscribere, ut inferius notata clarius ostendent.

Varro de Re rusti. In emptionibus iure utimur eo quod lex præscripsit, in ea re alij plura, alij pauciora excipiunt.

Quidam

Quidam enim pretio factio in singulas oves, ut agni cordi duo pro una ovis annumerantur, & si cui uetustate dentes absint, item binae pro singulis ut procedant.

Ibidem: Aliter dico atque fict, quod capras sanas, sanus nemo promittit, nunquam enim sine febre sunt, itaque stipulantur paucis exceptis uerbis.

Cic. ad Q. fratrem: Cumq; nominatim lex exciperet, ut ad templum monumentumq; capere liceret.

Idem de legibus: Quia in lege cum esset, ne uel aurum addito, quam humane excipit?

Idem pro Cluentio: Quapropter in omnibus legibus quibus exceptum est, de quibus causis aut magistratum capere non liceat, aut iudicem legi, aut alterum accusare: haec ignominiae causa praetermissa est.

Idem pro Cornelio Balbo: Quorum in foederibus exceptum est, ne quis eorum a nobis ciuis recipiatur: quod si exceptio facit ne liceat, ibi necesse est licere. Vbi est igitur exceptum foedere Gaditano, ne quem populus Romanus Gaditanum recipiat ciuitate? & subdit: Exceptum est, inquit, foedus, siquidem sacrosanctum est.

Idem in Partitione orat. Querenda etiam ratio, si qua poterit inueniri, quare non sit exceptum, aut iniqua lex.

Idem de Arte rhetorica: Nam & praetorij exceptionibus multa excluduntur actiones.

Ibidem: Postulat is, quicum agitur, a praetore exceptionem, extra quam in reum capitis praedudicium fiat: hic is qui agit, iudicium purum postulat: ille quicum agitur, exceptionem addi ait oportere.

Idem de lege agraria: Aut ita lex diligenter perscripta demonstrabitur, ita tantum unaquaq; de re, ita quod oportuerit exceptum, ut minime conueniat quicquam in tam diligenti

diligenti scriptura praetermissum arbitrari.

Ibidem: Atque hoc lex nusquam excipit, non omnia ergo scriptis, sed quaedam quae perspicua sint, tacitis exceptionibus caueri.

Idem in Academi. quaest. Quibus postulant ut excipiantur haec inexplicabilia. Tribunal aliquem censeo adeant, a me istam exceptionem nunquam impetrabunt. In Verrem: Quod lege excipiuntur tabulae publicanorum, quo minus Romam deportentur.

Ibidem: Quid si huiusmodi esse haec duo foedera duorum populorum Iudices doceo, ut Taurominitanis nominatim cautum & exceptum sit foedere, ne nauem dare debeant: Mamertinis in ipso foedere sanctum atque praescriptum est, uti nauem dare necesse sit.

Idem de Diuinatione: Si iudex id, quod Epaminondas ait legis scriptorem sensisse, adscribat ad legem, & addat exceptionem hanc.

Idem in Epist. Nam dum uolunt isti lauti terra nata, quae lege excepta sunt, in honorem adducere, fungos & helucllas ita condiunt, ut nihil possit esse suauius.

Vitruuius: Et ideo quod pretiosae sunt, legibus excipiuntur, ut a domino, non a redemptore represententur.

Marcellus ad legem Iuliam repetundarum, l. Prima: Cum excipit lex, a quibus licet accipere, a sobrinis proprio uel gradu cognatis suis uxor uel.

Victorinus haec declarare uidetur in Rhetorica Ciceronis: Translationem, inquit, intelligamus formam esse status scilicet legalis: Praescriptionem uero eandem appellari posse, & eandem Exceptionem, sed ab oratoribus: in iure autem Praescriptionem dici: ipsum propositum ius: Exceptionem autem, cum ius ipsum propositum aduersus se actor

actor alius excipit, interposita aliqua conditione.

Etiam affirmantis.

Etiam, affirmantis aduerbiū, cuius loco serè omnes a-
liud aduerbium ita, ponūt, ueluti è teterrimo carcere
asserendum est, & in usum Latinitatis reuocandum.

Cicero pro Roscio Comædo: Si nō, quo modo tabulas con-
fiscis? si etiam, quamobrem cum cætera nomina in ordinem
referbas, hoc nomen triennio amplius, quod erat in pri-
mis magnum, in aduersarijs relinquebas?

Idem de Academicis quæstionibus: Quasi aut etiam, aut
non, non modo uerum esse, sed necessarium.

Idem pro Planco: Cui cum respondiissem, me è prouincia
decedere, etiam mhercle, inquit, ut opinor, ex Africa.

Atq; geminata, & triplicata.

Eadem fere calamitas ut propè interiret, accidit gemi-
nata, & interdum triplicata particule Atq;, quæ in-
terdum maximam affert gratiam orationi inserta.

Tibullus:

Atq; tubas, atq; arma ferunt strepitantia caelo

Audita. Horatius:

Atq; herbas, atq; incantata lacertis

Vincula.

Catullus:

Ne uestrum scabra tangat rubigine nomen

Hæc atq; illa dies, atq; alia, atq; alia.

Virgilius:

Atq; deos, atq; astra uocat crudelia mater.

Idem:

Atq; hic atq; illic humeros ad uulnera durat.

Idem:

Atq; Getæ, atq; Hebrus, atq; Actias Orithyia.

Aequi

Aequi boniq; facio.

Aequi boniq; facio, id est, in bonam partem accipio: cer-
tium modum esse loquendi, non rationem, nemo nega-
re potest.

Terentius in Andria: Cæterum equidem isthuc Chreme
æqui boniq; facio.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Ne serpat Latinis contagio
eius mali, nos æqui boniq; facimus.

Cicero Attico: Tranquillissimus autem animus meus, qui
totum istud æqui boniq; facit.

Eximere.

Eximere, apud ueteres illos autores præter alia signi-
ficata, est quod extrahere, effodere, eruere.

Cato de Re rustica: Ficos & oleas altero modo inserit.

Quod genus aut ficum, aut oleam esse uoles, inde librum
scalpro eximito.

Ibidem: In amphoram mustum indito, & corticem oppica-
to, dimittito in piscinam, post trigesimum diem eximito, to-
tum annum mustum erit.

Ibidem: Ollam statuito cum aqua, ubi occipiet feruere, pau-
lisper demittito unum manipulum, feruere desistat. Postea
occipiet feruere, paulisper demittito usq; admodum dum
quinq; numres, tum eximito.

Vitruuius: Sequitur ordo de lapidinis explicare, de qui-
bus & quadrata saxa, & cementorum ad ædificia exi-
muntur copie & comparantur.

Ibidem: Cum ædificandum fuerit, ante biennium ea saxa
non hycme, sed æstate eximantur.

Ibidem: Sed hæc omnia quæ mollia sunt, hanc habent utili-
tatem, quod ex ijs saxa cum sunt exempta, in opere facili-
me tractantur.

Alphenus

Alphenus de Public. lege, Caesar: Cum insula Creta coterias locaret, legem ita dixerat: Ne quis præter redemptorem post Idus Martias cotem ex insula Creta fūdito, ne'ue eximito, ne'ue auellito. & subdit, Consulebatur num contra legem post Idus Martias ex insula Creta cotes exemptæ uiderentur.

Aes alienum, tuum, meum, patris, filij.

Aes alienum, id certe est, quod dicimus Debitum. Sed modum dicendi antiquum notare debemus, quo dicebant, Aes alienū tuum, Aes alienum meum, Aes alienum patris, Aes alienum filij. Quæ si bene inspexerimus, contraria esse uerba significato reperiemus, & tamen dicendi talem esse modum, nō rationem ullā, fateri cogemur. Nam si æs alienū, quomodo meum? Si meum, quomodo alienum? Cicero Attico: Si quid æri alieno meo superabit.

Idem in Philippicis: Etenim quæ res egestati & æri alieno tuo præter mortem Caesaris subuenire potuisset?

Paulus de iure dotium, l. Profectitia: Sed suum æs alienum susceptum dum filiusfamiliās esset, paterfamiliās factus exonerauit.

Iabolenus de statu liberis, l. Stichū: Stichus liber esto, quando æs alienum meum solutum, creditoribus ue meis satisfactum fuerit.

Cicero Attico: Aes alienum faciendum puto.

Idem pro Publio Sylla: Publij Cincij prædij uenditis, æs alienum eiusdem dissoluisti.

Ibidem: Cuius æs alienum uidemus iudices non libidine, sed negotij gerendi studio esse contractum.

Idem in Philip. Patri persuasit, ne æs alienū filij dissolueret.

Idem Mario: Maximum autem æs alienum amplissimum uirorum.

Paulus

Paulus de in rem uerso, l. Si filiusfamiliās: Fœnus filij, æs alienum patris est.

Pomponius de Peculio, l. Peculium: Si ære alieno dominico, exhauriatur peculium serui.

Iabolenus de priuileg. cred. l. Paterfamiliās: In omni ære alieno, quod aut patris, aut filij fuerit.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Cum Publius ob æs alienū paternum nexum dedisset.

Fac esse, Fac potuisse, Fac uelle.

Fac esse, Fac potuisse, Fac uelle, & Facite, ac eiusmodi, modus est loquēdi ueterum illorum: idq; significat, quod illi ætati dicūt, Ponamus quōd ita sit, Ponamus quōd ita fieri potuerit, Ponamus quōd ita uelis. Aut ut aliqui se elegantius dicere putant, Posito quōd ita sit, aut Dato quōd ita sit, uel Ponamus ita esse: quo quid est uulgarius, aut rudius? Hæc ergo barbaries omnino excludenda est, introducendaq; uera Latinitas per hos ueros, propriosq; dicendi modos.

Cicero in Philippicis: Fac potuisse, quod est aliud beneficium latronum?

Ibidem: Hominem perditissimum, sed fac ita non esse: num Latine scit?

In 11. Philippica: Eum tu occideres? Fac potuisse.

Idem in Philippica x111. Facite hoc meum consilium legiones nouas non improbare.

Idem Attico: Me fac posse tuto, multi enim hortantur, num etiam honeste?

Eidem: Nam liberalibus quis potuit in senatum non uenire: fac id potuisse aliquo modo, num etiā cum uenissetus, libere potuimus sententiam dicere?

In Tusculanis: Fac totum dolere corpus.

Ibidem

Ibidem: Sed fac ut isti uolunt, animos non remanere post mortem.

Ibidem: Fac animum sic interire ut corpus.

Idem de Diuinat. Fac dare deos, quod absurdum est, quid refert, si accipere non possumus?

In Verrem: Fac ita esse, tamen hoc ferendū nullo modo est.

De Oratore: Sed fac esse, nihil superest.

Idem de Natura deorum: Fac esse distentum cœlum.

Cleantes in quibusdā pulcherrimis carminibus illo felici seculo in Latinum uersis: Ducor parēs celsiq; dominator poli, Quocunq; placuit, nulla parēdi mora est. Adsum impiger, fac nolle, comitabor gemens; Malusq; patiar quod licuit bono. Ducunt uolentem facta, nolentem trābunt.

Ferre ad cœlum.

Ferre ad cœlum, modus est loquēdi Romano more, scilicet tantum aliquid laudare, ut laudibus quasi ad cœlum feratur.

Cicero in Verrem: Iuuant me hæc præclara nomina artificum, quæ isti ad cœlum ferunt.

Idem Furnio: Propterea festinatio abducat à tantis laudibus, quibus te omnes in cœlum iure et uere ferunt.

Idem de Oratore: Quæ tu uerbis ad cœlum extulisti.

Idem Attico: Scribis enim in cœlum ferri.

Idem ad Equites Rom. Quem uirtutis gloria cum summa laude extulit ad cœlum. *Horatius*:

Quæ uos ad cœlum fertis rumore secundo.

Ferre in oculis, Habitare in oculis.

Ferre, et Esse in oculis, modus est loquendi, quo ualde diligere et diligere significetur. Habitare autem in oculis, per translationem est, ita frequentem et assiduam esse, ut quasi in oculis habitetur.

Cicero

Cicero ad Qu. fratrem: Balbum in oculis fero.

Idem de Responſis aruſpic. Ferebant in oculis hominem.

Idem Tironi: Nam isti duo uix sunt digni, quibus alteri Cæsemiam, alteri Cossutianarum tabernarum fundamenta credas, te (ut dixi) fero in oculis.

Idem in Anton. Nam Trebelliū ualde iam diligit: oderat cum ille tabulis nouis aduersabatur, iam fert in oculis.

Terentius uerbum fero dimisit in Eunuchō: Rex te ergo in oculis?

Cicero ad Atticum: Itaq; publicanis in oculis sumus. *Gratis*, inquis, uiris. *Senſimus*.

Cicero pro Planco: Feci ut postea quotidie presentē me uiderent, habitauī in oculis.

Idem Attico: Visum est hoc mihi ad multa quadrare, presentem me uiderent, habitauī in oculis.

Frugi.

FRugi à fruge dicitur, quod indeclinabile est: compositum tamen cum Bono antiqui quandoq; ponebant, ut utrunq; dicerent, et Seruus frugi, et Seruus bonæ frugi. *Plautus in Pseudolo*: Cupis me esse nequam, tamen ero frugi bonæ.

Vlpianus ad legē Aquiliam, l. Inde Neratius: Sed si bonæ frugi seruus, intra annum mutatis moribus occisus sit.

Idem, de quibus rebus ad eundem iudicem catur, lege, Si quis seruum: Interesse fructuarij uidetur bonæ frugi seruum esse.

Facio.

Infiniti penè dicendi modi à ueteribus illis Latinitatis conditoribus, à uerbo Facio deducti sunt. Quorum etſi aliqui multa notauerint, nos longe plurima collegimus, quæ in usum publicum facere iudicauimus.

l 2 Facere

Facere delicias.

Plautus in *Menehmis*: Eia, delicias facias?

Facere damnum, pro eo quod dicimus, Damnum pati.

Plautus in *Mercatore*: Non miror, si quid damni facis aut flagitij.

Cicero in *Bruto*: Damnum enim illius immaturo interitu res Rom. Latineq; literæ fecerunt.

Idem in *Verrum*: Quid si docebo iudices, eos qui cccc. milia mod. lucrifaciunt, damnum facturos fuisse?

Facere facinus, & scelus.

Plautus in *Bacchidibus*: Atridae duo fratres dicuntur fecisse facinus maximum.

T. Lilius ab Vrbe condita: Qui alienis manibus pessimum facinus facere.

Cicero de *Orat.* Scelus eos nefarium facere dicunt.

Facere iratum.

Cicero de *Oratore*: Cum iratum aduersario iudicem facere uellet.

Facere flagitium.

Plautus in *Mercatore*: Ait flagitium et damnum fecisse.

Facere stipendia.

T. Lilius ab Vrbe condita: Centuriæ, quæ sine armis stipendia facerent.

Ibidem: Qui stipendia pedibus propter paupertatem fecisset.

Facere prælium.

Cæsar in *Commentarijs*: Paruulis equestribus prælijs ad aquam factis.

Facere sacrificium, & sacra.

Cicero in *Bruto*: Licet aliquid etiam de M. Popilij ingenio

no suspicari, qui cum consul esset, eodemq; tempore sacrificium publicum cum lena faceret.

T. Lilius ab Vrbe condita: Quidnam tu hospes paras, inquit, incestum sacrificium (ut dicunt) facere?

Ibidem: Qui sacra publica populo Romano faceret.

Ibidem: Castus enim sacra priuata facere.

Ibidem: Illi sacra quedam in monte Albano, Latinoq; uobis facienda tradiderunt.

Ibidem: Dedicata est à T. Quintio duumuiro sacris faciendis.

Idem de *Bell. Pun.* Ne solenne sacrum in monte faceret.

Facere æs alienum.

Idem ab Vrbe condita: Aes alienum fecisse.

Facere testamentum.

Cicero de *Oratore*: Ac si tanquam in procinctu testamentum faceret sine libra atq; tabulis.

Facere finem.

Plautus in *Asinaria*: Sermoni iam finem face tuo.

Terentius in *Phormione*: Iam finem faciam dicendi mihi, peccandi cum ipse de se finem non facit.

Cicero pro *Gn. Planco*: Nam istius uerbi quousq; poterat esse inuidia? datus est tibi ille, condonatus ille non facit finem, ferre non possumus.

Idem in *Verrum*: Difficile est enim finem facere pretio, nisi libidinis feceris.

Idem in *Rullum*: Finem feci offerendi mei.

Cæsar in *Commentar.* Finem properandi facit.

Ibidem: Neque prius finem sequendi fecerunt, quam muro oppidi appropinquauerunt.

T. Lilius: Finem tandem certaminum facerent.

Hircius in *Comment.* Maxime uelle, inquit, homines suæ
l 3 petulan

petulantiæ nimis, quàm libertatis aliquando finē fecissent.
Ibidem: Cum iam Cæsar existimasset hostes pulsos deter-
ritosq; finem laccssendi facturos.

Facere fidem.

Cicero in *Catilinam*: Fidem faceret oratio mea.

Idem in *L. Pisonem*: Non facies fidem scilicet cum hæc dis-
putabis.

Idem de *Oratore*: Fidei faciendæ causa.

Ibidem: In locis, quos ad fidem orationis faciendam adhi-
beri dixit.

Idem in *Hortensio*: Meo autem iudicio ita est maxime in
sensibus ueritas, si & sani sunt, & ualentes, & omnia re-
mouentur, quæ obstant & impediunt. Itaq; & lumen mu-
tari nolumus: & situs earum rerum quas intuemur, & in-
terualla, aut contrahimus, aut deducimus, multaq; facimus
usq; eò, dum aspectus ipse fidem faciat sui iudicij.

Idem Attico: An mihi nutus tuus non faceret fidem?

Eidem: Quod nisi fidem mihi fecissent.

Idem pro *T. Annio Mil.* Nudauit se in sanctissimo templo,
quoniam uita talis & ciuis & uiri, fidem non faciebat.

Idem in *Catilinam*: Vt quoniam auribus uestris propter
incredibilem magnitudinem sceleris minorem fidem facer-
et oratio mea.

Idem in *Bruto*: Credit ijs quæ dicuntur, qui audit orato-
rem: uera putat, assentitur, probat, fidem facit oratio.

Facere ludos.

Cicero ad *Qu. fratrem*: Quanta tandem pecunia pendere
tur, si omnium nomine quicumq; Romæ ludos facerent.

Idem Attico: Ludos facere absens malebat.

Facere scriptum.

T. Linius ab Vrbe condita: Neq; eius accepi nomen, quod
scrip

scriptum faceret, tabulã posuisse, & iurasse se scriptum non
facturum, quem aliquando antea defuisse scriptum facere
arguit *Macer Licinius*.

Facere dolorem, & luctum.

Cicero Attico: Nulla medicina tam facit dolorem, quàm
quæ sanat.

T. Linius de bello *Macedonico*: Audita clades, simul pau-
rem, simul luctum ingentem fecit.

Facere castra.

Cicero *Catoni*: In *Lycæonia* castra apud *Iconium* faceret.
& subdit: Apud oppidum castra fecit.

Cincus Pompeius Lucio Domitio: Neq; castra propter an-
ni tempus, & militum animos facere possum.

Cæsar in *Comment.* Castra facere constituit.

Hircius in *Comment.* Ad aquam fecit castra.

Ibidem: Loco excelso fecit castra.

Ibidem: Ibi castra ducentarum legionum fecit.

Facere periculum.

Plautus in *Cistellaria*: Face semel periculum.

Terent. in *And.* Qui scis ergo isthuc, nisi periculũ feceris?

Cæsar in *Comment.* Vt in æquum locum descenderent, le-
gionumq; pericula facerent.

Facere conuitium.

Modus est loquendi, quo significatur contumelijs quem la-
cessere, & quod inepte dicunt, Dicere illi iniuriam.

Plaut. in *Mostell.* Sic & presenti tibi facit conuitium.

Idem in *Bacchid.* Vt ne clamorẽ hic facias, nec conuitium.

Idem in *Mercat.* Male mihi precatur, & facit conuitium.

Terent. in *Adelph.* Non fecisse erit melius hic conuitium.

Cicero pro *Cluentio*: Conuitium *C. Iunio* iudicij quæstio-
nis, maximum fecit.

Idem Attico: Cato aduolat, conuitium Pisoni consuli inuifitum fecit. Ouidius ad Corinmam:

Quid queror, et toti facio conuitia caelo?

Sabinus in epistola pro Helena:

Nec faciam surdis conuitia fluctibus ulla.

Vlpianus de iniurijs, et famosis libellis, lege, Inuariatum: Fecisse conuitium non tantum is uidetur, qui uociferatus est: uerum is quoq;, qui concitauit ad uociferationem. et paulò supra: Conuitium autem dicitur, uel à concitatione, uel à conuentu, hoc est, à collatione uocum.

Caius eodem, si plures serui aliquem simul ceciderint, aut conuitium aliqui fecerint, singulorum proprium est maleficium.

Facere naufragium.

Cicero Tironi: Qui cupide profecti sunt, multi naufragia fecerunt.

Facere promissum.

Cicero de Offic. Ut reddere depositum, etiam ne furioso facere promissum? et in eodem: Promissum potius non faciendum, quam tam tetrum facinus admittendum fuit. et subdit: Ergo promissa non facienda nonnunquam. et subdit: Facere promissa, stare cōuentis, reddere deposita, commutata utilitate fiunt non honesta.

Facere iter.

Cic. pro Cn. Planc. At ego cum casu diebus ijs itineris faciendi causa decedēs ē prouincia, Puteolos forte uenissēm. Idem senatui populoq;, Romano: Iter in Ciliciam non facere institui.

Idem de Diuinatione: Cum duo quidam Arcades familiares iter unā facerent.

Ibidem: Eudemum Cyprium familiarem suum iter in Macedonia

cedoniam facientem.

Idem Catoni: Cum exercitu lustrato iter in Ciliciam facere coepissem.

Idem in Verrem: Iter per Siciliam facere uoluerat.

Cn. Pomp. Lucio Domitio: Praesidia Curionē, quae in Umbria et Tuscia erant, contrahere, et ad Caesarem iter facere. Caesar in Coment. Iter caute diligenterq;, faciat, praescribit.

Facere turbas.

Plautus in Bacchidibus: Tantas turbellas facio.

Cicero in Verrem: Maximas in istius castris fecisse turbas dicitur.

Facere uerbum & uerba.

Uerbū et uerba facere, modus est loquendi, significans id quod loqui: id enim est, Non multa uerba faciam, et Non multa loquar, sed ita tunc loquebantur. Quid autem inter se discrepent, ex inferioribus auctoritatibus plane uideri potest: nam Facere uerba, loqui et explicare uerbis rem significat: Facere uerbum, est uix loqui, mussare, uel pauca proferre.

Plautus in Asinaria: Neq; ullū uerbū faciat perplexabile.

Ibidem: Verbum hercle facere non potest.

Ibidem: Haud uerbum faciam.

Idem in Bacchidibus: Verbum nullum fecit.

Terentius in Andria: Nunquā cuiquā nostrū uerbū fecit.

Cicero pro Sexto Roscio Amerino: Non mehercle uerbum fecisses.

Ibidem: Deq; ea societate neminem esse, qui uerbum facere hoc tempore auderet.

Idem in Bruto: Cum esset relictus à cæteris, et uerbum facere non posset.

Idem in Pison. Quacunq; de re uerbum facere coeperatis,

l s Idem

Idem in Philipp. Ne uerbum quidem ausus est facere.

Idem Cu. Planco: Verbum nemo facit.

Idem pro Aulo Cluentio: Cum ille uerbum omnino in hac ipsa causa facere nullum potuerit.

Idem pro P. Quinto: Sed omnino uerbum facere conari.

Idem in Verrem: Ipsi illi tui conuiae, consiliarij & conscij, uerbu facere non audebant. & subdit: Nam antequam uerbum facerem, de sella surrexit.

Facere uerba.

Plau. in Aulul. Sic uerba hic facio, quasi negotij nihil fiet.

Ibidem: Nunc uerba ne facias soror.

Idem in Stichio: Multa scio facienda uerba.

Idem in Milite: Ut multa uerba fecit:

Idem in Persa: Verba quidem haud indocte fecit.

Idem in Rudente: Verba facimus, ita dics.

Cic. Atti. At me existimatis ad manendum esse propensio-rem, quod plura in ea parte uerba fecerim?

Idem pro P. Quinto: Neque tamē iam multa uerba faciam.

Idem pro lege Manilia: Et ex hoc ipso loco permulta idē contra legem uerba fecisti.

Idem in Philippicis: Quod tribuni plebis uerba fecerunt, ut senatus calend. Ianuarij haberetur.

Idem in Verre: Quod ego in senatu quanta uerba fecissem.

Idem pro domo sua: Qui conuentu bonorum uirorum uerba de salute mea fecerant.

Horatius:

Verba facit leno.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Multa de Hieronymi fide uerba fecerunt.

Idem de bello Punico: Pauca uerba faciendā sunt.

Vlpianus de petitione hereditatis, l. Item: Consules uerba facere de his.

Facere

Facere iusta.

Plautus in Cistellaria: Postquam ille uxori iusta fecit.

Facere copiam.

Idem in Asinaria: Ut sibi amanti facerem argenti copia.

Ibidem: Feci enim ei quod orauit, mei copiam.

Idem in Captiuis: Gratiam habeo tibi, cum copiam istam mihi, & potestatem facis.

Idem in Persa: Vti tibi recte conciliandi facerem copiam.

Facere medicinam.

Idem: Si medicus ueniat, qui huic morbo facere medicinam potest.

Cicer. pro Pub. Quint. Medicinae faciendae locus non erit.

Facere iudicium, & Facere autoritatem.

Plautus in Cistella. Mi spectatores, facite iudicium.

Cic. pro lege Manilia: De quo homines uos, id quod maxime facit autoritatem, tanta & tam praecleara iudicia fecistis.

Facere lucrum.

Plautus in Mercatore: Lucrum ingens facio.

Idem in Persa: Recte rem gero, & facio lucrum.

Ibidem: Vnde tu praegrande lucrum facias.

Facere coniecturam.

Idem in Casi. Ego hanc de me coniecturam domi facio.

Cicero in Verrem: Ex quibus coniecturam facere de omnibus positis.

Ibidem: Vos rogarem, ut coniecturam faceretis.

Ibidem: Verū ut ex uno de caeteris coniecturam facere possitis.

Facere rem diuinam.

Plautus in Curculione: Postquam rem diuinam feci, uenit in mentem mihi.

Cato de Re rustica: Eam rem diuinam, uel seruus, uel liber licebit facito.

Cicero

Cicero in Verrem: Res illū diuinas apud eos deos in suo sacrario propē quotidie facere uidiſti.

T. Lilius ab Vrbe condita: Rem diuinam facere.

Idem de bello Macedonico: Res diuinas facere maioribus hostijs iusserunt.

Hircius in Commentar. Postero die diuina re facta.

Facere furtum.

Plaut. in Rudente: Furtum ego uidi qui faciebat.

Facere rem. Horatius:

Is ne tibi melius suadet, quā ut rem facias, rem

Si possis recte: si non, quocunq; modo rem?

Quanti facere. Horatius:

Septimius Claudi nimirum intelligit unus,

Quanti me facias.

Facere officium. Idem:

Officium facio, tu poscis filia.

Mecum facere, Secum facere, Vnā facere, Nobiscum facere, modi sunt loquendi, à paucis (ut reor) notati: significant enim id quod mecum sentire, quo loco multi inſulſe ponunt, Pro me facere.

Cicero pro P. Sylla: L. Cassiū dixerunt cōmemorasse cum cæteris Antoniū secum facere, & subdit: Quid tum? Cassius si respondisset idem sentire, & secum facere Syllam: tamen mihi non uideretur in hunc id criminofum esse debere. & subdit: Non respondit tamen unā facere Syllam. Idem in Partitionibus: Defensor autem ad ea, quæ proposuit, æquitate nitatur, & ea causa secum facere fateatur.

Idem pro Aulo Cæcinnā: Rem & sententiam interdixi mecum facere fatebatur, uerbo me excludi dicebat.

Ibidem: Nam uerba ipsa sponſionis facerent mecum, si uellem diligenter attendere.

Ibidem:

Ibidem: Cum uideatis auctoritatem sapientissimorum hominum facere nobiscum. Horatius:

Et sapit, & mecum facit, & Ioue iudicat æquo. Idem:

— Mecum facientia iura.

Facere uersus. Horatius:

— Paupertas impulit audax,

Vt uersus facerem.

Facere sumptum. Idem:

Pro quæſtu sumptum facit.

Varro de Re rustica: Nemo enim sanus mente debet uelle impensam ac sumptum facere in cultura, si uidet non posse refici.

Cicero pro lege Manilia: Non modo ut sumptum faciat in militem, nemini uis affertur.

Facere uitium

Cic. in Topicis: Si ædes ex se corruerunt, uitium ue fecerūt. Labco locati & conducti, lege: Quod si etiam huius domus mercedem, quæ uitium fecisset, deberi putat.

Vlpianus de damno infecto, l. Finita: Si spatia inter uitiosam partem intercedant, & ea quæ uitium non fecit. & subdit: Si insula adiacens domui uitium faciat.

Vitruuius: Si uenti frigidi sunt, lædunt: si calidi, uitiant: si humidi, nocent: ijdem faciunt uitia pauimentis.

Hircius in Cōmentarijs: Vigilia secunda propter multitudinem telorum, turris lignea, quæ nostra fuisset ab initio, uitium fecit usq; ad tabulatum secundum & tertium.

Facere iniuriam.

Plautus in Rudente: Faciet nemo iniuriam.

Cic. in Verrem: Quid dices: id quod dixit, iniuriam tibi fecisse uerā? & subdit: Cum maximam Caius Verres iniuriam fecerit. & subdit: At cū tibi C. Verres fecit iniuriam.

Idem

Idem in L. Pisonē: Facio iniuriam fortissimo viro mortuo.

Horatius:

Luctandum in turba, facienda iniuria tardis.

Facere impetum.

Cicero Catoni: Armenium regem in Capadocia impetum esse facturum.

Idem pro lege Manilia: Sed in exercitum uestrum clarum atq; uictorem, impetum fecit.

Idem pro Publio Sextio: Impetum faciunt in Fabricium.

Idem pro Tito Annio Milone: Statim complures cum telis in hunc faciunt de loco superiore impetum.

Facere contumeliam.

Vt uideant omnes modū loquendi ab illis optimis eius ætatis autoribus diligentissime fuisse seruatum, & si quid esset ab aliquo id ætatis uiro docto interuersum, statim esse explosum, legant Ciceronē, qui Philippica tertia reprehendit Antonium, qui Contumeliam facere, dixerit. Quid est porro, inquit, facere contumeliā? quis sic loquitur? & subdit: Nonne satius est mutum esse, quàm quod nemo intelligat, dicere? & paulo post: Præter duos uos loquitur isto modo nemo. Quis sic loquitur? ait: num quis sic est locutus? Nam ueteres ante Ciceronem, Facere cōtumeliam aliquando dixerunt.

Plautus in Asinaria: Tu contumeliam alteri facias, tibi non dicatur?

Cato: In hac contumelia, quæ mihi per huiusce domi petulantiam factum itur.

Videtur ergo Cicero ætatem suam emendate loquentē notare, antiquiores alias carpere, & quasi posteris præscribere, ut politiores & absterfa à ueteribus quasi ruginē mundiorem suæ ætatis modum.

Facere

Facere modos.

Terentius in argumento Andriæ: Flaccus Claudij filius, modos fecit tibijs paribus, dextris & sinistris.

Cicero de Oratore: Neq; id actores prius uiderunt, quàm ipsi poëta, quàm deniq; illi etiam qui fecerunt modos.

Facere gratum.

Idem Atti: Feceris mihi gratum, si antè eò ueneris.

Idem: Per mihi per inquam gratum feceris.

Facere potestatem.

Varro de Re rustica: Secundum cibum large ut bibant, faciunt potestatem.

Ibidem: Sæpe etiam quærendi potestatem facit de his.

Cic. in Verrē: Neq; se alijs uidendi potestatem esse facturū.

Facere argentariam.

Ibidem: Qui argentariam Regij maximam fecerat.

Ibidem: Quam ille argentariam Lepi fecisse dicit.

Facere manum.

Ibidem: Illi nocte facta manu armataq; ueniunt.

Facere prælium.

Ibidem: Princeps enim omnium Pansa prælij faciendi, & cum Antonio confliendi fuit.

Facere uellaturam.

Varro de re Rustica: Item dicuntur qui uetibus uiuunt, uellaturam facere.

Facere cædem.

Cic. pro Tito Annio Milonē: Obuiā fit ei Clodius expeditus in equo, nulla rheda, nullis impedimentis, nullis Græcis comitibus, ut solebat: sine uxore, quod nunquam fere: cum hic insidiator, qui iter illud ad cædem faciendam apparatuset, cum uxore ucheretur in rheda penulatus.

Ibidem: Potuit ne Fabricio iuro optimo, cum de reditu meo le

meo legem ferret, pulso crudelissima in foro cade facta?
Idem pro P. Sextio: Cædem maximam facias.

Facere uota.

Cato de Re rustica: Marti Syluano in sylua interdium in capita singula bouum uotum facio.

Idem pro Milone: Deinde subito uultu Milonis perterritus fugeret ad Tiberim, uos & omnes boni uota feceritis, ut Miloni uirtute sua uti liberet.

Ibidem: Vota enim feceratis, ut in eos se potius mitteret, quam in uestras possessiones.

Facere insidias.

Cicero pro Tito Annio Milone: Milo unus urgebat: hic dii immortales (ut supra dixi) mentem dederunt illi perditio ac furioso, ut huic faceret insidias.

Facere funus.

Cicero pro Cluentio: Et ibi de integro funus iam sepulto filio fecit.

Facere reum.

Cicero pro Cluentio: Tamen Habitus Oppiniacum reum statim non fecit.

Ibidem: Reum statim fecit.

Ibidem: Apud eosdem iudices reus est factus.

Facere mentionem.

Cicero pro Cluentio: Quo tandem igitur ore mentionem corrupti iudicij facitis?

Facere iudicatum.

Idem pro Lucio Flacco: Cum iudicatum non faceret.

Facere imperata.

Cæsar in Comment. Iussus arma abijecere, imperata facere.

Facere uindemiam.

Varro de Re rustica: Vitis autem legere & uindemiam facere,

facere, inter æquinoctium autumnale, & uergillarum occasum.

Facere sementem.

Cato de Re rustica: Sementem facito ita.

Facere hæredes.

Cicero in Verrem: Viros bonos & honestos complures fecit hæredes.

Ibidem: Fecit hæredem M. Octauium Ligurem.

Ferre, Inferre, Referre.

Ferre, & Inferre pedem, est intrare. Referre pedem, est eius contrarium: quod inepte multi dicunt, Retrahere se. Afferre pedem, uenire. Conferre pedem, simul congradi. Efferre pedem est exire. Qui modi dicendi iam cum bonis alijs literis pene ad unum interierunt.

Vergilius:

Inde domum, si forte pedem si forte tulisset,

Me refero. Idem:

Ferte pedem, Fauniq; simul, Dryadesq; puellæ.

Horatius:

Quam nec ferre pedem dedecuit choris.

Plaut. in Menæh. Propera Menæhæ, fer pedem.

Ibidem: Huc intro retulisti pedem.

Titus Liuius ab Vrbe condita, inclinãte iam in deterius Latinitate, præpositionem addidit, & inferre pedem, pro ferre dixit: Audent ultro gradum inferre?

Ibidem: Paulò post ultro inferens pedem, ad unum omnes occidit.

Ibidem: Clamore renouato inferunt pedem.

Horatius:

Neq; impudica Colchis intulit pedem.

Referre pedem.

Plautus in Mercatore: Hanc uolo prius res agi, quam meum intro

intra refero pedem. Vergilius:
Ille pedem referens, & inutilis, inq; ligatus
Cedebat. Quidius de Ponto:

Cum profugum posus ipse referre pedem.
Ibidem:

Turpe referre pedem, nec passu stare tenaci.

Catullus:

Ad Ida retuli nemora pedem. Propertius:

Nescit uestra ruens ira referre pedem.

Galba Ciceroni: Duæ cohortes erant, & cohors prætoria
pedem referre cœperat.

F. Liuius ab Vrbe condita: Cum gradum retulissent.

Ibidem: Interfectum rati, gradum retulerunt.

Ibidem: Nisi referentibus gradum consul metu excussisset.

Ibidem: Vt pariter & socij rem inciperent, referrentiq;
pedem.

Ibidem: Dum pedem referunt, ne à tergo uulnerarentur.

Ibidem: Primo resistunt, deinde referunt pedem.

Ibidem: Dolo, non metu pedem retulit.

Ibidem: Tum primum referri pedem apparuit.

Cæsar in Commentarijs: Pedem referre, & loco excedere,
non turpe putarent.

Ibidem: Vulneribus defessi pedem referre.

Ibidem: Paulatim modo pedem retulerunt.

Ibidem: Per moi barbari constiterunt, ac paululum modo
pedem retulerunt.

Afferre pedem.

Catullus: Abite unde malum pedem attulistis.

Conferre pedem.

Cicero pro Planco: Non possum magis conferre pedem
(ut aiunt) aut propius accedere.

Efferre

Efferre pedem.

Plautus in Captiuis: Seruate istum sultis intus serui, ne
quoquam pedem efferat. Vergilius:

Me ne efferre pedem genitor te posse relicto
Sperasti?

Cicero ad Atticum: Nunc illum, qui pedem porta, quoad
hostis cis Euphratem fuit, non extulerit, honore augeri
me, in cuius exercitu spem illius exercitus habuit, idem non
assequi, dedecus est nostrum.

Facinoris, & sceleris crimen.

Obseruandus & hic dicendi modus, quo Cicero ali-
quando usus, posteros ut identidem uterentur edo-
cuit, cum Facinoris crimen, Crimen sceleris, Crimen deli-
cti quandoq; posuit. Crimen enim quandoque pro quadam
quasi calumnia, siue accusatione, quandoq; pro ipso delicto,
interdum pro genere peccati: Facinus uero & Scelus, pro
quadam specie, uel forma definitur.

Cicero M. Marcello: Primum ad se reuocarent maximi fa-
cinoris crimen.

Ibidem: Cur non comprehenderint, cur non ipsius confes-
sionem facinoris multorum oculis, deniq; uoce, tanti sceleris
crimen expresserint?

Idem pro Corn. Bal. Nam uerius nihil est, quàm quod he-
sterno die dixit ipse, ita L. Cornelium de fortunis omnibus
dimicare, ut nullius in delicti crimen uocaretur.

Vergilius:

— Et crimine ab uno.

Disce omnes. Idem:

— Scire crimina belli, Idem:

Crimen amor uestrum.

Cicero pro P. Sylla: Cur in pari causa, non paria signa cri-
m 2 minis

minis reperiantur?

Ibidem: Qui ab illis etiam in crimen uocantur.

Ibidem: Et ex ea crimen aliquod in P. Syllam queris.

Ibidem: Neque enim istorum facinorum tantorum tam atrocium crimen iudices P. Syllae persona suscipit.

Idem pro Q. Ligario: Nouum crimen C. Caesar, et ante hunc diem inauditum,

Ibidem: Ergo haec duo tempora carent crimine,

Ibidem: Sceleris uero crimine, furoris, parricidij immunes sint.

Idem pro L. Flacco: Maledictum omne, non modo crimine effugit.

Idem pro domo sua: Cui ego crimini respondere sine mea maxima laude non possum.

**Factus ad unguem, Ad libidines,
Non ita factus.**

Factus ad unguem, Factus ad libidines, Non ita factus, modi sunt loquendi felicis illius seculi elegantissimi.

Horatius:

— Fonteius ad unguem

Factus homo.

Cicero in Verrem: Rubrius quidam homo factus ad istius libidines.

Idem in Bruto: Siue quod natura non esset ita factus.

Ad exemplum, uel Exemplar.

Ad exemplum autem, uel Ad exemplar, idem est quod Ad similitudinem.

Plautus in Mercator. Verum ad hoc exemplum nunquam ut nunc insanio. Horatius:

Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi.

Alphænus de condit. l. In testamento: Ut monumentum ad exemplum

exemplum eius, quod uia salaria esset, fieret.

Ne ea res mihi sit fraudi. Fraus.

Ne ea res mihi sit fraudi, hic modus loquendi apud ueteres id significat, quod, Ne ea res mihi adscribatur, uel ne noceat, ne ue uitio detur, unde poena aliqua proueniat. Antiqui enim Fraudem poenam uocabant.

Vlpianus de edilitio edicto, l. Cum autem: Veteres fraudem pro poena ponere solebant.

Cic. pro L. Muræna: Id erit eius uitrici fraudi ac crimini.

Idem Attico: Fit gratia Bruti senatusconsultum, ut ne ue Salaminis, ne ue qui eis dedisset, fraudi esset.

Idem in Verrem: Statuunt illi atque decernunt, ut hæc literæ, quibus existimatio C. Verri læderetur, remouerentur: opera atque daretur, ne ea res C. Verri fraudi esse posset.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Id erit ei maximæ fraudi.

Idem in Philippicis: Censeo ut ijs, qui in exercitu Antonij sunt, ne sit ea res fraudi: si ante Calendas Februarij ab eis discesserint.

Ibidem: Duos Cn. Pompeij summi ac singularis uiri fratres incolumes habemus, quibus certe pietas fraudi esse non debet.

Ibidem: Eis fraudi ne sit, quod cum M. Antonio fuerint.

Idem pro Cluent. Quæ res nemini unquam fraudi fuit.

Idem Lentul. Si quid ex ijs rebus, quas tibi fortuna largita est, nonnullorum hominum perfidia detraxerit: id maiori illis fraudi, quam tibi futurum.

Horatius in Odis:

Tu separatis uuidus in iugis,

Nodo coërces uiperino

Bistonidum sine fraude crines.

Idem:

Cui per ardentem sine fraude Troiam,

Castus Aeneas patriæ superstes,

Liberum munivit iter, daturus

Plura relictis.

Ulpianus, si quid in fraudem, l. Si quid dolo: Cognoscit prætor, & operam dat, ne ea res fraudi sit.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Alij metu, ne non uenisse fraudi esset.

Ibidem: Ne cui fraudi esset conscisse milites.

Ibidem: Ne cui fraudi esset secessio militum, plebisq;.

Ibidem: Vt transitio sibi nec fraudi, nec honori sit.

Ibidem: Latum ad populum est, ne Seruilio fraudi esset, quod patre uiuo ædilis plebis fuisset.

Ibidem: Vt qui ciuis Campanus ante certum diem transisset, sine fraude esset.

Ibidem: Sua omnia sine fraude Pecij deportant.

Idem de bello Punico: Vt sine fraude Punicum emitteretur præsidium.

Idem ab Vrbe cond. Militibus cauendū, ne fraudi secessio sit.

Ibidem: Tulit ne cui fraudi secessio esset.

Ibidem: Iudicibus ne fraudi ea res sit curare.

Germanus.

Germanus non solum frater, aut ex Germania oriundus, quod manifestum est: sed quandoq; etiam Germana patria, Germana lingua, Germanus atticus, & huiusmodi dicitur. A germine tamen omnia deriuantur, quasi inde germinata sit ea res, de qua dicitur.

Plautus in Captiuis: Nam illi quidem Theodoromedes fuit germano nomine.

Idem in Rudente: Atq; heras tuas quidem hercle, atque ex germana Græcia.

Cicero de Oratore: Hanc ego iudico formam submissi oratoris

toris, sed magni tamen & germani Attici.

Ibidem: Hos germanos huius artis magistros.

Idem in Rullum: Illi ueteres, germaniq; Campani.

Idem de Legibus: Quia si uerum dicimus, hæc est mea, & huius fratris mei germana patria, hic enim orti stirpe antiquissima sumus.

Idem: Hunc locum idem ego te accipio dicere Arpinum germanam patriam esse uestram.

Idem in Verrum: Quantum inter hunc & illum Numidicum uerum & germanum Metellum intercesset.

Idem de Officijs: Sed nos ueri iuris, germanæq; iustitiæ solidam & expressam effigiem nullam tenemus.

Idem in Academicis: Erat quippe, si per pauca mutauisset, germanissimus Stoicus.

Generatim, Speciatim.

Generatim & Speciatim, antiqui illi Latinitatis conditores sæpe in operibus suis scriptum reliquerunt. Posterius hæc ut optima quæq; deprauarunt: nam Generaliter & Specialiter passim eorum loco posuere. Videbunt ergo uiri ueræ Latinitatis studiosi, autoritates quas pro re pauca notauimus: & discrimen, quod sit inter præscam Latinitatem & introductam barbariem, sic se agnoscent.

Cicero de Oratore: Nulli fuerunt, qui illa artificiose digesta, generatim componerent.

Idem de reditu suo: Legem speciatim initio de salute mea promulgauit.

Vergilius:

Generatim discite cultus.

Vitruuius: Et ipsi mutationibus naturali temperatūra figurantur omnium animalium in mundo generatim qualitates.

Idem: De parietibus, & apparatione generatim materiæ

eorum, quibus sint uirtutibus & uitijs, quemadmodum potui, exposui.

Cæsar in Commentarijs: Multa præterea generatim ad auaritiã excogitabantur.

Grauate.

Grauatè, aduerbio ueteres utebantur: idem est quod Molestè: quo loco inceptè dicunt, Cum difficultate.

Plautus in Bacchidib. Quam grauate pater dedit?

Tullius de Officijs: Grauate ille primo.

T. Liu. ab Vrbe cond. Haud grauate minis obscuro.

Idem de bello Mæcedonico: Id grauate concessum regi est.

Gaudere in sinu.

Gaudere in sinu, modus loquendi hic apud illos ueteres significat aliquem tacitè re & fortuna sua contentum uiuere.

Cicero in Tusculanis: Vt in sinu gaudeant, gloriose loqui desinant.

Ouidius:

Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.

**Gratulari hanc rem, hac re,
& de hac re.**

Gratulor tibi hanc rem, & hac re, & de hac re, ab doctis sæpe numero indiscrete dictum.

Plaut. in Captiuis: Eunt obuia, gratulanturq; mihi eam rem.

Cælius Ciceroni: Gratulor tibi affinitate uiri medijsfidius optimi.

In Verrem: Appellat hominent, & ei uoce maxima uictoriam gratulatur.

Lentulo: Quod mihi de nostro statu, de Milonis familiaritate, de leuitate & imbecillitate Clodij gratularis, minime miramur.

ibidem: Quod mihi de filia, & de Crassipere gratularis, agnosco

agnosco humanitatem tuam.

Habere honorem, Habere honores.

Quam pauci obseruauerunt hunc dicendi modum, Habere honorem, & Habere honores, quo antiqui & prope diuini illi uates utebantur? Est enim Habere honorem, quod honorare, honoribus afficere, & officijs prosequi. Quandoq; Habere honores per translationem id significat, quod honorare ad consequendos magistratus.

Plautus in Aulula. Cæpi obseruare ecquid maiorem filius mihi honorem haberet, quam eius habuisset pater.

Idem in Stichis: Neque ille eos honores mihi quos habuit, perdidit.

Cicero pro L. Placco: Cui nullus honos in sua ciuitate habitus est unquam.

Idem pro domo sua: Quare ne tibi hunc honorem à me haberi forte mirere.

Idem Attico: Huic habuit à me honores nulli quidem Brute nisi debiti.

Idem Thron: Curio nisi, ut medico honos haberetur.

Idem in Verrem: Tu ex illius honore in eos ipsos, qui honorem illi habuerant, supplicia querebas.

Idem in eundem: Habuit honorem ut proditori, non ut amico fidem.

Idem Ruffo: Si honos his fuit, maiorem tibi habere non potui: si fides, maiorem tibi habui, quam penè ipsi mihi.

Idem in Antonium: Ex literis enim C. Pansa, A. Hirrij consulum, C. Cæsaris propretoris, de honore dijs immortalibus habendo sententias diximus.

Cato Cic. Scis enim quam attente te audire soleam, te non tam res gestas, quam mores, instituta atq; uitam imperatorum spectare solere in habendis, aut non habendis honoribus.

Habere sermonem.

Habere sermonem, id est, facere uerba, colloqui, cōmentari.
Varro de Re rustica: Narrasti quidem eidem qui sermones sint habiti.

Ibidem: Referam sermones eos, quos de agricultura habuimus nuper.

Ibidem: Ad te misi hæc, recordatus de ea re sermones, quos de uilla perfecta habuissimus.

Cicero Attico: Multum is meum sermonem habuit, & per humanum de discordijs multorum.

Habere iter.

Habere iter, idem est quod iter facere: sed modi ij diuersi, idem significantes, memoriæ mandandi sunt.

Cicero Attico: Et ille in Sardiniam iter habebat.

Habere fidem.

Habere fidem uerbis, idem dicendi modus est, quo multi inepte dicunt, Dare fidem uerbis.

Cicero consulibus, tribunis plebis, senatui, populoq; Romano: Cum essent nonnulli, qui ei regi minorem fidem habendam putarent.

Idem in Verrem, actione v. i. Fides huic defensionis non habebatur.

Idem pro Cluentio: Non solum sibi potestatem datam, uerum etiam fidem habitam esse meminisse.

Habere senatum.

Cicero pro domo sua: Cum in Capitolio senatum duo consules haberent.

Homo Romanus, Græcus, Adolescens.

Homo Romanus, Homo Græcus, Homo adolescens, Homo Italicus, Homo nouus, Homo consularis, Homo alienigena, Homo ualens, modi sunt loquendi, à diuina illa

na illa uetustate celebrati, à superueniente uerò Barbarie neglecti.

Varro de Re rustica: Duo in primis uidentur spectasse Italici homines.

Cicero in Vatinius testem: Tertium scies ex illo obfesso atque afflicto tribunatu, consularem auctoritatem hominem esse adolescentem consecutum.

Idem pro Marco Cælio: Aliquid adolescentem hominem habuisse rationis.

Idem de prouincijs consularib. Constabat enim Græcū hominem ac leuem, in ipsa prouincia quasi triumphasse.

Idem pro lege Manilia: Quid tam nouum quam homini per adolescentem, cui à senatorio gradu ætas longe abesset, imperium atque exercitum dari?

Sallustius in Catili. Deliquere homines adolescentuli per ambitionem.

Cicero Attico: In quo magis reprehendus sum, quòd homo Romanus Pireæ scripserim.

Eidem: Regnum Romano homini, sed ne per se quidem cuiquam tolerabile.

Idem in Philippicis: Dicam quod dignum est senatore & homine Romano.

Idem in oratione ante exilium: Consularis homo non minimis facultatibus usus.

Asconius: Mancipes sunt publicanorum principes, Romani homines, qui quæstus sui causa decimas redimunt, qui pastum aut pecora publica, portorij aut pecuarij, quorum ratio scriptura dicitur.

Homo nouus.

Homo nouus est, qui nullis maiorum suorum rebus præclare gestis, sed à sua uirtute clarere incipit.

Cicero in oratione ante exilium: Non accusatur quòd rempublicam oppugnarit, sed quòd homo nouus perniciosum nobilium restrinxerit furorem.

Idem de Offic. Quòd præclare edificasset in palatio: et plenam dignitatis domum, quæ cū à uulgo uisetur, suffragata domino nouo homini ad consulatum putabatur.

Sallustius in Iugurt. Etiam homines noui, qui antea per uitutem soliti erant nobilitatem antecuenire.

Homo alienigena.

Cicero pro rege Deiotaro: iisdem rebus est perturbatus homologinquus et alienigena.

Homo ualens,

Quàm prope uulgarem Romanum sermonem, et quàm etiam nunc durat? Dicitur Homo ualens, qui nihil aliud est quàm homo, qui uiribus magis, quàm industria aut uirtute aliqua ualet, præstat uel.

Cic. pro Aulo Cluen. Cum Albio quodam colono homine ualente, qui simul esse solebat, familiarius uteretur.

Idem in Verr. Sex lictores circumstant ualentissimi, et ad pulsandos uerberandosq; homines exercitissimi.

Rationem habere.

Habere rationem, is dicendi modus frequens, et notus est: id enim significat, quod illiterati Habere respectum dicunt, et genitiuo iungitur. Habere autem rationem cum aliquo, id est quod inepte, Computum facere, aut Computare dicunt. Ratio enim hoc loco pro Calculo accipitur, ut Ratio accipit, et expensum.

Cicero de Senectute: Habent enim rationem cum terra, quæ nunquam recusat imperium.

Varr. de Re rust. Etenim tibi ratio cū Horco habetur, ibi non modo fructus est incertus, sed etiam colentium uita.

Cicero

Cicero Attico: Nunc uerò quoniam quæ putauit esse præclara, expertus sum quàm essent inania, cum omnibus multis rationem habere cogito.

Habere rationem absentis, etsi ab eodem significato dependet, non tamen ita planè, et in campo positum est. Cum enim ij aberant, qui uel sacerdotia, uel magistratus petebant, aut ex illis decedebant alios honores petitori: eorum absentium ratio ita interdum habebatur, ut absentes secundum præsentem tractarentur. Quandoq; factione aut odio aliquo intercedente, nulla absentium ratio habebatur. Quod in Cæsaris causa factum est, qui cum perfecto decenni Galliarum imperio, consulatum secundum peteret, ab senatu obtineri non potuit, ut eius absentis ratio haberetur. Unde armis patriam adortus, regnandi causa ius uiolauit. Sed quomodo haberetur ea ratio, primum dicamus, deinde quomodo Cæsari negatum fuerit.

Cic. Bruto: Ciceronem nostrum in uestrum collegium cooptari uolo. Existimo omnium absentium rationem sacerdotum comitijs posse haberi, nam etiam factum est antea. Caius enim Marius cum in Cappadocia esset, etiam lege Domitia factus est augur, nec quo minus id postea liceret, ulla lex sanxit. Etiam lege Iulia, quæ lex est de sacerdotijs proxima his uerbis: Qui petit, cuiusq; ratio habebitur, aperte iudicat posse rationem haberi etiam non præsentis. et subdit: Sed quamuis liceat absentis rationem haberi, tamen omnia sunt præsentibus faciliora.

Idem in Philippicis: Duo tamen tempora inciderunt, quibus aliquid contra Cæsarem Pompeio suaserim; ea uelim reprehendas, si potes: Vnum ne quinquennij imperium Cæsari prorogaretur: Alterum ne pateretur fieri, ut absentis eius ratio haberetur: quorum si utrumuis persuasissimè in has

in has miseras nunquam incidissemus.

Idem Aulo Cæcimæ: Rationem haberi absentis non tam pugnavi ut liceret: quàm quando ipso consule pugnante populus iusserat, haberetur.

Idem Attico: Cur tantopere pugnatum est, ut de eius absentis ratione habenda decem Tribuni plebis ferrent?

Ibidem: Idem etiam tertio consulatu postquàm esse defensor rei publicæ coepit, contendit, ut decem Tribuni plebis ferrent, ut absentis ratio haberetur, quod idem ipse sanxit lege quadam sua.

Ibidem: Aut cum (ut absentis ratio haberetur) ferebamus. Idem Tironi: Ad consulatus petitionem se venturum, neque se iam velle absente rationem haberi suam, se præsentem trinundinum petiturum.

Habeo dictum, Habeo dicere.

Confine vulgari nostro est. Habeo dictum, Habeo dicere, & Habeo polliceri, sed elegantia plenum est.

Plautus in Persa: Satis iam habeo dictum.

Cicero in Antonium: De Cæsare satis dictum habeo.

Idem pro Cornelio Balbo: Quid habemus igitur dicere de Gaditano foedere?

Idem de Natura deorum: Hæc fere dicere habui de natura deorum.

Idem de Divinatione: De nostris somnijs quid habemus dicere?

Idem Lentulo: De Alexandrina causaque regia tantum habeo polliceri, me tibi absentis, tuisque præsentibus cumulate satis facturum.

Idem Attico: Eo minus habeo necesse scribere.

Vlpianus, si ingenius Libertus esse dicatur, l. Quoties: Probare libertum suum necesse est.

IAM

Iam inde à principio.

Iam inde à principio, Iam inde usque à puero, Iam à puero, A' pueris, Usque à pueris, & A' puero, Iam inde ab adolescentia, Iam inde usque à pueritia: modi sunt loquendi, natus Latinitatis candore respersi, non interpretis, sed studiosi imitatoris egentes.

A' puero.

Plaut. in Stichis: Iam inde à pusillo puero ridiculus fui.

Cicero in Tusculanis: Homini præsertim docto à puero, in stitutis & artibus ingenuis erudito.

T. Livius de bello Punico: Iam inde à puero assuetus.

Iam à pueris, & A' pueris.

Terentius in Heauton, Qui nos putant iam à pueris ilico nasci senes.

T. Livius de bello Punico: Ita se à pueris assuetos.

Usque à pueris, & Iam inde usque à pueritia.

Terent. in Adelphis: Usque à pueris curavi ambos sedulo.

Idem in Heauton. Nam mihi magna cum eo iam inde usque à pueritia semper fuit familiaritas.

Iam inde à cunabulis, & Inde ab incunabulis.

Varro de Re rustica: Iam inde à cunabulis.

Titus Livius ab Vrbe condita: Inde ab incunabulis imbutus odio tribunorum.

Iam inde ab initio.

T. L. ab Vrbe cond. Iam inde ab initio præparans animos.

Ibidem: Iam inde ab initio.

Ibidem: Iam inde ab initio Faustulo spes fuerat, regiam stirpem apud se educari.

Ibidem: Ut institutum iam inde ab initio erat.

Inde

Inde à principio, & iam inde
à principio.

Plautus in Bacchidibus: Inde à principio iam impudens epistola est.

Idem in Casina: Ut uos mihi equos iam inde à principio dicam.

Cicero pro Cornelio Balbo: O iura praeclara, atque diuinitus iam inde à principio Romani nominis à maioribus nostris comparati.

Titus Lilius de bello Punico: Iam inde à principijs gentis maiores suos bella gessisse.

Iam inde ab adolescentia.

Plautus in Bacchidibus: Hi senes nisi fuissent nihil, iam inde ab adolescentia non hoc tantum flagitium facerent.

Terentius in Adelphis: Is adeo dissimili studio est iam inde ab adolescentia.

Iam inde à certaminibus.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Iam inde à paternis certaminibus inuisus.

Iam inde à teneris.

Vergilius in Georgicis:

Iam inde à teneris impende laborem.

Cicero de Oratore: Est enim illorum exercitatio elegans iam inde ab Aristotele constituta.

Titus Lilius de bello Macedonico: Tentare gentem auersam Romanis iam inde ab Racilli morte.

Id temporis.

Id temporis, Per id tempus, Id ætatis, Hoc ætatis, Id horæ, Eo loci, Quo loci, elegantissimo dicendi modo scriptum apud illos ueteres comperitur, quod est obseruatione et imitatione dignissimum.

Id tem

Id temporis, Per id tempus.

Varro de Re rustica: Itaque eorum fructus id temporis maxime consistit.

Ibidem: Quod ibi sepe id temporis oriuntur nimbi.

Cicero de Oratore: Et nos ipsi, quoniam id temporis est, ualitudinem demus operam.

Ibidem: Sed nunc quidem quoniam id temporis est, surgendum censeo.

Idem de Finibus bonorum et malorum: Quod is locus ab omni turba id temporis uacuus esset.

Idem Attico: Venit enim à me, et quidem id temporis, ut retinendum esset.

Idem pro Milone: Deinde profectus id temporis, cum iam Clodius, siquidem eo die Romam uenturus erat, redire potuisset.

Idem in Catilin. Quos ego iam multis ac summis uiris ad me id temporis uenturos esse prædixeram.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Ut purgaret se, quod id temporis uenisset.

Hircius in Commentarijs: Id temporis conati ad murum accedere, ut oppidum caperent.

Ibidem: Incidit idem temporis.

Ibidem: Per idem temporis.

Cicero in Bruto: Et quidem duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se.

Hircius in Commentarijs: Per id tempus fere Caesaris exercitui res accidit incredibilis auditu.

Id ætatis.

Plautus in Asinaria: Neque puduit eum id ætatis sycophantias struere.

Cicero Toramio: Ita uiximus, et id ætatis iam sumus, ut

n omnia

omnia quæ nostra culpa nobis accidunt, fortiter ferre debeamus.

Idem de Oratore: Quoniam id nobis Antoni hominibus id ætatis oneris imponitur.

Idem pro Aulo Cluent. Se in balneis cū id ætatis filio fuisse.

Idem in Arte rhetorica: Cum id ætatis & priuatus essem.

Idem Attico: Credo Platonem uix putasse satis consonum, si hominem id ætatis in tam longo sermone diutius tenuisset.

Idem pro Lucio Flacco: Qui quoniam est id ætatis.

Titus Livius ab Vrbe condita: Quis, & cuius, & cur id ætatis in castris fuisset.

Ibidem: Qui se id ætatis sollicitassent.

Hoc ætatis Quid sis ætatis.

Plautus in Trinummio: Quanquā hoc me ætatis sycophantari pudet.

Idem in Bacchidibus: Censebam me effugisse à uita maritima, ne nauigarem tandem hoc ætatis senex.

Ibidem: Pudet, hocine ætatis ludum ijs factū esse indignè? Ibidem: Hoc deum est, quod percrucior, me hoc ætatis ludificari.

Idem in Persa: Ego scio quid sis ætatis.

Eo loci, Quo loci.

Cicero Attico: Res eodem est loci, quo reliquisti.

Vlpianus de iudicijs, l. Hæres: Defendere se eo loci debet.

Idem eodem tit. l. Sed & si: Si ea res, quæ per fide commissum relicta est, eo loci sit, dicendū est nō de bere præscribi.

Idem de noui operis nunciacione, l. De pupillo: Qui eo loci operantur.

Idem de Senatusconsulto Syllaniano, lege, Cum aliter:

Qui

Quicumq; eo loci fuerūt, unde uocem exaudire poterāt. Vitruuius: Quo loci describuntur linæ.

Iurare conceptis uerbis, Periurare.

Iurare conceptis uerbis, & Periurare, modus est loquēdi apud ueteres. Formula enim quædā iuramento proponebatur certis notatis uerbis, in quam iurandū esset. quādoq; absolute, Conceptis iurare, dicebatur.

Plautus in Asinaria: Vbi uerbis conceptis sciens libenter periurāris.

Idem in Cistellaria: At ille cōceptis iurauit apud matrem suam.

Idem in Mercatore: Conceptis uerbis iā iusurandū dabo.

Idem in Truculento: Quid si me iubeat intrromittere? Conceptis me non facturum uerbis iuram?

Idem in Bacchidibus: Ego iusurandū conceptis uerbis dedi.

Cicero pro Aulo Cluentio: Dixit se scire illum uerbis conceptis peccasse.

Iurare in uerba.

Iurare in uerba, id est, quod iuramento promittere, seruare ea, quæ uerbis conceptis essent promissa. modus est ita loquendi. Horatius:

In uerba iurabis mea. Idem:

Nullius addictus iurare in uerba magistri.

Impingere.

Non est impingere, quod ascribere, aut attribucere, ut nonnulli insulse uolunt: sed in faciem, aut oculos iactare, ut infra.

Cicero de Tusculanis: Huic calix nulli impingendus est ut plorare desinat, aut aliquid eiusmodi.

Idem ad Atticum: Impregit formulam Scaptio.

Virgilius: Impingeret agnūna muris.

Infantia.

Infantia non pro ætate solùm, sed pro dicendi inficitia ab uteribus illis ponebatur.

Cicero Attico: Omnino accusatoris incredibilis infantia. Idẽ pro Cluentio: Si nihil dixissem, ne infantiſſimus: si multa in eiusmodi causa dixissem, ut impudẽtiſſimus existimarer.

Impressio.

Quid sit Impressio, diu multumq; meditans, cum apud nonnullos reperissem impressionem factam esse, adductus sum ut id esse crederem, quod impetũ, quod quasi per impressum terrorem fiat.

Varro lib. 1. 1. Rerũ rusticarũ: Hostes se arbitrati occasione habere uictoriæ, impressionẽ facere cœperũt in castra. Idem de Lingua Latina: Piso in Annalibus scribit, Sabino bello, quod fuit Romulo & Tatio, uirum fortissimum Metium Curtium Sabinum, quum Romulus cum suis ex superiore parte impressionem fecisset, Curtium in locũ palustrem, qui tum fuit in foro, antequam cloacæ sint factæ, secisſisse, atq; ad suos in Capitolium recepisse, ab eo locũ inuenisse nomen.

Cicero pro Lucio Flac. Non igitur impressio, non occasio, non uis, non tempus, non imperium, non secures ad iniuriam faciendam Flacci animum impulcrunt.

Hircius in Commentarijs: Ut omnium multitudine in fines Sueſionum, qui Rhœnis erant attributi, facerent impressionem.

Ibidem: Cæsar equitum turmas suorum iubet in hostium equitatum, qui ad oppidum in statione erat, facere impressionem.

Ibidem: Quo facto, sui sublatis uniuersi, in hostes impressione facta, in fugam aduersarios dederunt.

Titus

Titus Lilius ab Vrbe condita: Postquam impressionẽ sentire ex aduerso factam, & ante oculos micare gladios.

Ibidem: Duo extra ordinem nullia, quæ in sinistrum cornu Romanorum in ipso certamine impressionem facerent, tenere.

Ibidem: Impressionem una totum equitatum sudere.

Ibidem: Reperendo signo primam impressionem factam.

Ibidem: Reintegrato clamore, secuti dant impressionem.

Ibidem: Dein ualida impressione pulsati, terga uertunt.

Ibidem: Non ferentes impressionem Latinorũ, se ad principes retulere.

Inire gratiam.

Inire gratiam, Inire rationem, Inire magistratum, Inire consilium, Inire pugnam: modi sunt loquenti, Romano candore conditi, & memoriæ maxime mandandi.

Inire gratiam, & cum præpotione a, uel ab.

Plaut. in Curculione: Inibis a me solidã & grandẽ gratiã.

Idem in Trinũmo: Hoc pacto ab illo inibis summã gratiã.

Idẽ in Asinaria: Bene hercle facitis, & a me initis gratiã.

Idem in Stichõ: Nunc me gratiam abs te inire uerbis nihil desidero.

Idem in Mostellaria: Eandem inis gratiam.

Idem in Cistellaria: Hanc inibo gratiam ab illis.

Ibidem: Et eo a me magnam initis gratiam.

Ibidem: Si eam demonstrat, inicat magnam gratiam.

In Epidico: Si isthunc hominem, quem tu queritas, tibi cõmonstrasso, ecquam abs te inibo gratiam?

Terentius in Adelphis: Ego lepidus in eo gratiam.

Idem in Eunuchõ: Adibo, atq; ab eo gratiam hanc, quam uideo uelle, inibo.

n 3

Idem

Idem in Hecyra: Vt gratiam incat sine dispendio suo.

Cicero Seruio Sulpitio: Gratiã quoq; nos inire ab eo defendenda pace arbitrabatur.

Idem de Offic. Sin crunt merita, ut non incunda, sed referenda sit gratia, maior quædam cura adhibenda est.

Idem in Verrem: Nemo erat uoluntarius laudator prætoris tue, defensor periculorum tuorum: præsertim cum inire à populo Romano gratiam posset nemo.

Ibidem: Vt idem Pompeius non ab homine solū, sed etiam à prouincia tota se huius absolutione inire gratiam arbitraretur.

Cæsar in Commentarijs: Qui se summam à Cæsare gratiam inuituros putarent.

Titus Liuius de bello Macedonico: Apud regem gratiam initam uolebant.

Idem de Bello Punico: Gratiam magnam apud Hannibalem inuituros,

Idem de Bello Macedonico: Vt dum liceret, gratiã inirēt.

Inire rationem.

Cato de Re rustica: Vbi ea cognouit, rationem inire oportet operarum, dierum.

Cicero in Verrem: Mihimet incunda ratio, et uia repertienda est, qua ad Apronij, siue ad eo qua ad istius ingentē immanemq; prædam possim peruenire.

Idem Rufo: A me inita ratio est, quam quidem omnes non solum probant, sed etiam laudant.

Idem Seruio Sulpitio: Adiuuus, incasq; rationem, quemadmodum illa mulier Romam perducatur.

Idē contra Rullū: Inicitur ratio quæstus de uestra pecunia.

Cæsar in Comment. Vt quò primū curreretur, aut cui rei ferretur auxilium, uix ratio iniri posset.

T. Li

T. Liuius ab Vrbe condita: Ab eodem inita ratio est.

Ibidem: Inita tandem ratio est, ut quod uiribus decerat, arte æquaretur.

Ibidem: Ne oppugnandi certa ratio iniretur.

Ibidem: Haud facile inibatur ratio iubendi.

Ibidem: Inita ratione minuendi eius.

Ibidem: Vix se rationem inire posse, utrum à se audacius, an fugacius ab hostibus geratur bellum.

Idem de Bello Punico: Rationē inijt, qua senatū seruaret.

Ibidem: Ne tantum bellum efficerent, inibatur ratio.

Ibidem: Se aliquam rationem inuituros, quomodo ab Hispanis sumant.

Idem de bello Macedonico: Atq; ego nonnullarum cupiditatum, nec causam quidem aut rationem inire possum.

Inire consilium.

Cicero ad Brutum: Consilia inire ceppi Brutina plane. *CONSILIA*

Titus Liuius de bello Punico: Inde consilia inire cum genere ceppit.

Idē ab Vrbe condita: Qui regni recuperandi cōsilia inissent.

Cæsar in Cōment. Vnā cum Ambiorige consilium inierat.

Inire pugnam, & prælium.

Plautus in Amphitryone: Antequam cum Taphijs à te pugna sit inita.

Titus Liuius de bello Punico: Tentata uerius pugna quam inita est.

Idem ab Vrbe condita: Hoc ultimum utriusq; initum, finitumq; est prælium.

Inire urbem.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Vt ouans sine militibus urbem iniret.

Ibidē: Triumphantes uictore cum exercitu urbē inierunt.

n 4 Inire

Inire consulatum.

T. Liius ab Vrbe condita: Consulatum incunt.

Inire numerum interfeetorum.

Idem de bello Macedonico: Numerus interfeetorum haud facile iniri potuit.

Inire interregnum.

Idem ab Vrbe condita: Tertio die quam interregnum inierat, consules creat.

Inire epulas.

Cicero in secundo de legibus: Sequebantur epulae, quas inibant propinqui coronati.

Inire conuiuium.

Idem in Verrem actione sexta: Quo cum inire conuiuium nemo unquam, nisi turpis impurusque uoluisset.

Intentare mortem, manus.

Intentare mortem, Intentare manus, modo loquendi elegantissimo ueteres illi frequenter usi sunt: id enim significat, quod mortem comminari, manus ferè iniicere.

Cicero pro Milone: Intentauit uero seruos? non arma? non uim?

Idem in Tusculanis: Is ardentis facies intentat.

Vergilius:

Præsentemque uiris intentant omnia mortem.

Ouidius in Metamorphosi:

Conataeque loqui, et magno clamore proteruas

Intentare manus.

Cicero pro Milone: Itaque quando illius postea sic illa, quam à Catilina acceperat, conqueiuit? Hæc intentata nobis est, huic ego uos obijci pro me non sum passus.

Afconius Pædianus: Circumuenti sunt ante tribunal eius accusatores, à notis operarum ducibus: ita ut mors intentaretur,

rectur,

rectur, si mox non desisterent.

Titus Liius ab Vrbe condita: Præcensinis iam intentari arma.

Ibidem: Dictatorum fulmen in se intentatum.

Ibidem: Virgas et secures uictoribus intentari.

Ibidem: Gladij etiam plerisque intentati.

Idem de bello Macedonico: Cum intentassent magis quam inissent certamen.

Hircius in Comment. Et ei manus intentare coeperunt.

Instar.

Instar absolute, et sine genitiuo aliquando pro exemplari ponitur. Vergilius:

Tantum instar in ipso est.

Vlpianus de noui operis nunciatione, l. Stipulatio: Si proponatur instar quoddam operis, quasi facies quædam facti operis.

Iacere ad pedes, Prouolui, Procumbere ad pedes, & ad genua.

Iacere ad pedes, Prouolui ad pedes, Procumbere ad pedes, et ad genua, eleganter optimi illi auctores dixerunt.

Cicero in Verrem: Mihi ad pedes misera iacuit.

Incidit mihi.

Terentius in And. Nam qui tibi isthæc incidit suspicio?

Cæsar in Comment. Tantus terror incidit eius exercitui.

Iure tuo, Iure meo.

Iure tuo, Iure meo, Pro tuo iure, Pro meo iure, id est, quod multi insulse dicunt, Tuo modo, Meo modo, Ad uoluntatem tuam, Ad bene placitam: et alia quæ non tam audire, quam commemorare pudet.

Cicero in Oratore: Pro meo iure sumo.

Idem Cælio: Ut ad te familiariter et quasi pro meo iure scriberem.

Idem Attico: Itineris nostri causa fuit, quod non habebam locum, ubi pro meo iure diutius esse posses, quam in fundum Sicæ.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Satis ne uobis uideor pro meo iure in uestris auribus commendatus?

Idem pro Publio Sextio: Quare moneo uos adolescentiores, atq; hoc meo iure præcipio.

Idem in Verrem: Meo iure enim contendam.

Vlpia. de damno infecto, l. Proculus: Si iuxta mea ædificia habeas ædificia, eaq; iure tuo altius tollas.

Cicero Seruio Sulpitio: Ut quid tibi opus sit, ne dubitent mihi iure suo denunciare.

Idem Cælio: Sed si esset aliqua dissimilis istius, quæ se omnibus prouulgaret, quæ haberet palam decretum semper aliquem, cuius in hortos, domum, Baias iure suo libidines omnium commecarent.

Idem in Verrè: Quem iure suo adire, aut appellare posset. Neratius de usufructu: Vsufructuarius nouum tectorium parietibus, qui rudes fuissent, imponere non potest: quia tametsi meliorem excolendo ædificium dum causam facturus esset, non tamen id iure suo facere potest.

Cicero pro lege Manilia: Præsertim cum iam suo iure populus Rom. in homine suam autoritatem, uel cõtra omnes qui dissentiant, possit defendere.

Idem pro Aulo Licinio Archia poëta: Earũ rerum omnium uel in primis, hic Aulus Licinius fructum à me recpetere prope suo iure debet.

Ibidem: Quare suo iure noster ille Ennius sanctos appellat poëtas.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Tametsi meo iure possum.

Idem in Antonium: Venio nunc ad reliquos consulares, quor

quorum est nemo (iure meo hoc dico) qui non mecum habeat aliquam coniunctionem gratiæ.

Instruere hortos, nauem, fundũ, domum.

Hic quoq; loquendi modum antiqui suis scriptis uenustissime interseruerunt. Dicebant enim, Instruere hortos, Instruere nauem, fundum, domum, & huiusmodi quo nihil aliud significatur, quam cõparare in hortis necessaria, in naui, in fundo, domi: ut nihil quod usui aut ornamento sit, illis desit.

Cicero de Offic. Emit hortos, & emit instructos.

Iulianus ad legem Rhodiã, de iactu, l. Nauis aduersa: Hic enim sumptus instruendæ magis nauis, quam seruandariũ mercium gratia factus est.

Scaeuola de peculio, l. Filio familias: Cui ex hæredibus prædia prælegauit, ut instructa erant cum seruis.

Idem eodem titulo, l. Vni ex hæredibus prædia legauit, ut instructa erant, cum seruis & cæteris rebus, & quicquid ibi esset.

Vlpianus locati & conducti, l. Si addes: Dolia utiq; colonos esse præstanda, & præliũ, & trapeta instructa, funibus: si minus, dominum instruere ea debere.

Idem de uerborum significatione, l. Instructam autem tabernam sic accipimus, quæ & rebus, & hominibus ad negotiationem parata constat.

Iabolenus de fundo instructo, l. Si cui fundum & instrumentum legare uis, nihil interest quomodo leges, fundum cum instrumento, an fundum & instrumentum, an fundum instructum.

Scaeuola eodem titulo, l. Nepoti legauerat prædia, quæ regione certa habuerat, ut instructa sunt cum uino, grano, calenario.

Vlpian

Vlpianus eodem titulo, l. *Questitū*: Et Sabinus libris suis ad Vitellium scribit fatendum esse, plus esse, cum instructus fundus legatur, quam si cum instrumento. & subdit: Proinde si fundus sit instructus i. gatus, & supellex continebitur, quæ illic fuit usus ipsius gratia. & subdit: Idē respondit, instructis horreis legatis, etiam uina quæ ibi fuerunt, quo dominus esset instructior, contineri: aliud esse, si horrea ibi habuit, unde instruebatur uel in urbe, uel in alijs prædijs.

Pomponius eodem titulo, l. Si ita testamento scripsit, quæ tabernarum exercendarum & instruendarū, pistrini, cauonæ causa facta paratq; sunt, do, lego.

Scæuola eodem titulo, l. *Prædia*: Fundū legauī in hæc uerba: Sempronio fratri meo hoc amplius fundos meos, ita ut instructi sunt, Cassianum, Meuanum cum suis salictis & syluis.

Idem eodem titulo, l. L. Titius fundum uti erat instructus, legauit.

Item, & Ita.

Nil uulgatius est particula Item, at interior latet sensus, quo dici non potest, quam eleganter usi fuerint perfecti illi autores. ex infra scriptis locis discrimen quod sit in eo aduerbio, late patebit. Meo tamē iudicio id quandoq; significat quod Ita, quandoq; quod Autem, quandoque quod similiter.

Plautus in *Aulularia*: Venit hoc mihi in mentem Megadore, te esse hominem diuitem, factiosum, me item esse hominem pauperum pauperrimum.

Terentius in *Andria*: Sed postquam amans accessit ad eā, pretium pollicens, unius & item alter.

Cicero in *Oratore*: Nam omnium magnarum artium sicut

cut arborū altitudo nos delectat, radices stirpesq; nō itē. Ibidem: Ita fit, ut non item in oratione, ut in uersu numerus extet.

Idem in *Arte rhetorica*: Inferius non item.

Ibidem: *Quæ* omnia item uti contraria rerum bonarum in rebus uitandis reperiuntur.

Idem in *Academicis*: Non enim fortuito hunc artificem dicemus esse, illum negabimus. Sed cū alterum præcepta & comprehensa tenere uideamus, alterum non item.

Idem in *Tusculanis*: Sed corporum offensiones sine culpa accidere possunt, animorum non item.

Idem: In libera seruauit, in libero non item.

Idem in *Catilinam*: Deinde item accersitur L. Statius.

Idē de *Diuinatione*: Qui magis anguibus quam lacertis quam muribus? quia sunt hæc quotidiana, angues nō item.

Idem in *Rullum*: Sed quero à te, putes ne si populus iusserit me tuum, aut item te meum seruum esse, id iussum ratum, aut firmum futurum?

Vitruuius: Non enim ut Babylone abundantes liquido bitumine pro calce, & arena, & cocto latere, factum habēt murum: sic item possunt omnes regiones seu locorū proprietates, habere tantas eiusdem generis utilitates.

Cicero in *Tusculanis*: Sic illi in morbum & incidunt tardius, & recreantur ocyus, hebetes non item.

Idem in *Verrum*: Faciebāt hoc idem in cæteris ciuitatibus grandes natu matres, & item paruuli liberi miserorum.

In rem esse, Ex re tua, E dignitate,
E republica.

Ivrarem nihil me in uita suauius his flosculis odorari, quos è diuersis lectionibus, quasi è topiario quondam opere collegi. Nam inter cætera quanto candore remittet illud,

illud, Ex re tua, E' dignitate, E' republica: interdum iucunda uarietate intermixtum, In rem tuam, In rem meã. quod non tamen In rempublicã item dicitur, quãdoq; sine pronomine absolute. In rem: ut palam sit certum quendã modum loquendi, cumq; statum ac fixum quod ueteres illos esse, qui orationem ueluti quoddam solis iubar illuminet. Plautus in Pſeu. Quasi quid in rem sit possimus noscere. Idem in Aulul. Quod in rem esse utriq; arbitremur. Ibidem: In rem hoc tuam est. Ibidem: Hæc tu cadẽ, si confiteri uis, in rem tuam feceris. Ibidem: Istud in rem utriq; est maxime. Idem in Amphitryone: Quæ maxime in rem uestram communcem sient. Idem in Menachmis: Alij sunt ita, ut in rem esse ducunt suam. Sallustius in Catilinam: In rem fore credens uniuersos appellare. Terentius in Phor. Non hercle ex re istius, me instigasti. Idem in Hecyra: Neque enim est in rem nostram, ut quisquam amator nuptijs lætetur. Cicero Attico: Summa erit hæc, statuas ut ex fide, fama, req; mea uidebitur. Idem Bruto: Facis ex tua dignitate & ex re publica. Eidem: Si minus id commodo reipub. facere posses, siue nõ existimares ex reipub. esse. Eidem: Et tu si arbitrare uile fore, & ex rep. esse, persequere bello Dolabellam. Sallustius in Catilin. Certe scio quæ studio dixerit, e rep. dixisse. Titus Liuius ab Vrbe condita: Ad comparanda ea, quæ in rem opus erant, tempus habuit.

Ibi

Ibidem: Faceret quod e' repub. fideq; sua duceret. Idem de bello Macedonico: Nec cogitaret modo, imperaretq; quæ in rem essent, sed pleraq; ipse transigeret. Ibidem: Loquendo plura, quæ in rem non essent, die consumpto. Ibidem: Hortatur, imperat, quæ in rem sunt. Idem de bello Punico: Ut si e' repub. cenferet esse, ueniret. Ibidem: Vtrunq; inquit e' repub. fuit patres conscripti.

Informare.

Bonam partem in Latinitate obtinet hoc quoq; uerbum Informare: præteritum quidem à multis, aut nõ obseruatum. Est enim Informare rem aliquam inchoare, nec omnino perficere, sed principium operi quodammodo informe & impositum dare, ut si aut figulus uasculum fingere, aut fãber statuam dolare cœperit, ut infri à clarius patetbit.

Varro de Lingua Latina: Quæ uideretur analogia in oratione, & quas haberet species, & quæ de ijs sequenda uideretur, ut breuiter potui informari.

Cicero Attico: Quod si ista nobis cogitatio de triumpho iniecta non esset, quam tu quoque approbas, nã tu haud multum requireres illum uirum, qui in sexto libro informatus est.

Eidem: Hæc est informatæ adhuc cogitatio.

Eidem: Tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus cõiunctio, ut non nominatim, sed generatim proscriptio esset informata.

Idem de Oratore: Refranus nos igitur ad eum, quem uolumus inchoandum, & eadem cõiunctia informandum.

Ibidem: Ac primum informandus est ille nobis, quem solum quidam uocant Atticum.

Ibid

Ibidem: Valentiorum hæc laterum sunt, nec ab hoc quem informamus, aut expectanda, aut postulanda.

Ibidem: Verum ego non solum arbitrabor his præsertim audientibus à me informari oportere, qualis esse possit is qui habitaret in subsellijs.

Ibidem: Vnius uerbi imagine totius sententiæ informatio.

Ibidem: Atq; ego in summo oratore fingendo talem informabo, qualis fortasse nemo fuit.

Idem pro P. Quintio: Neq; tamen iam uerba multa faciã, propterea quòd & ab illo, quæ antè dixit, iam informatà causa est.

Idem pro P. Sylla: Ut dicitis, informat ad hoc adumbratū iudicium filij.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Dicitis informari non posse uirtutem, si quicquam nisi quod honestum sit, numeretur.

Ibidem: Et summam quidem hæc erant de corpore animoq; dicenda, quibus quasi informatum est, quod hominis natura postulat.

Idem de Natura deorum: Magnam turbam congreget ignotorum deorum: atq; ita ignotorum, ut eos ne coniectura quidem informare possimus, cum mens nostra quiduis uideatur cogitatione posse depingere.

Ibidem: Quæ enim nobis natura informationem deorum ipsorum dedit, eadem insculpsit in mentibus.

Vergilius.

His informatum manibus iam parte polita

Fulmen erat.

Cicero pro Aulo Licinio: Nam ut primum ex pueris excessit Archias, atq; ab ijs artibus, quibus ætas puerilis ad humanitatē informari solet, se ad scribēdi studium contulit.

Iubeo

Iubeo te bene ualere, habere bonum animum, saluere.

Iubeo te bene ualere, iubeo te habere bonum animum, iubeo saluere: modus est loquendi elegantissimus, & ferè iam ubiq; ac passim neglectus.

Plautus in *Persa*: Iubeto habere animum bonum.

Idem in *Afinaria*: Saluere iussi Libanum libertum.

Cicero *Attico*: Dionysium iubeo saluere.

Ibidem: Dionysium uelim saluere iubeas.

Ibidem: Quem saluere uelim iubeas plurimum,

Horatius:

—Rufum saluere iubemus,

Integer.

Non minimum (ut reor) interest literariæ rei publicæ, agnoscere & hoc nomen Integer, quid interiore sensu significet: quod incuria & negligentia diu fuit ab omni propè usu remotum. Est enim Integer aliquando quod ualidum, firmum, uegetum, sobrium: cuius contrarium est, Fessum, Saucium, Vitiatum, Languidum, Vitiosum: ut ex autoritatibus planum fiet.

Cicer. pro L. Muræna: Integrorum & fortunatorum promissis, saucios & miseros credere non oportere.

Idem *Attico*: Eumq; uidi planè integrum.

Idem de *Natura deorum*: Multo plura euenirēt, si ad quietem integri iremus: nunc onusti cibo & uino, perturbata & confusa cernimus.

Cæsar in *Commen.* Cum crebro integri defessis succederēt,

Ibidem: Ut integri defessis succedant.

Ibidem: Non facile recentes atq; integros sustinebant.

Ibidem: Integros defatigatis submittens.

Cornelius Celsus: Neq; enim hæc solum consideranda sunt,

o sed

sed etiam morbi genus quod sit, utrum superans, an deficiens materia laeserit: corruptum corpus sit, an integrum. Titus Livius ab Vrbe condita: Romanus integer, satiatuq; somno, productus in aciem, festum stando et uigilijs Volscum primo impetu perculit.

Horatius:

Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus illis nullus erat: sed credo hac mente, quod hospes tardius adueniens, uitiatum commodius quam integrum edax dominus consumeret.

Integer animi, uitae, mentis.

Inde per translationem dici coeptum est, Integer uitae, Integer animi, Integer mentis. Cicero in Arte rhetor. Integer animi fuisse demonstratur.

Horatius:

Integer est animi. Idem:
Integer est mentis Damaspippus. Idem:
Integer uitae, scelcrisq; purus.

Sanguis etiam integer dicitur est.

Plautus in Truculento: Adolefcens cum sis, tum cum est sanguis integer. Vergilius:

- Vos o quibus integer aui
Sanguis, ait.

Cornelius Celsus: Si sanguis crassus et niger est, uitiosus est: si rubet et pellucet, integer est.

In loco.

In loco: modo hoc dicendi comprehendimus id esse, quod opportune, et captato (ut aiunt) tempore. Terentius in Heauton. Eho laudas qui heros fallunt? Respondetur, In loco ego uero. Horatius:
Dulce est desipere in loco.

In

In manum conuenire.

E Penetrabilibus diui Ciceronis effodi nuper (meo iudicio) a paucis obseruati, quid sit In manum conuenire. A quo dicendi modo tantum posteri abfuerunt, ut nulla eiusmodi (quod legerim) extet memoria.

Cicero in Topicis: Si ita Fabiae pecunia legata est a uiro, si ei uiro materfamilias esset, si ea in manum non conuenerat, nihil debetur. Genus est enim uxor, eius duae formae sunt, una matrumfamilias. haec sunt quae in manum conueniunt: altera carum, quae tantummodo uxores habentur: qua in parte cum fuerit Fabia, legatum ei non uidetur. Ibidem ab effectis rebus hoc modo: Cum mulier uiro in manum conuenit, omnia quae mulieris fuerunt, uiri fiunt dotis nomine.

Idem pro L. Flacco: In manu, inquit, conuenerat, nunc audio, sed quero, usu an coemptione? usu non potuit: nihil enim potest de tutela legitima sine omnium tutorum autoritate diminui, coemptione omnibus autoribus.

Papinianus de uerborum obligatione, lege, Ex ea parte: Mulier ab eo in cuius manum conueniebat, stipulata fuerit ducenta, quamuis mendum sit in plerisque codicibus, qui in matrimonio, non in manum conueniebat, habent.

Boetius super Topicis Ciceronis: Nunc de proposito uideamus exemplo. Uxor species sunt duae: una matrumfamilias, altera usu: sed communi generis nomine uxores uocantur. Fit uero id saepe, ut species eisdem nominibus nuncupentur, quibus et genera. Materfamilias uero esse non poterat, nisi quae conuenisset in manum, haec autem certa erat species nuptiarum. Tribus enim modis uxor habebatur, usu, farrre, coemptione. Sed confarratio solis pontificibus conueniebat. Quae autem in manum per

o 2 coemptionem

coëmptionem conuenerant, hæc matresfamilias uocabantur; quæ uero usu uel fære, minime: coëmptio uero certis solennitatibus peragebatur, & sese in coëmendo inuicem interrogabant. Vir ita, an sibi mulier materfamilias esse uellet? Illa respondebat, uelle. Item mulier interrogabat, an uir sibi paterfamilias esse uellet? Ille respondebat, uellet. Itaque mulier uiri conueniebat in manum, & uocabantur hæc nuptiæ per coëmptionem, & erat mulier materfamilias uiro loco filia. Quam solennitatem in suis institutis Vlpianus exponit. Quidam igitur extremo iudicio omne Fabiæ uxori legauit argentum; si quidem Fabia ei non uxor tantum, uerumetiam certa species uxoris, id est, materfamilias esset. Queritur an uxori Fabiæ legatum sit argentum. Uxor Fabia subiectum est, legatum argentum prædicatum. Quæro igitur quod nam ex iis argumentum sumere possim? quæ in questione sunt posita, ac uideo uxori duas inesse formas, quarum una tantum uxor est, altera materfamilias, quæ in manuum conuentione perficitur; quod si Fabia in manum non conuenit, nec materfamilias fuit, id est, non fuit ea species uxoris, cui argentum omne fuit legatum. Quocirca quoniam id quod de alia specie dicitur, in aliam dici non conuenit; cum Fabia præter eam speciem sit, quæ in manum conuenit, id est, quæ materfamilias sit; & uir matrifamilias legauerit argentum, non uidetur Fabiæ esse legatum. Quomodo igitur dictum est, an uxori Fabiæ omne argentum legatum sit? Subiectum, uxor Fabia; prædicatum uero, legatum argentum. Argumentum ab eo quod est in ipso de quo queritur; id est, ab eo quod est in uxore, de qua queritur. Est autem in uxore, de qua queritur, species uxoris, ea scilicet, quæ in manum non conuenit, quæ ad

eam

eam affecta est. Omnis enim species ad suum genus refertur, id est, omnis forma. Factum est igitur argumentum ab eo quod est in ipso, ab effectis, à forma generis. Maxima propositio est, Quod de una specie dicitur, idem in alteram non conuenire.

Importunus.

Importunus, præter manifestum sensum id obseruauit à bonis illis autoribus significare, quod detestandum, aut execrandum.

Terentius in Andria: Importunitatem spectate ancillæ obsecro: quia compotrix eius est. Horatius:

Importuna tantum pauperes abest.

Cicero pro Cluentio: Repente est exorta mulieris importunæ nefaria libido.

Ibidem: Furere crudelis atque importuna mulier, sibi nequaquam ut sperasset ea quæ cogitasset.

Ibidem: Quoniam propter animi importunitatem nemo recipere cæco, nemo audire, nemo alloqui, nemo respicere uellet.

Idem de prouinc. cōsul. Propter illud insigne scelus eorum, & importunam in me crudelitatem.

Idem pro P. Sextio: Duo importuna prodigia, quos egestas, quos aeris alieni magnitudo, quos leuitas, quos improbitas tribuni plebis constrictos adduxerat.

Ibidem: Sed putauit tamen coniuratorum copias ueteres, & effusam illam ac superatam Catilinæ manum importunam, nouo duce renouatam.

Idem in Pisonem: Facio iniuriam fortissimo uiro mortuo, qui illum cuius paucos pares hæc ciuitas tulit, cum hac importuna belua conferam.

Idem pro Cluentio: Huius importunitatem matris à filij capite depellite.

o 3

Idem

Idem de Amicitia: *Quaquam miror pro illa superbia & importunitate, si quempiam amicum habere potuit.*

Idem in Catilinam: *Egredere cum importuna sceleratorum manu.*

Ibidem: *Quis deniq; ita aspexit, ut perditum ciuem, ac non potius importunissimum hostem?*

Ibidem: *Mibi quidem importunus ac ferreus, qui non dolorem cruciatu leniret.*

Idem in Ver. *Istius immanis atq; importuna natura.*

Ibidem: *Furor enim quidam sceleris & audaciae comes, istius effrenatum animum, importunamq; naturam tanta oppressit amentia.*

Ibidem: *Nunc autem ne post obitum quidem huius importunissimae pestis quisquam reperiretur, qui sua uoluntate araret.*

In Antonium: *Tu illarum aedium dijs penatibus os importunissimum ostendere ausus es?*

Ibidem: *Non possum aequo animo uidere tam importunos, tam sceleratos hostes.*

Ibidem: *Quin nulla societas cum illa importunissima bellua esse possit.*

Idem pro Rabirio perduellione: *Te ex illa crudeli, importuna, non tribunitia actione, sed regia, meo consilio, uirtute, autoritate esse depulsum.*

Item contra Rullum: *Vt intelligatis ad certorum hominum importunam auaritiam, hoc populare legis agrariae nomen esse quaesitum.*

Titus Lilius ab Urbe codita: *Quae crudelissimi & importunissimi tyranni scelera in oppressos ciues edunt.*

Ibidem: *Importunos decemuiros, iniunxisse, ut perennem militiam facerent.*

Vergilius:

Vergilius:

Bellum importunum ciues cum gente deorum,

Inuictisq; uiris geritis. Ouidius:

Scilicet omne sacrum mors importuna prophanat.

Cicero de Natura deorum: *Varus homo importunissimus perijt sic: quia Drusum ferro, Metellum ueneno sustulerat.*

Idem pro P. Sylla: *Itaq; P. Sylla hoc importunissimo tum honoris, tum calamitatis socio atq; comite, & secundas fortunas amittere coactus est.*

Ibidem: *Repente ista tanta importunitas inauditi sceleris exarsit.*

Idem pro rege Deiotaro: *Cuius tantae importunitatis omnium gentium, atq; omnis memoriae clarissimum lumen extinguere.*

Idem qua senatui gratias agit post reditum suum: *Si modo uultum importunum in forum detulisset.*

Idem ad Pontifices: *Queritur & iam importuna pestis ex ore impurissimo.*

Idem pro Lucio Muræna: *Illa pestis immanis, importuna Catiline prorumpet, qua poterit.*

Idem de Responsis aruspicum: *Videbam illud scelus tam importunum.*

In hunc diem, In hunc annum,

In hanc horam.

Quod aliqui, Pro hoc die, Pro hoc anno, Pro hac hora inepte dicunt: antiqui illi In hunc diem, In hunc annum, In hanc horam dicebant. Similiter quod dicunt, Pro die crastino, Pro perendino, Pro uno anno: illi In crastinum, In perendinum, In annum dicebant. Modi dicendi sunt ueterum illorum elegantissimi.

Plautus in Stichos: *Alium conuiuia querito in hunc diem tibi.*

O 4 Ibidem

Ibidem: Nunquam a depol uiuum quisquam in crastinum prospiciet diem.

Ibidem: Nam illi heri me uocauerant in hunc diem.

Idem in Trinum. Licet tu in perendinum paratus sis.

Cato de Re rust. Si quid desit in annum ut comparetur.

Cicero in Verrem: Ei locus ille, atq; honos in illum annum ita debcri putabatur.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Designati consules in eum annum fuerant.

Ibidem: Vt ludi in statutum diem nouarentur.

Ibidem: Vtrum in unum annum creati sint?

Ibidem: Exercitus in annum decreti.

Ibidem: In unum annum uouebant.

Ibidem: Qui praetor in eum annum creatus erat.

Ibidem: Magistratibus in annum creatis.

Ibidem: Decemuir in annum creatus.

Ibidem: Stipendium exercitui ab hoste in eum annum pensum.

Ibidem: Induciae in annos x l. petentibus datae.

Ibidem: Inducias in x x annos impetrarunt.

In diem.

Quod autem inepte dicunt, De die in diem, uel De hora in horam, De anno in annum: ueteres In diem, In horam, In annum dicebant.

Cicero in Orat. Si barbarorum est in diem uiuere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent.

Idem in Philippicis: Iam iam minime miror te otium perturbare, non modo orbem odisse, sed etiam lucem, cum perditissimis latronibus non solum de die, sed etiam in diem uiuere.

Ibidem: Cum scrupulose premeremur, et in diem malum cresceret.

Idem

Idem in Tusculanis: Nos in diem uiuimus. Horatius:

Ille potens sui,

Lætiusq; deget,

Cui licet in diem dixisse uixi.

T. Lilius de bello Punico: In diem raptu uiuit.

Ibidem: Nihil ex raptis in diem comitibus superabat.

Ibidem: Qui senescit in dies.

Hircius in Comm. Vt omnes in dies, horasq; parati essent.

Cicero in Philippicis: Qui in horam uiuerent.

Horatius:

Si te grata quies, et primam somnus in horam

Delectat. *Idem*:

Et prouisa frugis in annum

Copia.

Vlpianus locati et conducti, lege, Sed addes: Si quis eum in annum habitationem conduxisset, pensionem totius anni dederit.

Paulus de usufructu et habitatione, lege, Fundi: Vsu legato, licetbit usufructuario ex foeno, quod in annum duntaxat sufficiat, capere.

In singulos dies.

Quod dicunt, Singulis diebus: aut, Per singulos dies, Singulis annis: aut, Per singulos annos, peruerso dicendi modo: illi ueteres, In singulos dies, In singulos annos dicebant.

Varro libro 11. Rerum rustic. Decem sibi in dies singulos denarios dare audiisset, et subdit: Se capturum de praedio in dies singulos denarium mille.

Cicero Torquato: Illa in dies singulos magis, magisque opinio hominum confirmatur.

Iac. Att. Sed cura, ut excuset morbi causa in dies singulos.

o 5 *Idem*

Idem in Catil. Crescit in dies singulos hostium numerus.
Lepidus ad pōtiffices max. Iam in dies singulos eius copie
minuuntur.

Vlpianus quando dies, l. Quamquam: Si cui in menses, uel
in dies, uel in annos singulos quid legetur.

Iabolonus locati & conducti, lege: Quod si locauit opus fa-
ciendum, ita ut pro opere redemptori certam mercedem in
dies singulos darem.

T. Liuius ab Vrbe cond. Ludi in singulos dies instaurati.
Varro de Lingua Latina: Ducere debet dictator & con-
sul in singulos annos.

Cicero in Verrem: Syracusis lex est de religione, quae in
annos singulos Iouis sacerdotem sortito capi iubeat.

Vlpianus de usufructu, l. Iulianus: Si forte usufructus in
annos singulos fuerit legatus.

Marcellus de mortis causa donatio. Mortis causa donatio
constitui potest, ut quis stipuletur in annos singulos quo-
ad uiuere.

Idem eodem titulo, l. Senatus: Si quis mortis causa in annos
singulos pecuniam stipulatus est.

T. Liuius ab Vrbe condita: Quae bina millia aeris in annos
singulos penderent.

Hircius in Comment. Triginta centenis millibus ponderi-
bus olci in annos singulos mulctat.

T. Liuius ab Vrbe condita: Ut in singulas horas capite di-
mices tuo.

Plancus Ciceroni: Facere non possum, quin in singulas res
meritaq; tua, tibi gratias agam.

In paucos dies, In duos menses, In
quintum annum.

Quod dicunt, Pro paucis diebus, Pro duobus mensi-
bus

bus, Pro quinto anno: illi in paucos dies, In duos menses,
In quintum annum dicebant.

T. Liuius ab Vrbe condita: Obsidio in loco nudo atq; inopi,
uix in paucos dies tolerabilis erat.

Ibidem: In duos menses induciae factae.

Idem de bello Pun. Dictatorem in sex menses dixit.

Idem de bel. Maced. Naues in diem tertium expediri iubet.

Ibidem: Conuentum in diem tertium edicit.

Idem ab Vrbe condita: Ludos quos Torquatus dictator in
quintum annum uouisset.

In primam diem, In primam horam.

Quod vsq; ad eam diem, vsq; ad primam horam, Ad
unum annum, uel Pro uno anno dicunt, ueteres Ad eam
diem, In primam horam, In annum dicebant.

T. Liu. ab Urb. cond. Quorum legibus ad eam diem uiuerent.

Ibidem: Victoriā quantam nemo ad eam diem pepererat.

Idem de bello Punico: Ad eam diem, ut terra, mariq; rem
gereret.

Ibidem: Quae bella gesta ad eam diem essent.

Ad diem, Ad annum.

Quod Ad praefixam diem, Praeordinatam, barbarè di-
cunt: ueteres simpliciter Ad diem dicebant.

Cicero Cannio: Quin ad diem decedam.

Idem de Finibus bonorum & malorum: An id exploratū
cuiquam potest esse, quomodo sese habiturum sit corpus,
non dico ad annum, sed ad usperam?

Idem in Verrem: Quando ille frumentum quod deberet,
non ad diem dedit?

T. Liuius de bello punico: Neq; frumentum ad diem dari.

In militem, In capita, In naues.

Quod dicunt, Pro quolibet milite, Pro quolibet in-
gero,

gero, Pro singulis ciuitatibus, Pro singulis capitibus, Pro singulis nauibus, Pro singulis peditibus, uel Per singulos pedites: illi ueteres In militem, In iugerum, In ciuitates, In capita, In naues, & huiusmodi dicebant.

Cicero in Verrem: Describat censores binos in singulas ciuitates bouum.

Varro de Rustica: In centum sues, decem uerres satis esse putant.

Ibidem: Villatico gregi in fundum satis esse duos canes.

Ibidem: Illud fere omnes in Epiro facimus, ne minus habemus in centenas oues singulos homines.

T. Liuius ab Vrbe condita: Multa quingenum aeris in singulas ciuitates imposta.

Ibidem: Frumentum Melianum a sibus in modios aestimatum, plebi diuisit.

Cicero in Verrem: Pro frumento in modios singulos duodenos sextertios exegisse.

Ibidem: Si ostendam minus tribus medimnis in iugerum neminem dedisse decumæ, concedes opinor, ut cum decumanus fructus arationis perceptus sit, neminem minus tribus decumis dedisse.

Cæsar in Comment. In capita singula seruorum ac liberorum tributum imponebatur.

T. Liuius ab Vrbe condita: Legatis in singulos dona ne minus quinum millium aeris redderentur.

Ibidem: Congij olei in uiros singulos dati.

Ibidem: Acris signati quina millia in singulos patresfamilie relinquamus.

Ibidem: Singulis in militem tunicis imperatis.

T. Liuius de bello Macedonico: Quod pretium in capita statuisset.

Idem

Idem ab Vrbe cond. Prorogatum in annum imperium est.

Ouidius ad Corinmam:

Sic mihi durat amor, longosq; adolescit in annos.

Vergilius:

Felix sorte sua, neq; in hunc seruata, dolorem.

Idem:

Bina bouum nobis Troia generatus Aestes

Dat capita in naues.

Quotannis, & Singulis annis.

Obscrvanda quoq; differentia est inter Quotannis & Singulos annos: Quotidie, & In dies singulos: quem modum dicendi diuini illi ueteres non sine euidenti ratione distinxerunt. Quotidie enim & Quotannis, tempus & spatium continuatum significat. In dies uero singulos, & In singulos annos, non continuatum spatium, aut perpetuum, sed per interualla dierum, & annorum secretum tempus, cognoscetur ab ijs, qui infra scriptas autoritates diligenter attenderint.

Cicero Attico: Quotidie uel potius in dies singulos breuiores literas ad te mitto.

Vlpian. de tritico, uino, & c. l. Ex eo: Hæres meus amphoras decem quotannis in annos singulos dato.

Iabolenus de fundo instructo, l. Legatum: Vini Falerni, quod domi nascetur quotannis, in annos singulos binos culcos hæres meus Titio dato.

Ire in sententiam, Ire in alia omnia.

Ire in sententiam, Ire in alia omnia, hoc significat, quod plerique dicunt Consentire in sententiam, & in alia omnia. Qui dicendi modus translatus est à discessione, uel pedum itione. Cum enim suffragia rogabantur, & res erat quæ omnibus placebat, pedibus ibant in sententiam,

uel

uel discessione, quod idem erat.

Cicero Lentulo: Perspiciebant enim in Hortensij sententiam multis partibus plures ituros, quam aperte Volcatio assentirentur.

Ibidem: Frequentes ierunt in alia omnia.

Idem Planco: Frequens cum senatus reliquit, & in alia omnia discessit.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Omnes in eam sententiam ierunt.

Insolens.

Insolens, non solum id est, quod claro significato temerarium demonstrat, & audacem: sed insuetum, qui id de quo dicitur, facere non soleat.

* Cicero ad Atticum: Quid tu Athenas insolens?

Idem de Arte rhetorica: Deinde natura eius euenire uulgo solcat, an insolenter & raro.

Idem pro rege Deiotaro: Moueor etiam loci ipsius insolentia.

Lapide quadrato ædificare.

Lapide quadrato ædificare, quid sit, planum est eo ipso uerbo: sed sensum habet reconditum, alium atque in superficie ostendit. Est enim Lapide quadrato ædificare, non uerè quadratis Lapidibus, sed sectis & expolitis, etiam si non sint uerè quadrati. modus est loquendi illorum ueterum.

Lapide struclili, aut cæmentitio, uel structura, aut ruderatione ædificare.

Lapide autem struclili, aut cæmentitio, uel structura, aut ruderatione ædificare, paulò etiam est remotius ab aperta intelligètia. Est enim Lapidibus ædificare non quadratis,

dratis, uel sectis, aut ad lineam, uel perpendicularum collocatis, sed minutis, concisisq; frustulis, quæ Cæmenta dicuntur. Ea ædificia, uel pro uulgaribus tenuiq; populo fiebant, uel in magnis potentiorum ædificijs lapides illi strucliles siue cæmentitij in medijs parietibus, ueluti pro sarcimine, aut medulla ponebantur: superinducebaturq; postmodum incrustatio uel marmoris, uel alterius lapidis speciosi. Quod autem Cæmenta non sint (ut multi putant) omnia quæ ad murum conficiendum faciunt, sed tantum sint lapidum (ut dixi) fragmenta, subijciam de hoc autorum bonorum loca aliqua manifesta.

Vitruuius: Incerta uero cæmenta alia super alia sedentia, inter scq; imbricata, non speciosam, sed firmiorem quam reticulata, præstant structuram.

Idem: Quibus autem locis hæc copiæ non sunt, cæmèta marmorea siue assulæ ducuntur, quæ marmorarij ex operibus deijciunt, & pilis ferreis contunduntur.

Idem: Tunc structura ex cæmentis, calce, & arena compleatur. & subdit: Deinde tunc quadrato saxo murus ducitur iuncturis quam longissimis, uti maximi medijs lapides coagmentis contineantur: tunc qui locus erit inter murum, ruderatione siue structura compleatur.

Idem: Sequitur ordo de lapidinis explicare. De quibus & quadrata saxa & cæmentorum ad ædificia eximuntur copiæ & comparantur.

Idem: Sed ubi sunt saxa quadrata, siue silex, siue cæmentum, aut coctus later, siue crudus, ijs erit utendum.

Idem: Non modo cæmentitio aut quadrato saxo, sed etiam marmoreo.

Idem: Nec solum ea in quadratis lapidibus sunt obseruanda, sed etiam in cæmentitij structuris.

Vlpian

*Terent. in Andria.

Vlpianus de noui operis nunciacione, l. Stipulatio: Opus autem nouum factum sic accipimus, non si unum uel alterum cæmentum fuerit positum, sed si proponatur instar quoddam operis, quasi facies quædam facti operis.

Idem de riuis, l. Scriuius: Si riuum qui ab initio terrenus fuerit, qui aquam non continebat, cæmentitium uelit facere, audiendum esse: sed et si eum riuum qui struẽtilis fuit, postea terrenum quis faciat.

Idem, si feruius uendicetur, l. Et si forte lapide quadrato, uel lapide struẽtili.

Idem in proxima lege: Porticum ambulatorem facere, superque eum parietem columnas struẽtiles imponere.

Cato de Re rustica: Fundamenta pedum duorum facito, primum festucato: postea cæmentis minutis et calce arenato semipedem unumquodque corium struito.

Cicero pro Milone: Repente lintribus in cam insulam materiam, calcem, cæmenta, atque arma conuexerit.

T. Liuius ab Vrbe condita: Saxo quadrato constructum.

Varro de Re rustica: Alios ubi sint, alij faciunt ex uiminibus rotundas, alij e ligno ac corticibus, alij ex arbore caua, alij fistiles, alij etiam ex ferulis quadratas, longas pedes circiter tres, latis pedem.

Hic aperte uides, Quadratum dici, non quod sit quadrum, sed quod quadret, id est, conueniat. Nam quod dicit Varro, alios fieri ferulis quadratis, longis pedes tres, latis pedem, clare ostendit quadrum esse non posse. Hinc per translationem Quadrare dicimus, hoc est, bene conuenire. Cicero Attico: Visum est hoc mihi ad multa quadrare.

Idem in Oratore: Et tamen etiam coniunctionem sicuti uer suum numero se sedere et quadrare et perficere uolumus.

Idem in Verrem: Quomodo de eodem modo quadrarint?

Idem

Idem in Bruto: Quare quoniam ita tibi quadrat, omnia fuisse in Themistocle paria et Coriolano, pateram à me quoque sumas licet.

Vergilius in Georgicis:

Arboribus positus secto uia limite quadret. Horatius:

—Et quæ pars quadret acruum.

Longè,

Longè aduerbium, quodque cum superlatiuo, interdum cum positiuo, utrobique elegantissime positum obseruauit, interdum simpliciter positum.

Cicero in Tusculanis: Cuius ego iudicium (pace tua dixerim) longè antepono tuo.

Idem Bruto: Lucius Castronius Pætus longè princeps municipij Lucensis, est honestus, plenus officio, bonus plane uir.

Idem Q. fratri: Longè optimum Raciliu habemus.

Idem in Ver. Longè primus ciuitatis est Epicrates.

Idem Planco: Longè plurimum ualuit Plancus.

Plautus in Mostellaria: Longè omnium longissima.

Idem Cic. de Oratore: Sed ego neque illis assentiebar, neque harum disputationem inuentori et principi longè omnium in dicendo grauissimo, et eloquentissimo Platoni.

Ibidem: Quantum iudicare possum, longè eruditissimus.

Ibidem: In illa pro Ctesiphonte oratione longè optima.

Ibidem: Illud est longè maximum, uidere quomodo.

Idem de Legibus: Ille quidem sapientissimus uir Græciæ, longèque doctissimus, ualde hanc labem ueretur.

Idem pro Gn. Rabirio: In hac ciuitate longè maxima consilia atque ingenia fuerunt.

Idem in Verre: Teque Ceres et Libera, quarum sacra (sicut opiniones hominum ac religiones ferunt) longè maximis

p

atque

atq; occultissimis ceremonijs continentur.

Cæsar in Cõment. Hic dies nostris longe grauiſſimus fuit.

Ibidem: Apud Heluetios longe nobiliſſimus fuit Orgetorix.

Ibidem: Sucuorum est gens longe maxima, ac bellicosissima Germanorum omnium.

Ibidem: Carmanenses, quæ est lōge firmissima totius provincie ciuitas.

Idem: Hæc ciuitas longe plurimum totius Gallie equitatu ualet.

Idem: Eo tum statu res erat, ut longe principes haberentur Hedui.

Ibidem: Huius est amplissima ciuitatis longe autoritas omnis oræ maritimæ.

Idem: Cuius rei sunt longe peritissimi Aquitani.

Sallustius in Iugurthino: Iugurtha tui in bello Numantino longe maxima uirtus fuit.

Horatius:

Sed panis longe pulcherrimus.

T. Lilius ab Vrbe condita: Longe antiquissimum ratus.

Ibidem: Longe is tum princeps Volsci nominis erat.

Ibidem: Apud Fabium longe antiquissimum autorem.

Ibidem: Longe maximum triumphispectaculum fuit.

Ibidem: Longe primi ciuitatis erant.

Idem de bello Punico: Equitum peditumq; idem longe primus erat.

Idem ab Vrbe condita: Longe plurimos captiuos ante curum duxit.

Ibidem: Exercitum longe ualidissimum duxere.

Ibidem: Patre longe prudentiss. mo natum.

Multo.

Significat idem Multo, quod Longe, eodemq; modo loquen

loquendi gaudet: sed superlatiuo tantum coniunctum obseruauit in bonis illis ac perfectis autoribus, præterquam cum comparatiuo iungitur: ut, Multo minor numerus frumenti quam uini. Et ita Longe minor &c. Sed id quoq; uile fuerit obseruasse, quod præcipua uenustate præstat, cum hoc aduerbium Multo, superlatiuo, et cum nomine Pars iungitur, quæ res nulla ratione, sed solo dicendi modo introducta est.

Terentius in Heauton. Multo omnium me nunc fortunatissimum factum puto.

Idem in Hecyra: Atq; ea res multo maxime disunxit illum ab illa.

Cicero pro lege Manilia: Conspectus uester multo iucundissimus.

Ibidem: Magna ac multo maxima parte non modo utilitatis, sed dignitatis atq; imperij caruit.

Idem in Catilinam: Multo uero maxima pars eorum, qui in tabernis sunt.

Idem in Verrem: Nam cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenij atq; eloquentie multo molestissima.

Ibidem: Qui agri Acunensis multo maximam partem possident.

Ibidem: In ciuitate totius Sicilie multo maxima.

Ibidem: Cui quemadmodum resistam, multo mihi ante est iudices prouidendum.

Idem de Orat. Quæ pars sine dubio multo maxima est.

Idem de arte Rhetor. Quarum tamen rerum multo maxima pars ad commodum corporis reuertitur.

Ibidem: Et eorum multo maxima pars, quam prætores edicere consueverunt.

Sallustius in Catilinario: Si ita res esset, rempublicam

multo pulcherrimam haberemus.

Horatius in Sermonibus:

Danda est ellebori multo pars maxima auaris.

Idem:

Postera lux oritur multo gratissima.

Titus Liuius Ab Vrbe condita: Nouissimum bellum ab Sabinis ortum, multoq; id maximum fuit.

Licet.

Quanta colligitur elegantia in hoc uerbo, Licet, ab illo qui non cutem tantum spectat, sed qui sedulo introspicere & meditari curet? Nam, Si licet mihi per te, hoc unum significatur: id est, Si permiseris, uel si potero à te non impeditus, alterū absolute, ut Si in hortum meū intraueris, holera licebit legas: hoc est, Legere poteris: sed hoc ex ijs locis quæ subieci, melius multo cognoscetur.

Plautus in Asinaria: Asinaria uult esse, si per uos licet.

Terentius in prologo Heauton. Date mihi potestatem, statariam agere ut liceat per silentium.

Idem in Hecyra: Per me exquirere licet.

Idē in Adelphis: Sinatis hunc facere dū per ætatem licet.

Cic. Octauio: Si per tuas legiones licitū fuisset, quæ nomini meo, rei publicæq; sunt inimicissimæ, uenire in senatū.

Idem Terentia: Expectassem Brundisij, si esset licitum per nauas.

Idem de oratore: Per me appellet oratorem licet.

Ibidem: Sed hoc genere, si modo per rempublicam licebit, non accusabimur.

Ibidem: Itaq; Aemathiam cum primum per ipsam liceat eram remissurus.

Idem in Philippicis: Petis ut tibi per me liceat quendam de exilio reducere.

Idem

Idem contra Rullum: Aliquanto serius, quam per ætatem ac per leges liceret.

Idem pro T. Annio Milone: Quod si per furiosum illum tribunalum senatui, quod sentiebat, perficere licuisset, nouam questionem nunc nullam haberemus.

Idem ad Lentulum: Quod profecto faciā, si mihi per eius amicitiam licebit.

Idem in Verrem: Sunt homines Siculi non contemnendi, si per nostros magistratus liceat.

Ibidem: Si per L. Metellum licitum esset.

Idem Bruto: Quod scribis in Italia te moraturum dū tibi literæ meæ ueniant, si per hostem licet, non erras.

Idem Catoni: Mitto quod inuidiam, quod pericula, quod omnes meas tempestates & subieris, & multo etiam magis, si per me licuisset, subire paratissimus fueris.

Paulus de mortis causa, lege, Senatus: Quibus per legem capere non liceret.

Ulpianus de manumissionibus, lege, Libertas: Cum per leges licebit, liber esto.

Cic. pro lege Manil. Nam cum antea per ætatem nondum huius auctoritatem loci contingere auderem.

Ibidem: An in Clodio, qui ita iudicia, poenamq; contempserat, ut eum nihil delectaret, quod aut per naturam fas esset, aut per leges liceret.

Idem pro Gn. Rabirio: Quod si tu audisses, aut per ætatem scire potuisses.

Licet, Absolutè.

Cato de Re rustica: Et si uoles insuper uinum Coum mixtum bibere, licebit bibas.

Cicero in arte Rhetorica: Hanc si quis partem putat esse orationis, sequatur Hermagoram licebit.

Idem C. Mēmo: Totam hominis uitam, rationemq; quam sequitur in philosophia, derideamus licet.

Idem Attico: Clodium fregi in Senatu tum altercatione eiusmodi, ex qua licet pauca degustes, nam cætera non possunt habere eandem neq; uim neq; uenustatem.

Eidem: Quid quæris? uel ipsi hoc dicas licet, humanitate ei meo iudicio illo die defuisse.

Eidem: Noli inquam de uno pede sororis queri, licet alterum etiam tollas.

Idem pro domo sua: Quare istam orationem, qua est usus, omittas licet.

Ibidem: Quare disrumptatur licet ista furia.

Idem de Orat. Fremant omnes licet, dicam quod sentio.

Idem in Philippica: Præcipias licet gaudia.

Idem de Officijs: Licet ora ipsa cernere iratorum.

Ibidem: Videre licet etiam plerosq; non tam natura liberales, quam quadam gloria ductos.

Idem in Tusculanis: Quare ut ad quietum me licet uenias.

Idem in Verrem: Dicat licet Hortensius, si uolet, magno Verrem uendidisse. Ouidius de Ponto:

Tota, licet quæras, hoc me non fingere dicet,

Officij testis Pontica terra mei.

Horatius:

Sis pecore et multa diues tellure, licebit.

Sabinus in epistola pro Helena:

Quamlibet accuses, et sis irata licebit.

Per.

Per ætatem non potui, idem est, ac Per ætatem non licuit, quod supra diximus: quo loquendi modo nouitas, aut perueritas potius loquendi introducta, deprehenditur.

Cicero Cornificio: Nullam partem per ætatem sanæ et saluæ

saluæ reipub. gustare potuisti.

Idem Planco: Ut primum per ætatem iudicium facere potueritis.

Idem Caio Mario: Cum per ualeitudinem posses, uenire tamē noluisti.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Qui per ætatem ac ualeitudinem poterant.

Ibidem: Omnes, qui per ætatem arma ferre possent,

Hircius in Commentarijs: Qui modo per ætatem arma ferre poterant.

Ibidem: Neq; per anni tempus in mari classes sine periculo uagari poterant.

Labes.

Labes, penè omnium ore id est, quod immundities, aut macula: sed occultiore ac latiniore significato id certe esse uidetur, quod uolenti quædam, uel aquæ illuuiæ, uel tempestatis grandinis uel ruina, ut cum terra in altissimum hiatum uel barathrum aperitur.

Plautus in Captiuis: Quanta pestis pernis ueniret? quanta labes larido?

Cicero De Diuinatione: Delata etiam ad senatum labes agri Priuernatis, cum ad infinitam altitudinem terra defecisset.

Ibidem: Ut multa oppida corruerint, multis locis labes facta sit, terræq; defecerint.

Ulpianus locati et conducti, lege, Ex conducto: Sed et si labes facta sit, omnemq; fructum tulcrit, damnum coloni non esse.

Labeo eodem titulo: Si riuum quem faciendum conduxeris, et feceris: antequam eum probares, labes corrumpit, tuum periculum esse Paulus respondit.

Cicero pro Lucio Flacco: An innocentia labem aliquam

aut ruinam fore putatis?

Idem ad Pontifices pro domo sua: Nam si illa labes ac flamina reipub. suum illum pestiferum & funestum tribunatum, humana aequitate tueri non potest, diuina religione defenderit.

Lingua nuncupare.

Lingua nuncupare: modo dicendi apud ueteres idem significatur, quod Lingua exprimere, & declarare. Cum enim quid uendebatur, uitia rei uenalis lingua nuncupari oportebat, & ultra nuncupata uitia uenditor non tenebatur. Leges postea addidere, ut etiam ea quae non essent nuncupata, uenditor praestaret.

Cicero de Oratore: Totum illud uti lingua nuncupasset, non in XII. tabulis, quas tu omnibus bibliothecis anteponis, sed in magistri carmine scriptum uideretur.

Idem de Offic. Nam cum ex XII. tabulis satis esset ea praestare quae essent lingua nuncupata, quae qui inficiatus esset, dupli poenam subiret: à iurisconsultis etiam reticentiae poena est constituta. Quicquid enim est in praedio uitij, id statuerunt si uenditor sciret, nisi nominatim dictum esset, praestari oportere.

Læua, & Sinistra.

Læua, uel Sinistra, certo modo loquendi, qui solus Lorationem priscorum continet, furem aliquem esse notat.

Plautus in Persa: Vbi illa altera furtifica læua?

Catullus: Marucinae asini manu sinistra non belle uteris in loco atq; uino.

Idem: Porci & Socration duæ sinistrae Pisonis.

Asconius Pædianus tractū id dicit ab Aspendio citharista, qui sinistra perperam utebatur, carminaq; occultabat,

Græco

Græco inde nato pro uerbio. *clunora* *de la puerba*

Limen superum, inferum. *Ida baco; e/leant*

Limen superum, Limen inferum, rari post felix illud seculum non solum non dixerunt, sed ne intellexerunt quidem: cum nonnulli pro limine supero, superliminare ineptissime dicant.

Plautus: Limen superum, inferumq; salue.

Varrō de Rustica: In havis ostium esse oportet, limen inferum altum.

Latinè loqui.

Qui Latinè scit, nouit eo aduerbio Latinè, id quoq; ostendi, quod aperte, clare, planè: quae res notanda, & memoriae mandanda est.

Cicero in Verr. Latinè me scitote, non accusatorie loqui.

Idem in Philippicis: Antonium quem gladiatorem non ita appellauit, ut interdum etiam Marcus Antonius gladiator appellari solet, sed ut appellant ij, qui planè & Latinè loquuntur.

Vergilius uel alius in obscenis carminibus:

Simplicius multo est, Da, Latinè dicere.

In manibus, Inter manus, &c.

Versari inter manus, Conferre manus, Afferre manus, Inferre manus, In manu, In manum, In manus, In manibus, De manibus, Ad manum, Ad manus, Sub manu, Sub manus, Per manus, Prae manibus, Prae manu, Dare manus, Tendere manus, Tollere manus, Inter manus, Inijcere manus, Admouere manus, Manu afferere, Abstinerere manus, Continere manus, quo modo loquendi praestantissimi illi autores usi sunt, frequentissime positum reperi: id etiam obseruatione & imitatione maxime dignum.

In manibus est, hoc est, Paratum,
& in promptu est.

Cic. Attic. Non quo aliquid me iuvene posses, quippe res est in manibus: tu autem abes lo. re gentium.

Ibidem de libris Oratorijs: Factum est à me diligentissime. Diu multumq; in manibus fuerunt.

Ibidem: Ex ijs libris quos in manibus habeo.

Ibidem: Sic enim commutatus est totus scriptis meis, quæ in manibus habemus.

Idem Lentulo: Clodium sic amplexabatur, sic in manibus habebant, sic me presente osculabantur, non illi quidem, ut mihi stomachum facerent, quem ego funditus perdidit, sed certe ut facere se arbitrarentur.

Idem de Amicitia: Sed o Scaeuola & Fanni adfuitis, & in manibus est oratio.

Idem in Bruto: Sed ecce in manibus uir, & præstantissimo ingenio, et flagrate studio, et doctus à puero C. Gracchus.

Ti. Li. ab Vrbe cond. Cum tantum belli in manibus esset.

Ibidem: Id quod in manibus erat, coegerunt bellum.

Idem de bello Maced. Omissa de manibus res est.

Horatius:

Neuis in manibus non est, & mentibus hæret.

Plaut. in Rud. Mancipia habeo pro meis, nec manu afferuntur, quod est uendicare, & in libertatem producere.

In manu est, hoc est, In potestate est.

Plautus in Amphitryone: In illis fides est, quibus est ea res in manu.

Idem in Rudente: In manu mihi est mea.

Idem in Mercat. Quia illi suam rem esse equum est in manu.

Ibidem: Quia tibi in manu est quod credas: at ego quod dicam, id mihi mea in manu est.

Terent

Terentius in Hecyra: Tibi in manu est ne fiat.

Sallustius in Iugurthino: Sed quoniam parum tuta per se probitas est, neque in manu mihi fuit, Iugurtha qualis nunc foret.

Ibidem: Verum id frustra an ob rem faciam, in manu uestra est Quirites.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Ut sua cuique respublica in manu esset.

Idem de bel. Puni. Cum in eorum manu res Syracusana esset.

Idem ab Vrbe cond. Sit an nō sit, in uestra manu posuerūt.

Idem de bello Macedonico: Et uos in manu & tutela, nō in seruitio debetis eas habere.

Idem ab Vrbe condita: Laceratam rempublicam per magistratus, quorum in manu sit.

Cælius Cic. Quam uelis eum obligare, in tua manu est.

In manus dare, incidere, uenire, notæ significationis est, sed ij modi loquendi obseruandi sunt.

Plaut. in Trinummio: Quid interest dare te in manus argentum amanti huiusmodi adolescenti, animi impotē?

Cicero in Bruto: Nunquam enim libri illi in manus inciderunt.

Sallustius in Iugurthino: Existimans Iugurtham ob suos tutandos in manus uenire.

Plautus in Trinummio: Dedi minas quadraginta adolescenti ipsi in manum.

Inter manus, est collatis simul manibus aliquem sublimem ferre. Aliquando per translationem Inter manus, id significat, quod esse in potestate. Versari uero inter manus, est in usu esse. Modi sunt dicendi elegantissimi.

Plautus in Mostellaria: Arripite hunc intro ac tutam inter manus.

Cicero

Cicer. in Verrem: Itaq; erant exitus eiusmodi, ut alius inter manus e conuiuio tanquam e praelio auferretur, alius tanquam occisus relinqueretur.

Titus Lilius ab Vrbe cond. Inter manus domum allatus.

Vergilius:

Ante oculos, interq; manus sunt omnia uestras.

Idem:

Miraturq; interq; manus & brachia uersat.

Cælius Ciceroni: Gener tamen quod ad ius pertineat, didascalam quandam ut uersetur inter manus habeat.

Pomponius de origine iuris, l. Necessarium: Denique nec uersantur omnino scripta eorum inter manus hominum. & subdit: Reliquit x l. uolumina, ex quibus plurima inter manus uersantur.

Ad manum esse, est aliquid in promptu esse, ut quasi manu teneatur: Venire uero ad manus, est ad dimicandum, uel ad arma uenire.

Cic. de Orat. Quem seruum sibi ille habuit ad manum.

Vitruuius: Alia enim ad manum species esse uidetur, alia in excelsis.

Idem: Si enim ita fuisset, non solū laudes, aut uitia animorum ad manum aspiceretur, sed etiam disciplinarum sciētia.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Adde quod Romanis ad manum domi supplementum esset.

Ibidem: Quod cocti ad manum fuit cibi ferre militi licuit. Idem de bello Macedonico: Quod cuique trepidanti ad manum uenisset.

Ibidem: Ut æque magna uis ad manum esset.

Cicero de Oratore: Nonnunquam etiam ea res ad manus, atq; ad pugnam ueniebat.

Ulpianus de pignoratitia actione, l. Petenti mutuum: Pecuniam

euniam creditori cum ad manum debitor non haberet, species auri dedit.

Africanus ad Senatusc. Velleia. l. Tutor: Deinde ego quia ad manum nummos non habebā, stipulanti tibi promisi.

Sub manu, id est, quod fere esse ad latus, expeditum, promptum in usum. Succedere autem sub manus est, aliquid bene, & ad optatum contingere.

Plancus Cic. Adiunxi hæc, in loco eligendo flumen oppositum ut haberē, in quo mora transitus esset: Voconij sub manu ut essent, per quorū loca mihi fideliter pateret iter. Plaut. in Milite: Lepide hoc succedit sub manus negotium. Idem in Persa: Si quam rem accures sobrie aut frugaliter, solet illa recte sub manus succedere.

Per manus est, quod inepte dicitur, de manu in manu, uel de manu unius in manum alterius.

Cæsar in Comment. Per manus tractus seruator.

Ibidem: Nonnullæ de muris per manus demisse, sese militibus tradebant.

Ibidem: Per manus seu ac picis traditas glebas, in ignem proiebant.

T. Lilius ab Vrbe cond. Si nobis cum urbe simul posita, traditaq; per manus religiones nullæ essent.

Ibidem: Disciplina militaris tradita per manus iam inde ab initijs urbis.

Præ manibus, hoc est, quod insulse dicunt, Quod habebam in manibus.

Plautus in Bacchidibus: Reddidi patri omne aurum, quod mihi fuit præ manibus.

Præ manu dare, est quod uulgo dicunt: Ante omnia, uel ante manum dare.

Terentius in Adelphis: Atq; huic paululum aliquid præ manu

manu dederis unde utatur.

Afferre manus uerò, est iniicere manus, pulsare, uulnerare, interficere: in quo notadū est, datiuū post se regere. Cic. Attico: Sed non faciam ut aut tuum animum angam querelis, aut meis uulneribus sepius manus afferam.

Idem Cluentio: Omnes tui amici necessarij; cognorunt, Ancario & Pacero pastoribus huius uillicum uim & manus attulisse.

Ibidem: Aulum Bruium quendam cauponem de uia Latina questū esse dixisti, subornatis qui sibi à Cluentio, serujsq; eius in taberna sua manus allatas esse dicant.

Idem Octauio: Ego ipse senatū sibi afferre manus coegi. Idem in Vatiniū testem: Teneas ne memoria, tibi in conuentu Puteolis manus esse allatas?

Idē in Verr. His ne rebus manus afferre non dubitasti?

Idem de Officijs: Cum enim dando egere coeperunt, alienis bonis manus afferre coguntur.

Plancus Ciceroni: Qui quidē cum in fraudem se adductū uideret, manus quas iustus in Lepidi perniciem armasset, sibi afferre conatus est.

Vlpiā. de ijs qui notantur infāmia, l. Liberorū: Nō solent autē lugeri (ut Neratius ait) hostes, uel perduellionis damnati, neq; suspendiosi, neq; qui manus sibi attulerunt.

Varro de Re rust. eodem sensu Afferre dentes dixit: Canes prouerbium attollunt antiquum, uel etiam ut aperiant de Atheone, atq; in dominum afferant dentes.

Conferre manus, est congrēdi, & manum conferere.

Inferre uerò manus, est iniicere manus, & quandoq; idem significat quod afferre manus.

Cicero pro Fonticio: Partim qui cum ipso M. Fonticio ferrum ac manus contulerunt.

Idem

Idem in Catilinam: Senatus uim ac manus intulisset.

Vlpiānus de Senatusconsulto Syllaniāno, l. Cum aliter: Si sibi manus quis intulit.

Idem: Si quis non metu criminis imminētis, sed tēdij uitæ, uel impatientia doloris, sibi manus intulit.

Hircius in Comm. M. Catonem Vitæ sibi manus intulisse.

Cicero pro P. Quintio: Domino à familia sua manus illatas esse ante suos lares.

Dare manus autem, est dedere se, & uictum patri.

Plautus in Persa: Do manus.

Cic. ad Atti. Aiebat illum primum scire diu contra, ad extremum autem manus dedisse, & affirmasse nihil se contra eius uoluntatem esse facturum.

Eidem: Sapienter igitur quod manus dedisti, quodq; etiam ultro gratias egisti.

Idem de Amicitia: Callidus ille & occultus, ut se insinuet, studiose cauendum est, neq; enim facillime cognoscitur: qui se pe qui etiam aduersando sepe assentiatur, & litigare se simulans blandiatur, atque ad extremum det manus, unciq; patiat. Horatius:

Iam iam efficaci do manus scientiæ supplex.

Cæsar in Commentarijs: Tandem dat Cotta manus, per motus superiore sententia.

Tollere manus, & oculos: modi loquendi, signum letitiæ significantes.

Cicero Cæsari: Sustulimus manus & ego, & Balbus, tanta fuit opportunitas.

Idem Tironi: Literule meæ, siue nostræ, tui desiderio oblanguerunt: hac tamen epistola, quam Acastus attulit, oculos paulum sustulerunt.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Dicitur, manus ad coelum tollens

tollens, precatus.

Plena manu, hoc est, abunde & affluenter.

Cicero Attico: At hercle alter tuus familiaris, quam plena manu, quam ingenue, quam ornate nostras laudes in astra sustulit?

atobatar

Inicere manus.

Plautus in Trucul. Post id ego in te manum iniciam.

Cicero pro Roscio Comedo: Ipsa mihi ueritas manum iniecit, & paulisper consistere, & commorari coegit.

Horatius:

Incontinentes iniciat manus.

T. Lilius ab Vrbe cond. Accurrit & manum iniecit.

Abstinerere manus, & Continere manus idem proprie significant, quod continere impetum animi.

Plautus in Trinummio: Quod manu non queunt tangere, tantum fas habent, quo manus abstineant.

In Amphitryone: Qui possim uideri huic fortis, ut à me abstineat manum.

Idem in Truculento: Abstine hoc mulier manum.

In Casina: Abi, atq; abstine manum.

In Persa: Manu abstinerere haud tamen quia mihi imperet.

Cicero in Vatinius testem: Ut manus à te homines uix abstinerere possent.

Cato de Re rustica: Alieno manum abstinerere.

Terentius in Adelphis: Non manus abstines mastigia?

Cic. in Tusc. Ut Alexandri regem uidemus, qui cum interemisset Clytium familiarem suum, uix à se manus abstinuit.

Idem in Verr. Manus à sodalis filio abstinerere non potuisti?

Ibidem: Abstineam in hoc iudicio manus, animosq; ab hoc scelere nefario.

Ibidem: Qui capitolio manus abstinerere potuerit.

Ibidem

Ibidem: Nihil egrius factum est multo labore meo, quam ut manus ab illo appellatore abstinerentur.

Tibullus:

Abstineas auidas mors uiolenta manus.

Cicero in Catilinam: Quorum ego uix abs te iam diu manus ac tela contineo.

Idem in Antonium: Nunquam profecto à me sacrilegas atq; impias manus abstinebit.

T. Lilius ab Vrbe condita: Nocte audita ex delubro uox est, abstinerent manus.

Ibidem: Ut uix ab ijs abstineret manus.

Tendere manus.

Cæsar in Commentar. Omnes maiores natu ex oppido egressi, manus ad Cæsarem tendere, & uoce significare cœperunt, sese in eius fœdera ac potestatem uenire.

Idem ibidem: Hedui manus tendere, deditorem significare.

Vergilius:

Tendebantq; manus ripe ulterioris amore.

Ouidius de Fastis:

Ille manus tendens, astanti milite iusto,

In coniuratos talia uerba dedit.

T. Lilius ab Vrbe condita: Alij manus ad cœlum tendere, deos incusantes.

Ibidem: Supinas manus ad cœlum ac deos tendentes.

Ibidem: Reas ad Capitolium manus tendimus.

Ibidem: Omnes manus ad consulem tendentes, pleni lacrymarum.

Cicero in Catil. Supplex manus tendit patria communis.

Admouere manus.

T. Lilius ab Vrbe condita: Primo religiose admouentes manus.

Meo, reipub. nomine.

MEo, tuo, suo, reipub. nomine, & huiusmodi, elegantissime à ueteribus posita. animaduerti: quæ quandoq; id significant, quod mea, tua, sua, reipub. causa, quandoque longe alia, & ab hac diuersa significatione antiqui illis usi uidentur: quod discrimen facile est ex subiectis autoritatibus cognoscere.

Cicero Terentia: Nam ego eo nomine sum Dyrrhachij hoc tempore, ut quàm celerrime quid agas audiam.

Idem in Verrem: Id mihi C. Verres eripuisti, atq; abstulisti, quo nomine abs te sextertium milles ex lege repeto.

Ibidem: Decem fiscos ad senatorem illum relictos esse comitiorum nomine.

Ibidem: Hoc palàm iam dicitant, se istum quem sciant esse hominem improbissimum, hoc uno nomine absolui uelle, ut ab senatu iudicia per ignominiam turpitudinemq; auferantur.

Cæsar in Commentar. Odisse etiam suo nomine Cæsarem & Romanos.

Paulus: Si certum petatur, l. Lecta est. Si die supra scripta summa P. Mæui, etiq; ad quem ea res pertinebit, data, soluta, satis ue eo nomine factum non crit: tunc eo amplius quo post soluam poenæ nomine in dies uiginti quinq; denarios centenos. & subdit: Quod competit usurarum nomine, ex die interpositæ stipulationis præstetur.

Ulpianus de iurciurando, l. Ait prætor: Quasi calumnie causa uentris nomine fuerit in possessione.

Idem de inſtitoria actione, l. Quicumq;: Si inſtitoria cum oleum uendidiſſet, annulum arræ nomine acceperit.

Cicero ad Atticum: Cum enim ille ad conciones confuſiſſet, in ijsq; meo nomine ad inuidiam ueretur: diſ immortal-

tales

tales, quas ego pugnas, & quantas strages edidi?

Catullus:

Eo ne nomine imperator unice

Fuiſti, in ultima Occidentis inſula?

Brutus Cicroni: Qua in re Cicero uir optime ac fortissime, mihiq; & meo nomine, & reipubl. charissime, nimis credere uideris ſpei tue.

Cicero in oratione pro domo ſua: Dico eſſe odio ciuitati, non tam tuo, quàm reipub. nomine.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Quibus rebus intelligitur nec timiditas, em, ignauiamq; uituperari, nec fortitudinem patientiamq; laudari ſuo nomine.

Idem in Catil. Bellum populo Rom. ſuo nomine indixit.

Idem pro Gn. Placo: Ego me debere bonis omnibus fateor, ſed etiam ij, quibus ego debco, boni uiri, & ciues comitijs ædilitijs aliquid ſe meo nomine debere Planco dicebant.

Idem pro Cluentio: Res ſuo nomine in iudicium nunquam eſt uocata.

Idem P. Septimio: Scæuola licet in eo nomine eſſe æſtimatam.

Idem in Vatinius teſtem: Non tam tuo, quàm reipublicæ nomine.

De die, De nocte, & Multa nocte.

Multa nocte, Ad multam noctem, De nocte, Noctu, De die, frequenti eſt in uſu hic dicendi modus apud bonos autores.

Terentius in Adelphis: Apparare de die conuiuium.

Catullus:

Vos conuiuia lauta, ſumptuoſa de die faciitis,

Horatius:

De medio potare die.

Cicero ad Atticum: Cum se ille septimo die uenisse à freto, & noctu se introisse dixisset.

Terentius in Adelphis: Imò de nocte censeo.

Sed & Multus, plurimum candoris adferre potest orationi: Vnde Cicero de Oratore lib. 11. Nam qui inconcinuus aut multus est, is ineptus esse dicitur.

Cicero Quinto fratri: Celerius quàm si de nocte uigilassent, perueniunt.

Idem Attico: In comitium Milo de nocte uenit.

Eidem: Cum coenanti mihi nunciasset Sextius se de nocte proficisci.

Cæsar in Comment. De media nocte missus equitatus.

Ibidem: Reliquas de media nocte proficisci iubet.

Horatius:

Ut iugulent homines, surgunt de nocte latrones.

Idem:

Vnde uxor media currit de nocte uocata.

Cicero Quinto fratri: Multa nocte cum Vibulio ueni ad Pompeium.

Idem Attico: Multa de nocte profectum esse ad Cæsarem.

Idem pro P. Sextio: Cum forum, comitium, curiam, multa de nocte armatis hominibus, ac seruis plerisque occupauissent.

Mihi aqua hæret.

Mihi aqua hæret, modus loquendi, uel prouerbum potius, difficultatem significat contra morem in re facili adhiberi. Cum enim aqua fluere & labi soleat, hære contra suam naturam dicitur, id est, rem difficilem fieri, que facilis potius esset.

Cicero ad Atticum: Mihi aqua hæret.

Idem Quinto fratri: In hac causa mihi aqua hæret.

Idem

Idem de Officijs: Dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua hæret, ut aiunt.

Execrandi modus.

Modus execrandi aut imprecandi antiquus, non est prætermittendus.

Cicero in Antonio: Igitur est patronus L. Antonius, malam quidem illi pestem, clamori enim uestro assentior.

Merito te amo, Merito tuo.

Merito te amo, Immerito me odisti, Merito tuo hoc tibi dono, Immerito tuo tibi irascor, & quandoq; etiã Merito tuo te odi, & Nullo merito, modus est frequentissimus me à bonis illis usurpatus.

Plautus in Asin. Nemo me accusauit merito meo.

Idem in Aulularia: Quem senecta etate ludos facias haud merito meo.

Cicero pro P. Sextio: C. Cæsar, qui à me nullo merito alienus esse debebat, inimicissimus esse meæ salutis, ab eodẽ quotidianis concionibus dicebatur.

T. Lilius de bello Macedonico: Frater me accusat, nullo meo in se merito.

Plaut. in Asin. Aedepol pater merito tuo facere possum.

Ibidem: Cur tu (obsecro) immerito meo me morti dedere optas?

Idem in Casina: Immerito meo mihi hoc facis.

T. Lilius de bello Macedonico: Indigne sibi nec ullo suo merito insultatum ab omnibus esse.

Plautus in Cistellaria: Merito uestro amo uos.

Idem in Asinaria: Iube aduenire quæso, meritissimo eius, que uolet faciemus.

Mittere sanguinem.

Mittere sanguinem, id est, quod iam passim uulgo omnes

mnes fere, Extrahere sanguinem dicunt, uel Græcanico uerbo Phlebotomare.

Cicero Attico: Missus est sanguis inuidiæ sine dolore.

Eidem: Sic Appius prouinciam curauit, sanguinem miserit, quicquid potuit detraxerit.

Cornelius Celsus: Sanguinem incisa uena mitti nouum non est, sed nullum morbum esse, in quo non mittatur, nouum est.

Eidem: Mitti iunioribus, & foeminis uterum non gerentibus, uctus est.

Ibidem: Sed ut aliquando primo dic sanguinem mittere necesse est.

Ibidem: Mitti uero is debet, si totius corporis causa sit, ex brachio.

Ibidem: Mittere autem sanguinem cum sit expeditissimum usum habenti, tamen ignaro difficilimum est.

Post hominum memoriam, Post homines natos, Nostra memoria, Patrum memoria.

Quod plerique omisso antiquo loquendi modo, ac nominum recordatione, Nostrum tempore, Patrum tempore dicunt: ueteres illi, Post hominum memoriam, Post homines natos, Nostra memoria, Patrum memoria dicebant.

Cicero in Pisonem: Instant post hominum memoriam paratissimi magnificentissimiq; ludi.

Eidem in Verrem: Quod nemo unquam post hominum memoriam fecit.

Ibidem: Nemo unquam post hominum memoriam paratior, uigilantior, copiosior.

Ibidem: ~~U~~ ego hunc unum eiusmodi reum post hominum memoriam fuisse arbitrer, cui damnari expediret.

Eidem qua senatui gratias agit post reditum suum: Qui me duo

duo sceleratissimi post hominum memoriam non consules, sed latrones, non modo deseruerunt in causa, præsertim publica & consulari, sed prodiderunt.

Eidem ad Pontifices pro domo sua: Quis homini post homines natos turpissimus?

Ibidem: Sed erat res post homines natos pulcherrima.

Ibidem: Graue crimen est hoc & uehemens, & post hominum memoriam, iudiciaq; de pecunijs repetundis constituta grauissimum.

Eidem Planco: Nihil post hominum memoriam gloriosius.

Eidem pro codem: Consules post hominum memoriam teterimini atq; turpissimi.

Eidem in Catilinam: In hoc autem uno post hominum memoriam maximo crudelissimoq; bello.

Eidem de optimo genere oratorum: Optimus longe post homines natos.

Eidem in Antonium: Duo teterrima & spurcissima capita post homines natos, Dolabella & Antonius.

Eidem pro M. Iulio Vnius post homines natos fortissimi uiri.

Eidem in Bruto: Longe autem post natos homines improbissimus C. Seruilius Glaucia.

Eidem in Vatinius testem: In omni memoria inauditum.

Eidem pro Publio Sextio: Nec huic tantæ multitudini, quantæ mea memoria nunquam ullo in iudicio fuerit, decro.

Varro de Rustica: Sed ipse nostra memoria.

Cicero de Diuinatione: Memoria nostra templum Iunonis sospitæ.

Eidem in Vatinius testem: Magnificentissime post hominum memoriam consulem factum.

Eidem de Oratore: De senatu iussit educi, quod eum ciuem negaret esse, quia memoriæ sic proditum esset, quem pa-

ter suus aut populus uendidisset, aut pater patratu dedit, ei nullum esse postliminium.

Sallustius in Catilina: Sed mea memoria, ingenti uirtute, diuersis moribus fuere uiri duo, M. Cato & C. Cæsar. Cicero pro Cornelio Balbo: Multi etiam superiori memoria ciues Romani sua uoluntate indemnati & incolumes, ijs rebus relicti, alias se in ciuitates contulerunt.

Idem pro Rabirio perduellione: Post hominum memoriam rem nullam maiorem.

Idem pro lege Manilia: Quæ in omnibus hominibus noua post hominum memoriam constituta sunt.

Idem in Catilinam: In hoc autem uno post hominum memoriam maximo crudelissimoq; bello.

Idem in Catilinam: Bellum intestinum ac domesticum post hominum memoriam crudelissimum & maximum.

Meis uerbis.

Dicito illi salutem meis uerbis, modus est dicendi, quo etiam nunc dicitur, Ex parte mea illum salutabis. Itidem, Voca illum meis uerbis, & pro parte mea.

Plautus in Amphitryone: Voca meis uerbis.

In Mercatore: Rogato meum patrem meis uerbis.

Terentius in Hecyra: Huc euoca meis uerbis.

Cicero M. Marcello: Gratum mihi feceris, si uxori tuæ Iuniæ grauißimæ atq; optimæ foeminae meis uerbis eris gratulatus.

Idem Vatin. Locutus sum, ut ei meis uerbis diceret.

Plautus in Amphitryone: Hunc tuis uerbis uoco.

In Bacchidibus: Scribe salutem tuo patri uerbis tuis.

Cicero Trebatio: Salutem mihi tuis uerbis nunciauerat.

Plautus in Milite: Matris uerbis Philocomasium accersito.

Curius Ciceroni: Tironem meum saluta nostris uerbis.

Cicero

Cicero Attico: Epistolam meam iusserunt dari Dolabella. Vestorius ad me scripsit, ut iuberem mancipio dari seruo suo pro mea parte.

Tit. Liu. ab Vrbe condita: Qui quæerent senatus uerbis. Ibidem: Qui iuberent consulum uerbis in proximos montes fugere.

Ibidem: Nunciarent senatus uerbis.

Ibidem: Denunciarent senatus uerbis.

Idem de bello Macedonico: Abi, nuncia meis uerbis, bello absistat.

Modus agri.

Modus agri, ut in optimis libris reperi, est certa definitio, seu mensura agri, qua quot iugerum esset, intellegi possit.

Plautus in Aulul. Agri reliquit illi non magnum modum.

Cicero Attico: Et si nihil scripsit nisi de modo agri.

Horatius in Sermonibus:

Hoc erat in uotis, modus agri non ita magnus.

Paulus de contrahenda emptione, l. Qui fundum: Cum ipse emptori suo admetiretur, multo minorem modum agri quam putauerat, inuenit.

Ibidem: Et domino renunciaret quanto modus agri minor sit.

Ibidem: Et ideo modum agri renunciaret, & si in diebus triginta renunciaffet, minorem modum agri esse, quamuis multis post annis, posse eum qui minoris modus agri fuisset, repetere.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Ne cui maior quam quadraginta iugerum agri modus esset.

Magnus numerus.

Magnum numerum frumenti, uini, olei, ueteres illi dicebant

cebant:quem modum loquendi multi inuertentes, Magnam quantitatem uel Copiam passim dicunt.

Cicero pro Planco: Frumēti in summa caritate maximum numerum miseram.

Idem in Verr. Dico magnum numerum frumenti.

Ibidem: Cuius iudicij metu magnus à multis frumenti numerus ablati.

Ibidem: Frumenti tantus numerus imperio tuo datur, & cogitur.

Ibidem: Atque ego nunc eum frumenti numerum, & eas publice pecunias decumanis ab Herbitensibus datas esse dico.

Ibidem: Intellexistis innumerabilem frumenti numerum per triennium auersum à republica esse.

Idem de Officijs: Si exempli gratia uir bonus ab Alexandria profectus, Rhodum magnum frumenti numerum ad duxerit.

Idem pro Fonteio: Maximum frumenti numerum ad Hispaniense bellum tolerandum imperauit.

Cesar in Comm. Frumenti magnum numerum coëgit.

Hircius in Commentarijs: Non poterant magnum numerum frumenti comparare.

Ibidem: Scipio magnum frumenti numerum habucrat.

Ibidem: Certo numero frumenti multat.

Ibidem: Magno numero frumēti onustos, recipit in castra.

Ibidem: Magno inuento numero hordei, olei, uini, fici, pauco tritici.

Numerus uini.

Cicero in Antoniū: Maximus uini numerus fuit, permagnum optimi pondus argenti.

Vlpianus de tritico, uino, & olco, l. Si quis uinum: Si modo uini

uini numero à testatore non sunt habita. & subdit: Cætera que pro hominum affectione, & usu numero uini habebitur. & subdit: Que uini numero paterfamilias habuit.

Missum facere.

Missum facere, est deponere, ac etiam à nostro consortio, familiaritate, potestate, arbitrio dimittere. Multi barbare dicunt, Dare licentiam, uel Licentiare.

Cesar Oppio: Gn. Magum Pompeij præfectum apprehendi: sed & meo instituto usus sum, & cum statim missum feci.

Cicero in Verrem: Deinde alij questus instituuntur ex uno genere nauali iudices, quàm multi accipere à ciuitatibus pecunias, ne nauas darent: pretio certo missos facere nauas, missorum omni stipendium lucrari, & subdit: Certo pretio sexcentos nummos nauarum missione constituere.

Ibidem: Ut illud missum faciam.

Terentius in Hecyra: Missam iram faciet.

Varro de Re rustica: Colūbas redire solere ad locum licet animaduertere, quod multi in theatro è sinu missas faciant.

Modicè.

Modicè aduerbium, non semper à pauco (ut uulgò credunt) sed à modo quandoq; deducitur: ut modestam designet, quæ inter parum & nimium uersatur, non paucitatem.

Varro de Re rustica: Furfures obijciuntur modicè, ne parum aut nimium saturcentur.

Ibidem: Cum aër est modicè temperatus.

Ibidem: Modica centuria ea ducentorum iugerum.

Plaut. in Persa: Modicè & modeste est melius uitā uiuere.

Cicero pro P. Sylla: Quantum à me timide modicèq; dicitur,

Idem

Idem contra Rullum: Quare dignus uestro summo honore singulariꝫ iudicio sim, ipse modice dicam.

Idem ad Atticum: Modice & infra modum.

Idem Tironi: Nos agemus omnia modice.

T. Lii. de bello Punico: De se pauca ac modice locutus est.

Ibidem: Libertatē nec spernere modice, nec habere sciunt.

Idem de bello Macedonico: Libertate modice utantur, temperatam cam salubrem esse.

Ibidem: Immodice, immodesteqꝫ.

Ibidē: Hac potestate immodice ac superbe Achæi usi sunt.

Modicum.

Aliquādo tamen dicitur à bonis illis autoribus & Modicum, & Modicē, pro Parum, & pro Pauco.

Plautus in Milite: Modice sapis.

Cicero Attico: Minæ Clodij, contempionesqꝫ quæ mihi proponuntur, modice me tangunt.

Eidem: Sed ut modice cæteris utile est, tibi necesse est.

Eidem: Sed ea res modice me tangit.

Titus Liius de bello Macedonico: Comparauit & tyrannus modicam classē.

Ibidem: Ut modico edito prælio, in fugam inclinarent.

Ibidem: Refecti cibo sumpto, & modica quiete.

Mouet me, Non me impedit.

Mouet me, Non me mouet, Non me impedit, eleganti modo loquendi ponitur ab antiquis.

Cicer. pro lege Manilia: Neqꝫ me impedit eius Quirites inimicum edictum.

Papinianus de conditione furtiuā, l. Parui refert: Nec me mouet, præsens homo fuerit nec ne.

Caus de damno infecto, l. Si ædibus: Sed mouet me quod ipse meas ædes reficere possim.

More ma

More maiorum, In morem.

More belluæ, More maiorū, & In morem dicebant, addito quandoqꝫ genitiuo: aliqui inepte, Modo & In modum dicunt.

Vergilius:

—Perqꝫ duas in morem fulminis arctos.

Ouidius:

—Eunt anni more fluentis aquæ.

Nemo.

Cv'm, ut sepe iam dixi, nihil aliud sit perfecta Latinitas, quam perfectorum illorum uirorum autoritas, qua certo dicendi modo tanquam suo iure & pro arbitrio usi sunt: considerare atqꝫ obseruare maxime decet, quid & quo modo dixerint. Nemo quisquam, Nemo homo, Non nemo, Nemo unus, Nemo unus uir, Quisquam unus, Quisquis unus, Quisquam omnium, Alter quisquam, Vnus aliquis. Quod rari post eos curauerunt, quare eorum uel scripta uel dicta merito laude carent.

Nemo quisquam, Nemo homo, Homo quisquam.

Terentius in Eunucho: O populares, ecquis uiuit me hodie fortunatior? nemo hercle quisquam.

Idem in Hecyra: Nemo quisquam illorum ad te uenit, quin ita præparet sese.

Idem in Eunucho: Nemo homo est iam.

Titius Liius ab Vrbe condita: Victoria, cui nec deus nec homo quisquam inuideat.

Non nemo.

Varro de Re rustica: Tonsas recetes eodem die perungūt uino & oleo, non nemo adiuncta cera alba & adipe suillo.

Cicero pro L. Murena: Non nemo etiam in illo sacrario reipub. in ipsa inquam curia non nemo hostis est.

Idem

Idem pro P. Sextio: Vel ut non nemo putaret.

Idem pro lege Manilia: Cum esset non nemo in senatu, qui diceret non oportere.

Idem pro L. Cornelio Balbo: Ut non nemo putaret.

Idem in Verrem: Nam quod fortasse non nemo uestrum audierit istum à Syracusanis publice laudari.

Hircius in Commentarijs: Non nemo culpæ eius imprudentiæq; assignabat.

Nemo unus, & Nemo unus uir.

Cæsar in Comment. Ad neminem unum summa imperij.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Quia nemo, unus satis dignus regno uisus est.

Ibidem: Neminem unum esse, cuius opera putet rempublicam restitutam.

Ibidem: Ut nemo unus inde præcipuum quicquam gloriæ domum referret.

Ibidem: Haud dubie illa ætate, qua nulla uirtutum feracior fuit, nemo unus erat uir, quo magis innixa res Romana staret.

Quiuis unus, Quisquam unus, & Quisquam omnium.

Cicero in Bruto: Quantum non quiuis unus è populo, sed æstimator doctus & intelligens posset.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Ne quisquam unus malis artibus postea tam popularis esset.

Ibidem: Quia nondum in quenquam unum seuebatur.

Ibidem: Cum multi magis fremerent, quam quisquam unum recusare auderet.

Ibidem: Solertius quam quiuis unus ex ijs, quos nominauit, castris locum caperet.

Idem de bello Macedo. Non modo quenquam unum elicit ad

cuit ad suadendum, sed ne fremitum quidem mouit.

Ibidem: Ne quem unum relinquerent.

Cicero in Verrem: An hoc dubitabit quisquam omnium, quin is uenalem in Sicilia iurisdictionem habuerit?

Alter quisquam.

Plautus in Asinaria: Neq; me Athenis est alter hodie quisquam, cui credi recte æquaq; putent.

Vnus aliquis.

Vnus aliquis, uulgari propinodum sermone Romæ etiam nunc dicitur: qui modus loquendi magis apud uulgum, quam apud eruditos remansit.

Cicero in Antonium: Cur nunquam tam frequens senatus fuit, quod unus aliquis tuam sententiam secutus sit?

Idem de Finibus bonorum & malorum: Utilitati hominum plusquam unius alicuius aut suæ consulit.

Idem pro Cluentio: Vnum aliquem nominare.

Idem de prouin. consularibus: Tanquam unum aliquem portum tutum & clausum tencri.

Caius, si quis omissa, l. Cum hereditas: Cum ab eo quoque peti posset, qui unam aliquam rem hereditario nomine possideat.

Negatio, Metuo ne non.

FRæquenter etiam ueteres illi autores duas negatiuas clausulas simul ponunt, & plerunq; cum uerbis Verrecor, aut Timeo, aut Metuo coniungunt. Quem dicendi modum nulli post minores considerauerunt, aut quod certe liquido constat, in suis scriptis raro usurpauerunt.

Plaut. in Persa: Ne non sat esses leno, id metuebas miser.

Idem in Casina: Metuo ne non sit surda.

Terentius in Adelp. Metuisti hominum homo stultissime, ne non tibi istud foeneraret.

Idem

Idem in Phormione: An uerbamini ne non id facerem, quod recepissim semel?

Cicero Attico: Vereor ne non liceat.

Eidem: Timeo ne non impetrem.

Eidem: Vereor ne exeundi potestas non sit.

Eidem: Veretur enim ne non liceat tenere hereditatem.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Vereor ne non ille solus (id quod ad me nihil attinet) sed alij quoque plures laesos se esse putent.

Idem in Tusculanis: Vereor ne non tam uirtutis fiducia utendum nobis ad spem beate uiuendi, quam uota facienda uideantur.

Idem in Philip. Sed unam rem uercore ne non probes.

Ibidem: An uerebare ne non putaremus natura te potuisse tam improbum euadere, nisi accessisset etiam disciplina?

Idem pro lege Agraria: Pertimescam credo ne mihi non liceat contra uos in concione consistere?

Idem Curioni: Non enim uercore ne non scribendo te expleam.

Eidem: Non quo uercore, ne uirtus tua opinioni hominum non respondeat.

Idem pro T. Annio Milone: Quanquam praesidijs salutaribus & necessarijs septi sumus, tamen ne non timere sine aliquo timore possimus.

Ibidem: Cur igitur hos manumisit? metuebat scilicet ne iudicaretur, ne dolorem perferre non posset.

Idem pro M. Caelio: An timebant ne tot unum ualentes imbecillum, alacres perterritum superare non possent?

Idem in Verrem: Non uercore ne hoc officium meum P. Seruilio iudici non probem.

Idem in Catilinam: Si te iam Catilina comprehendi, si interfici

interfici iussero, credo uerendum crit mihi, ne non potius hoc omnes boni serius a me, quam quisquam crudelius, factum esse dicant. Horatius:

Sedit, qui timuit ne non succederet.

Ouidius de Ponto:

An uercore ne non approbet illa Getae?

Titus Liuius de bello Macedonico: Metuentes ne dilationem res non paterentur.

Vlpianus de iure dotium, l. Si ergo: Vereor ne non possint dominij eius effici.

Martianus eodem titulo, lege, Si mulier: Vereor ne non sit obligata.

Idem de re militari, l. Officium: Vereor tamen si quicquam promiscro, quod in usum meum aut tuum fiat, ne modus in ea re non adhibeatur.

Paulus de acquirendo rerum dominio, l. Bonae fidei: Verendum ne non sit bonae fidei possessor.

Simpliciter posita, sine uerbo Me-
tuo, Vereor, Timeo.

Cicero Attico: Sed diligentius nobis est uidendum, ne distracti, pares esse aduersario non possimus.

Idem pro Gn. Planco: Haec sunt mihi tractanda iudices & modice, ne quid ipse offendam coetum: denique cum respondero criminibus, ne non tam innocentia reus sua, quam recordatione meorum temporum defensus esse uideatur.

Idem de Oratore: Neque esse periculum, qui leonem aut taurum pungat cregie, ne idem in multis alijs quadrupedibus facere non possit.

Idem de Fato: Vide ne non eadem sit illorum causa & Stoicorum.

Idem M. Marcello: Si ista uita tibi commodior esse uideatur

r tur

tur, cogitandum tamen ne tutior non sit.

Ouidius de Arte:

Ne tanti noctes non putet esse tuas.

Idem de Ponto:

Mors faciet certe, ne sim, cum uenerit, exul.

Ne non peccarim, mors quoq; non faciet.

Idem in Epistolis:

Quod potui renui, ne non inuita tenerer.

Vlpianus de receptis arbitris, l. Idem: Videndum est ne non sit compromissum.

Paulus de statu liberis, l. Cum hæres: Recte putant liberum fore, ne multi ad libertatem peruenire non possint.

Nulla negotio.

Nullo negotio, hoc modo dicendi id significatur, ac si diceremus, Sine difficultate.

Cic. Attico: Cato Siciliam tenere nullo negotio potuit.

Eidem: Cum id nullo negotio facere possis.

Idem pro Roscio: Quare hoc tu propter multitudinem faciariorum nullo negotio facere potuisti?

Non iras pro, Ire non deberes.

Notandum est hic dicendi modus, Non iras, Non redderes: pro quo inepte dicitur, ire non deberes, reddere non deberes.

Plautus in Trinummio: Non ego illi argentum redderem Respondetur, Non redderes, neq; de illo quicquam neque emeris, neq; uenderes.

Ne plura, Ne multis, Ne longum faciam,

Ne plura, Ne multis, Ne longum faciam, Quid multis? modus loquendi, ac si dicas: Ne dicam plura, ne multis teneam, quid multis opus est? sed elegantius illa est breuius.

Cic. pro Cluentio: Ne multa, perquiritur à coactoribus, inueni

inuenitur ea serrula ad Stratonem peruenisse.

Idem Caio Memmio: Si peccat, magis ineptius quam improbitate peccat, sed ne plura.

Idem pro Cluentio: Ne multis, Diogenes emitur.

Idem Attico: Ne multa, nihil me in illo itinere, præter conscientiam meam delectauit.

Idem in Verrem: Ne multa, locuturum se esse confirmat.

Ibidem: Ne multa, sextertia decem me, inquit, dixi daturum.

Ibidem: Undiq; reclamatur: ne multa, iterum iste aliquanto post ad illos uenit.

Ibidem: Ne multa, iudices, libertate quam uos socijs dedistis, hac ille in acerbissimo supplicio miserrime seruitutis abusus est.

Ibidem: Ne multa, ipsum dicere adolescentem audistis.

Ibidem: Ne multa, iudices, ijs contumelijs scitote Quintum Lolium coactum ad Apronij leges conditionesq; uenisse.

Idem pro Cluentio: Et ne longum sit, omnium uicinarum summam esse in hunc beneuolentiam confirmamus.

Horatius: Ne longum faciam.

Nihil ad Persium.

Nihil ad Persium, modus hic dicendi multis in locis reperitur illo perfecto seculo usitatus: id enim est ac se dicamus: Nihil ad comparisonem Persij, aut non est id cum Persio comparandum.

Terentius in Eunuchis: At nihil ad nostram.

Cicero de Oratore: Quem cognouimus uirum bonum, et non illiteratum: sed nihil ad Persium.

Nunquid Romam uelis, &c.

Nunquid Romam uelis? Nunquid me uis? modus est loquendi apud ueteres, quem modum sequentia secula omnino prætermiserunt. Nos autem, apud quos

ferè Latinus sermo reuirit, nondum ad hos stoculos manus admouimus: At spero fore breui, ut ad priscum candorem quam proxime accedatur.

Plautus in Aulularia: Ibo igitur, parabo, nunquid me uis? Idem in Trinummio: Nunquid uis? Respondetur: Cures tuam fidem.

Terètius in Eunuchis: Rogo, nūquid uelit? Recte, inquit. Idem in Adelphis: Nunquid uis, quin abeam?

Cicero Q. Ciceroni fratri: Me adhuc nemo rogauit, nunquid in Sardiniam uellem: te puto sepe habere, qui nunquid Romam uelis querant.

Idem Att. Me expense sua uilla nunquid uellem rogauit. Eidem: Is me proficiscentem Apameam profecutus est, nec cum postea in castra uenisset, atque inde discederet, nunquid uellem rogauit.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Frequentia prosequētium rogantiumq; nunquid uellet.

Noctu, Interdiu.

Noctu, Interdiu, quod ferè omissum est, & omnes dicunt bonis alioqui uerbis, de nocte, in meridie.

Cæsar in Commentarijs: Pompeius clam & noctu, Cæsar palam atq; interdiu.

Cato de Rustica: Marti Syluano in sylua interdiu in capita singula bouum uotum facito.

Nec caput, nec pedes habet.

Nec caput, nec pedes habet, modo hoc loquendi uulgaris etiam nunc sermo Romanus frequēter utitur, cum res intricata & impedita est, ut quò te uertas nescias. Cicero Curioni: Propter res tuas ita contractas, ut quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes, equidē uellem uis pedes haberent, ut aliquando redires.

Nihil

Nihil mihi longius, Nihil propius, Nihil potius.

Nihil mihi longius, Nec quicquam mihi longius, Nihil fuit propius, Nihil fuit potius, modi sunt loquendi maxime ediscendi.

Plautus in Mili. Nihil fuit propius quam ut perirem.

Cicero Rabirio Posthumo: Nec mihi longius quicquam est uides, quam uidere hominum uultus.

Idem in Somnio Scipionis: Nihil mihi fuit potius quam ut Masinissam conuenirem.

Non idem tibi & mihi.

Notandum est & hoc non uulgare dicendi genus, Nō idē tibi & mihi, quod multi multo aliter proferunt. Nemo enim non dicit, Non idem tibi sicut mihi: uel, Non idem tibi quod mihi.

Varro de lingua Latina: Et de ijs nō eadem oratores & poëtæ.

Cicero de Fato: Vide ne non eadem sit illorum causa & Stoicorum.

Sallustius in Catilin. Non eadem uobis & illis necessitudo impendet.

Non habeo quod te accusem.

Non habeo quod accusem senectutem, Non habeo quod te accusem, Nihil habeo quod defendam: certo modo loquendi illius temporis elegantissime dicebatur: Minores hæc ut alia corruerunt.

Cicero de Senect. Non habeo quod accusem senectutem. Idem in epistola ad Cælium: Neque tamen adhuc habeo quod te accusem.

Idem pro Tito Annio Milone: Nihil sane id profit Miloni, qui hoc fato natus est, ut ne se quidem seruare poterit,

r 3 quin

quin unà rempub. uosq; serualet: si id iure non posset, nihil habeo quod defendam.

Ne ue hoc, ne ue illud.

Ne ue hoc, ne ue illud, genus est dicendi perlegans: Et ut est logo interuallo omissum, ita est ueluti postliminio repetendum.

Cicero Lentulo: Peto à te, ne id à me, ne ue in hoc reo, ne ue in alijs querat.

Idem de Oratore: Ut ne ue asper eorum concursus, ne ue hiulus sit.

Ibidem: Ut ne ue aspere cōcurrant, ne ue uastius diducatur.

Ne uiuam, &c.

Ne uiuam, Ne ualeam, Ne sim saluus, Percam, Dispercam, Moriar, Male mihi sit: modi sunt dicendi, cum quid assuerare, & ueluti quibusdam precibus deuouere, aut sacramento aliquo obtestari contendimus.

Cicero Attic. Ne sim saluus, si aliter scribo ac sentio.

Eidem: Quid poteris, inquis, pro ijs dicere? ne uiuam, si scio.

Idem Caio Fabio Gallo: Sed ne uiuam, si tibi concedo, ut eius rei tu cupidior sis quam ego sim.

Eidem: Moriar, si quisquam me tenet præter te.

Eidem: Male mihi sit, si unquam quicquam tam emitar.

Idem Tironi: Sollicitat, ita uiuā, me tua mi Tiro ualetudo.

Propertius:

Dispercam, si quicquam aliud, quam gloria, de te queritur.

Nunc erat.

Nunc erat, antiqui illi simul ponebant præsens cum præterito.

Ouidius in epistola ad Vlyssem:

Nunc erat auxilijs illa tuenda patris.

Horatius

Horatius:

Nunc saliaribus ornare puluinar deorum

Tempus erat dapibus sodales.

Cicero Attico: Nunc reus erat apud Crassum diuitem Vectius de ui.

Eidem: Brutus erat in Veside etiam nunc.

Nomen facere.

Obseruauit item quid sit Exigere, & Facere nomen, & Nomina defecta, non idonea. Visumq; est mihi, Nomen & Nomina quandoq; pro debitoribus, quandoq; pro ipso debito accipi. Facere autem nomina, id esse quod debitores comparere: quod diuersis modis fiebat, pactis, usuris uel promissis, mensuris aut annuis fructibus. Pecunia enim, aut numerata seruabatur in arca, aut emptis agris uel mercibus, in nominibus collocabatur: ut infra posite autoritates melius declarabunt.

Cicero de Natura deorum: Aut tu illum fructu fallas, aut per literas auertas aliquod nomen, aut per seruulum percutias pauidum.

Idem Attico: Salaminos autem, hos enim pateram coërce-re, adduxi, ut totum nomen uellent Scaptio soluere.

Idem pro L. Flacco: Hermippoq; percontanti de nomine Fastiano.

Paulus de pignoratitia actione, l. Si conuenitur, ut nomen debitoris mei pignori tibi sit, tuēda est à præatore hæc contentio: ut & te in exigenda pecunia, & debitor aduersus me si cum eo experiar, tuatur: ergo si id nomen pecuniarum fuerit, exactam pecuniam tecum compensabis.

Vlpianus de doli mali exceptione, l. Apud Celsum: Quod si is cui pecunia debebatur, cū debitore decidit, & nomen eius uēdidit Scio, cui debitor mandauerat, ut nomē emeret.

† † Scæuo

nunciatos
nedesa bid
not calama
nana.
noma lepa
e destracama

Scæuola de legatis. l. Nomen debitoris in hæc uerba legauit: Titio hoc amplius dari uolo centum aureos, quos mihi hæreditas C. Scij dabit, aduersus quos ei actionem mandari uolo, eiq; eorundem pignora tradi: *Quæro*, utrum hæredes tantum decem dare debeant, an omne debitum: hoc est, an et usuras debeant mandare? Respondi, uideri uersam eius nominis obligationem legatam.

Hemulcius de emptionibus. l. Si plus: Qui nomē quale fuit uendidit, dumtaxat, ut sit, non ut exigi aliquid possit, et dolum præstare cogitur.

Cinna de Catone: Mirati sumus unicum magistrum, summum grammaticum, optimū poëtam, omnes solucere posse quæstiones, unum difficile expedire nomen.

Facere nomina.

Cicero de Officijs: Hortos cum instructos, nomina facit, negotium conficit.

Idem Fabio Gallo: Tantum ex Arpinati ueneram, cum mihi à te literæ reddite sunt, ab eodemq; accepi Aniani literas, in quibus hoc inerat, liberalissimum nomina se facturum, cum uenisset qua ego uellem die.

Paulus de peculio. l. Ex facto: Plane si ex te pupilli nomina fecit, uel pecuniam in arca deposuit, datur ei uendicatio nummorum.

Pomponius de peculio. l. Peculium: Si uero nomina ita fecerit dominus, ut quasi debitorem se seruo faceret, cum debitor non esset, contra puto.

Scæuola de fideicommissarijs libertatibus. l. Thais: Stichus Archarius probate domino nomina fecit, et rationes à domino scriptas exhibet, nec postea nomen ullum fecit.

Idem de legatis, lege, Nomē debitoris: Multos novos debitores ampliarum pecuniarum fecit. et subdit: *Quæsitum est*, an

est, an huic filio, eorum nominum quæ ipse fecit, perceptio permittenda esset.

Papinianus de usu et usufructu. l. Vxori: Non idem seruabitur in nominibus ab hærede factis.

Exigere nomina.

Cicero in Verrem: Ut reperiretur pecunias sumpsisse tuas, nomina sua exegisse.

Paulus de usuris. l. Cautus: Exigi solent etiam si omnia nomina idonea sint.

Nomina simpliciter.

Cicero in Verrem: Ille clamare cum raperetur, nihil se miserum fecisse, pecuniam sibi esse in nominibus numeratam, in presentia non habere.

Idem in Topicis: Non si uxori uir legauit argentum omne quod suū esset, idcirco quæ in nominibus fuere, legata sunt. Multum enim differt in arca ne positum sit argentum, an in tabulis debeat.

Idem Attico: Nomina mea per deos expedi.

Horatius in Sermonibus:

Nomina sectatur.

Idem in Epistolis:

Cautos nominibus certis expendere nummos.

Vlpia. de rebus eorum qui tutela. l. Magis putat: *Quære* ergo debet an pecuniam pupillus habeat, uel in numerato, uel in nominibus, qui conuenire possint, uel in fructibus conditis, uel etiam in reddituum specie atq; obuentionum.

Papinianus de administr. et periculo. l. Tutor: Siue curator nomina quæ iuste putat non esse idonea.

Idem eodem tit. l. Tutores nomen patrum periculum, quæ post pubertatem adolescentis idonea fuerant, præstare cogendi non erunt.

Scæuola de administratione & periculo. l. Qui negotia-
tionem: Duo millia potuerint à substantia hæreditatis sepa-
rare, & in nomina collocare neglexerint.

Idem de fundo instructo. l. Liberto: Ex nominibus debi-
torum elegit idonea nomina.

Africanus ad Senatûscon. Velleianum. l. Tutor: Quod pa-
rum idonea nomina debitorum uiderentur.

Modestinus, si certum petatur: Periculum nominû ad eius
cuius culpa factum probari potest, pertinet.

Scæuola de statu libe. l. Stichus: Argentarius coactor cum
penè totam fortunam in nominibus haberet.

Idem de Donatione. l. Ad eum: Peculium tuum omne quic-
quid habes, tam in nominibus, quàm in rebus mouentibus,
sue in numerato, me tibi concedere hac epistola mea ma-
nu scripta, notum tibi facio.

Papinianus de administr. rerum. l. Imperatores: Item re-
scripserunt, nominum, quæ deteriora facta sunt tempore
curatoris, periculum ad ipsum pertinere.

Operam ludere.

perdones frustra

Quis neget esse modum loquendi, quo Latinitas tota
cõtineatur? Nã quis esset, qui Operã ludere, dicere
auderet, nisi prius patres illi Latine eloquentiæ sic dixis-
sent? Cum enim frustra aliquid fieri putabant, Operã ludi-
mus, dicebant: quod imitatione dignum maxime est.

Plautus in Pseudo. In pertusum ingerimus dicta dolium,
operam ludimus.

Terentius in Phormione. In illis fructus est, in his opera
luditur.

Plautus in Casina: Si me nunc suspendam, operam luserim,
& præter operam restim sumpti fecerim.

Os

Os.

Os, certo modo loquendi ab illis antiquis pro auda-
cia & temeritate, quandoq; pro conspectu ponitur.
Cicero in Oratore: Quod tandem os est illius patroni, qui
ad eas causas sine ulla sententia iuris audet accedere?

Idem in Verrem: Os hominis, insignemq; impudentiam
cognoscite.

In Philippica quinta: Sed illud os, illam impuritatem.

In Philippica undecima: Audisset furentis introitû Dola-
bellæ, uocem impuram, atq; os illud infame.

Idem pro C. Rabirio Posthumo: Quod habent os? quam
audaciam?

Sallustius in Iugurth. Incedunt per ora uestra magnifice.

Cicero pro Gn. Plancio: Quæ cum ita sint, iam succum-
bam Laterensis isti tuo ori nimio, in eo, in quo nihil po-
test esse nimium: quoniam ita tu uis, nimium me gratum
esse concedam.

Operæ.

Operæ in plurali, quod nusquam ab alijs obseruatum
reperi, id esse uidetur quod sectatores, assellæ, clien-
tes. Quæ res quo iudicari facilius queat, ut consueui, in-
frã quæ collegi, locaui.

Cic. Q. fratri: Cũ omnia maledicta, uersus etiã obscenif-
simi in Clodiũ et Clodiã diceretur: ille furēs et exanguis,
interrogabat suos in clamore ipso, quis esset qui plebem
fame necaret: Respondebat operæ, Põpceius. & subdit: Fa-
ctus est à nostris impetus, fuga operarũ. & subdit: Itaq; se
comparat, homines ex agris accersit, operas autem suas
Clodius confirmat, manus ad Quirinalia paratur.

Eidem: Operæ Clodianæ clamorem sustulerunt.

Idem Attico: Operæ comparantur.

Eidem

Eidem: Operæ Clodianae pontes occuparant.

Eidē: Qui erant mecum, facile operas aditu prohibuerunt.
Idem pro P. Sextio: Erat enim mihi contentio, non cum victore exercitu, sed cum operis conductis, et ad rapiendam urbem concitatis.

Idem pro P. Sylla: Contra patrem tuum operas et manum comparasse.

Idem qua senatui gratias agit post reditum suum: Cum ipsdem operis suffragium ferentibus.

Obtinere prouinciam.

Obtinere prouinciam, modus dicendi, quo significatur habere prouinciam ad tempus ad regendum, ut pro consul aut prætor, uel ut quæstor, aut pro alio magistratu.

Cicero in Verrem: Iam antea in sella sedens prætor cum prouinciam Siciliam obtineret.

In eundē: Sic obtinui quæsturam in prouincia, ut omnium oculos in me unum coniectos arbitrarer.

Idem pro L. Flacco: Cum Asiam prouinciam consulari imperio obtineres.

Idem pro Q. Ligario: Interim P. Accius Varus, qui prætor Asiam obtinuerat, Vticam uenit.

Idem in Vatinius testem: Cum quæstor Mædoniam obtinebat.

Idem pro M. Cælio: Africanam tum prætor ille obtinebat.
Lentulus Ciceroni: Et mihi dent negotium, ut Asiam obtineam.

T. Liuius ab Vrbe cond. Galliam prouinciam obtinere.

Obtingere autem prouinciam, est, cum sortito prouincia regenda alicui committatur.

Cicero in Verrem: Quæstor ex senatus consulto prouinciam

ciam sortitus es, obtigit tibi consularis.

Idem Attico: Asiam Quinto suauissimo fratri obtigisse audisti.

Ob.

Evelli ex intimis latebris, modo coniunctionis, modo præpositionis particule Ob, candidissimum sensum: non enim uulgatum illum, aut palam positum, quod propter significat, uerum id quod circum uel ante aut contra ostendat, atque ita ante, ut sermoni interponatur uelut obex quidam, et interiaceat: ut obsidere urbem, id est, circumfodere.

Plautus in Milite: Nunc dcmũ experior ob oculos caliginem prius mihi obtigisse.

Ibidem: Nam ille qui lanam ob oculum habebat, nauta non erat.

Idem in Truculento: Irata est, quia sortum ob oculos ad duxerit.

Cicero pro P. Sextio: Aut ego illas res tantas, in tanta improborum multitudine cum gerebam, nō mihi mors, non exilium ob oculos uersabantur?

Idem de Finibus bonorum et malorum: Cuius incola Sophocles ob oculos uersabatur.

T. Liuius ab Vrbe cond. Fœda mors ob oculos erat.

Ibidem: Vt mors ob oculos omnium esset.

Vergilius:

Cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis.

Plautus in Aulularia: Dum it dormitum, follem obstringit ob gulam.

Inde obire prouinciam, obire fundos, obire sacra dicitur.

Cicero in Verrem: Ego Siciliam totam quinquaginta diebus

bus sic obij.

Idem de Oratore: Iudicia priuata magnarum rerū obire.

Ibidem: Cui nostrum non licet fundos nostros obire?

Vergilius:

Ducunt exortem Aeneæ, quem fulua leonis

Pellis obit totum.

Cicero in Verrē: Nam etate summa, quo tempore ceteri prætores obire prouinciam et concurrere consumuerunt.

Ibid. Cum uerò ætas summa esse iam cœperat, quod tempus omnes iam semper Siciliae prætores in itineribus consumere cōsueuerunt, propterea quod tum putant obscundam esse maxime prouinciam, cum in arcis frumenta sunt. Idem pro lege Manilia: Cum ita clausa erāt nobis omnia maria, ut neque priuatam rem maritimam, neq; publicam iam obire possimus.

T. Li. ab Vrbe cōd. Quanquā ipse plurima sacra obibat.

Ibidem: Munus uigiliarum obibant.

Ibidem: Quia duo cōsules obire tot simul bella nequirit.

Ibid. Ne ad omnia simul adire, et obire unus non possit.

Ibidem: Haud grauate omnia obscundo.

Cicero de Amicitia: Qui diligentissime semper illum diem, illudq; munus solitus es obire.

Pro lege Agraria: Qui rerum priuatarum causa legationes liberat obscunt.

Ibidē: Hereditatū obscundarum causa. Vergilius:

Magnas obscuntia terras Tot maria intraui.

Cæsar in Comment. Omnia per se obire, et quid quoquo loco faciendum esset, prouidere non posset.

De particula Ob pro contra.

Plantus in Stichō: Tranquillam uiam concinna: Si rex obstab

obstabit, regem peruertito ipsum.

Ibidem: Si tibi nulla ægritudo est animo obuiam.

Offendere.

Offendere, interdum idem est quod incurrere: Unde Offensiones pedum, quas Augustus Cæsar ut dirum et mali omnis abhorrebat.

Plautus in Curculione: Ne quem in cursu capite, aut cubito, aut pectore offendam, aut genu.

Cicero Marco Varroni: Quis est tam lynceus, qui tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat?

Idē Lentulo: Si cecidisset ut uolumus et optamus, omnes te sapienter et fortiter: sin aliquid esset offensum, eosdem illos et cupide, et temere fecisse dicturos.

Idem in Verr. Si tantulum offensum, titubatunq; sit.

Ouidius in Epistolis:

Cum foribus uelles ad Troiam exire paternis,

Pes tuus offensus linune signa dedit.

Idem de Fastis:

Creditur offenso procubuisse pede.

Tibullus:

Te canit agricola, è magna cum uenerit urbe

Serus, inoffensum retuleritq; pedem.

Idem Tibullus:

Offensum in porta signa dedisse pedem.

Vitruuius: Si ad asciam offenderint calculi, non erit calx temperata.

Plautus in Penulo: Quicq; uisco offenderant.

T. Li. ab Urb. cond. Miles offenso scuto præbuit sonitum.

Cic. pro Cluentio: Qui bis apud eos iudices offendisset.

Opes.

Opes à bonis illis autoribus positas non solum pro diuitijs

recomendado
Lyuna Borado
diuitijs, uerumetiam pro potentia, quæ constat ex amicis, clientelis, propinquis, populari fauore, infra planè colliges.

Cic. de Officijs: Existuntq; in repub. plerunq; largitores & factiosi, ut opes quàm maximas consequantur, ut sint potius superiores uel, quam iustitia pares.

Idem de Amicitia: Diuitiæ ut utare, opes ut colare, honores ut laudare.

Ibidem: Sic multorum opes præpotentium excludunt amicitias fideles.

Idem pro Cluentio: Sylla maximis opibus, cognatis, affinitibus.

Idem Attico: Tamèn firma munitur quædam nobis ad retinendas opes nostras tuta (ut spero) uia.

Idem Publio Quintio: Ut P. Quintius, cui tenues opes, nullæ facultates, exiguæ amicorum copię sunt, cum aduersario gratiosissimo contendat.

Idem ad equites Romanos: Et singulorum opes sæpe sunt tenues.

Idem pro L. Mur. Ut eius opes atq; ingenij præsidio, multis etiam alienissimis, uix cuiquam inimicus esse deberet.

Optimus maximus.

Optimus maximus, non solum de Deo dicitur, sed de fundo, agro, domo & alijs.

Celsus de contrahenda emptione: Cum uenderes fundum, non dixisti, ut optimus maximusq; est.

Hemulcius de empt. l. Quoad seruitutes: Nisi ut optimus maximusq; esset, traditus fuerit fundus.

Paulus de lega. l. Si mihi: Ut optimi maximiq; sunt.

Idem de fundo instructo, l. Fundo legato: Ut optimus maximusq; est.

Perpe

Perpetuus. *conferuacna gynaasoa*

Quam multi in nomine Perpetuum, & uerbo Perpetuo errauerunt, proprietatem, quæ in dicendi bonorum autorum modo consistit, ignorantes? Est enim Perpetuum inter cætera, quod solidum, non concisum in frustra, sed continuatum, non interruptum, aut temporis spatio intermissum. Et eodem sensu Perpetuare dicitur, id est, sine intermissione continuare, uti infra late ostendetur.

Plautus in Rudente: Lactate exemplis plurimis misere perpetuam noctem.

Idem in Mercatore: Siquidem isti dicto solida & perpetua est fides.

Terentius in Hecyra: Cum milite Corinthu hinc sum profecta inhumanissimo: biennium ibi perpetuum misera illum pertuli.

Ibidem: O fortuna, ut nunquam es perpetuo bona.

Cicero in Verrem: Vna lata uia perpetua.

Idem ad Atticum: Clodium presentem fregi in senatu, cum oratione perpetua plenissima grauitatis, tum altercatione.

Cato in Rustica: Ultro citroq; sulcos perpetuos ducito.

Cæsar in Commentarijs: Erant perpetuæ paludes.

Ibidem: Trabes perpetuæ collocantur.

Ibidem: Palus perpetua intercedebat.

Ibidem: Perpetuæ fossæ quinos altæ pedes ducebantur.

Ibidem: Pro uctere ac perpetua in me fide.

Cicero pro lege Manilia: Quod ut illi proprium ac perpetuum sit.

Idem pro Gn. Planco: Ego uero si cum illorum impiorum ferro & manu concidisset, in perpetuum respub. ciuile præsidium salutis suæ perdidisset.

s Idem

is muice lenfe

not saccedo opo
ession dela tara
uorel yomponde
uabal opm ycoas

Idem in Catilinam: Ignem Vestæ perpetuum ac sempiter-
nunt.

Vergilius:

Pascunt perpetuo tergo bouis. Idem:

Perpetuis soliti patres confidere mensis.

Idem:

Sola hæc perpetua mærens carpere iuuentæ?

Ouidius in Ibin:

Dij tibi dent, nudosq; lares, inopemq; senectam,

Et longas hyemes, perpetuamq; sitim.

Idem de Ponto:

Sic mea perpetuis liquefunt pectora curis.

Catullus:

Incuridum mea uita mihi proponis amorem,

Hunc nostrum inter nos perpetuumq; fore.

Vitruuius: Dum in crassitudine perpetuæ talæ oleagine
ustulatæ quam creberrime instruuntur.

Idem: Queratur solum, si sit perpetuo solidum.

Idem: Sin autem ualles erunt perpetuæ, in declinato loco
cursus dirigentur.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Saltus perpetuis montibus
inter se iuncti.

Ibidem: Modo sit perpetuus huius qua uiuimus, pacis
amor.

Idem de bello Macedonico: Perpetuis orationibus die ab-
sumpto.

Paulus de seruitutibus rusticorum prædiorum, l. Si uia: Si
læcus perpetuus in tuo fundo est: nauigandi quoq; seruitus,
ut perueniatur ad fundum uicinum, imponi potest.

Idem: Quod cuiusq; uniuersitatis nomine, l. Item eorum:
Nisi lex municipij uel perpetua consuetudo prohibeat.

Vlpianus soluto matrimonio, l. Si cum dotem: Et si quidem
inier

in crualum furor habeat, uel perpetuus quidam morbus est.

Perpetuare. *CONFIRMARE ORA SYMPTOMA*
Plautus in Pseudolo: Non est uultus amator, nisi qui perpe-
tuat data. *PERPETUUM CONFIRMARE ATTUMES*

Cicero de oratore: Ut si cui sit infinitus spiritus datus, ta-
men cum perpetuare uerba nolimus.

Idem pro publico Sylla: Semper Cæcilus in calamitate fra-
tris sui iudicum potestatem perpetuandam, legis acerbita-
tem mitigandam putauit.

**Præstare culpam, dolum, &
huiusmodi.** *PRESTO DISFAMARE*
PRÆSTARE BUENIA LOCA

Cum legissem uarijs in locis in Cicerone, apud iurisco-
sultos, & autores alios, penes quos uidetur quodammodo
Latine lingue proprietates rescidisse, Præstare culpam,
dolum, uim, casum, uitium, & alia huiusmodi: & quasi cæcu-
tientiibus oculis quid eo modo dicendi significetur, hallu-
cinare: contulisse meq; simul plura loca ex ijs, quo id melius
internoscere: usum est mihi id esse præstare culpam, ui-
tium, & cætera id genus, quod ad culpam teneri. Et ut si-
gnificantius dicam, id mihi uidetur Culpam præstare, quod
stare pro culpa: uti clarius ex ijs quas subieci, auctoritatibus
demonstratur.

Cicero in epistola C. Torquato: Simus igitur ea mente,
quam ratio & ueritas præscribit: ut nihil in uita a nobis
præstandum præter culpam putemus.

Idem de Oratore: Perge uero Crasse, inquit Mutius, istam
enim culpam, quam uereris, ego præstabo.

Ibidem: Defendebamus quicquid fuisset incommodi in man-
cipio, id si uenditor scisset, neque de clarasset, præstare de-
bere.

Ibidem: Demonstrare grauissimis uerbis, multos sæpe im-
petus

petus populi non iniustus esse, quos prestare nemo possit. Idē Papyrio Peto: Sic uideo philosophis placuisse ijs, qui uulgo soli uidentur uim uirtutis tenere: nihil esse sapientis prestare, nisi culpam: qua mihi uideo dupliciter carere.

Idem in Topicis: Omnibus est ius, parietem directū ad parietem communem adiungere solidum uel fornicatum. At si quis in pariete communi damni infecti promiserit, non debet prestare quod fornix uili fecerit.

Idem pro Publio Sextio: Ea conditione gesseram, ut meum factum semper omnes prestare, tueriq; deberent.

Idem ad Q. fratrem: Quos uero, aut ex domesticis cōmitionibus, aut ex necessarijs apparitionibus tecum esse uoluiti, qui quasi ex cohorte prætoris appellari solent, horum non modo facta, sed etiam dicta omnia prestanda nobis sunt.

Idem de Officijs: Si autem dictum non omne prestandum est, quod dictum non est, id prestandum putas?

Cæsar in Commentarijs: Neq; periculum prestare eorum, sed totam rem ad Pompeium reijcere.

Cicero de Offic. Nam cum ex x i i. Tabulis satis esset ea prestare, quæ essent lingua nuncupata, quæ qui inficiatus esset, dupli poenam subiret: a iurisconsultis etiam reticentia poena est constituta. Quicquid enim est in prædio uili, id statuerunt si uenditor sciret, nisi nominatim dictum esset, prestari oportere. Et subdit: Cum in uendendo rem eam scisset, et non pronuntiaffet emptori, damnum prestari oportere.

Papinianus de rei uendicatione, l. Si nauis: Periculum nauis possessor petitori prestare non debet.

Idem de administratione et periculo, l. Tutores: Nominū paternorum periculum prestare cogendi non erunt.

Idem

Idem eodem titulo, et eadem lege: Victus, præteriti temporis periculum prestabit.

Ulpianus, nauis, cautiones, et c. l. Si quis: Factum non solum nauarum prestare debere, sed et uectorum.

Idem de tutelis, l. Si filiusfamilias: Aequum est, ut eundem dolum pater prestet, qui commissus est ante emancipationem filij.

Idem de Magistratibus, l. In ordinem: Nō enim debent magistratus futuros casus et fortunā prestare pupillo.

Idem de legatis primo, l. Quid ergo: Sed si animal legatum occiderit, putō teneri, non ut carnem prestet, uel cætera, sed ut prestet pretium.

Pompeius de negotijs gestis, l. Si negotiū absentis, et ignorantis geras, et culpam, et dolum prestare debes. Sed Proculus ait, interdum et casum prestare debet.

Pomponius soluto matrimonio, l. Si mora per muliere fuerit, quo minus dotem recipiat, dolum malum duntaxat in eadē re, non etiam culpam maritus prestare debet.

Idem in eodem tit. l. In partē: Dolum et culpa in copecilio uel acquirendo, uel conseruando maritus prestare debet.

Idem eodem titulo, l. Etiam: Licet in dotalibus rebus nō solum dolum, sed et culpam maritus prestet: cū tamen queritur in iudicio de dote, an facere possit, dolum duntaxat comprehenditur.

Paulus eodem, l. Si filiofamilias: Si post diuortium res dotalis deteriores factæ sint, et uir in reddenda dote morā fecerit, omni modo detrimentum ipse prestabit.

Idē de fideijsoribus, l. Hæres: Eius qui non iure tutor uel curator datus, administrationi se non immiscuit, dolum et culpam prestare non debet.

Iabolenus eodem titulo, l. In ijs rebus, quas præter numerā

tam pecuniam doti uir habet. dolum malum et culpā præ stare eum oportere Scruuius ait.

Vlpianus legati et conducti. l. Ex conducto: Scruuius omnē uirā. cui resisti non potest, dominum colono præstare debere ait. ut puta fluminum, graculorum, sturnorū, et si quid simile acciderit.

Præ. 1118

Præpositio Præ, elegantissimè à bonis illis autoribus ponitur, cum comparationem quandam inducit: ut, Præ nobis beatus uideris, id est, plus nobis beatus. Aliquando tamen ad cōparationem, ut aliqui etiam dixerunt. Plautus et Terentius præpositionē hanc, Præ, componunt cū Quam. quandoque cum Ut. ut clarius infra uidebitur.

Plaut. in Aulularia: Sed hoc etiam pulchrum est præ quam ubi sumptus petunt.

Idem in Mostellaria: Video te nihili pendere omnes homines præ Pholache.

Idem in Stichō: Iuniores omnes relictas habeo præ quod in nolis.

Idem in Milite: Qui non sum dignus præ te, qui figam parietem.

Ibidem: Præ illius forma quasi spernas tuam.

Ibidem: Nihil hercle hoc quidem præ ut alia dicam.

Idem in Menæhmis: Modestior nunc quidem est de uerbis, præ ut dudum fuit.

Idem in Mercatore: Pentheum diripuisse aiunt Bacchas, nugas maxime fuisse credo, præ ut quo pacto ego diuersus distrahor.

Ibidem: Sanus si sim, præ te medicum mihi expetam.

Terentius in Eunuch. Hic ego illum contempsi præ me.

Ibidem: Qui si occiperit amare, ludum iocumque fuisse alterum

terum dices illum, præ ut huius rabies quæ dabit.

Idem in Adelphis: Omnia postponenda putauit præ meo commodo.

Ibidem: Atque huic aliquid paululum præ manu dederis.

Cicero Seruio Sulpitio: Non tu quidem uacuis molestiis, sed præ nobis beatus.

Idem in Verrem: Omnium minas atque omnia pericula præ salute sua leuia duxerunt.

Ibidem: Ut ipse consulat hæc causa præ me nimis, etiam si fieri possit, quam priuatus esse uideatur.

Ibidem: Atque ut intelligatis ab isto præ lucro, prædaque præsentis, uictigalium, nec posteritatis habitam esse rationem.

Idem in Rullum: Quæ si in illo minima fuissent, tamè præ tuis facultatibus maxima putarentur.

Idem in Bruto: Isque se ita putat Atticum, ut uiros illos præ se penè agrestes putet.

Cæsar in Cōmentarijs: Quod omnibus Gallis præ magnitudine corporum suorum breuitas nostra contemptui est.

Horatius:

Cuncta ne præ campo et Tiberino flumine sordent.

Titus Linius ab Vrbe condita: Qui omnia præ diuitijs humana spernunt.

Idem de bello Macedonico: Sed quid ista præ ijs, quæ à te tuisque quotidie alia super alia facinora eduntur?

Præiudicare.

Præiudicare, apud eos, qui nouum, non antiquum dicendi modum inscite sectantur, est id quod damnium aut iacturam dare: ueluti si dicam, ut solentur, hæc re mihi ualde præiudicatur: aut, Hoc non sine meo præiudicio fieri potest. Qui modus dicendi, quam procul absit ab uera elegantique Latinitate, infra perspicitur. Nam Præiudicatur

dicare, est aliquem exemplo alicuius iudicij damnare. Hoc enim, *Iudicium* à *Præiudicio* differt: *Iudicium* est, quod ex causa ipsa fit: *Præiudicium* autem, quod iudicibus exemplum postea præbet ad iudicandum in eadem causa, uel paribus causis, uti clarè in oratione Ciceronis pro Cluentio colligitur: qui duobus præiudicijs, uno in Scamandrum, altero in Fabricium eadem ueneficij causa factis, Oppianicum damnatum esse demonstrat.

Cicero pro Cluentio: Cum Oppianicum iam perditum et duobus iugulatum præiudicijs uideret.

Ibidem: Tum denique, cum duobus proximis præiudicijs condemnatus esset.

Ibidem: Nisi quæ præiudicia de eo facta esse constarent.

Ibidem: Deinde ea de eo præiudicia esse facta ab ipsis iudicibus, à quibus condemnatus est: ut non modo ab ipsis, sed ne ab alijs quidem ullis absolui ullo modo posset.

Ibidem: Cognoscite nunc ita reum citatum esse illum, ut resemel atque iterum præiudicatus, condemnatus in iudicium uenerit.

Ibidem: Et qui ceteros nullo præiudicio facto, tamen ex ipsa causa condemnassent.

Ibidem: Cum is duobus præiudicijs iam damnatus esset.

Ibidem: Patefactum est illo iudicio reum condemnari, præsertim ab ipsis iudicibus, qui duo præiudicia fecissent.

Idem pro L. Muræna: Si existimabit iudicium accusatoris in reum pro aliquo præiudicio ualere oportere.

Idem de Arte rhetorica: Satis ne cause sit, quare cum de ea iudicetur, de aliquo maiore maleficio, de quo iudicium comparatum sit, præiudicetur.

Idem in Verrem: De quo non præiudicium, sed plane iudicium iam factum putatur.

Ibid

Ibidem: Hoc miror, qui de hoc homine præiudicium uoluerit fieri, per recuperatores de hoc ipso non modo præiudicari, uerum grauissime et uehementissime iudicari.

M. Brutus Ciceroni: Quod enim nondum senatus censuit, nec populus Romanus uisit, id arroganter non præiudico, neque reuoco ad arbitrium meum.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Præiudicium iam de rejs, et à senatu et à populo Romano, et ab ipsorum collegis factum esse.

Proximus & Vicinus.

Nulli dubium est, quin inter Proximum et Vicinum differentia sit, licet prima facie uideantur idem: Nam qui Vicinus est, Proximus certe uideri potest: et contra, qui Proximus, esse idem qui Vicinus. Est tamen Proximus is, quem nemo antecedit, et quo nemo uicinior est. Vicinus autem proximus, et idem non proximus esse potest. Sed ea duo nomina coniuncta antiquo modo dicendi, quo discrimen inter nosceretur, elegantissime reperiuntur.

Vlpianus de suis et legitimis hæredibus, l. Is est proximus, quem nemo antecedit: et is ultimus, quem nemo sequitur. Plautus in Mercatore: Tuus amicus et sodalis, simul uicinus proximus.

Terentius in Hecyra: Despondet ei gnatam huius uicini proximi.

Cicero Attico: C. Arrius proximus est uicinus, imò ille qui dem iam contubernalis.

Ibidem: C. Albanus proximus est uicinus.

Idem de Officijs: Querit ex proximo uicino, num feræ quedam piscatorum essent, quod eos nullos uideret. Nullæ, quod sciam, ille inquit.

§ § Iabol

Iabolenus, locati & conducti: Qui domum habebat, arcam iunctam ei domui vicino proximo locauerat.

Paulus de noui operis nuntiatione, l. Non solum proximo vicino, sed superioribus.

Pertinere.

Pertinere non semper impersonale est, nec eodem significatio: Nam Pertineo reperitur apud illos ueteres, significans id quod perlingo, peruenio, contingo.

Cicero de Natura deorum: Paulo supra quam ad linguam stomachus annectitur, eaq; ad pulmones usq; pertinent.

Ibidem: Ad easdem partes iccoris confluunt, ad quas omnes eius uiae pertinent.

Ibidem: A corde autem in totum corpus distribuitur per uenas admodum multas, in oēs partes corporis pertinentes.

Idem pro Murena: Latius patet illius sceleris contagio, quam quisquam putat, & ad plures pertinet.

Idem de Officijs: Quod eorum administratio latissime pateat, ad plurimosq; pertineat.

Cæsar in Commentarijs: A finibus Treuirorum ad Nervios pertinent.

Ibidem: Equites barbaris omnibus, qui ad Occanum pertinent, ab Afranio imperantur.

Idem: Belgæ ab extremis Galliæ finibus oriuntur, pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni.

Ibidem: Aquitania à Garumna flumine ad Pyrenæos montes, & eam partem Oceani quæ ad Hispaniam uergit, pertinet.

Idem: Neq; nostri longius, quam quæ ad finem porrecta, ac aperta loca pertinebant, cedentes insequi auderent.

Idem: Veragrosq; misit, qui à finibus Allobrogum & lacu Lemano et flumine Rhodano, ad summas Alpes pertinet.

Idem

Idem: Syluam esse ibi infinita magnitudine, quæ appellatur Baccenis, ac longe introrsus pertinere.

Hircius in Commentarijs: Atq; id iugum, quod trans paludem penè ad hostiū castra pertineret, mediocri ualle à castris eorum intercisum animaduertet, pontibus palude constrata, legiones traducit.

Titus Lilius de bello Punico: Hi mores eaq; charitas patriæ per omnes ordines uelut tenore uno pertinebat.

Idem de bello Maccæ. Agros ad mare pertinentes euastat.

Vlpianus de fonte deducendo, l. Prætor: Quod ait Prætor, pertinet: hoc significat quod ex ædibus eius in tuas ædes pertinet, hoc est, dirigitur, extenditur, peruenit.

Hircius in Commentarijs: Alexandria est fere tota subsissa, specusq; habet ad Nilum pertinentes.

Cæsar in Commentarijs: Omnia flumina atq; omnes riuos qui ad mare pertinebant, Cæsar auerterat.

Ibidem: Ad eorum partem munitionum ducit, quæ pertinebant ad mare.

Ibidem: Quam pertingere à castris ad flumen supra demonstrauimus.

Ibidem: Hæc syluam quandam contingebant.

Præcipito.

Verbo Præcipito, ueteres illi laudatissimi utebantur, præcipue cum de sideribus, uel temporibus mentio incidebat: quod cum nonnulli minus obseruassent, Præcipitare actiuum, pro uerbo passiuo positum esse suspicati sunt. Modus enim loquendi eos latuit, qui pro grammatica & ratione apud eos autores, & in eo uerbo, & alijs frequenter usurpatur.

Cicero in Oratore: His autem de rebus sol me ille admonuit, ut breuior essem: qui ipse iam præcipitans, me quoq;

quoq; hæc præcipitem penè euoluere coëgit.

Cæsar in Commentarijs: Multi iam menses transierant et
hycms iam præcipitauerat. Vergilius:

— Et iam nox humida cælo

Præcipitat.

Præuertere, Præuerti, Anteuertere.

P Ræuertere, Præuerti, Anteuertere, non id significant,
quod præcedere, ut aliqui uolunt: sed id quod præpo-
nere, præuenire: sed non suo, imò potius præpostero ac
peruerso ordine: id est, ut quod erat in animo, ut postea fie-
ret, fiat antea: et contra, quod antea erat faciendum, postea fiat.
Sed id quoq; præcipue notandum est, datiuum post se ple-
runque trahere, ac deponens idem uerbum etiam fieri.

Plautus in Milite: Iam nos isti rei præuertemur.

Ibidem: Igitur id quod agitur, nunc hoc primum præuerti
debet.

Idem in Mercatore: Mandatis rebus præuerti uolo.

Ibidem: Abige abs te lasitudine, caue pigritiæ præuertier.

Idem in Captiuis: Certum est hoc principium præuertier.

Ibidem: Pol merores mihi anteuertunt gaudijs.

Ibidem: Ei rei primum præuerti uolo.

Idem in Pseud. Sed cum pietatem uideo amori tuo præuer-
tere, omnes tibi patres sunt.

Ibidem: Hoc præuertat principio, illa omnia missa habeo,
quæ antea agere occepi.

Idem in Persa: Stultiua est, si cui bene esse licet, eum præ-
uerti litibus: posterius ista hæc te magis agere par est.

Idem in Cistellaria: Præuerti hoc certum est rebus alijs o-
mnibus.

Idem in Mercatore: Sæpe ex te audiri pater, mandata re
omnes sapientes primum præuerti decet.

Idem

Idem in Bacchidibus: Rebus alijs anteuertant Bacchis, quæ
mandas mihi.

Idem in Casina: Omnibus rebus ego amorem credo et ni-
toribus nitidis anteuertire.

Cicero de diuinatione: Si uacas animo, neq; habes aliquid
quod huic sermoni præuertendum putes.

Ibidem: Atq; id ipsum, cum tecum agere conarer, Fannius
anteuertit.

Horatius cum uellet notare, uitia amicarum corrumpere
amatores, dixit: Illuc præuertamur: ac si dixisset, prius
erat notandum, amatores decipere amicas, sed præpostere
dicam de uitijs amicarum. Ait enim:

Illuc præuertamur, amorem quod amice

Turpia decipiunt cæcum uitia: aut etiam ipsa hæc

Delectant.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Nec posse cum hostes pro-
pè ad portas essent, bello præuertisse quicquam.

Ibidem: Aegre impetratum à tribunis, ut bellum præuerti
sinerept.

Ibidem: Nec rem aliam præuerti censere.

Idem de bello Punico: Aut morte uoluntaria, aut fuga præ-
uertierent: metum suppliciorum.

Idem ab Vrbe condita: Conati noui cōsules omnibus eam
rem præuerti.

Ibidem: Si Punicum Romano præuertisset bellum.

Idem de bello Macedonico: Aliud in presentia, quod magis
instaret, præuertendum sibi esse dixit.

Ibidem: Præuertendos animos à suspitione talium consilio-
rum ratus.

P Onere in lucro, & in lucris.

P Onere in lucro, modus hic loquendi tum dicebatur,
cum

cum aliquid boni præter spem eueniebat.

Cicero pro L. Flacco. Quiescant igitur, & me hoc in lucro ponere, atq; aliud agere patiantur.

Paruo negotio. Nullo negotio.

Paruo negotio, nullo negotio, modus loquendi illorum felicium temporum, id significat quod imperiti, paruo labore, nullo labore dicunt.

Cic. Attico: Cato qui Siciliam tenere nullo negotio potuit.

Pro tempore, Pro re, Pro loco.

Pro tempore, Pro re, Pro loco, significat quod inepte dicunt, Pro qualitate temporis, rei, loci. Modi sunt loquendi doctissimi illius seculi.

Cæsar in Comment. Consilium pro tempore & pro re caperet.

Vergilius in Bucolicis:

Nunc te marmoreum pro tempore fecimus.

Sallustius in Iugur. Pro tempore benigne respondit.

Ibidem: Deinde ipse pro re a loco paulatim procedere.

Cicero Attico: Nam pro malis recte habebat.

Sallustius in Iugurthin. Quod singuli pro opibus, quisque quam plurimas uxores, denas alij, alij plures habebant.

Deprecandi modus Per fortunas, Per caput, Per fidem, Per deos, Per homines.

Per fortunas, per fidem, per deos, per homines, modus est deprecandi elegantissimus, a literatis celebratus, ab alijs neglectus.

Plaut. in Menæh. Per ego uobis deos atq; homines dico.

Ibidem: Per ego te hæc genua obtestor.

Terentius: Per ego te deos oro, ne illi animum inducas.

Cicero Attico: Per fortunas, quoniam Romæ manes, primum illud perface.

Eidem:

Eidem: Subueni igitur per deos, idq; quam primum.

Eidem: Ne provincia nobis prorogetur, per fortunas dum ades, quicquid provideri potest, provide.

Eidem: Sed prospera per deos, scis quantum sit in temporibus, quantum in celeritate.

Eidem: Per fortunas, & omnem tuum amorem, quo me es complexus, omnemq; tuam prudentiam, quam mehercle in omni genere iudico singularcm, confer te ad eam curam, ut de omni statu meo cogites.

Eidem: Ad quæ recuperanda per fortunas, incube ut facis.

Idem Terentio: Per fortunas etiam atq; etiam uide, ne puerum perditum perdamus.

Titus Livius de bello Punico: Per ego te, inquit, fili, quæcunque iura liberos iungunt parentibus, precor quæsoq;

Pars, Pro uirili parte, Pro uirili.

Pro mea parte, Pro sua parte, Pro rata parte, Pro portione: hic est idem dicendi modus, qui Pro uirili parte, quandoq; absolutè, Pro uirili, quod meo iudicio à uirum descendit sit Pro uirili parte, id est, quod uirum diuisum aliquem contingeret.

Cic. Metel. Cel. Atq; etiã ut ita fieret, pro mea parte adiui.

Idem in Verre: Præcipue quod in ijs artibus pro mea parte ueretur, quarum ille princeps fuit.

Idem in Philipp. Tum me eius beneficio plusquam pro uirili parte obligatum puto.

Idem de Legibus: Ac post de eius hæredibus aliquis exegisset pro sua parte.

Idem in Verrem: Est aliqua mea pars uirilis, quod eius ciuitatis sum.

Ouidius de Ponto:

Gaudia Cæsareæ mentis pro parte uirili

Sunt mea.

Cicero

Cicero in Somnio Scipionis: Hic est, inquit, ille, qui interual-
lis coniunctis imparibus, sed tamen pro rata parte ratione
dijunctis, impulsu & motu ipsorum orbium conficitur.
Idem in Tuscula. Omnia ista, perinde ut data sunt pro rata
parte à uita, longa aut breuia dicuntur.

Cesar in Comment. Agros ex suis possessionibus pollice-
tur quadraginta in singulos iugera, & pro rata parte cen-
turionibus, euocatisq;.

Varro de Re rustica: Ut & lac pingue habeant, & mul-
tum pro portione.

Ibidem: Remittendum in datione pro portione.

Ibidem: Et bubulci pro portione addendi.

Cato de Re rustica: Pro portione omnia ea facito.

Cicero de Oratore: Sed oportet ut adibus ac templis uesti-
bula & aditus, sic causis principia pro portione rerum
proponere.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Nec impensa grauis est, cum
plusquam pro uirili parte sibi quicq; capere principium
uiderint.

Ibidem: Illius gloria pars uirilis apud omnes milites sit,
sue uictoriae neminem socium esse.

Ibidem: Plus sibi quam pro uirili parte annitendum esse.

Vitruuius: Præcinctiones ad alitudines theatrorum pro
rata parte faciendæ uidentur.

P A R S etiam pro Officio, plurimum candoris ha-
bere solet.

Cicero de Oratore lib. 1. Sed tamen hoc cecidit mihi per-
opportune, quod transactis iam meis partibus, ad Anto-
nium audiendum uenisti.

Proxime, Propius.
Proxime, cum præpositio est, accusatio iuncta quan-
doq;

doq; reperitur: quæ & ipsa sermoni Latino non paruam
affert elegantiam. Idem fit de comparatio Propius.

Varro de Re rustica: Villici proxime ianuam cellam esse
oportet.

Cicero Metello Celeri: Tu ipse uelim iudices satis ne ui-
deatur ijs omnibus rebus tuus aduentus, cum proxime Ro-
mam uenisti, mutuo respondisse.

Idem Attico: Officium meum esse putavi, quam proxime
hostem esse.

Idem in Antonium: Operam det, ut cum suis copijs quam
proxime Italiam sit.

Cassius Cicero: Sunt tibi M. Tulli liberi, propinquiq;,
digni quidem te, & merito tibi charissimi esse etiam de-
bent in republica: proxime hos chari, qui studiorum tuo-
rum sunt amuli.

Vitruuius: Quod non proxime calcem mali, quod est loco
centri, sed in summo longius, & ab eo progressa recipiunt
in se uela uentum.

Cesar in Comment. Quod propius Romanos accessisset.

Hircius in Comment. Cum propius hostem accessisset.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Ut propius Urbem Romanam
exercitum admoueret.

Ibidem: Castra propius hostem mouit.

Peruadere.

Pari candore, & prope dulcedine quadam, & hic lo-
quendi modus confectus uidetur: cum Peruadere in-
cendium per fata, Peruadere tempestas per uincta, Perua-
dere furor irati, aut crudelis alicuius per populos, ab illis
Latinitatis conditoribus scriptum reperitur.

Cicero in Verrem: Quacumq; iter fecit, cuiusmodi fuit, non
ut legatus populi Romani, sed ut quædam calamitas per-
uadere

uadere uideretur.

Ibidem: Quantum incendium nō solum per agros, sed etiā per reliquas fortunas aratorum isto prætore peruasit.

Ibidem: Te tanquam aliquam calamitosam tempestatem, pestemq; peruasisse demonstro.

Ibidem: Locus intra Occanum iam nullus est, neq; tam longinquus, neque tam reconditus, quō non per hæc tempora nostrorum hominum libido peruasit.

Ibidem: Nec cum in Sicilia quidem fuit, eodem interuallo pars eius belli in Italiam ulla peruasit.

Idem de Natura deorum: Contractiores habent introitus, ne quid in eas quod noceat, possit peruadere.

Cicero pro lege Manil. Erat etiā alia grauis atq; uehemens opinio, quæ per animos gentium barbararum peruasit.

Ibidem: Quō non illius diei fama peruasit?

Titus Lilius ab Vrbe cōdita: Passim totam urbē peruadit.

Ibidem: Murmur à tribunali totam concionem peruasit.

Idem de bello Punico: Cum pavor ac trepidatio totam Urbem peruasisset.

Idem ab Vrbe condita: Ut clamor urbem peruaderet, gratulantium saluos rediisse.

Ibidem: Cum ea fama forum atq; urbem peruasisset.

Idem de bello Macedonico: Terror omnem oram maritimam peruasit.

Idem pro P. Sylla: Quas oras maxime quasi morbus quidam illius furoris peruasit.

Præterea.

HAcc quoq; clausula Præterea, obseruatione præcipue digna uidetur: nā certo modo loquendi, non post multa solum connumerata à perfectis illis autoribus ponitur, uerum etiam post singularem aliquam uel personam, uel rem.

Cicero

Cicero Seruio Sulpitio: A me uero ita diligitur, ut tibi uni concedam, præterea nemini.

Idem in Philippica prima: Nihil tum nisi quod erat notum omnibus, in C. Cæsaris Commentarijs reperiebatur, Num qui exules restituiti unum aiebat, præterea neminem.

Ouidius de Ponto:

In quibus, excepto quōd adhuc utcumq; ualemus.

Nil me præterea quod inuuet inuencies.

Cicero pro lege Manilia: Eundem hunc unum ab hostibus metui, præterea neminem.

Præscribo.

Præscribere, quod uerbum iuris periti nonnulli pro certo temporis spatio capiunt: quōd ubi præterijt res de qua controuersia sit, ultra agi non potest. Id tamen significatum etsi celebre apud eos est, Latinum tamen non esse constat. Præscribere enim (ut infra patebit) est id quod statuere, constituere, præcipere.

Terent. in Andria: Tute ijs rebus finē præscripsisti pater.

Cicero Torquato: Simus igitur ea mente, quam ratio et ueritas præscribit.

Idem Attico: Sed nihil præscribo, accurate uelim præscribas tuam ad me sententiam.

Ibidem: Vni igitur, et age de pace: meo ne inquam arbitratus aut tibi, inquit, ego præscribam?

Idem pro L. Flacco: Plura etiam effundet, quam tu ei domi antè præscripsis.

Idem in Vatiniū testē: At tibi iam inde præscribo, ne tuas sordes cum clarissimorum uirorum splendore permisceas.

Idē de Finib. bonor. et mal. Omnis autē in quæredo, que uia quadam et ratione habetur oratio, præscribere primum debet, ut quibusdam in formulis ea res agatur.

t 2 Idem

Idē pro T. An Milone: Sin hoc & ratio doctis, & necessitas barbaris, et mos gētibus, feris natura ipsa præscripsit. Idem pro Aulo Cæcina: Vestra autoritate hoc constituitur, hoc præscribetur.

Idem in Tusculanis: Et si iniquum est præscribere mihi te, quemadmodum à me disputari uelis.

Idem pro lege Manilia: Facile intellexi Quirites, & quid de me iudicaretis, & quid alijs præscriberetis.

Idem de Officijs: Si hoc natura præscribit.

Cæsar in Commentarijs: Non ad alienum præscriptum, sed ad suum arbitrium imperare.

Ibidem: Si ipse populo Romano non præscriberet, quemadmodum iure suo uteretur.

Horatius in Sermonibus:

Quid faciam præscribere.

Asconius Pædianus: Non dixit à sua uoluntate, ne præscribat iudicibus sequendos esse Siculos.

Cicero pro Gn. Planco: L. uero Apuleius hunc tanti facit, ut morem illum maiorum, qui præscribit, in parentum loco quaestoribus prætores esse oportere.

Iam pro Lucio Flacco: Cui si patrē conseruabitis, qualis ipse debeat esse ciuis, præscribetis.

Idē pro Publio Sextio: Sed etiam memoria digna uti, reipublicæ capeßendæ autoritatē disciplinamq; præscribere. Idem in Catilinam: Et à L. Cæstio esse præscriptum.

Præire uerba, Præire uerbis uel uoce.

P Ræire uerba, dicebant illi ueræ Latinitatis principes, cum carmen aliquod canendum antequam uel fœdus feriretur, aut execratio piaculī gratia per pōtificem, uel sacrificulum, aut alium magistratum fieret, magistratus primo pronuntiabat. Unde præire uerba, hoc est, initiare uerba

re uerba, uel præuenire dicebatur. Præire uerbis, & præire uoce, simpliciter erat uerbis aut uoce præfari, ut clarius ex inferioribus patebit.

Titus Luius ab Vrbe condita: Pontificem præire iussit uerba, quibus se legionesq; hostium deuoueret.

Ibidem: Coactus pontifex maximus uerba præire.

Ibidem: Agedum pontifex præi uerba, quibus me pro legionibus deuoueam,

Ibidem: Obssecratio itaq; à populo diuumuiris præeuntibus facta.

Ibidem: Dictator, præeunte Aulo Cornelio pontifice maximo, ludos magnos, tumultus causa uouit.

Ibidem: Sunt qui M. Fabio Pont. max. præfante carmen, deuouisse eos se p patria Quiritibusq; Romanis tradāt.

Idem de bello Macedonico: Præeuntibus execrabile carmen sacerdotibus.

Ibidem: Id uotum in hæc uerba præeunte P. Licinio pontifice maximo, consul nuncupauit.

Plautus in Rudente: Præi uerbis quod uis.

Cicero pro Tito Amio Milone: Qui hesternam etiam conuentione incitati sunt, ut uobis uoce præirent.

Prodere memoriæ.

P Rodere memoriæ, modus est loquēdi, significās quōd uulgō Manifestare pro memoria seruanda & alijs ineptis modis dicitur.

Cicero pro leg. Manuil. Quod iam nationibus exteris incredibile, ac falso memoriæ proditum uidebatur.

Idem pro Milone: Itaq; hoc iudices non sine causa fictis fabulis doctissimi homines memoriæ prodiderunt.

Planum facere.

P Lanum facere, modus hic loquendi planus per se factus est.

est: id significat quod declarare, & rem difficilem aut dubiam solvere, & ante oculos uerbis explanare, & patefacere. Translatio enim à loco inæquali, qui cultu adhibito aut opera planus fit.

Cicero in Arte rhetorica: Si quis cum Orestem accuset, planum faciat, ab eo matrem esse occisam.

Ibidem: Illud docuimus, hoc planum fecimus.

Ibidem: Quidnam amplius iudices desideratis, cum uobis hoc & hoc planum factum sit?

Idem in Verrem: Hoc planum factum est.

Ibidem: Tabulis uobis & testibus iudices planum faciam.

Ibidem: Cum præsertim planum facere multis testibus possim.

Ibidem: Vobis planum faciemus.

Ibidem: Cum planum fieret decumis cõtra instituta legis consuetudinemq; omnium.

Idem pro Rabirio Posthumo: In illo primo iudicio planum factum sit.

Idem pro Roscio Amerino: Quid si tandem planum facio?

Ibidem: Tamen cum planum iudicibus esset factum.

Ibidem: Quod ci planum facere possim.

Ibidem: Hic nisi planum facit sextertia quinquaginta tria ad libellam sibi deberi, causam perdit.

Ibidem: Quod planum facere non modo nõ possis, uerum ne coneris quidem.

Cicero pro Cluentio: Multorum testimonijs planum factum est.

Ibidem: Quod planum fecerint illam ob rem iudicandam, pecuniam accepisse.

Ibidem: Quorum testimonijs planum factum est.

Idem pro Publio Quintio: Vt hoc tibi planum sit faciendum.

Ibidem:

Ibidem: Id testibus pollicitus sum planum me facturum.

Idem pro Aulo Cæcinnæ: Si planum facit.

Primoribus labris, primoribus digitis attingere.

Primoribus labris, Primoribus digitis attingere, sumere: hoc modo loquendi id significatur, quod parum attingere, parum eam rem de qua dicitur, intelligere. Nam translatio est à præstantibus cibum aliquem uel potum. Cicero in Oratore: Quæ isti rhetores ne primoribus quidem labris attigissent.

Plautus in Trinummio: Atq; etiam modò uersabatur mihi in labris primoribus.

Idem in Bacchidibus: Si hoc tu digitulis duobus sumebas primoribus.

Pro se quisq; Vterq;.

Considerandus & hic perelegans dicendi modus, Pro se quisq; dum quandoq; pluribus, quandoq; singulis attribuitur: ut Pro se quisque diligenter curant, & Pro se quisq; diligenter curat: hoc est, Quisq; pro uirili curam gerit. Idem fit de Vterq;.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Vterq; transfixus duabus hærentes hastis, moribundi ex equis lapsi sunt.

Horatius:

—Misi magnis de rebus uterq;.

Cicero in Verrem: Tum pro se quisque quantum dicendo assequi poterat, docere me cepit.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Pro se quisq; scelus regum ac uim queruntur.

Ibidem: Pro se quisq; minaciter fremunt.

Ibidem: Pro se quisq; in urbem ex agris demigrant.

Ibidem: Suas quisq; abirent domos.

Ibidem: Ad se quisq; omnia trahant.

Ibidem: In suas quisq; proficiscuntur provincias.

Ibidem: Ex grauitate loci in suas quisq; propinquas Vrbes dilapsi sunt.

Ibidem: Pro se quisq; nomina dabant.

Ibidem: Pro se quisque iam nec consilium sibi suppetere diceret.

Idem de bello Macedonico: Pro se quisque armis abiectis diffugiunt.

Pedibus ire. Pedibus consequi, Ad pedes desilire.

Pedibus ire, Pedibus consequi: primo modo significatur id, quod incruditi Pedester dicunt: Secundus facilitatem agendi quandam demonstrat, cum uel pedibus rem transigere quis ostenditur. Ad pedes desilire, hoc est quod de equo descendere: Modus dicendi fere uulgari sermone proximus.

Plautus in Stichos: Quadrigas qui uehat, nam pedibus ire non queo.

Cicero Fabio Gallo: Sed tu pedibus es consecutus.

Idem in Vatinius testem: Cum illud iter Hispaniense pedibus fere confici soleat, aut si quis nauigare uelit, certa sit ratio nauigandi.

Cæsar in Commentarijs: Vno omnino loco flumen pedibus atq; ægre transiri potest.

Ibidem: Tarracone discedit, pedibusq; Narbonam atq; inde Massiliam peruenit.

Ibidem: Consuetudine sua ad pedes desilierunt: suffossisq; equis, compluribusq; nostris uictis, reliquos in fugam coniecerunt.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Qui tum stipendia pedibus propter

propter paupertatem fecisset.

Idem de bello Punico: Per Siciliam pedibus profectus, freto in Italiam traiecit.

Ibidem: Consultum, ut ij omnes pedibus mererent.

Idem de bello Macedonico. Qui proximis littori uadis inducti, mare pedibus ingrediuntur.

Ibidem: Cum uident illas uchi per urbem, se pedibus sequi.

Participia nomina effecta.

Est hic quoq; dicendi modus apud disertos illos uiros maximo in pretio, quo nomina participia genitiui iungebant.

Terentius in Phorm. Herus liberalis, fugitans litium.

Idem in Hecyr. Nemo ad te uenit, nisi cupiens tui.

Cicero pro P. Quintio: Eques Romanus locuples, sui negotij bene gerens.

Idem Attic. Timeo, tam uehemens uir, tamq; acer in foro, & tam insuetus contumeliæ, ne omni animi impetu, dolori & inuidiæ parcat.

Ibidem: Itaq; ille noster amicus insolens infamiæ, semper in laude uersatus.

Idem in oratione post reditum, qua gratias agit: Consules modesti, legum metuentes.

Cæsar in Comment. Nemo erat adeo timidus, aut fugiens laboris.

Ibidem: A multitudine oppressus, ac sui desperans.

Vergilius:

—Observantissimus æqui.

Idem in Bucolicis:

—Lactis abundans.

Idem in Georgicis:

—Experire colendo.

Et facilem pecori, & patientem uomeris unci.

Horatius in Sermonibus:

Contentus paruo, metuensq; futuri.

Sallustius in Catil. Animus insolens malarum artium.

Idem: Alieni appetens, sui profusus.

Idem in Iugurthino: Manu promptus, appetens gloriae.

Ibidem: Quod locorum scientes erant.

Ibidem: Et ob ea scientes belli.

Idem in Catilin. Laboris ac belli patiens.

Peius odisse, Peius timere.

Peius odisse, peius timere & similia, modi loquendi illius temporis elegantissimi.

Plautus in Milite: Neque quenquam peius odisse, quam istum militem.

Cicero C. Mario: Oderam multo peius hunc, quam illum ipsum Clodium.

Idem in Antonium: Cum hoc ueteranus Capho, quo neminem ueterani peius oderunt.

Brutus Ciceroni: Neque unquam exul esse possum, dum seruire, & pati contumelias peius odero malis omnibus alijs.

Horatius in Epistolis:

Cane peius & angue, Vitabit ehlamydem.

Idem: Peiusq; leto flagitium timet.

Plautus in Mostell. Pulchrum ornatum turpes mores peius coeno collinunt. Ouidius de Arte:

Lumina Gorgoneo seuius angue micant.

Paganus, Miles.

Paganus ille erat, qui militiae cupiens erat, & illi cingi seu ascribi uolebat: Eo enim interuallo, quo id querebat, & ad militiam aspirare tentabat, Paganus: mox militiam adeptus, Miles dicebatur. Vnde Persius uolens ostend

ostendere se nondum poetam esse, dixit:

Nec fuisse labra proliu caballino,

Nec in bicipiti somniasse Parnasso

Memini, repente ut sic poeta prodirem.

Sed arrogantiam uitans, subdit per translationem:

Ipse semipaganus

Ad sacra uatum carmen afferro nostrum.

Sed auctoritates, quod diximus, melius ostendent.

Marcellus de poenis, l. Quaedam delicta pagano, aut nullam, aut leuiore poenam irrogant: militi uero grauiorem uel leuiorem.

Triphonius de peculio castrensi, l. Hereditate: Filius familiaris paganus de castrensi peculio fecit testamentum.

Martianus de militari testamento, l. Tractabatur: Tractabant, an tale aliquid & in paganorum testamentis indulgendum esset: & placet non sine distinctione id fieri.

Ulpianus de militari testamento, l. Idemq;: Ut est rescriptum a diuo Pio, in eo qui dum esset paganus, fecit testamentum, mox militare coepit.

Raulus de liberis & posthumis, l. Filius familiaris: Miles similiter ut paganus, nominatum a patre aut haeres scribi, aut exhaeredari debet.

Scæuola ad legem Falcidiam, l. Miles: Si dum paganus erat, fecerit testamentum, militiae tempore codicillos, lex Falcidia in codicillis locum non habet, in testamentum locum habebit.

Punctum, Momentum.

Punctum temporis, Punctum horæ, Momentum horæ, Momentum temporis, & simpliciter Momentum, pro exiguo spatio ponitur. Dicendi ij modi a situ reuocandi sunt. Varro de Lingua Latina: Quod animus ita est, ut puncto tempor

temporis peruolet quò uult.

Cicero de Natura deorum: Vel innumerabiles potius in omni puncto temporis alios nasci, alios interire.

Ibidem: Consules summū imperiū statim deponere, quàm id tenere punctum temporis.

Idem in Verrem: Cum iste punctum temporis nullum uacuum peccato præterire passus sit.

Idem pro domo sua: Habitare late & magnifice uoluit, duasq; magnas ac nobiles domos coniungere eodem puncto temporis.

Idem in Philipp. 11. Hunc unum inquam hodiernum diē, hoc punctum temporis quo loquor, defende si potes.

Idem in Vatinius testem: Exclusus miser puncto tēporis.

Idem pro Cluentio: Neq; postea Larini punctum est temporis commoratus.

Idem in Tusculanis: Totumq; leue est, quodcumq; est: sit enim ad punctum temporis.

Idem de legibus: Quæ uno uersiculo senatus puncto temporis sublatae sunt.

Idem in Catilinam: Puncto temporis frui uita, & communi spiritu non putat oportere.

Cæsar in Comment. Ita multorum mensium labor, hostiū perfidia & uī tempestatis, puncto temporis interit.

Horatius: — Tanquam

Sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc ui, nunc morte suprema
Permutet dominos, & cedat in altera iura. Idem:

— Quid enim? concurritur horæ,

Momento.

Hircius in Comment. Ita puncto temporis omnibus legionarijs ab hostium equitatu circumuentis.

Ibidem

Ibidem: Atq; uno puncto temporis hostibus nullo negotio campo pulsis.

T. Lilius ab Vrbe condita: Puncto sæpe temporis maximarum rerum momenta uerti.

Ibidem: Momento temporis in aduersam incurfando aciem.

Ibidem: Momento fusi.

Ibidem: Ut signum momento temporis acciperent.

Ibidem: Momento arx occupata est.

Ibidem: Momento horæ arsura omnia.

Ibidem: Illo momento horæ.

Ibidem: Momento temporis.

Ibidem: Horæ momento.

Ibidem: Momento unius horæ.

Idem de bello Mæcedonico: Versa momento temporis fortuna pugnae est.

Ibidem: Momento enim ad inanem locum peruenerunt.

Sed uidere licet momentū in alio significato, iuxta modum quo multi dicunt, Res parui momēti, magni momēti.

T. Lilius ab Vrbe condita: Rege superato, nullum momentum in solis per se Gallorum copijs fore.

Primæ, Primas ferre, deferre, tenere.

Primas ferre, Primas deferre, Primas tenere, ueteres dicebant; subintelliguntur tamen partes. Sed is loquendi modus erat, qui postea non solum omissus, uerum etiam unā cum alijs bonis propè ignoratus est.

Cicero in Bruto: Cotta & Sulpitius cum uestro iudicio, tum omnium facile primas tulerunt.

Idem in Orat. Cui primæ sine controuersia deferebātur.

Idem Attico: Amoris uerò ergo me cum à fraterno amore domesticoq; discessi, tibi primas defero.

Idem de natura deorum: Ad quem tum Epicurei primas ex uest

ex uestris hominibus deferebant.

Idem in Bruto: Et si utriq; primas, priores tamen defertur
L. elio.

Idem in Oratore: Nam quis unquam dubitauit, quin in re-
publica nostra primas eloquentia tenuerit semper urba-
nis pacatisq; rebus, secundas iuris scientia?

Sed hoc quoq; obseruandum est, ut cum Primas deferre
dicebant, significabant, primas partes alicui concedere:
cum uerò Ferre primas ponebant, id significabatur, quod
illum primas secum portare. Horatius eodem modo lo-
quendi, eodemq; significato quoad uerbum Fero, dixit

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Profiteri.

Profiteri, occultiore dicendi modo apud antiquos id
significat, quod uulgo dicunt, Assignare quantum nu-
merum uini, olei, frumenti, iugerum, pecuniae, uel aliarum
rerum quilibet habeat.

Cicero pro lege Agraria: In posterum uerò lex hæc impe-
ratoribus nostris constituatur, ut quicumq; de prouincia
decesserit, apud eosdem decemuiros quantum habeat præ-
dæ, manubiarum, auri coronarij, profiteatur.

Idem in Verrem: Edixerat, ut aratores iugera sationum
suarum profiterentur.

Ibidem: Non quo iugerum numerum uere profiteri esset
difficile, aut amplius etiam profiteri, sed quòd ex edito
professus non esset.

Ibidem: Fecit ut decumanus Nymphonem uocaret ex edi-
cto illo præclaro, quod nullam ad aliam rem, nisi ad huius
modi quæstus pertinebat, numerum iugerum profissum
non esse. Et subdit: Verres in Xenonem iudicium dabat il-
lud suum damnatorium de iugerum professione.

Idem

Idem Tironi: Tu uero confice professionem, si potes: etsi
hæc pecunia ex eo genere est, ut professione non egeat.

Idem in Verrem: Si pateret, iugera eiusmodi fundi esse plu-
ra, quam colonus esset professus,

Sallustius in Catil. Post paulò Catilina pecuniarum repe-
tundarum reus, prohibitus erat consulatum petere, quia
intra legitimos dies profiteri nequuerat.

Vlpianus de censibus, l. Forma: Si uero quis agrum in
alia ciuitate habet, in ea ciuitate profiteri debet, in qua
ager est.

Idem, ubi pupillus, l. Ius alimentorum: Prius tamen exigere
debet, ut profiteatur autor, quæ sit penes se summa, et
comminari grauiore se ei usuras infligi eius, quod supra
professionem apud eum fuerit comprehensum.

T. Liuius ab Vrbe condita: Profiteri cogendo frumentum,
et uendere quod usu menstruo superesset.

Ibidem: Primo expectauerant, ut qui se dignos tanto impe-
rio crederent, nomina profiterentur.

Idem de bello Macedonico: Ut qui socij ciuibus Romanis
eredidissent, pecunias profiterentur.

Ibidem: Postquam professionibus detecta est magnitudo
æris alieni.

Perscribere, Percriptiones, Percriptor.

Perscribere reconditum habet sensum certo modo lo-
quendi, qui à paucis obseruatus est: in bonis autoribus
elegantissime positus id significat, quod in rationibus, aut
in tabulis accepti et expensi scripto aliquid notare: unde
quæ ita notabantur, Percriptiones dictæ sunt: qui uero ea
notabat, Percriptor.

Cicero pro Roscio Comædo: Ego ne hanc manum ple-
nam

nam perfidie, & hos digitos meos impellere potui, ut falsum perscriberem nomen?

Ibidem: Aequè enim tabulae condemnatur eius qui uerum non retulit, & eius qui falsum perscripsit.

Ibidem: Suum codicem testis loco recitare, arrogantiæ est: suarum perscriptionum & liturarum aduersaria proferre, non amentiae est?

Idem in Philipp. v. Illa uero dissipatio pecuniae publicae ferèda, nullo modo est, per quam septies nullies falsis perscriptionibus donationibusq; uertit.

Idem in Verrem: Scribam tuum dicit Verres huius perscriptorem scenerationis fuisse.

Quid illi fiet, &c.

Quid illi fiet? Quid illi faciam? Quid illi factum est? modi sunt loquendi elegantissimi, & à paucis obseruati. Id enim significant, quod nonnulli aliquid admirantes uel accepta aliqua calamitate aut iactura, inepte dicunt.

Quid de illo fiet? quid de illo faciã? quid de illo factum est?

Plautus in Mercatore: Sed quid nunc illi fiet?

Idem in Mostellaria: Quid mihi fiet tertio, qui solus facio facinora immortalia?

Idem in Bacchidibus: Quid mihi fiet postea?

Cicero Trebatio: Quid porro fiet populo Vlubrano?

Idem Terentiae: Et si nos premet eadem fortuna, quid puero misero fiet?

Idem Attico: Sed quid ijs fiet, si huc Paulus uenerit?

Eidem: Quid illi fiet quem reliquero?

Idem in Rullum: Quæro si qui uolunt uendere, non fuerint, quid pecuniae fiet?

Idem in Verre: Occurrebat illi ratio, quid Cleomeni fiet?

Idem in Academicis quaestionibus: Si comprehensio perceptioq;

ceptioq; nulla sit, quid fiet artibus? Tibullus:

Castra Macer sequitur, tenero quid fiet amoris?

Ouidius de Arte amandi:

Perfidus ille absens, quid mihi fiet, ait.

Quid mihi fiet, ait, sonuerunt cymbala toto Littore.

Plautus in Mercatore: Nescit quid faciat auros?

Terentius in Hecyra: Sed quid faciemus puero?

Cicero in Academicis quaestionibus: Quid enim faceret huic conclusioni? Si lucet, lucet igitur, lucet autem.

Ibidem Diodoro quid faciam Stoico, quem à puero audiuis?

Idem de Nat. deorum: Quid Ioui facies? quid Vulcano?

Ibidem: Species arcus Thaumante dicitur nata, cuius si diuina natura est, quid facies nubibus?

Cato de Re rustica sine interrogatione posuit, sed fere idem est modus loquendi: Si ante, inquit, non deportauerit dominus, uino quod uolet faciet.

Plautus in Casina: Tuo quid factum sit pallio?

Quid faceret aliud?

Quid faceret aliud? Modus est dicendi, quo ineptè dicunt, Quid poterat aliud facere?

Cicero de Oratore: Valerius quotidie cantabat, erat enim scenicus, quid faceret aliud?

Quotus.

Licet super relatiuo Quotus, multi uaria senserint: quòd tamen apertius uis uerbi intelligatur, uolui pro more quàm plurimas autoritates congrerere. Videtur enim mihi Quotus quandoq; simpliciter interrogare, & numerum petere: ut, Quota hora est? Dic, quotus esse uelis? quotus erit iste denarius? Et quandoque sine interrogatione: ut, Quota pars ex eo deducetur, ea pars tibi sit profutura.

Quādoq; quota pars significat minimam partem: ut, Pars quota laudis erat, quota portio fœcis Achivæ. Quandoq; quotus iungitur cum Quisq; & tum etiam interrogatur, Quotus quisq; bonus est? Quotus quisq; est qui teneat artem numerorum: quasi dicat, nullus, aut rarus. Infrâ scripte auctoritates, plane omnia demonstrabunt.

Cicero in Verrem: Quotus erit iste denarius, qui non sit deferendus?

Horatius:

Hora quota est?

Idem:

Tu quotus esse uelis, rescribe.

Idem:

Scire uelim, chartis pretium quotus arroget annus.

Caius de interrogatorijs actionibus, l. Qui interrogatur an heres sit, uel quota ex parte sit.

Idem eodem titulo, lege: Si defensor in iudicio interrogatus, an is quem defendit heres, uel quota ex parte sit?

Paulus ad legem Falcidiam, l. Plautius: Rationem legis Falcidiae habendam, & quota pars ex eo decideret, eam partem in fundo legato inutilcm futuram.

Ouidius de Pontio:

Qui quota terroris pars solet esse mei.

Idem ad Corinnam:

Ex tot in Atridis pars quota laudis erat.

Quotus quisque.

Varro de lingua Latina: Quotus quisque iam seruos habet priscis nominibus? quæ mulier suum instrumentum uestis atq; auri ueteribus uocabulis non inductis?

Cicero de Finibus: Quis est enim, aut quotus quisque, cui mors cum appropinquet, non refugiat timido sanguis atq; exalbescat metu?

Idem in Tusculanis: Quotus enim quisq; philosophorum inuenitur, qui sit ita moratus?

Idem

Idem de Diuinatione: Quota enim quæque res euenit prædicta ab istis?

Idem de Oratore: Quotus enim quisque est, qui teneat artem numerorum atque modorum?

Idem pro L. Flacco: Quotus enim quisque est, qui hanc in rem publicam sectam sequatur?

Idem pro Marco Cælio: Quotus quisq; istam effugere potest?

Idem pro P. Sextio: Quotus quisque inuenietur tanta uirtute uir?

Quatenus, Hactenus, Eatenus.

Quatenus particula, licet nonnulli discrimen faciant cum per e, & cum per i, scribitur: ita tamen scriptio ne confusa est, ut internosci non facile sit. Eius tamen significatum, & dicendi modum, quo celebrata reperitur, subdere non omitam. Est enim meo iudicio, quod vsq; ad quem finem uel terminum. Interdum significat, quantum.

Cicero in Oratore: Itaque soli ij, qui sciunt quid, & quatenus, & quomodo dicturi sunt.

Ibidem: Sed querimus idem, quod in cæteris rebus maxime querendum est, quatenus.

Ibidem: In omnibus rebus uidendum est, quatenus: Est enim suus cuique modus est, tamen magis offendit nimium, quam parum.

Idem in Oratore libro secundo: Quatenus hæc sunt ridicula tractanda Oratori, perquam diligenter uidendum est.

Idem in Tusculanis: Magna culpa Pelopis, qui non erudierit filium, nec docuerit, quatenus esset quodque curandum.

Idem in Antonium: Quibus auspicijs istos: fasces augur acciperem? quatenus haberem: cui traderem?

Idem in Academicis: Rerum natura nullam nobis de-

dit cognitionem finium, ut illa in re statuere possimus, quatenus.

Idem de Officijs: Animaduertendum est etiam, quatenus sermo delectationem habeat: et ut incipiendi ratio fuerit, ita sit desinendi modus.

Ibidem: Vulgus quid absit à perfecto, scire non ex toto intelligit: quatenus autem intelligit, nihil putat prætermisum.

Ibidem: Sed aliter leges, aliter philosophi tollunt astutias: leges, quatenus manu tenere res possint: philosophi, quatenus ratione et intelligentia.

Idem de Amicitia: Quamobrem id primum uideamus, si placet, quatenus amor in amicitia progredi debeat.

Ibidem: Est enim quatenus amicitiae dari uenia possit.

Idem P. Lentulo: Postulatum est, ut Bibuli sententia diuideretur, quatenus de religione dicebat.

Horatius:

„Iubeas miserum esse libenter,

Quatenus id facit.

Ulpianus de magistratibus, l. In ordinem: Videamus an et quatenus teneatur, et subdit: An et quatenus in patre eius actio danda sit, queritur.

Vitruuius: In nauibus remi cum sint in aqua directi, tamen oculis infracti uidentur: et quatenus eorum partes tangunt summam planitiem liquoris, apparent uti sunt, directi.

Titius Linius ab Vrbe condita: Italiae, nisi quatenus uallum castrorum cingit, nihil relinqueretis Poeno.

Ibidem: Ut quatenus tuto possent, Italiam spectatum irent.

Hactenus particula, post se Ut, plerumque apud bonos autores trahit.

Idem de Diuinatione: Et si uideo eo tum Stoicum esse cognatum, qui hactenus aliquid egit, ut earum rationem rerum explic

explicaret: quae mari, caelo ue fierent: illa uerò cur euenerint, quis probabiliter dixerit?

Celsus de usu fructu, lege: Hactenus tamen, ut sacra tecta habeat: si qua tamen uetustate corruerint: neutrum cogi reficere.

Eatenus, quandoque post se Ut, quandoque Quoad, quandoque Hactenus trahit: significat enim tandiu, uel usque ad id. Cicero de optimo genere Oratorum: Verba prosequens eatenus, ut non abhorreant à more nostro.

Idem ad Quintum fratrem: Quorum si quis forte esset fordidior, ferres eatenus, quoad per se negligeret eas leges, quibus est astrictus, non ut ea potestate, quam tu ad dignitatem permisisses, ad quaestum uterentur.

Idem in Academicis: Sed hoc ciuile quod uocant, eatenus quoad populo praestare uoluerunt.

Quandoque, Eatenus quatenus, et Hactenus quatenus dicitur.

Caius de Institutoria actione: Eatenus dabitur in eum actione, quatenus ex ea re locupletior factus est.

Ulpianus de in rem uerso, l. Si pro patre: Si domini debitor sit seruus, et ab alio mutuatus ei soluerit, hactenus non uertit, quatenus domino debet.

Quod sine molestia tua fiat, Quod sine incommodo tuo fiat, Quod sciam, Quod pace tua fiat, Quod inter nos liceat dicere.

Quod sine molestia tua fiat, Quod sine incommodo tuo fiat, Quod sciam, Quod pace tua fiat, Quod inter nos liceat dicere, et huiusmodi loquendi modi, orationem Latinam candidam et luculentam efficiunt, quos modos qui obseruare, et in scriptis usurpare negle-

xerunt, non iniuria illiterati, ac propè infantes iudicantur.
Plautus in Menæmis: Non ædèpòl ego te (quod sciam)
unquam ante hunc diem uidi.

Ibidem: Dic mihi tu, unquam intestina tibi crepant, quod
sentias?

Terentius in Eunuchò: Pace quod fiat tua.

Idem in Adelphis: Non equidem istas, quod sciam.

Cicero Seruio Sulpitio: Quare pergratum mihi feceris, si
eum in amicitiam tuam receperis: atque eum (quod absque
molestia fiat) si qua in re opus ei fuerit, iuueris.

Eidem: Quare uelim, quicquid habent negotij, des ope-
ram, quòd commodo tuo fiat, ut te obtinente Achaiam,
conficiant.

Idem Terentiæ: Tu uelim (quod cum commodo ualetudi-
nis tue fiat) quàm longissime poteris, obuiam nobis pro-
peres.

Idem Attico: Et uelim cures epistolam quam ad eum misi
reddendam, & ipse (quod commodo tua fiat) colloquere.

Eidem: Serapionis librum ad me misisti, ex quo quidem
ego (quòd inter nos liceat dicere) millefimam partem uix
intelligo.

Idem Lentulo: Decernit ut regem deducas, quòd commo-
de rem facere possis.

Varro de Re rustica: Neque explicata tota separatim
(quòd sciam) ab ullo.

Quàmpridem, Quàmduum.

Nemo, nisi fallor, nemo inquam modum cum plenè aut
rectè obseruat, quo admirandi illi ueteres uteban-
tur, rogandi scilicet: Quàmpridem, Quàmduum uenit
ille? Quem loquendi modum latinissimum plerique igno-
rantes, Quàmduum est quod uenit, aut Quàmduum est ex quo
uenit

uenit, uel Quantum tempus est, ineptissime dicunt.

Plautus in Stichò: Quàmpridem non edisti?

Terentius in Eunuchò: Quærit, quàmpridem pater mihi
& mater mortui essent: dico, iamdiu.

Cicero pro Rabirio perduellione: Quæro, quàmpridem
hoc nomen Fanni in aduersaria retulisti?

Quàmduum.

Plautus in Stichò: Quàmduum in portum huc uenit? Re-
spondetur, longissime.

Idem in Trinimò: Quàmduum isthuc, aut ubi actum est?

Idem in Asinaria: Quàmduum tu aduenisti?

Idem in Mercatore: Quàmduum dixeras te odisse æque
atq; angues?

Terentius in Eunuchò: Venit, quàmduum? Respondetur,
modò.

Quàm mox.

Plautus in Stichò: Quàm mox cocta est cœna? impransus
ego sum.

Idem in Mostellaria: Quid nunc? quàm mox? & hic inter-
rogantis.

Idem in Asinaria: Quàm mox mihi operam das?

Quàdoq; cum non interrogat, significat id quod quàm-
ciò, aut statim: ut, Quàm mox erit cocta cœna: id est, citò,
uel statim erit cocta cœna.

Idem in Bacchidibus: Quàm mox nauigo in Ephesum, ut
aurum recpetam à Theotimo domum, taces?

Ibidem: Quàm mox dico, dabo.

Terentius in Adelphis: Hera, ego hinc ad hos prouisum,
quàm mox uirginem accersant.

Cicero pro Roscio Comædo: Expecto quàm mox Chæ-
rra hac oratione utatur. Hoc loco multi inepte dicunt:

expecto quanto tempore, uel quandiu hac oratione utatur.
T. Liuius ab Urb. cond. Intenti quam mox signum daretur.

Quid quod.

Quid quod, cum simul iunguntur, mirificam Latinitati uenustatem pariunt. Modus enim est dicendi, cum quis interrogatur, uerbi gratia: Quid quod me etiam occidere uult? Multi inepte dicunt, quid tibi uidetur? uel quid dicis, etiam me occidere uult? Sed subiectæ autoritates id melius ostendent.

Cicero in Academicis quaestionibus: Quid quod eadem illa ars quasi Penelopes tela texens, tollit ad extremum superiora.

Idem de Officijs: Quid quod Theseus exegit promissum à Neptuno?

Idem de Senectute: Quid quod sapientissimus quisque animo æquissimo moritur?

Idem pro lege Manilia: Quid quod salus solus sociorum summum in periculum ac discrimen uocatur?

Idem ad Pontifices: Quid quod in meo reditu spes otij et concordiae sita uidebatur?

Idem de Natura deorum: Quid quod earum rerum quæ nunquam omnino fuerunt, nec esse potuerunt, ut Scyllæ, ut Chimæræ: quid quod hominum, locorum, urbium earum quas nunquam uidimus: quid quod simul ac mihi collibitum est, præsto est imago? Quid quod etiam ad dormientem ueniunt inuocatae?

Idem Attico: Quid quod senatus eos noluit præesse prouincijs?

Ibidem: Quid quod tecum nunquam essem sine cura?

Idem pro Cluentio: quid quod Sithalenus est condemnatus?

Idem

Idem de Diuinatione: Quid quæ à physicis et dialecticis tractantur?

Idem in Catilinam: Quid quod ab aduentu suo ista subsellia uacua facta sunt?

Idem in Antonium: Quid quod cum collega tulit, quem ipse fecit sua nunciatione uitiosum?

Idem Quinto Cicero fratri: Quid quod eodem tempore desidero filiam?

Idem de Oratore: Quid quod dixisti, inquit, Crasse, si hic hodie apud te maneremus, te morem nobis esse gesturum?

Horatius:

Quid quod libelli Stoici inter sericos iacere puluillus Amant?

Ouidius de Ponto:

Quid quod ut emeritis, referenda est gratia semper?

Idem in Epistolis:

Quid quod auus nobis idem Pelopeius Atreus?

Quæ malum.

Sed quis sine piaculo prætereat enatum hunc quoque in ipsa urbe Latinitatis parente et altrice, tam bellum dicendi modum? Cum enim quem arguere aut castigare uolebant, sic ponebant: Quæ malum ista tua dicacitas est? Qui malum isti Athenienses? Sed clarius infra, et proprie magis uidebitur.

Plaut. in Menæch. Quæ malum hæc impudentia est?

Ibidem: Ego ne te iussi coquere? Respondetur: Certo tibi et parasito tuo. Respondetur: Cui malum parasito?

Idem in Aulularia: Quid tu malum curas, utrum crudum, an ego coctum edam?

Idem in Mercatore: Quid malum ego nugor, si tibi quod me rogas, respondeo?

h 3

Idem

Idem in Bacchidibus: Qui malum facile?
 Terentius in Eunuchis: Qui malum alijs?
 Cicero in Verrem: Quæ malum est ista tua audacia, atq;
 amentia?
 Ibidem: Quæ malum ista fuit amentia?
 Idem Attico: Quæ malum isti Pedentisse?
 Idem in Philp. Quæ malum ista uoluntaria seruitus est?
 Ibidem: Quæ malum est ista ratio, semper optimis causis
 ueteranorum nomen opponere?
 Titus Linius ab Vrbe condita: Quæ malum ratio exper-
 tis alia experiri?

Quamobrem, Cur, Quapropter, Quare.

Quamobrem, Cur, Quapropter, Quare, ijs aduer-
 bijs quanta inest dicendi gratia? quanta uenustas? eo
 modo loquendi, quo perfecti illi uetres usi sunt, post quos
 nemo fere elegantiam illam & purum dicendi modum ser-
 uauit. Nam quis est, qui nõ ita post illos loquatur? Aliquam
 causam queris, propter quam, aut ob quam me domo ex-
 trudas. Antiqui uerò illi: Aliquam causam queris, quamob-
 rem me domo extrudas, aut cur me domo extrudas, dice-
 bant. Et ubi dicitur à plerisque ineptissime, Quid est quod
 me uidere non potes? Antiqui dicebant: Quid est quamob-
 rem me uidere non potes? aut quid est cur me uidere non
 potes? uel quid est quare me uidere non potes? Quod obser-
 uandum maxime censeo. Quare pro more exëpla aliqua
 subiicimus.

Terentius in Eunuchis: Aliquam causam querebat senex,
 quamobrem insigne aliquid faceret.

Idem in codicem: Multæ sunt causæ quamobrem cupio.

Idem in Adelpis: Nihil reperio quamobrem laudet tanto
 pere Hegio mecum officium.

Cicero

Cicero Appio Pulchro: Multa mihi ueniebant in men-
 tem, quamobrem istum laborem tibi etiam honori puta-
 rem fore.

Idem pro Aulo Cecinna: Deinde nihil rationis affers,
 quamobrem, si libertas adimi nullo modo possit, ciuitas
 possit.

Idem pro M. Cælio: Quæ fuit enim causa, quamobrem ue-
 nenum isti mulieri uellet dare Cælius?

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Si uel minima pars re-
 perietur, quamobrem uideantur illi nonnihil tamen in de-
 ferendo nomine secuti.

Idem pro Sylla: Quid enim est quamobrem ad te Quinte
 Hortensi factum clarissimi atq; ornatissimi uiri non repre-
 hendatur, reprehendatur meum?

Idem pro Cornelio Balbo: Quid est quamobrem ciui Ga-
 ditano in hanc ciuitatem uenire non liceat?

Idem pro Cluentio: Nihil excogitem, quamobrem Oppia-
 nico damnari necesse sit?

Ibidem: Quid est quamobrem quisque nostrum censorias
 subscriptiones omnes fixas, & in perpetuum ratas putet
 esse oportere?

Idem in Verrem: Quæ mulier digna, quamobrem iste diu-
 tius Lampfaci commoraretur?

Ibidem: Nulla res est, quamobrem ego istum nolim ex pa-
 ternis probris ac uitijs emergere.

Ibidem: Neque adhuc causam ullam excogitare potui,
 quamobrem commiserit.

Ibidem: Quid est quamobrem putes te tuam culpam non
 modo deriuare in aliquem, sed communicare cum aliquo
 posse?

Ibidem: Quid tandem habuit argumētum, aut rationis res, quam-
 obrem

Hic locus ali-
 quanto aliter
 habetur in
 Terentio.

obrem in eo potissimum Stenianum præmium poneretur
Ibidem: Multa signa dederat, quamobrem quibus responsu-
rus non uidetur, mentio de lege nulla fiebat.

Ibidem: Quod si ab Apollonio aliquid commissum esset,
quamobrem iure in eum animaduertetur.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Satis argumēti esse
uidetur, quamobrem illa quæ natura prima sunt ascita: natu-
ra prima diligamus.

Alphenus, locati & cōducti, lege habitatores: Ea conditio-
ne habitorem esse, ut si quid aduersarium incidisset,
quamobrem dominum aliquid demoliri oporteret, aliquam
partem paruulam incommodi sustineret.

Cur.

Cicero pro M. Cælio: An nobis aliam causam esse ullam
putatis, cur in tantis præmijs eloquentiæ, tanta uoluptate
dicendi, tanta laude, tanta gratia, tanto honore, tam sint
pauci, semperq; fuerint, qui in hoc labore uersentur?

Idem pro Cluentio: Quid est Quinte Naso, cur tu in hoc
loco sexto sedear?

Ibidem: Quæ causa Habito fuerit, cur interficere Oppia-
nicum uellet?

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Quod si tibi nulla cau-
sa est, cur hunc miserum tanta calamitate affici uelis?

Idem Attico: Sed erant causæ, cur hoc tempore istic esse
nollem.

Idem pro Roscio Concedo: Non fuit causa, cur tantum la-
borem caperes, & ad me uenires.

Alphenus locati & cōducti, lege, Habitatores: Si iusta
causa fuisset, cur periculum timeret?

Catullus:

Nam quid feci ego, quid uic sum locutus,

Cur

Cur me tot male proderes poetis?

Quapropter.

Plautus in Bacchidibus: Sed quid est quapropter nobis ma-
lum minitemini?

Qua causa.

Plautus in Menæhmis: Quid de te merui, qua me causa per-
deres?

Cicero pro lege Manilia: Satis mihi multa uerba fecisse ui-
deor, quare hoc bellum esset genere necessarium.

Asconius Pedianus, qui tametsi sub Augusto Cæsare
floruit, bonaq; multa atq; elegantia scripsit, sicuti libello,
sine potius fragmento, quod ante hos annos repertum est,
colligi potest, multa fluit ac scatet barbariæ, quam tamen
barbariem, non ab illo certè, qui bono etiam tunc tempore
eruditus est, prouenire puto: sed potius ab aliquo insulso
atq; ineleganti grammatico, qui interpretis uice functus,
inepta multa conferuit, quæ postea una cum bonis autoris
uerbis descripta sunt: is, inquam, Asconius: Magnopere, in-
quit, me hæsitare cōfiteor, quid sit quare Cicero Placentiam
municipium esse dicat. Quid sit quare, dixit, quod elegan-
ter posuit, & modo illorum ueterum usus est.

Gn. Pompeius L. Domitio: Miror quid causæ fuerit, quare
consilium mutarís.

Residere, Subsidere, Desidere,

MAxime absurdum hæcenus (ut arbitror) quid si-
gnificet Residere, Subsidere, Desidere. Quod cum
ex multa uariâq; lectione deprehendissem, nihil aliud esse
Terram desiderare, nisi cum terra magnis inbribus, uel igno-
ta alia causa hiatum faceret: ita ut terra deorsum descende-
ret, uel subtraheretur. Quæ res melius ex subiectis autori-
tatibus colligetur.

Cicero

Cicero de Officijs: Hinc ille Gyges inducitur à Platone, qui cum terra defedisset magnis quibusdam imbribus, in illum hiatus descendit.

Idem de Diuinat. Delata etiam ad senatum labes agri Priuernatis, cum ad infinitam altitudinem terra defedisset.

Ibidem: Vt multa oppida corruerint, multis locis labes facta sit, terræq; defederint.

Titus uero Lilius idem dixit de bello Macedonico: Terra (inquit) Velitris trium iugerum spatio cauerna ingenti defederat. Non tamen dicendi modum serauit, mutato fere et obsolescente iam bono dicendi modo, cum dixit ab Vrbe condita: Arpini terra campestri in agro in ingentem sinum confedit.

Ibidem: In Veliterno agro terra ingentibus cauernis confedit, arboresq; in profundum haustæ. Confedit igitur dixit, pro Defedit: cum Confidere sit simul sedere.

Vergilius:

Dicite, quandoquidem in molli confedimus herba.

Varro de Re rust. Quod inane natat, plenum defidet.

Ibidem: Vbi stramentum defedit in aperto loco palam, à quo nominata potest esse palea.

RESIDERE, est paulatim deorsum inclinare, Plautus in Captiuis: Itaq; uenter gutturq; resident.

Horatius:

Nostrisq; ductum seditionibus

Bellum, resedit protinus. Idem:

Iamiam residunt cruribus asperæ pelles.

Ex epistola Sabini pro Helena:

Flamma recens parua sparsa resedit aqua.

SVBSIDERE, est ferè idem quod residere: sed considerantibus aliquod discrimen omnino occurrit, quod melius

melius uideatur, quàm demonstrctur.

Vergilius in quinto Aeneidos:

Subsidunt undæ, tumidumq; sub axe tonanti

Sternitur æquor aquis. Ouidius de Fastis:

Quod simul emersum est, fragor æthera terruit ipsum, * euersum

Itaq; subsedit pondere molis humus.

Ibidem:

Iam leuis obliqua subsedit Aquarius urna.

Ibidem:

Pondere terra suo subsedit, et æquora traxit.

Idem in Metamorphosi:

Iussit et extendi campos, subsidere ualles.

Ibidem:

Flumina subsidunt, collesq; exire uidentur.

Ibidem:

Paulum subsedit, et infra

Quam solet esse, fuit.

Idem in Ibin:

Sic tua subsidens deuoret ossa canis.

Idem ad Corinmam:

At uos, quæ ueniet, tumidi subsidite montes.

Paulus de damno infecto, lege, Atheniensis: Si uitio loci pars aliqua loci subsedit.

T. Li. ab Vrbe cond. Subsidunt Hispani aduersus emissam tela ab hoste, inde ad emitenda ipsi consurgunt.

Hircius in Commentarijs: Aqua quæ paulatim spatio temporis liquefcit ac subsidet.

Quisquam.

Quisquam quantum distet ab Aliquo, à Quoquam, à Quocunq; à Quolibet, à Quopiam: ex ijs quæ infra adduxi, melius cognoscetur. Interrogat enim ferè semper

semper, & cum indignatione requirit.

Cicero pro Cluentio: Est quisquam qui cum hoc cognouerit, sufficari possit Oppianicum iudicio oppressum, & circumuentum esse innocentem?

Idem in Verrem: In eiusmodi re quisquam tam impudens reperietur, qui ad alienam causam inuitis ijs, quorum negotium est, accedere aut aspirare audeat?

Ibidem: Num aut in uilitate nummum arator quisquam dedit? aut in caritate de aestimatione frumenti questus est?

Ibidem: Quid enim quisquam ad meam pecuniam, me inuito aspiret?

Idem pro lege Manil. Et quisquam dubitabit, quid uirtute profecturus sit, qui tantum autoritate profecerit?

Ibidem: Et quisquam dubitauit, quin hoc tantum bellum transmittendum sit?

Idem pro domo sua: Hanc deam quisquam uiolare audeat?

Idem in Philipp. Ab hoc igitur quisquam bellum timet?

Vergilius:

— Et quisquam numen Iunonis adoret?

Qua itineris, Qua de Bruto.

Qua itineris, qua de Bruto, modus est dicendi, quo inepte dicunt: Ea parte qua itineris, uel, de Bruto mentio fit.

Cic. Attico: At quam honesta, quam expedita tua consilia, quam euigilata tuis cogitationibus, qua itineris, qua nauigationis, qua congressus, sermonisq; cum Cesare.

Eidem: Cum uideo te distentissimum esse, qua de Butrotijs, qua de Bruto.

Quam plurimus, pro quanto magis, &c.

Ediscendus est & hic loquendi modus, quo Cato & alij ueteres usi sunt. Idem enim de Re rustica: Quam plur

plurimam brassicam ederit, tam citissimum sanus fiet. illiterati uero hunc quoq; dicendi morem non curantes, dicunt: Quanto plus, aut quanto magis ederis ex brassica, tanto citius sanus fies.

Quam citissimè, tam maxime.

Et hic modus alter, non inelelegantior superiore, non est pratercundus.

Idem Cato: Quam citissime conficies, tam maxime expediet.

Ibid. Quam acerbissima olea erit, tam oleum optimū erit.

Quod te oro.

Modus est etiam Romani candoris plenus in particula Quod. Cum enim aliquid timentes narrabant, ac deinde ne quid tale eueniret, obsecrabant, Quod te oro dicebant: quod perinde est quasi, Quare te oro.

Terentius in Hecyra: Male metuo, ne Philumena magis morbus aggrauescat: quod te Aesculapi, & te Salus, nequid huius sit, oro. Horatius in Epist.

— Pol me miserum patrone uocares.

Si uelles, inquit, uerum mihi dicere nomen,

Quod te per genium, dextramq; deosq; penates

Obsecro & obtestor, uita me redde priori.

Renuntiare.

Quam diuersum est, quod in bonis autoribus legimus in uerbo Renuntio, ab eo sensu qui passim uulgò celebratur? Est enim Renuntiare legationem, idem quod, referre quid in legatione gestum sit.

Cicero in Philipp. Cum enim legati renuntiauerint, quod certe renuntiabunt, non in uestra potestate, non in senatus esse Antonium.

Ibidem: Nec uerò dubito, quin si ille uir renuntiare legationem

tionem potuisset, & reditus eius uobis gratus fuerit, & reipub. salutaris futurus.

Varro de Re rustica: Latis tabulis, sortitio fit tribuum, ac cepti sunt à præcone renuntiarari, quem quæq; tribus fecerunt adilem.

T. Lilius ab Vrbe cond. Hæc cum legatio renuntiaretur, ibidem: Qui iussi erant, legationem renuntiauerunt.

RENUNTIATVR præterea consul, tribunus, aliusue magistratus: id est, declaratur factus consul, tribunus, &c.

Cic. pro lege Manil. Nam cum propter dilationem comitionū ter prætor primus ceteris cunctis renuntiatum sum.

T. Lilius ab Vrbe condita: Nec me contra senatusconsultum consulē renuntiarari patiar.

Asinius Pollio Cicroni: Comititia biennij biduo habuit, hoc est, renuntiauit, quos ei iussum est.

Redire in gratiam.

Redire in gratiam, modus est dicendi, quo significatur aliquem ex discordia reconciliatum, in pristinam amicitiam redire.

Cicero de Senectute: In gratiam iam cum uoluptate redeamus.

Idem Quinto Cicroni: Pompeius à me ualde contenti de reditu in gratiam, sed adhuc nihil profecit.

Idem de Prouincijs consularibus: Iurauitq; in concione se in gratiam non rediisse.

Ibidem: Absens mecum summo suo beneficio redijt in gratiam.

Idem ad Atticum: Cum Luceio in gratiam redi.

Respondere ad rogatum.

Respondere ad rogatum, id est (quod satis per se notatur)

scitur) cum quis rogat, querit, petitue, & alter ad ea quæ rogatur respondet.

Quod multi peruerso dicendi modo, respondere ad propositum dicunt.

Cicero pro L. Flacco: Nunquam nobis ad rogatum respondent, semper accusatori plus quam ad rogatum.

Roget quis, Dicat quis, Petat quis.

Roget quis, modus est loquedi politus, id est, quod multi inepte dicunt: Si aliquis me interrogaret, peteret, diceret.

Terentius in Eunucho. Roget quis, quid tibi cum illo?

Respectus.

Respectus mutato dicendi genere dici ceptus est hoc modo: Feci amicitia respectu, Feci respectu iustitiæ: quo loco Latinius diceretur, Feci amicitia causa uel ratione, Feci ratione iustitiæ. Respectus autem nomen est, à Respicio ueniens, ut Conspectus à Conspicio, Perspectus à Perspicio, Circumpectus à Circumspicio. Alio dicendi modo à Cicrone eloquentiæ principe usitato: qui de diuinatione, Remigem, inquit, quendam ex quinquere mi Rhodiorum uaticinatum, madefactum iri nūnus triginta diebus Græciam sanguine, rapinas Dyrhachij, & cōscēsiōne in naues cum fuga, fugientibus miserabilem respectum incendiorum fore.

Idem in Philipp. v. Itaq; cum respectum ad senatū, & ad bonos non haberet: eam sibi uiam ipse patefecit ad opes suas amplificandas, quā uirtus liberi populi ferre nō posset. Respectum (dixit) non haberet, hoc est, non respiceret.

Resecare ad uiuum.

Resecare ad uiuum, est per translationem dictum ab his, qui uel ungues usq; ad uiuum, uel arbores usq; ad

radices ressecant. Id postea dictum & ad eos transfertur, cum quid nimium ad regulam reuocamus.
Cicero de Amicitia: Neq; id ad uiuū resco, ut ij, qui hæc subtilius differunt.

**Scribere mea, tua, sua manu;
non propria.**

Scribere mea manu, sua manu, nō propria manu quod nusquam apud bonos autores reperitur.

Cicero Attico: Antequam aliquo loco confedero, neq; longas à me, neq; semper mea manu literas expectabis.

Eidem: Obfignaram iam epistolam meam, quam puto te modo perlegisse, scriptam mea manu.

Eidem: Ipse in Tusculano me referre in commentarium mea manu uoluit, quod idem in Asia mihi sua manu scriptum dedit.

Eidem: Nunquam ante arbitror te epistolam meam legisse, nisi mea manu scriptam.

Eidem: Hæc mea manu.

Eidem: Noli putare pigritia facere me, quod non mea manu scribam.

Eidem: Alteram tibi eodem die epistolam dictaui, & pridie dederam mea manu longiorem.

Ibidem: Accepi aliam alia iucundiorem, quæ quidem erant tua manu.

Idem Qu. fratri: Cum scripisssem hæc infima, quæ sunt mea manu.

Ibidem: Hæc inter coenam dictaui Tironi, ne mirere alia manu esse.

Idem in Catil. Legimus literas & scriptum ipsius manu.

Idem Appio Pulchro: Ad te statim manu mea scriptas literas misi.

BRUTUS

Brutus Cicero. Superioribus literis mea manu scripsi.

Scæuola de donationibus, l. Ad eum: Hac epistola mea manu scripta notum tibi facio.

Idem de Legatis, l. Cum quis: Testamento factō manu sua ita cauit.

Paulus de publicanis & uectigalibus, l. Si publicanus: Significentur ipsi libello manu sua subscripto.

Callistratus ad legem Corneliam, de falsis, l. Diuus Claudius: Si modo post eam scripturam manu sua testator testamento codicillis uel subscripserit.

Marcellus: Si quis aliquem testium, l. Diuus Seuerus: Sua manu signatos codicillos ualere uelit.

Papinianus de testamentaria tutela, l. Ex sententia: Patris uoluntas hoc ipsum manu sua declarantis.

Vitruuius: Quod etiam ipse sua manu dicitur fecisse.

T. Liuius de bello Pun. Foedera, Amilcaris scripta manu.

Idem de bello Maced. Polyfenidas sua manu scripsit.

Ibidem: Iudicia manu sua testata daret.

Ibid. Ausa dicere se omnes sua manu potius interfecturam.

Ouidius in Epistola Didonis:

Ipsa sua Dido concidit usa manu.

Studeo illam rem.

Studere illi rei, uulgare. Studere autem illam rem, minus obseruatum, non caret gratia & uenustate.

Plautus in Milite: Magis metuant, minus has res studeant.

Cicero in Anton. Vnum sentitis omnes, unum studetis.

Idem de reditu suo: Cum uero literas studere incipit, & belluo immanis cum Græculis philosophari, tamē est Epicureus.

Idem de Finibus bonorum & malorū: Vel illud quod studet, facere possit ornatius.

x 3

Idem

Idem in Tusculanis: Hæc cum disputant, hæc student.
Horatius: Hoc studet unum.

Subscribere.

Subscribere causæ, & subscribere causam, apud bonos illos autores frequenter reperitur. Differentiâ autem quæ interfit, pauci (ut arbitror) considerauerunt. Ego uerò quid de hac re ex multa lectione collegerim, paucis perstringam. Subscribere causæ, certo modo dicendi id erat cum nomen alicuius diceretur, accusatores apud iudices se reorum accusationibus subscribebant, ut qui sic subscriberent, ad talionis pœnam tenerentur, si inique accusassent, & nisi intra spatium triginta dierum causam prosecuti fuissent. Iudices uerò subscribebant causam, propter quam rei accusabantur. Quæ omnia infra scripte autoritates apertius demonstrabunt.

Cicero de Arte rhetorica: Cum uenefici cuiusdam nomen esset delatū, & quia parricidij causa subscripta esset, extra ordinem esset acceptum. & infra: id autem si damnetur: fieri necesse esset, quoniam & id causæ scriptū, & ea re nomen extra ordinem sit acceptum.

Ouidius de Tristibus:

Ne ue precor magnæ subscribe Cæsaris iræ.

Paulus de accusatoribus, l. Libellorum: Item subscribere debet is, qui dat libellū, uel alius pro eo, si literas nesciat. & subdit: Sed intra quod tempus, uidebimus. & utiq; triginta dies utiles obseruandi sunt.

Ulpianus de accusationibus & inscriptionibus, l. Si cui crimē obijciatur, præcedere debet in crimine scriptio. Quæ res adiuuenta est, ne facile quis profiliat ad accusationem, cum sciat inultam sibi accusationem non futuram.

Asconius Pædianus: Subscriperunt Triario in Scaurum

Quint

Quintus Marius L. filius, & Qu. Pactuij fratres cognomine Claudij, qui inquisitionem in Sardiniam, itemq; in Corsicam insulas dies tricenos acceperunt.

Idem: Deinde post paucos dies apud Considium quæstorem, l. Plautia, De ui, subscriptione ea quod loca occupasset, & cum telo fuisset: nam duces operarum Milonis recusauerunt, Caius Fidius, Gneus Apponius, Gnei filius, Marcus Scius.

Subscribere causam.

Plautus in Penulo: Cras subscribam homini dicam.

IDE M tamen dimisit præpositionem sub, cum dixit in Aulularia: Ad prætorem hodie te rapiam, & tibi scribam dicam.

Cicero pro Cluentio: Video igitur iudices attimaduertisse censors in iudices quosdā illius consilij Iuniani, cum istam ipsam causam subscriberent.

Idem in Diuinatione in Verrem: Censor Caium Atheium notauit, quod ementitum auspicia subscriberet. ergo fuerit hoc censoris, si iudicabat ementitum.

Idem pro Aulo Cluentio: Nam hæc quidem, quæ de iudicio corrupto subscriperunt.

Ibidem: Leue est quod censors de cæteris subscriperunt. Ulpianus de priuatis delictis, l. Si quis: Tunc subscribere eum crimen oportebit.

Asconius Pædianus: Hunc Antonium Gellius & Lentulus censors sexennio quo hæc dicerentur, senatu mouerunt, causamq; subscriperunt, quod socios diripuerit, quod iudicium recusauerit, quod propter æris alieni magnitudinem prædia manciparit, bonaq; sua in potestate non haberet.

Subscriptores.

Cicero in Diuinatione in Verrem: At uenit paratus cum

subse

subscriptoribus citatis, & disertis: est tamen hoc aliquid, tametsi non est satis. Omnibus enim rebus is qui princeps est, in agendo ornatissimus & paratissimus esse debet. Veruntamen L. Apulcium esse uideo proximum subscriptorem: hominem non ætate, sed usu forensi atq; exercitatione tyronem.

Ibidem: Ex illo grege oratorum, qui subscriptionem sibi postularunt, & subdit: Ut mihi non ex ijs quos mecum adduxerim, sed de populo subscriptor addatur.

Ibidem: Accusabat Marcum Aquilium, subscriptore Caio Rutilio Ruffo.

Idem ad Quintum Ciceronem fratrem: Gabinium tres adhuc factiones postulant, Lucius Lentulus flaminis filius, qui iam de maiestate postulauit, Titus Nero cum bonis subscriptoribus, Caius Memmius tribunus plebis.

Ad eundem: Gabinus absolutus est: omnino nihil accusatore Lentulo, subscriptoribusq; eius infantius, nihil illo consilio sordidius.

Idem pro Lucio Muræna: Successionem subscriptorum animaduertebant.

SED quid sint Subscriptores, apertius declarat Ascinius Pedianus: Subscriptores, inquit, dicuntur, qui adiuuare accusatorem causidici solent, quos oportet submissius agere, quam dicit ille quem sequuntur.

Siccus.

Siccus per translationem non est id, quod exhaustus, aut Exercitius, ut nonnulli uolunt: sed est ieiunus, sobrius.

Plautus in Asinaria: Ego præter alios meum uirum fuita siccum, frugi, continentem.

Cicero in Academicis questionibus: Dormientium & uinolentorum & furiosorum uisa, imbecilliora esse dicuntur.

bas, quam uigilantium, siccorum, sanorum.

Idem pro lege Agraria: Hæc per deos immortales utrum esse uoles consilia siccorum, an uinolentorum somnia? & utrum cogitata sapientum, an optata furiosorum uidentur?

Horatius:

Forum, putealq; Libonis Mandabo siccis. Idem:

Accedes siccus ad unctum. Idem:

Siccis omnia nam dura deus proposuit. Idem:

Libertinus erat, qui circum compita siccus,

Lautis mane senex manibus currebat.

Stomachari, Stomachor omnia.

STomachari notum uerbum, est enim indignari, & quasi ex aliquo facto dicto ue offendi, ita ut stomachus inde moueatur. Hinc est alius ortus dicendi modus, cum dicitur: Non sine stomacho illum uidi. Sed in uerbo Stomachor præcipue obseruandum est, accusatiuo id quandoq; iungi, quandoq; absolute, quandoq; cum præpositione poni. Terentius in Eunu. Id adueniens mecum stomachabar.

Cicero Attico: Stomachor omnia.

Eidem: In quo tamen ille mihi risum magis quam stomachum mouere solet.

Eidem: Ille uero, sed stomachari desinamus.

Sexcenti.

SEXcentis locis, Sexcentos habes tabellarios, & alia huiusmodi: hoc numero utebantur literati uiri felicitis seculi illius, cum infinitum aut prægrandem numerum explicare uolebant.

Plautus in Aulularia: Sexcenta sunt, quæ memorem, si sit otium.

Idem in Bacchid. Sexcenta tanta reddam, si uiuam.

Idem in Trinum. Sexcentæ ad eam rem cause possunt colligi.

x 5 Idem

Idem in Menehmis: *Quin suspirabo plusquam sexcentum dies.*

Terentius in Phormione: *Sexcentas proinde potius scribito iam mihi dicas.*

Cæsar in Commentarijs: *Cum sexcentis deuotis.*

Cicero Attico: *Sexcentos habes tabellarios.*

Eidem: *Ne Sampsicranij nostri merita in patriam ad annos sexcentos maiora uiderentur, quam nostra.*

Eidem: *Post à Pompeij procuratoribus sexcentis premi coeptus est.*

Idem: *Multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas: sexcenta præterea.*

Ibid. *Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas accepi.*

Ibidem: *Sexcenta alia scelera moliri.*

Eidem: *Dignus ille quidē omnium regno, sed per Fuluiam sexcenta similia.*

Idem in Verrem: *Sexcentos præterea ciues.*

Ibidem: *Possum sexcenta decreta proferre.*

Suppetere.

Suppetere & Superesse uita dicitur: pro quo multi, Sufficere uita, & barbaris alijs modis dicunt.

Cicero de Somnio Scipionis: *Scribentur fortasse plura, si uita suppetet.*

Vergilius:

Primus ego in patriam mecum, modo uita supposita.

Supra caput.

Supra caput, modus est loquēdi, rem quæ ualde urgeat & immincat, significans.

Cicero Octauio: *Ecce supra caput homo leuis ac sordidus, sed tamen equestri incessu Catienus.*

Sallustius in Catilin. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Verg

Vergilius:

Olli cæruleus supra caput astitit imber.

Titus Liu. ab Vrbe cōdita: *Cum hostes supra caput sint.*

Ibidem: *Clamor supra caput hostilis, captam Urbem ostendit.*

Stare per me.

Stare per me, per te, per illum modus est loquēdi per Elegans, & multis in locis apud bonos autores celebratus.

Cæsar in Commentarijs: *Vbi cognouit per Afranium stare, quo minus prælio dimicaretur.*

Titus Liuius ab Vrbe condita: *Per duces, non per milites, stitisse ne uincerent.*

Superfedere.

Superfedere, cum ablatiuo iungitur, certo modo dicendi id significat quod intermittere.

Plautus: *Superfede ijs rebus iam.*

Cicero Seruio Sulpitio: *Superfedeas hoc labore itineris.*

Idem in Arte rhetorica: *Explorum multitudine superfedendum est.*

Cato de Rustica: *Litibus familiæ superfedeat.*

T. Liuius ab Vrbe cond. *Rebus diuinis superfederi iussum.*

Ibidem: *Tributo ac delectu superfessum.*

cojaboba Stultus, Infanus. cojaboca

Non pauci sunt, qui in uerbo Stultus, stulti non fiant non intelligentes, imò omnino confundentes uerbi proprietatem. Stultum enim id pleriq; iam putant, quod Infanum, cum inter utrunq; non leue sit discrimen. Est igitur Stultus ferè quod imperitus, ingenio hebes, aut tardus, uel inconstans. Infanus autem, qui non sanae, sed alienae mentis est.

Plautus

ibidem

Plautus in *Persa*: Nimis hodie stultus es pueriliter.

Idem in *Mostellaria*: Interdum inepte stultus es.

Terentius in *Eunucho*: Dij boni, homo homini quid præstat? Stulto intelligens quid interest?

Ibidem: Hic homo est stultis insanos facit.

Idem in *Andria*: Quandoquidem tam iners, tam nullius consilij sum. Seruon' fortunas meas me commisisse fuilite ergo pretium ob stultitiam fero.

Cicero de *Oratore*: Oratoris peccatū si quod est animaduersum, stultitiæ peccatū uidetur.

Stultitia autem excusationem non habet.

Ibidem: Quo quidem in genere familiaris noster Marcus Bucculcius, homo neq; meo iudicio stultus, & suo ualde sapiens.

Ibidem: Neq; uult ita sapiens inter stultos uideri.

Idem pro *T. Annio Milone*: Negant intueri lucem fas ei, qui a se hominem occisum fateatur. In qua tandem Urbe hoc homines stultissimi disputant?

Idem pro *Deiotaro*: Et ab homine minime stulto esse cogitatum confingitis?

Idem pro *Cluentio*: Minus enim stultus est is, cui nihil in mentem uenit, quam ille qui quod stulte alteri uenit in mentem, comprobatur.

Ibidem: Adeo ne erat stultus, ut ille quatum ille niuebat, uitam esse arbitraretur?

Idem pro *Aulo Cæcinna*: Tertio, ut cū tam stulto haberet.

Idem definit quid sit stultitia in *Tusculanis*: Stultitiam enim censuerunt inconstantiam, id est, sanitate uacantem: posse tamen tueri mediocritatem officiorum, & uitæ communem cultum atq; usitatum. De quo plane loquitur *Ouidius* 1.1. *Fastorum*

Lux

Lux quoq; cur eadem stultorum festa uocetur,
Accipe. & subdit:

Stultaq; pars populi, quæ sit sua curia, nescit.

Festus: *Quirinalia* stultorum feriæ dicebantur, quòd eodie sacrificabant ij, qui solenni die aut non poterant rem diuinam facere, aut ignorabant.

Venuleius, quod ui aut clam, lege, *Seruius*: Ne melioris conditionis sint stulti quam periti.

Horatius in *Sermonibus*:

Stultus & insanus, quid si quis non sit auarus?

Et paulo post:

Stultum me facer, liceat concedere ueris,

Atq; etiam insanum. Idem:

Quem mala stultitia & quæcumq; inscitia ueri

Cæcum agit, insanum *Chryssippi* porticus & grex

Autumat. Idem:

Vincit enim stultos ratio insanire nepotes. Idem:

Qua me stultitia, quoniam non est genus unum,

Insanire putas?

Spero & Speror, Despero & Desperor.

Spero quandoq; actiuum simplex, & sic suum format **Passiuum**. Quandoq; neutrum absolutum.

Plautus in *Mænæhmis*: Dij immortales, spem in speratam date mihi.

Idem in *Mercatore*: Spem speratam cum obtulisti.

Cicero ad *Quintum fratrem*: Siue restitui mur, siue desperamur.

Idem *Attico*: Breuiloquentem iam me tempus ipsum facit, pacem enim desperaui.

Idem: Si hæc iam nostra salus cū hac lege desperata erit.

Idem in *Catilinam*: Essent illi quidem desperandi, sed tamen es

men essent ferendi.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Aut omnia semper desperantes.

Titus Lilius de bello Macedonico: Hos desperata salus ad rabiem magis quam audaciam accendebat.

Secundum.

Omissis vulgaribus sensibus de præpositione Secundum, ab alijs scdulo notatis, id proferamus, quod latuisse hæcenus uidetur. Secundum absentem, Secundum presentem iudicare: Ferre sententiam secundum testamentum: Secundum te ille mihi ita est, ut sit penè par. Hæc notanda mihi uisa sunt, quæ non ab aliqua ratione, sed sola dicendi consuetudine uariantur. Iudicare absentem secundum presentem, id est, quod diceremus, iudicauit pro absente ac si præsens esset. Ferre sententiam secundum testamentum, hoc est, quod diceremus, pro testamento, uel uulgatius, in fauorem testamenti. Secundum te ille mihi ita est, ut sit penè par: id est, secundo loco aut proxime.

Cicero ad Q. fratrem: Ille mihi secundum te ac liberos nostros ita est, ut sit penè par.

Idem de Officijs: Proxime autem & secundum deos, homines hominibus maxime utiles esse possunt.

Idem Attico: Secundum te nihil est mihi amicis solitudine.

Eidem: Nuntiauit iam populo pontifices secundum se de creuisse.

Idem de Oratore: Quare in hac nostra actione secundum uocem uultus ualeat.

Idem in Verrem: Utatur consilio suo, nec cogat ante horam decimam de absente secundum presentem iudicare.

Varro de Re rustica: Insula Gallinaria, quæ est in mari Thufco secundum Italiam.

Vlpianus

Vlpianus de iudicijs, lege: Et post edictum, secundum præsentem iudicabitur.

Marcellus de inofficioso testamento: Si pars iudicantium de inofficioso testamento contra testamentum, pars secundum id sententiam dederit.

Titus Lilius de bello Punico: Secundum has preces tuba signum dedit proficiscendi.

Ibidem: Nec erat gens alia, cuius secundum Gallicos tumultus arma terribiora essent.

Idem: Nos autem qui secundum deos uiolati sumus.

Ibidem: Secundum plebem in litem iudicem dare.

Ibidem: Prætores Syracusani Marcello secundum salutem (ut assolet) scriptum erat, recte cum atq; ordine fecisse.

Idem de bello Macedonico: Romani qui secundum deos plurimum possunt.

Ibidem: Secundum orationem prætoris murmur ortum.

Ibidem: Secundum hæc silentium fuit.

Ibidem: Cum omne humanum genus secundum deos nomen Romanum ueneretur.

Varro de Re rustica: Cassius secundum columbinum stercus scribit esse hominis, tertio caprillum, & ouillum, & asininum.

Ibidem: Ut in Vmbria ubi falce secundum terram succidunt stramentum.

Ibidem: Hyeme cum hybernant secundum mare.

Præsumere.

Quod ineptissimè, ac multa cum barbarie dicitur Præsumere, antiqui Sumere, & Assumere, quandoq; & Arrogare dicebant. Nam Præsumere, aliud est. significat enim ante capere, ut in bonis autoribus. Vergilius:

—Et spe præsumite bellum.

Et Hora

Et Horatius.

Tibi quidnam accedit ad istam,

Quam puer & ualidus præsumis mollitiem?

Sed iam de Sumo & Assumo aliquid referamus.

Sumo.

Cicero in Catilin. Quibus ego si me restitisse dicam, minimum mihi sumam, & non sim ferendus.

Idem in Antonium: Tantum ne sibi sumpsit, quia Mylasis Myrmillonem truccem iugulauit?

Idem Torquato: Sed hoc tamen non sumo, ut te consolere de communibus miseris.

Idem pro Cluentio: Ut tantum mihi sumam, quantum sine huius periculo præterire non possum.

Idem Aulo Cæcinnæ: Non mihi sumo, ut plus ipse perspiciam, quam te uidere & intelligere mihi persuaserim.

Idem Cæsari: Vide quid mihi sumpserim: cœpi uelle ea Trebatium expectare à te, quæ expectasset à me.

Idem Aristo uel Celio: Sumpsi hoc mihi pro tua in me obseruantia, quam penitus perspexi, quandiu Brundusij sumus, ut ad te familiariter & quasi pro meo iure scriberem.

Idem pro L. Flacco: Denique etiam si qua sibi alia sumunt, non repugno.

Idem pro Sylla: Quid ergo hoc tibi sumis? dicit fortasse quispiam.

Idem pro Planco: Quanquam mihi non sumo tantum iudices, neque arrego, ut Gn. Planco suis erga me meritis impunitatem consecuturum putem.

Assumo.

Cicero de Officijs: Si id mihi assumo, uideor id meo iure quodammodo uendicare.

Idem pro Sylla: Ego uero iudices non modo nihil mihi assumo,

assumo, in quo quispiam repugnet, sed etiam si quid ab omnibus conceditur, id reddo ac remitto.

Scienter.

Scienter aduerbium à Scio, non id semper significat, quod uulgò ab omnibus putatur, cum dicunt: Scienter fecit, Scienter dixit: & addunt etiam aliud insolens aduerbium, Appensate. Sed id est Latine Scienter, quod scite, diserte, perite, à scientia ductum.

Cicero in Bruto: Quam omnino multa de iure civili, quæ quidem omnia cum perite & scienter, tum breuiter & expressè, & satis ornate & perleganter diceret.

Ibidem: Ut enim ex neruorum sono in fidibus quàm scienter ij pulsati sint, intelligi solet: sic ex animorum motu cernitur, quid tractandis ijs perficiat orator.

Hircius in Commentarijs: Scaphis nauibusque longis quinque mobiliter & scienter angustias loci tuebantur.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Inscienter etiam posuit cum dixit: Tuba inscienter à Græco inflata.

Scriptura.

Scriptura (ut arbitror) ea erat præter alia significata, quam exercebant, qui agris, bascis, aut pecoribus præerant: & tam ij, quam qui portus aut portoria curabant, uectigalia describentes, aut colligentes, Magistri scripturæ & portus dicebantur.

Plautus in Truculento: Ob meam scripturam pecudem accipit. Deinde respondet Astaphium ancilla: Plerique idem quod tu facis, faciunt, rem male gerentes: ubi non est scriptura unde dent, incusant publicanos.

Cicero Attico: Magister scripturæ & portus, quidam L. Carpinatius.

Eide: Terentius meus necessarius, magnas operas in portu
y & scrip

et scriptura Asia pro magno dedit.

Idem pro L. Flac. Mirandum uero est homines eos quibus odio sunt nostra secura, nomen acerbitati, scripturae decumae, portorium morti, libenter arripere facultatem laededi.

Idem in Verrem: In scriptura Siciliae pro magistro est, Ibidem: Portum autem et scripturas eadem societas habebat.

Idem pro lege Manilia: Nam cum hostium copia non longe absint, eisi irruptio nulla facta sit, tamen pecora relinquuntur, agricultura deseritur, mercatorum nauigatio conquietescit. Ita neque ex portu, neque ex decimis, neque ex scriptura uectigal conseruari potest.

A. Sconius: Mancipes sunt publicanorum principes Romani homines, qui quaestus sui causa decumas redimunt, qui pastum aut pecora publica portorij aut pecuarij, quorum ratio scriptura dicitur.

Pro scriptura puto scriptum accipi à Tito Liuiio Patuino, labente (ut sepe dixi) in barbarie eloquentia Romana, dum ab Vrbe condita dicit: Neque eius accipi nomen, quod scriptum faceret, tabulam possuisse, et iurasse se scriptum non facturum: quem aliquando antea desisse scriptum facere, arguit Maccr Licinius.

Saluere.

Hoc quoque notare uisum est quod Cicero Attico scripsit: Saluebis, inquit, à meo Cicerone.

Species, Genus.

Quod Cicero et eius aequales priscam Latinitatem per minima quaeque uerba examinarent, polirent, ac quasi deterisa rubigine situque purgarent, uel ex hoc, quod de specie subiecti, facile cognosci potest. Quod uerbum cum Ciceroni eloquentiae ac elegantiae magistro non omnino placeret, tamen et ipse eo nomine quandoque usus est, formamque

formamque, aut partem pro eo introducere mallet, quae uerba de ea re, et quoties fecerit, infra posui.

Cicero in Topicis: Species appellant, non pessime id quidem, sed inutiliter ad mutandos casus in dicendis. Nolim enim (* nisi Latine quidem dici possit) specierum et speciebus dicere. Et saepe ijs casibus utendum est, at formis et formarum uelim. Cum autem utroque uerbo idem significetur, commoditatem in dicendo non arbitror negligendam. Genus et formam definiunt hoc modo: Genus est notio ad plures differentias pertinens. Forma est notio, cuius differentia ad caput generis et quasi fontem referri potest. Idem de arte Rhetorica: Genus est quod plures partes amplectitur, ut animal. Pars est quae subest generi, ut equus. Sed eadem res saepe alij genus, alij pars esse potest. Nam homo pars animalis est, Thebani aut Troiani genus.

Idem in Topicis: Forma enim à genere quoad suum nomen retinet, nunquam sciungitur, et subdit: A forma generis, quam interdum (quo planius accipiatur) partem licet nominare.

Ibidem: Formae igitur sunt haec, in quas genus sine ullius praetermissione diuiditur: ut si quis ius in legem, morem, equitatem diuidat. Formas qui putat esse quod partes, confundit artem, et similitudine quadam conturbat, et non satis acute quae sunt discernenda distinguit.

Idem de arte Rhetorica: Genus est quod partes aliquas amplectitur: ut cupiditas pars est, quae subest generi, ut amor, auaritia.

Idem de Oratore: Aut traducta ex parte ad genus notatio. Ibidem: Tum (ut scis) explicato genere cuiusque rei uidentum est, quae sint eius generis siue formae, siue partes.

Idem in Philippica quinta: Num Latine scit? Num ex u-

dicum genere & forma? Num leges nostras mores ue nouit?
Horatius:

Et genus & formam regina pecunia donat.

scilicet Sectari.

morta **S**ectari clare patet quid sit: sed Sectari a pros uel simiam, aut alias beluas, recondito (ut arbitror) modo loquendi, & per translationem id est, quod inuestigare, perquirere, sequi.

*buscat per se
aspicit*

Plautus in milite: Respondit se sectari simiam.

Terentius in Phormione: Adolescentulum ceruam uidere, fugere, & sectari canes.

Vergilius in Bucolicis:

Si dum tu sectaris a pros, ego retia seruo.

Sub.

Prepositio hæc Sub, elegantia non caret, cum uulgarum transgressa modum, in alium transit sensum.

Plautus in Perja: Solet illa recte & sub manu succedere.

Cæsar in commentarijs: Sub uesperum Cæsar intra hanc fossam legiones deducit,

Idem: Tantam nostri eorum multitudinem interfecerunt, quantum fuit diei spatium, sub occasumq; solis destiterunt.

Idem: Sub uesperam Cæsar portas claudi, militesq; ex oppido exire iussit.

Cicero Planco: Sub eas statim recitatae sunt tuae.

Idem ad Q. fratrem: Mense Decembri sub dies festos.

Idem de Oratore: Ea quæ sub oculis ipsa non cadunt,

Vergilius:

Et sub noctem cura recurvat. Horatius:

Dicitur occultam febrem sub tempus edendi.

Idem:

Forte sub hoc tempus castellum euertere frætor.

idem

Idem:

Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.

Idem:

— An hic peccat, sub noctem qui puer unam

Furtiua mutat strigili?

Hircius in Commentarijs: E' proximis castellis in frumentarios sub ipsam lucem impetum fecit.

Notandum etiam est, prepositionem hanc, quam pleriq; uel ablatiuo uel accusatiuo solis iungi asseuerant, etiam datiuo, cum cõponitur, coniungi: ut, Subscribere causæ, Subesse imperio, Subuenire egeno uel calamitoso, & huiusmodi.

Seruire auribus, Dare auribus.

halagar summas

Seruire auribus, Dare auribus, frequenter apud bonos Sautores reperitur: qui modus loquendi nihil aliud certe significat, quam assentari & eblandiri.

Cæsar in Commentarijs: Auribus Vari seruiunt.

Trebonius Ciceroni: Noli putare mi Cicero, me hoc auribus tuis dare.

Si dijs placet. *si dijs placet*

Admirantes antiqui aliquid indignitatem uel temeritatem, aut indignantes, certo modo loquedi dicebant, Si dijs placet.

Cicero in Oratore: Etiam Latini, si dijs placet, hoc bienio magistri dicendi extiterunt.

Idem in Tusculanis: Quia gloria commotus Epicurus exoritur, cui etiam, si dijs placet, uidetur semper sapiens beatus.

T. Liu. ab Vrbe cond. Perpetuos, si dijs placet, tribunos.

Ibidem: Quin etiam, si dijs placet, nefas aiunt consulens plebeium fieri.

Idem de bello Macedonico, Nos, si dijs placet, iam rempublicam etiam capeßere cas patimur.

2 8

Ibidem

Ibidem: Non societatem modo, sed si dijs placet, affinitatem etiam pepigisti.

Ibidem: Qui nunc nos, si dijs placet, accusatis.

Satin' saluæ?

Modus loquendi apud ueteres, cum quid turbati interrogabant, An satis saluæ res essent.

Terent. in Eun. Hem quid est? quid trepidas? satin' saluæ?

Titus Lilius ab Vrbe condita: Quarentiq; uiro, satin' saluæ? minime, inquit.

Ibidem: Satin' saluæ, inquit, Luci Volumni? ut sese in Samnio res habent?

Ibidem: Percontatus, satin' saluæ?

Idem de bello Macedonico: Cum pater, satin' saluæ res, interrogaret.

357 reme pos decasa

Sarta tecta quid sint, & quid sit ea exigere.

Sarta tecta, sine copula plerunq; posita comperi, à Sarcio, & Tego, certo modo dicendi deducta, ut infra ostenditur. Cum tamen edificia publica, ædes sacræ, & alia loca, & opera publica redemptoribus locabantur, præcipua inter cætera conditio apponebatur, curarent ut Sarta tecta; essent, id est, bene prouisa aut reparata. Quod uero redemptores ex locato debebant, cum exigebatur, Sarta tecta exigi dicebantur. Quandoque per translationem ea uerba Sarta tecta usurpantur.

Plautus in Trinummio: Sarta tecta tua præcepta usque habui mea modestia.

Cicero Marco Cælio: Hoc mihi da atq; largire, ut Marcii Curium sartum & tectum (ut aiunt) ab omni incomodo, detrimento, molestia, syncerum integrumq; conserues.

Idem in Oratione ante exilium: Qui mimini deorum consecratum

secratum sartum tectum ab omni periculo conseruauit

Sarta tecta simpliciter.

Plautus in Mostellaria: Nec uideor mihi sarcire posse ædes meas, quin totæ perperuo ruant.

Cicero Bruto: Quorum quidem omnia commoda, omnesq; facultates, quibus & sacra conficere, & sarta tecta ædium sacrarum, locorumq; communium tueri possit, consistunt in ijs uestigialibus.

Idem in Verrem: Cum cõsules ædes sacras locauissent, neq; potuissent omnia sarta tecta exigere.

Ibidem: Eundemq; te memini, censorias quoq; leges in sartis tectis exigendis tollere.

Ibidem: Verumetiam in ijs sartis tectisq; damnata est:

Vlpianus de officio proconsulis, lege, Si in alicuius ædes sacras, & opera publica circumire inspiciendi gratia, an sarta tecta; sint, uel an aliqua refectione indigeant.

Celsus de usufructu: Hactenus tamen ut sarta tecta habeat, si qua tamen uetustate corruissent, neutrum cogi rescicere. & subdit: Vnde Celsus de modo sarta tecta habedi querit.

Tempus.

An te tempus, Post tempus, Ad tempus, Per tempus, In tempus, In tempore, Primo quoq; tempore, Primo quoque die, Pro tempore, Pro re, Pro loco, Vno tempore: hos & alios dicendi modos, mira elegantiq; uarietate perfecta illa Latinitas condidit. Si quis ea, quæ infra posui, diligenter legerit, sine alio interprete per se satis intelliget.

Ad tempus.

Terentius: Commodiorem hominis aduentum ad tempus non uidi.

Cicero de Finibus bonorum & malorum: Itaq; ad tempus ad Pisonem omnes.

ex 2190. 118 - 119
era / 2190. 118
343 de hanc
Cognos debet

Idem Pláco: Is autem, qui uere appellari potest honor, non inuitamentū ad tēpus, sed perpetuæ uirtutis est præmium. Idem Attico: Satis erat dierū, ut Puteolos excurrere possem, & ad tempus redire.

Idem: Aderis autem ad tempus.

Idem in Verrē: Si quæ castiores erant, ad tēpus ueniebant.

Plancus Ciceroni: Si autem in itinere meo se opposuerit, ad tempus conflum capiam.

Afconius Pædianus: Cur fraudi sit Cicroni, cum ad tempus oratorum dicta proferantur?

Idem: Non intelligunt hæc ad tempus commode adiungi.

Paulus de dāno infecto, l. Ad curatoris: Si dominus ad tempus pecuniam impensam cum usuris restituere uoluerit.

Per tempus.

Plautus: Mihi per tempus inceptum est iter.

Idem in Bacchidibus: Per tempus hic uenit mules.

Idem in Truculentis: Per tempus subuenisti mihi.

Idem in Menæhmis: Non potuisti per tempus magis aduenire quam aduenis.

Terentius in Hecyra: Sed uideo Phidippum per tempus egredi.

Cato de Re rustica: Frōdem populcam, ulmeam, quernam cædit, & per tempus eam condito.

Ibidem. Et per tēpus radices quā plurimas cū terra serere.

Ibidem: Umbra partim per tempus habet.

Ibidem: Vimina matura, salices per tempus ligantur.

Post tempus.

Plautus in Captiuis: Sero post tempus uenis.

Cicero pro P. Quintio: Ego pro te hoc consulo post tempus, & in aliena re: quoniam tu in tua re cum tēpus erat, consulere oblitus es.

Varro

Varro de Re rustica: Quæ post tempus nascuntur, fere uitiōsa atq; inuilia existunt.

In tempus.

Cicero Attico: Nam & eiusmodi sunt ij uersus, ut ab initio Pompeij in tempus scripti esse uideantur. Horatius:

—Et præsens in tempus omittas.

Vno tempore.

Cicero Attico: Multas uno tempore accepi epistolas tuas.

Suo tempore.

Idem in Verrem: Scandilius rem se totam relicturum dicit, & suo tempore esse rediturum.

Primo quoq; tempore.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Ut primo quoq; tempore in Italiam transgressus, iungeret se Annibali.

Ibidem: Primo quoq; tēpore redire in Hispaniam iussit.

Ibidem: Decreuerunt, ut primo quoq; tempore de ea re ad populum ferretur.

Primo quoque die.

Ibidem: Decreuerūt, ut primo quoq; die ad populum ferrent.

Cn. Pompeius L. Domitio: Ut primo quoq; die Luceriam aduenires.

Tempestiuum conuiuium, Magisteria à maioribus instituta, Sermo qui more maiorum à summo magistro adhibetur in poculo.

Nondum cuiquam satis arbitrator exploratum, quid sit Tempestiuum conuiuium. Hoc certè liquet, non esse id quod simpliciter uerba ostēdunt: ut sit Conuiuium tempestiuum, quod conuiuium in tempore paratum. Nam ut patet ex ijs, quas infra posui, auctoritatibus, aliquid præcipue in eo erat conuiuio, quod non erat idem in alijs, ut Ma-

gisteria

gisteria à maioribus instituta, ut Sermo quidam, qui more maiorum à magistro adhibebatur in poculo. Ea cuiusmodi essent, nemo (quod sciam) prodidit.

Cicero Attico: Audio à bonis uiris, qui & nunc, & saepe antea magno praesidio reipublicae fuerunt, hanc cunctationem nostram non probari, multatq; mihi & seure in conuiuijs tempestiuus disputari.

Idem pro P. Sylla: Quantum alij tribuunt tempestiuus conuiuijs, quantum aleae.

Idem pro L. Muræna: Nemo ferè saltat sobrius, nisi forte insaniat, neq; in solitudine, neq; in conuiuiio moderato, atq; honesto. Tempestiuus conuiuij, amoeni loci, multarum deliciarum comes est extrema saltatio.

Idem in Verrem: Statuitur Lollius in illo tempestiuo gladiatorum conuiuiio.

Idem de Senectute Catonem loquentem facit: Ego uerò propter sermonis delectationem tempestiuus quoq; conuiuijs delector. & subdit: Me uerò & magistreria delectant à maioribus instituta, & is sermo, qui more maiorum à summo magistro adhibetur in poculo.

Idem Attico: Quas enim coenas & facere, & obire scripsit ad me Sextius? quàm lautas? quàm tempestiuas?

Horatius in Odis:

Tempestiuus in domo

*oloribus

Pauli purpureis ales* oleribus

Comessabere maximi.

Tempestas idonea, mala.

Non est semper Tempestas mala, sed quandoq; bona, ut constat uerbum medium esse.

Cicero Q. fratri: Tu, si ita expedit, uelim quamprimum bona & certa tempestas conscendas, ad meq; uenias.

Ibidem

Ibidem: Primam nauigationem, dummodo idonea tempestas sit, ne omiseris.

Cato de Re rustica: Dicit uillicus sedulo se fecisse, seruos non ualuisse, tempestates malas fuisse.

Tabescere. de re rustica

Tabescere non est languere, aut deficere, aut putrescere, ut nonnulli putant: sed interiore sensu est proprie, liquefcere, consumi.

Plaut. in Mercatore: Cor ædopol miserum, quod guttatim contabescit, & quasi in aquam tu indideris salcm.

Cato de Re rust. Fiscellam cum sale populari suspendito, & quassato, suppletoq; identidem, id aliquoties in die facito, usque adeo donec sal deserit tabescere biduum.

Ibidem: Salis puri modium, & eum in fiscellam suspendito, finitoq; cum musco distabescat.

Horatius:

Quodq; aliena capella gerat distentius huber,
Tabescit.

Ouidius in Metamorphosi:

Tabucriant ceræ, nudos quatit ille lacertos.

Ibidem:

Non tulit ulterius, sed ut intabescere flauæ
Igne leui ceræ, matutinæq; pruina
Sole tepente solent, sic attenuatus amore
Liquitur.

Tantum abest, Parum abest, Nihil abest.

Tantum abest, Parum abest, Nihil abest, dicendi elegantissimi modi, nō sunt à studiosis literarū pretereundi. Cicero in Tusculanis: Sed tamen tantum abest, ut scribi contra nos nolimus, ut id etiam maxime optemus.

Idem pro lege Manilia: Tantumq; abest, ut aliquam bonam

nam

nam gratiam mihi quæfisse uidear, ut multas etiam similitates, partim obscuras, partim apertas intelligatis, mihi nõ necessarias, uobis non inutiles suscepisse.

gnal mick Tandem aliquando, Quousq; tandem.

Tandem aliquando, Quousq; tandem, hæc coniuncta aduerbia in oratione ueluti duæ stellæ coruscant, eamq; magnopere exornant.

Cicero Tironi: Tandem aliquando mihi à te expectatissimas literas reddidit.

Idem in Cætil. Quousq; tandem abutere patientia nostrat Titus Liuius ab Vrbe condita: Quousq; tandem ignorabimus uires nostras?

Tentare, Attentare.

Tentare paulo occuliores significato, id est, quod afficere & occupare: Attentare autem quasi insidiosè peruestigare.

Cic. Atti, Scripseras te quodam ualitudinis genere tentari. Eidem: Valitudinem tuam iam confirmatam esse, & à uetere morbo, & ab omnibus tentationibus gaudeo.

Idem in Tusculanis: Quod animi ualentes morbo tentari non possunt, corpora possunt.

Idem de Oratore: Cum is est autor qui non uereatur, ne compositæ orationis insidijs sua fides attentetur.

Vergilius in Georgicis:

Turpis oues tentat scabies. Horatius:

Si latus aut renes morbo tentantur acuto. Idem:

At si condoluit tentatum frigore corpus.

Tantisper dum.

Tantisper plerunq; particulam Dum, post se trahit apud eos autores, quos nunquam satis laudare, satis admirari & suspicere possumus.

Plautus

Plautus in Menæchmis: Meretrix tantisper blanditur, dum illud quod rapiat uidet.

Terentius in Heautont. Ego te meum esse dici tantisper uolo, dum quod te dignum est facis.

Ibidem: Decreui tantisper me minus iniuria Chreme meo gnato facere, dum fiam miser.

Idem in Adelphis: Malo coactus qui suum officium facit, dum id rescitum iri credit, tantisper cauet.

Cicero M. Varroni: Habes rationem consilij mei, tibi igitur censeo latendum tantisper ibidem, dum effervescit hæc gratulatio, & simul dum audiam quemadmodum negotium confectum sit.

Idem in arte Rhet. Ut ibi esset tantisper, dū culcus in quem coniectus, in profluentem deueheretur, compararetur.

Transuersum unguem non discedere: uel, digitum, aut pedem latum: uel digitum latum.

Transuersum unguem, uel digitum, aut pedem latum, uel digitum latum non discedere: modum etiam hunc dicendi formauerunt Latini illi, cum paruulum interuallum ostendere uolebant.

Plautus in Aulularia: Si ex isto loco tuo digitum transuersum, uel unguem latum excefferis.

Idem in Bacchidibus: Nego tibi annis uiginti fuisse primis copie digitum longe à pædagogo, pedem ut efferres ex ædibus ante solem exorientem.

Idem in Mostellaria: Si posthac me pedem latum modo scies imposuisse in undam, haud causa est ilico, quod nunc uoluisti facere, quin facias mihi.

Cicero in Academicis: Ab hac mihi non licet transuersum (ut aiunt) digitum discedere.

Idem

Idem in Verrem: Pueri Sifennæ credo qui audiissent quæ in istum testimonia essent dicta, oculos de isto nusquam deijcere, neq; ab argento digitum discedere.

Idem C. Fabio Gallo: Vrgeo igitur transuersum unguem (quod aiunt) à stylo, is enim est dicendi opifex.

Tollere pedes.

Tvrpam & obscenam significationem habet is loquendi modus, qui apud eos, quos sæpe memoro bonos autores frequens est. Dicebant enim Tollere pedes ea modestia, ut quæ obscenitas rebus inesset, honestis utcumq; uerbis tegetur.

Cicero Attico: Sed soror quæ tantum habeat consularis loci, unum mihi solum pedem dat. Noli, inquam, de uno pede sororis queri, licet etiam alterum tollas. Non consulare, inquit, dictum, fateor.

Tollere manus.

Tollere manus, modum hunc loquendi in lætitia uel admiratione rei gratæ antiqui adhibebant.

Cicero Casari: Sustulimus manus & ego & Balbus: tanti fuit opportunitas.

Idem in Academicis: Hortensius autem uehementer admirans, quod quidem perpetuo Lucilio loquente fecerit, ut etiam in anus sæpe tollerct.

Tendere iter.

Tendere iter, id est, quod iter facere, uterque loquendi modus uenustissimus. Vergilius:

Tendere iter pennis.

Titus Lilius de bello Punico: Cum ab occasu solis ad exitus tenderent iter.

Vt.

Exprimi uix potest, quantam partem Latini sermonis particula

particula **Vt**, contineat, quam uero uario dicendi modo per orationem serpat, ac ueluti lasciua luxuriet.

De **Vt**, quo loco multi **Ne**, inepte ponunt, & significat dubitationem, & coniungitur cum **Metuo**, **Verreor**, **Timeo**. Terentius: **Mctuo** ut substet hospes.

Idem in Andria: Dies mihi ut sit satis uereor ad agendum.

Idem in Hecyra: Sed firmæ uereor hæc ut sint nuptiæ.

Cæsar in Commentarijs: **Vt** satis commode supportari posset, timere dicebant.

Cic. M. Marcello: Sed cū ita late pateat eius potestas, quem ueremur, ut terrarum orbem complexa: non ne maui sine periculo domi tuæ esse, quam cum periculo alienæ?

Idem Attico: Et tamen uereor ut ijs ipsis contentus sit.

Eidem: Quod enim tu abfuisi, uereor ut satis diligenter actum in senatu sit de literis meis.

Idem pro Milone: Accepi à te literas, quibus uereri uideris, ut epistolas illas acceperim.

Idem Terentia: Omnes labores te excipere uideo, timeo ut sustineas.

Eidem: Si homo amens diripiendam urbem daturus est, uereor ut Dolabella ipse nobis satis prodesse possit.

Idem pro P. Quintio: Tamen ne uereris ut possit hæc contra Hortensium contendere.

Idem contra Rullum: Veretur Hiempsal ut satis firmum sit & ratum.

Idem in Antonium: Ne uerendum quidem est, ut tenere se possit, ut moderari. Horatius:

—O puer, ut sis Vitalis metuo.

De **Vt**, pro quemadmodum.

Cicero ad Brutum: Age uero, teste producto, credo te exclamationem Clodij aduocati audisse, quæ consurrectio iudic

iudicum facta sit, ut me circumsteterint, ut aperte iugula sua pro meo capite P. Clodio ostentarent.

Idem in Rullum: Sed omitto ut sit factus uterq; nostrum.

Vergilius in Bucolicis:

—Aspice ut antrum

Sylvestris raris sparfit labrusca racemis.

Ouidius de morte Tibulli:

Aspice demissis ut eat miserabilis alis.

Horatius:

—Viden' ut gemine stent uertice cristæ? Idem:

Viden' ut alta stet niue candidum Soracte?

De ut, pro quomodo, & interrogantis.

Plautus in Persa: Vt uales? Responditur, Vt queo.

Ibidem: Vt munitum tibi uisum est oppidum?

Idem in Trinummo: Quid agit tua uxor? ut ualet?

Idem: Vt uidetur mulier? Responditur, non ædepol mala.

Horatius:

Vt ualet? ut meminit nostri? Ouidius de Ponto:

Cernis ut exiguum corrumpant otia corpus.

De Ut, pro quomodo, sed cum quadam admiratione interrogat.

Plautus in Captiuis: Vt sæpe summa ingenia in occulto latent?

Idem in Rudente: Vt afflictamur miserae?

Ibidem: Vides ne alteram illam ut fluctus eiecit foras?

Ibidem: Vt præ timore ingenua in undas concidit?

Ibidem: Vt te amplector libens?

Ibidem: Vt ego amo te mea Ampelisca? ut dulcis es?

Idem in Mercatore: Vt dissimulat malus?

Idem in Stichio: Vt ego te nunc conspicio libens? ut præ lætitia lacryme profiliunt mihi?

Cicero

Cicero pro Milone: Vt contempsit? ut pro nihilo putauit? Eidem: Cucus autem noster, ô rem miseram & incredibilem, ut totus iacet? Vergilius:

—Vt te fortissime Teucrum

Accipio, agnoscoq; libens? ut uerba parentis?

Idem in secundo Aeneidos:

—Vt te post multa tuorum

Funera, post uarios hominumq; orbisq; labores,

Defessi aspiciamus? Horatius:

Vt iuuat pastas oues uidere properantes domum?

Idem:

Vt semper gaudes illudcre rebus Humanis?

Idem in Odis:

Vt gaudet insitiua decerpens pira?

Vt, pro Licet, uel Posito, uel Dato, ut nunc loquimur.

Cæsar in Commentarijs: Ac iam ut omnia contra opinionem acciderent, tamen multo se plurimum nauibus posse perspiciabant.

Cicero Attico: Quis autem locus erit tutus, ut placatis utamur fluctibus?

Idem Bruto: Nos te tuumq; exercitum expectamus: sine quo, ut reliqua ex sententia succedant, uix satis liberi uidemur fore.

Idem de Oratore: Vt enim quæras omnia, quomodo Græci ineptum appellent, non reperies.

Idem pro Publio Quintio: Ad me uentum est, qui ut summa haberem cætera, temporis quidē certe uix satis habui, ut rem tantā, tot cōtrouersijs implicatā, possem cognoscere.

Idem pro lege Agraria: Etenim ut circumspiciamus omnia quæ populo grati atque iucunda sunt, nihil tam populare

z quàm

quàm pacem, quàm concordiam, quàm otium reperimus.
 Idem in Antonium: Quòd si pacis, id est, timoris nostri no-
 men audiuerit, ut non referat pedem, insistet certe.
 Idem in Philippicis: Legem illam appellare fas non est, et
 ut sit lex, non debemus illam Hircij legem putare.
 Cato de Re rustica: Non est in nostra potestate, sed in na-
 turæ, ut tamen multum sit in nobis.

Ouidius de Ponto:

Vt mihi dii faucant, quibus est manifestior ipse,
 Poena potest demì, culpa perennis erit.

Ibidem:

Luce minus decima dominam uenietis in urbem,
 Vt festinatum non faciatis iter. Idem:

Vt multum demas nostro de corpore curæ,
 Non minus exhausto, quod superabit, erit.

Idem in Epistolis:

Vt terram inuenias, quis eam tibi tradet habendam?
 In eisdem:

Vt pelago suadente etiam retinacula soluas,
 Multa tamen latus tristitia pontus habet.

Horatius in epistolis:

Multa sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Ex Brutio agro, qui ut o-
 mnis colerctur, exiguus tamen tanto alendo exercitui erat.
 Idem de bello Macedonico: Vt trium numero scriptorum
 parum fidei sit, magnam tamen uictoriam fuisse apparet.

Vt, pro sicut.

Cæsar in Commentarijs: Horum autoritate finitimi addu-
 cti, ut sunt Gallorum subita et repentina consilia, eadem
 de causa Trebeium Terrasidiumq; retinent.

Cicero ad Brutum: Habes ut breuissime potui genus iudicij.
 Idem

Idem de Senectute: Multæ etiã ut in homine Romano li-
 teræ erant.

Idem de Finibus: Pueri in quibus ut in speculis natura cer-
 nitur.

Idem in Bruto: Fuit ut temporibus illis luculentus, iuris ual-
 de peritus.

Ibidem: Erat cum literis Latinis, tum etiam Græcis ut tem-
 poribus illis, satis eruditus.

Titus Liuius ab Vrbe condita: Sacra publica, ut à Numæ
 erant instituta, facere.

Ibidem: Vt in tali tumultu portas inuadit.

Vt, pro utinam, execrando, uel optando.

Plautus in Persa: Vt istum dii deæq; perdant.

Idem in Mostell. Vt dii deæq; omnes me pessimis exëplis
 interficiãt, nisi ego illã interfecero sibi fameq; atq; gelu.

Tertius in Heautantimor. Vt te omnes quidẽ dii deæq;
 quantum est Syre, cum tuo isto inuento, cum que incepto
 perdant.

Idem in Adelphis: Vt Syre te cum tua monstratione ma-
 gnus perdat Iupiter.

Idem in Eunucho: Vt illum dii deæq; omnes senẽ perdant.

Vt, pro postquam.

Plautus in Stichor: Nam uiri nostri domo ut abierunt, hic
 tertius annus est.

Cicero in Anton. Est enim annus ut repulsam tulit.

Idem in Bruto: Nam ut illos de republica libros eadisti,
 nihil à te sanè postea accepimus.

Eidem: Vt ueni in Arpinum, cum ad me frater uenisset, in
 primis nobis sermo, isq; multus, de te fuit.

Eidem: Vt primum iudices cõfederunt, ualde disfidere bo-
 ni cõperunt.

Eidem: Vt ab urbe discessi, nullum intermissi diem, quin ali-
quid ad te literarum darem.

Idem Attico: Vt Athenas ad x. v. Calend. Quintiles uene-
ram, expectabam quartum diem Pompeium.

Ouidius de Ponto:

Nec quicquam ad nostras peruenit acerbius aures,
Vt sumus in Ponto, perueniatq; precor:

Ve.

Particula Ve, dici uix potest quanta cum uenustate et
gratia ponatur ab antiquis. Legendo tamen & medi-
tando melius consideratur. Disiunctiua enim coniunctio
est, ut id significet quod Aut.

Cicero Attico: Appius enim ad me ex itinere bis ter ue li-
teras miserat.

Eidem: Amici regis duo tres ue perdiuites sunt.

Idem in Antonium: Cæso uti Caius Pansa, Aulus Hirceius
consules, alter ambo ue defendant.

In eundem: Post hanc habitam cõcionem duabus tribus ue
horis hæ litera uenerunt.

In eundem: Vti Caius Pansa, Aulus Hirceius consules, alter
ambo ue rationem agri habeant.

In eundem: Quid cū decreuistis, ut cõsules alter ambo ue
ad bellum proficiscerentur?

**Sed eleganter geminata postponitur
negatiue.**

Cicero Lentulo: Peto à te, ut id à me ne ue in hoc, ne ue in
alijs quæras.

Idem in Oratore: Cõponere & struere uerba sua, ut ne ue
asper eorum cõcurfus, ne ue huic sit, sed quodammodo
coagmentatus & lenis.

Ibidem: Id assequemini, si uerba extrema cum consequen-
tibus

tibus primis ita iungetis, ut ne ue aspere concurrant, ne ue
uastius diducantur.

Vergilius in Georgicis:

Ne ue tibi ad solem uergant uineta cadentem,

Ne ue inter uites corylum fere: ne ue flagella

Summa pete.

Vsu uenire.

VSu uenire, uel Eucnire, id est quod accidere, cõtinge-
re. Sed aliquid contingere aut accidere semel aut ra-
ro potest, quod non sit consuetum uel in usu. Vsu autē ue-
nire, est id quod frequentius accidere. Modus est loquendi
Latino candore insignis.

Terentius in Phormione: Nec enim huiusmodi tibi unquã
usus uenit, ut consiliatæ malo.

Cicero App. Pulchro: Quod si quis me astutiorē fingit,
quid potest esse callidius, quam cum te absentē semper de-
fendærim: cum præsertim mihi usu uetiturum nõ arbitrær,
ut ego quoq; à te absens defendendus essem: nunc committe-
rem, ut in iure optimo me absentem deserere posses?

Idem Cassio: Videor enim cum potestate loqui & iocari,
nec tamen hoc usu uenit.

Idem in Oratore: Quid quod usu memoria patrum uenit?

Ibidem: Quod idem mihi spero usu esse uenturum in hac
disputatione, quod in dicendo solet, ut nulla expectetur or-
nata oratio.

Idem in Arte rhetorica: Idem in demonstratione solet usu
uenire.

Et in eadem: Aut si quod in quibusdã rebus hominibus ac-
cidit, id dicitur usu uenire.

Ibidem: Duodecimus locus est, per quē indignamur quod
nobis hoc primū acciderit, nec alicui unquã usu cucnerit.

Idem pro Cluentio: Hoc cuius usu uenire posse querebat.
Idem Attico: Nūc uenit idē usu mihi, quod tu tibi scribis.

Eidem: Credo igitur hunc me non amare, at ego me amabo, quod mihi pridem usu non uenit.

Idem de Finibus bonorum & mal. Sed cō credo quibusdā uenire usu, ut abhorreant à Latinis.

Idem in Tusculanis: Quod ijs sēpe usu uenit, qui cū acriter oculis deficientem solem intuerentur, aspectum omnino amitterent.

Idem pro Roscio Comædo: Quod item. nuper in Erotē Comædo usu uenit.

Idem pro P. Quintio: Nam quid homini potest turpius, quid uero miseriū aut acerbius usu uenire? quod tantū uenire dedecus?

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Idem usu mihi uenit in causa optima.

Idem in Verrē: Hoc enim solet usu uenire ijs, qui in agris redemerunt.

Varro libro secundo Rerum rusticarum: Id quod usu uenit Baberio equiti Romano.

Ibidem: Quod usu uenit, memoriæ mandandum.

Asconius Pædianus hoc suo iure declarat, cum dicit: usu uenisse, id est contigisse.

Vitruuius: Quod in multis ciuitatibus solet usu euenire.

Titus Linius ab Vrbe condita: Quod ad eam diem nunquam usu uenisset.

Valetudo infirma, Infirmitas ualetudinis.

Valetudo infirma, & Infirmitas ualetudinis, certo di cedi modo à doctis illius perfecti seculi dicitur: quod uno uerbo illiterati nō morbum, sed infirmitatem uocant.

Cicē

Cicero Tironi: Valetudinem istam infirmam (si me amas) noli uexare.

Eidem: Vix in ipsis tectis & oppidis frigus infirma ualetudine uitatur, nedum in mari.

Idem Marco Mario: Si te dolor aliquis corporis, aut infirmitas ualetudinis tuæ tenuit, quo minus ad ludos uenires: fortune magis tribuo, quàm sapientiæ tuæ.

Idem pro Aulo Cluentio: Cecidisse ex equo dicitur, & homo infirma ualetudine latus offendisse uehementer.

Idem pro eodem: Erat illo tempore infirma ualetudine Habitus.

Idem de Oratore: In eius infirmissima ualetudine, affecta q; iam etate.

Idem in Bruto: Nisi semper infirma, atq; etiam ægra ualetudine fuisset.

Idem de Legibus: Qui cū esset infirma ualetudine, hic etiam egit in literis.

Idem de Officijs: Propter infirmitatem ualetudinis nō potuit similis esse patri.

Paulus de mortis causa donationibus: Mortis causa donare licet, non tantum infirmæ ualetudinis causa, sed periculi etiam propinquæ mortis.

Firmus, & Infirmus.

Cicero Tironi: Te penitus rogo, ne tam longæ nauigationi & uie per hyemem nisi bene firmum committas.

Eidem: Ibi te ut firmum offendam mi Tiro effice.

Idem Attico: Sed hominem infirmum in uillam apertam, ac ne rudem quidem etiam nunc, inuitare nolui.

Eidem: Sed confido, si diligentiam quam institui tibi, adhibueris, cito te firmum fore.

Nota ut Firmum, non ita Infirmum dici: sed Infirma

ualetu

ualetudine, & Infirmus homo. Firmus autem homo nunquam dicitur, sed absolute Firmus. Firmus enim integrum, ualidum, robustum significat. Infirmus uero non ægroti, ut illiterati dicunt, sed imbecillum, de bilem.

Cicero in Academicis quæstionibus: Asideamus inquam, si uideatur: Jane istud est, inquit, sum enim admodum infirmus.

Vt ne.

Elegantissima particula hæc binæ, Vt ne, idem signant quod Ne particula sola. Sed dicendi modus, quo literatissimi illius felici seculi utebantur, pro ratione est.

Plautus: Nisi ut ne exurerem.

Idem in Aulularia: Vt ne abstulisse intelligam.

Idem in Mercatore: At ego expurgationem habebo, ut ne succenscat.

Idem in Asinaria: Licet laudem fortunam, tamen ut ne salutem culpam.

Terentius in Hecyra: Nempe ea causa, ut ne id fiat palam.

Idem in Eunuchus: Vleiscar, ut ne impune in nos illuseris.

Ibidem: Itaq; ut ne id uideam, misera huc effugi foras.

Idem in Andria: Vt ne pater per me stetisse credat.

Cicero Curioni: Petiui non ut decernatur aliquid noui, quod solet esse difficilius, sed ut ne quid noui decernatur.

Eidem: Sed tamen ita uelim, ut ne quid properes.

Idem pro Milone: Opera datur, ut iudicia ne fiant.

Ibidem: Si hic illi, ut ne sit impune.

Idem pro P. Sextio: Vt lex Helia, lex Fusia ne ualeret.

Idem in Verrum: Quid arbitramini Rheginos, qui tam ciues Romani sunt, uelle, ut ab ijs marmorca Venus illa ne auferatur? Quid Tarentinos, ut ne Europam in Tauro sedentem amittant?

Ibidem: Impetrant ut ne iurent.

Idem

Idem Lentulo: Non tam ut te impediret, quam ut ne quis propter exercitus cupiditatem, in Alexandriam uellet ire.

Idem pro Ligario: Nam quid agis aliud nisi ut occidatur? ut Romæ ne sit? ut domo careat?

Ibidem: Vt ne sine Staleno in concilium irent.

Idem pro Cluentio: Statuit tamen, nihil sibi in tantis iniurijs ac tanto scelere matris, grauius faciendum, quam ut illa matre ne uteretur.

Item pro T. Annio Milone: Nunquid igitur aliud in iudicium uenit, nisi uter utri insidias fecerit? profecto nihil: si hic illi, ut ne sit impune: si ille huic, tum nos scelere soluiamur.

Idem Thermo: Operam des quo ad fides tua patietur, ut socrus adolescentis rea ne fiat.

Idem ad Brutum: Quare omni studio à te mi Brute cōtendo, ut Cicronem meum ne dimittas.

Eidem: Vt eum à magistris ne abducam.

Idem Attico: Tantum igitur nostrum illud solenne seruumus, ut ne quem istuc euntem sine literis dimittamus.

Idem de Officijs: Modo hoc ita faciat, ut ne ipse de se bene existimās, seseq; diligens, hanc causam habeat ad iniuriam.

Idē de Arte rhetorica: Vt ne alterius defendendi causa hūc accusare, sed hūc accusandi causa defendere aliū uideatur.

Idem pro Cluentio: Me obsecrare coepit, ut ne sese lege defenderem.

Idem pro P. Quintio: Ita possideto, ut Quintio ius ne auferatur.

Idem qua populo gratias agit de redditu suo: At de me ut ne ualerent, semper senatus flagitauit.

Idem pro domo sua: Vt Marcus Tullius in ciuitate ne sit.

Ibid. Primum ut ne pœna capitis cū pecunia coniungatur.

z s Idem

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Ut ne plane illudamur ab accusatoribus.

Idem pro Rabirio Posthumo: Vos obsecro iudices: ut huic optimo uiro, quo nemo melior inquam fuit, nomen equitis Romani, & usuram huius lucis, & uestrum cōspectum ne eripiatis.

Idem pro L. Murana: Obsecro iudices, ut ne hominis miseri, & cum corporis morbo, tum animi dolore confecti, L. Muranae recentem gratulationem noua lamentatione obruatis.

Idem pro Gneo Rabir. Ut ne plura de pudicitia dicrem.

Idem pro Aulo Cæcinnæ: Secundo, ut ne cum tam improbo homine tertio, ut cum tam stulto haberet.

Varro in libro Rerum rusticarū: Ut ne plus quarta pars eximatur mellis.

Vitruuius: Ut ne plus pateant palmum.

Idem: Ut ab aquæ ui ne dissoluantur.

Titus Liuius de bello Macedonico: Id ut ne fiat, uno modo cauendum arbitror.

Modestinus de confirmando Tutore, l. Ut ne de cōfirmatis querentibus tutoribus relinquamus.

Venire in mentem illius temporis.

Negligendus non est hic quoq; dicendi modus, apud optimos auctores celebratus. Dicebant enim, Cum mihi in mentem uenit illius temporis: quem multi imitari neſcientes immutant, ut rudi ac uulgato modo dicant: Cum mihi illud tempus uenit in mentem.

Cicero Mario: Solet uenire in mentem illius temporis, quo proxime fuisset una.

Idem in Verrem: Cum illius temporis mihi uenit in mentem.

Ibid

Ibidem: Non dubito quin in tanto tuo periculo tuorum tibi scelerum ueniat in mentem.

Ibidem: Facite ut uobis triennij totius ueniat in mentem,

Ibidem: Venit enim mihi phani, loci, religionis illius in mentem.

Idem pro Publio Sylla: Sed cum mihi patriæ imaginis, cū uestrorum periculorum, cum huius urbis, cum illorū delubrorum atq; templorum, cum puerorū infantium, cum matronarum ac uirginum ueniebat in mentem.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Venit enim mihi in mentem oris tui.

Vel.

Quanta gratia & uenustate splendet hæc particula, Vel modo illo dicendi in libris perfecti illius seculi, ita abstrusa, ut data opera ab diuinis illis uiris occultata uideatur, quod rimantibus maiori, cum reperiretur, uoluptati esset. Non enim coniungit aliquid, disiungit, aut discernit, aut copulat, aut affirmat, ut aliqui dicunt. Sed id proprie significare uidetur, quod interrogantes dicimus: Quid tibi de hoc uidetur? aut quid nunc dices? Sed melius ista ex subiectis considerabuntur.

Plautus in Menæhmis: Vel hæc illæ, quæ pallio me comprehendere, obsecrauerunt, ut te hodie quasi pompam illæ præterducerem.

Ibidem: Dij uestram fidem, uel hic, qui nunc insanit, quam ualuit paulo prius?

Idem in Rudente: Vel papillæ cuiusmodi?

Terentius in Andria: Vel hoc quis non credat, qui te norit, abs te esse ortum?

Idem in Eunuchis: Vel rex semper maximis mihi gratias agebat, quicquid effeceram, alijs non item.

Idem

Idem in Heautontim. Vel me hæc deambulatio, quàm non laboriosa, ad languorem dedit?

Idem in Hecyra: Vel hic Pamphilus quoties iurabat Bacchidi, quàm sanctè, ut quiuis facile posset credere nūquam illa uiua ducturum? Vergilius:

Vel cum se pavidum contra mea iurgia fingit.

Horatius:

Vel mea cum scuis agitât fastidia uerbis.

CLARVS est eius particulae alius sensus, quo significatur Etiam.

Cicero ad Atticum: Ut uel perire maluerit, quàm perdere omnia.

Ad eundem: Occupationum mearum uel hoc signum erit, quòd epistola librarij manu est.

postquam

Usque dum.

Usque dum, hæc duæ particulae compositae, idem significant quod Usquequo, uel Quo ad. Abierunt tamen per incuriam à communi sermone fere in desuetudinem. Cicero in Verrem: Fatetur id, quod negari non potest, se priuatum hominem, prædonum duces uiuos atq; incolumes domi suæ, postquam Romam redierit, usq; dum per me licuerit, tenuisse.

Catullus: Hic me grauedo frigida, & frequens tussis quasauit, usq; dum in tuum sinum fugi.

Villa rudis, Terra rudis.

Villa rudis, Terra rudis, quid esset, pauci (ut opinor) aduerterunt. Est enim quæ prius proficissa non fuit, sed intacta, & (ut uulgò dicunt) noua.

Cicero Quinto fratri: In uillam apertam, ac ne rudè quidem ducere nolui.

Varro de Re rustica: Terram rudè profcindere oportet.

Ibid

Ibidem: illud quoq; multum interest, in rudi terra, an in ea seras, quæ quotannis sit obsita, quæ uocatur restibilis.

Ouidius in Metamor.

-Rudis indigestaq; moles.

Catullus in Argonautica:

Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten,

Quæ simul ac rostro uentosum proficiat æquor.

Vbiuis gentium, Quisquã gentiũ, Vbi sis gentiũ, Vbi terrarũ, Quid rerũ, &c.

Vnde quaq; patet, Latinitatem nil aliud esse quàm certum modum loquedi: Vbiuis gentium, Quisquã gentium, Vbi sis gentium, Vbi terrarũ, Aliquò terrarũ, Quoquò gentium, Vbi loci, Quid rerum, Quò locorum, & huiusmodi, præcipua sunt obseruatione dignissima.

Plautus in Merca. Vbinam est is homo gentium?

Ibidem: Minime gentium.

Ibidem: Nusquam gentium.

Ibidem: Illam quærere, quoquò hinc abducta est gentium.

Idem in Pseudolo: Neq; libellæ ulla spes sit usquã gentiũ.

Idem in Asinaria: Vnde gentium?

Idem in Aulularia: Neq; ligna ego usquam gentium præberi uidi pulchrius.

Idem in Mili. Conueniam illum ubiubi erit gentium.

Idem in Bacchidibus: Sequere hæc me. Respondeitur, quò gentium?

Idem in Asinaria: Perij ego oppidò, nisi Litanum inuenio iam, ubiubi est gentium?

Terentijs in Hecyra: Cui quando fuerat præstabilius ubiuis gentium etatem agere?

Ibidem: An quisquam gentium est æque miser?

Cicero in Catil. O dij immortales, ubinam gētium sumus?

Plau

Plautus in Amphitryone: Non ædcpol nunc ubi terrarum
sim scio.

Idem in Merc. Vbi loci res summa nostra publica?

Terentius in Phormione: Quoquò hinc asportabitur ter-
rarum, certum est prosequi aut perire.

Cicero Attico: Eist, mihi nihil erat propositū ad scriben-
dū, quia qd ageres, ubi terrarū esses, ne suspicabar quidē.
Ibid. Neq; adest isthic, neq; ubi terrarum sit scio.

Decius Brutus Bruto et Cassio: Fortune cedendū, ex Ita-
lia migrandū Rhodum, aut aliquò terrarum arbitror.

Cicero in Philippicis: Qui ubi terrarum sit, quid agat, ui-
uat deniq; an mortuus sit, quis aut scit, aut curat?

Ibidem: Vbicunq; terrarum sint, ibi est omne rei publi-
cæ præsidium.

Idem pro Rabirio Posthumo: Nunc uero quid agimus?
ubi terrarum sumus? Horatius:

Mitte sectari rosa quò locorum

Sera moretur.

Titus Liu. ab Vrbe condita: Quò terrarū uelint traiciāt.

Idem de bello Pun. Percontatur ubi terrarum esset.

Idem de bello Macedonico: Sc tacitos abire quò terrarum
possent, in animo habuisse.

Plaut. in Rudēte: Sed Grippus noster quid rerum gerit?

Catullus: Quid rerum geritis?

Plautus in Aulularia: Sed quid hoc clamoris oritur hic ex
proximo? Horatius:

Quid hoc ueneni scuit in præcordijs?

Vsq;

Prepositio vsq; observatione dignissima est. Coniun-
gitur enim plerunq; à perfectis illis cum alijs præpo-
sitionibus A, Ab, Ad, Ante, E, Ex. Interdum etiam cū ad-
uerbio,

uerbio, Pridie, Postridie, Dum, Istinc, magna cum uenu-
state. Quem dicendi modum qui non tenent, errorem aut
male Latinitatis esse, aut scripturæ peruersitatem putant.

Vsq; ad.

Cic. Attico: Ibi esse uolo usq; ad pridie Calend. Maias.

Ibidē: Nos in Formiano esse uolumus usq; ad pridie Non-
as Maias.

Eidem de Q. fratre: Nuntij nobis tristes nec uarij uene-
runt, ex ante dicm Nonarum Iunij, usq; ad pridie Calen-
das Septembris.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Vsq; ante dicm quintum
Calend. Maias. Ouidius in Metamorph.

Adusque

Decolor extremo quà cingitur India Gange.

Vsq; à, usq; ab.

Plautus in Rudente: Longe usq; à campis ultimis.

Idem in Trinummio: Vsq; ab stirpe.

Idem in Persa: Quas tu attulisti mihi ab hero meo usq; è
Persia.

Idem in Stichō: Vbi perpruriscamus usq; ex unguiculis.

Terentius: Ex Aethiopia est usq; hæc.

Cicero pro Aulo Cluentio: Comperi mulicrem quandam
Larino, atq; illam usq; à mari supero Romam proficisci
cum magno comitatu.

Idem in Verrē: Hoc illi nauigio ad omnes populi Roma-
ni hostes usq; ab Diano, quod in Hispania est, ad Sinopem
quæ in Ponto est, nauigauerunt.

Idem in Vatinium testem: Quod augures omnes usque à
Romulo decruerunt. Vergilius:

-Vsq; à proavis uetus ordinis ætas.

Idem.

-Siculo prospexit ab usq; Pachino.

Vsq;

Vsq; dum, id est donec.

Plautus in Menæh. Vsq; dum regnum obtinebit Iupiter.
Cicero pro P. Quintio: Iacet res in controuersijs isto calamniantie biennium usq; dum inueniretur.

Catullus:

Quæ tibi sine fine
Seruiat, usq; dum tremulum mouens
Caena tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.

Vsq; eo, id est, tandiu.

Cicero de Natura deorum: Vsq; eo premere earum capita mordicus, dum captum amitteret.
Idem pro Sexto Roscio Amcrino: Sed usq; eò quid arguas non habes.

Vsq; istinc.

Cicero Attico: Nosti sonitus nostros, tanti fuerunt, ut ego breuior sim, quod eos usq; istinc exauditos putem.

Vacuus à culpa, à periculo, à dolore.

Obseruandus est hic quoque dicendi modus, quo rari post felix illud doctorum seculum usi sunt: post quæ tempora mira paucitas bonarum literarum, & apud paucos resedit. Nam quotusquisq; est, qui postea non Vacuum culpa, Vacuum periculo, & Vacuum dolore, dicat? Antiqui autem illi Vacuum à culpa, Vacuum à periculo, & Vacuum à dolore, & huiusmodi addita præpositione dicebāt. Cicero in Verrem: Nam ipsa Messana, quæ situ, moenibus, portuq; ornata sit, ab ijs rebus quibus iste delictatur, sane uacua ac nuda est.

Idem Attico: Sin eris ab isto periculo uacuus.

Idem de Officijs: Adhibenda est uacuitas ab angoribus.

Idem

Idem de Finibus bonorum & malorum: Quod is locus ab omni turba id temporis uacuuus esset.

Idem Quinto fratri: Sin eris ab isto periculo uacuuus, ages scilicet, si quid agi posse de nobis putabis.

Idem de arte Rhetorica: Si animus à talibus factis uacuuus & integer esse dicetur.

Idem pro lege Manilia: Ita neq; hic locus uacuuus unquam ab ijs, qui nostram causam defenderent: & meus labor in priuatorum periculis caste, integreq; uersatus, ex uestro iudicio fructum amplissimum est consecutus.

Idem de Prouincijs consularibus: Nam quis hoc tempore non sentit omnia alia esse uobis uacua ab omni periculo, atq; etiam ab omni suspitione belli?

Idem pro Deiotaro: Sed tamen quicquid à bellis populi Romani uacabat, cum hominibus nostris consuetudines, amicitias, res, rationesq; iungebat.

Idem ad equites Romanos; Profecto istis hora nulla, eiecto M. Tullio, uacua à periculo.

Sallustius in Catilinar. Quod si quis etiam à culpa uacuuus, in amicitiam eius liber incidat, quotidiano usu atque illecebris facile par, similisq; cæteris efficiebatur.

Titus Lilius ab Vrbe condita: Ne quando à metu ac periculis uacarent.

Venire hæreditas.

Venire hæreditas, Latine dicitur id, quod multi dicunt, *excedat*
In hæreditatem succedere.

Cicero in Verrem: Cuius filia cum à propinquo hæreditas permagna uenisset.

Ibidem: Præsertim cum tibi illo ipso anno è Chelidone uenisset hæreditas.

Ibidem: Hic Verres hæreditatem sibi uenisse arbitratus

A est,

est, quod in eius regnum ac manus uenerat iste.

Ibidem: Quampridem sibi hæreditas uenisset, docet.

Ibidem: Omnibus ijs quibus hæreditas uenerit, cohæredem prætorem esse oportere.

Ibidem: Quid hæc hæreditas, quo prætore Dionis filio uenerat?

In eundem: Audiuit Dionem quendam Siculo permagnam uenisse hæreditatem. & paulo post: Huic hæreditas facile ad sextertium tricies uenit, testamentum propinqui sui Heraclij.

Ibidem: Se de hæreditate uelle cognoscere, quæ eius filio à propinquo homine Apollodoro Laphicone uenisset.

Idem in Philippi: Hæreditatem mihi negasti uenire.

Idem de arte Rhet. De hæreditate quæ uenit pupillo.

Idem pro L. Flacco: Tu Tite Vecti, si qua tibi in Africa uenerit hæreditas, usu amittas.

Ibidem: Quid, ab ingenuis mulieribus hæreditates lege non ueniunt?

Idem pro Aulo Cæcinnæ: Mihi credite, maior hæreditas uenit unicuique nostrum in iisdem bonis à iure & à legibus, quam ab ijs, à quibus illa ipsa bona relicta sunt.

Idem pro L. Flacco: Maximas audio tibi L. Luculle, qui de L. Flacco senectiam laturus es, pro tua eximia liberalitate, maximisque beneficijs in tuos, uenisse hæreditates.

Vicarius.

in confectione Vicarium cum esse, qui alicuius uices gerat planissimum est: ut quas ijs subdant autoritatibus palam fiet, quod multis absconditum in eo uocabulo fuerat. Est enim alio sensu Vicarius, seruus qui serui uices gerit. Ab eo, ut arbitror, postea in alios quoque uis uocabuli transfusa est. Plautus in Asinaria, ex persona Leonidæ serui: Mihi scio uicarium esse, neque esse seruum in heri ædibus, qui sit pluris quam

ris quam ille fiet.

Cicero in Verrem: Peculia omnium, uicarijque retinentur.

Horatius:

Sive uicarius est, qui seruo parat, ut est mos

Vester, ait, seu conseruus.

Paulus de noxialibus actionibus, lege, Si in re: Si seruus tuus nauem exercuerit, eiusque uicarius, seruus, & idem nauis in eadem nauis damnum dedit.

Idem de Manumissis, lege: Si peculium prælegatum est, & uicarius liber esse iussus sit.

Ulpianus de institutoria actione, lege, Sed & si: Si à seruo tuo operas uicarij eius conduxero.

Versum, Versus.

Quæ cum Versum, uel Versus, composita sunt, mirificam in Latinitate elegantiam obtinent: suntque uel præcipua obseruatione dignissima.

Quoquouersum ad uerbum, ad locum, id est, uersus quemcumque locum.

Cæsar in Commentarijs: Eius imperio classem quoquouersum dimittunt.

Ibidem: Quoquouersum quò pabulandi mihi adire posse uideantur.

Ibidem: Rates duplices quoquouersum pedibus xxx. è regione solis collocabat.

Cato de re Rustica: Pedes denos quoquouersum habebat.

Quaquaouersum, id est, per quemcumque locum.

Cæsar in Commentar. Legatos quaquaouersum dimittere.

Aliquaouersum, id est, uersus aliquem locum.

Plautus in Casina: Ego pol istam iam aliquaouersum re-

gulam dedero.

Aliò uersum, id est, uersus alium locum, uel per translationē, ob aliam causam.
Plautus in *Aulularia*: Atqui ego isthuc Anthrax aliò uersum dixeram.

Utroque uersum, id est, uersus utrunque.

Plautus in *Captiuis*: Utroq; uersum rectum est ingenium, ad te, atque ad illum.

Deorsum uersum, id est, uersus inferiorem locum.

Varro de *Lingua Latina*: Deorsum uersum ad singularia perueniunt.

Sursum uersum, id est, uersus superiorem locum.

Cicero in *Partitionibus oratorijs*: Et idem quasi sursum uersum utroque dicitur.

Idem de *Oratore*: Cum gradatim sursum uersum redditur.

Cato de *Re rustica*: Vites propages sulcos sursum uersum; quoad eius facere poteris, uites facito uti ducas.

Ibidem: Sursum uersum semper adducito.

Ibidem: Vicia dicta à uinciendo, quod item capreolos habet ut uitis, quibus sursum uersum serpit.

Paulus de *gradibus affinitatis, lege, Iurisconsultus*: Sursum uersum, uel deorsum uersum tendens. & subdit: Primo gradu cognationis sunt sursum uersum duo, pater & mater: deorsum uersum duo, filius & filia.

Deorsum uersum.

Terentius in *Adelphis*: Cluius deorsum uersum, hæc te precipitato.

Varro libro secundo rerum *Rusticarum*: Linulis deorsum uer

sum uersum pressis.

Uspiam.

Uspiam quasi scintilla quædam in oratione resurget, cum à recte considerantibus obseruatur. Nec quicquam meo iudicio magis sermonem illustrat, quam paruule hæ clausule, quæ à plerisque quoniam sunt omisse, illaudata eorum ac sordida surgit oratio. Loco huius particule Uspiam, multi incepte, in aliquo loco, dicunt.

Cicero Attico: Sed tamen hoc me ipse consolabar, quod non dubitabam, quin te ille aut Dyrhachij, aut in istis locis uspiam usus esset.

Eidem: Inde utrum consistere uspiam uelit, an mare transire, nescit.

Idem in *Academicis*: Sive est illa scripta uspiam, siue nusquam.

Vti frui, Dare legare, Dare præstare, Dari fieri, Esse bibere, Ire agere.

Duo uerba, eorumq; infinita, nulla copula coniuncta, sæpenumero apud antiquos reperiuntur, nulla ratione, sed solo modo loquendi. Vti frui, Dare legare, Dare præstare, Dari fieri, Esse bibere, Ire agere.

Vti frui.

Caius de *acquirendo rerum dominio, lege, Acquiritur*: Habet ius utendi fruendi.

Dare legare.

Iabolenus de *statu liberis, lege, Stichum*: Titio do lego.

Paulus ad *legem Falcidiam, lege prima*: Easq; res quibusque dare legare uolet.

Dare præstare.

Scauola de *statu liberis, lege, Stichus*: Iubeo det præstet filio & uxori meæ.

Dari fieri.

Idem de inofficioso testamento, lege Titia: Quæ supra dari fieri iussit, & dari fieri uolo.

Esse bibere.

Ulpianus de actionibus empti & uenditi, lege, Ex empto: Qui iumenta uendit, solet ita promittere, esse, bibere, ut oportet.

Ire agere.

Celsus de seruitutibus, lege, Si cui: Ire agere licebit.

Idem eodem titulo, lege per fundum: Qui plurium est, ius mihi esse eundi agendi potest.

Paulus eodem titulo, lege, Seruitutes: Per aream tuam in domum meam ire agere cessisti.

Idem eodem titulo. Si prius ius esset mihi ire agere.

Idem de aqua pluuiali arcenda, lege, Supra iter: Sed pontem quo possis ire agere, iure extruet.

F E C E R V N T: negotia tum forensia, tum domestica, quibus posteaquam Romam redij, ualde destineor ut non singula (ut par erat) accurate seduloq; regustauerim, & suo quanque rem loco disposuerim. Quare legètes quæ so, uitio mihi ne dent; si quid præter ordinem aut perperam notatum repererint.

Contendo & Remitto. / *af/sox ar ely*

antegredier
207 f. 101 f.
N On ab re, neque superuacancum putari aliquid elidit scribere de modis dicendi, quibus proferuntur uerba Intendo, siue Contendo, & Remitto, quæ contraria sunt; & Astringo siue Denso, ac Relaxo, quæ item diuersa sunt; & Contraho, ac Dilato, similiter contraria: quæ à diuersis diuerso quidem sensu accipiuntur. Quare qui tot in unum congestas auctoritates legerint, dubitare deinceps & uariare desistent. Primo de Intendo & Remitto.

Cicero

Cicero in Tusculanis: Ut onera cõtentis corporibus facilius feruunt, remissis opprimunt; simul me animus in cõtentione sua pressum depellit omnem ponderum, remissione autem sic urgetur, ut se nequeat extollere.

Idem in Oratore: Oculi sunt, quorum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hilaritate, motus an. morum significamus.

Titus Lilius ab urbe condita: Remisso fune quo suspensa erat, cataracta magno sonitu cecidit.

ap/ro/fer/um De Astringo & Relaxo. *af/sox carbapretas*

Cicero de Nat. deo. Ea; tum astringitur, tum relaxatur.

Ibidem: Quemadmodum autem reliquæ cibi propellantur, tum astringentibus se in cõstis, tum relaxatibus. hand sane difficile dictu est.

Idem Attico: Vellem suscepisses iuuenem regendum, pater enim nimium indulgens, quicquid ego astringi, relaxat.

Idem in Antonium: Neq; tamen uos urget mandatis pluribus: remittit aliquantum, & relaxat.

Vergilius:

Densat, erant quæ rara modo: & quæ densa, relaxat.

af/ro/fer/um De Contraho & Dilato. *af/sox carbapretas*

Cicero de Nat. deo. Partes quæ sunt infra quàm id deuoratur, dilatantur: quæ autem supra, contrahuntur.

Ibidem: Pulmones tum se contrahunt aspirantes, tum spiritum dilatant, ut frequenter ducatur cibus animalis.

Per translationem autem dicitur remittere & relaxare animum, hoc est, non semper curis intentum esse.

Cicero in Philippica 2. Tamen si modo homines sunt, interdum animis relaxantur.

Idem Bruto: Tantam spem attulerat explorata tua uictoria, ut omnium animi relaxati sint.

A 4 Idem

Idem de Legibus: Et cum remittit animos, tum contrahit.
Quod multi in scite quidem, & minus Latine dicunt
 Vsq̄ue nunc, Vsq̄ue tunc, Vsq̄ue ad id tempus: per se
 Et illi Romani sermonis parentes, Etiam nunc, Etiam tunc,
 uel Etiam num, Etiam tum dicebant. Quod quandoq; pre-
 ter supradicta, Adhuc, significat. Posterius (ut alia multa) in-
 uerterunt.

Etiam nunc.

Plautus in Aulularia: Abscede hinc etiam nunc, etiam obe.

Idem in Milite: Etiam nunc uale.

Idem in Asinaria: Etiam nunc dico, Periphanes Rhodius
 mercator duces absente hero, solus mihi talentum argenti
 soli adnumerauit.

Cæsar in Commentarijs: Atq; hortabatur, incerto nunc etiam
 exitu uictoriæ.

Cicero pro L. Murena: Homines tam ingeniosos per tot
 annos etiam nunc statuere non posse, utrum diem tertium
 dici oporteret.

Idem pro Sexto Roscio Amerino: Salui etiam nunc esse
 possumus.

Ibidem: Queritur etiam nunc, quis eum nuntium misisset.

Idem de Oratore: De materia loquor orationis etiam nunc,
 non de genere ipso dicendi.

Idem Attico: Vide quæso etiam nunc de testamento.

Eidem: Brutus erat in Veside etiam nunc.

Eidem: Etiam nunc si dubitas, fac ut sciamus.

Idem pro lege Agraria: In quibus ille etiam nunc bellum
 gerat.

Idem de Diuinatione: Ut mihi permirum uideatur quen-
 quam extare, qui etiam nunc credat ijs.

Idem in Verrem: Etiam nunc mihi expectare uidemini
 indices

iudices, quid deinde factum sit.

Idem de Arte rhetorica: De altera patris etiam nunc mor-
 tui uoluntas plurimum ualcat.

Idem pro Cluentio: Quo de homine nihil etiam nunc dice-
 re nobis est necesse.

Idem pro Tito Annio Milone: Cur tamē si metuitur etiam
 nunc Milo, non tam hoc quotidianum crimen timeamus?

Varro de Lingua Latina: Quod crepusculum dies etiam
 nunc sit, an iam nox, multis dubium.

Idem libro III. Rerum rusticarum: Cuius aues hospitales
 etiam nunc rustor.

Ibidem: Rustici etiam nunc quoq; uiam ueham appellant.

Publius Lentulus consulibus, prætoribus, tribunis plebis, se-
 natui, populo plebique Romana: Ut patientiam senatus &
 optimi cuiusq;, manere etiam nunc considerent.

Ouidius de Arte amandi:

Dum licet, & ueros etiam nunc editis annos.

Idem in maiori opere:

Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam
 Audeat.

T. Liuius de bello Punico: Quid est Hanno, inquit, etiam
 nunc pœnitet belli suscepti aduersus Romanos?

Etiamnum.

Plautus in Menæchmis: Ibo etiamnum.

Varro de Re rust. Cum etiamnum platanus nouella esset.

Etiam tum.

Terentius in Hecyra: Me educit foras, narratq; ut uirgo ab
 se integra etiam tum fiet.

Cicero de Oratore: Omnes etiam tum retinebant illum Pe-
 riclis succum.

Ibidem: Cum etiam tum in lecto Crassus esset.

Varro de Re rustic. Vineas ueteres iterum occare, & nouellas etiam tertio, si sint etiam tum glebæ.

Iam tum, Iam nunc, aliud certe est, significatq; id quod Ex tunc, Ex nunc inepte dicunt.

Cicero pro Aulo Licinio: Ita se iam tum gessisse pro ciuicis temporibus, quæ tu criminaris.

Idem in Verrem: Iam tum cum bello fugitiuorum tota Italia arderet.

Idem pro Cluentio: Qui omnes in iudicijs publicis iam tum florente Romano populo floruerunt.

Vergilius:

Iam tum religio pauidos terrebat agrestes.

Iam nunc.

Cicero de Diuin. Iam nunc mente & cogitatione perspicio, quæ tum studia hominum, qui concursus futuri sint.

Ibidem: Quæ cum cogito, iam nunc timeo.

Vergilius in Georgicis:

Et uotis iam nunc assuesce uocari.

Propertius:

Iam nunc me sacra Dianæ

Suscipere, & Veneri ponere uota iuuat.

Prudens, Imprudens legum.

Obseruandus est & hic dicendi modus, Prudens, Imprudens legum, & in legibus, iuris, &c.

Cicero de Arte rhetorica: Imprudentes legis cum exissent, uitulum immolauerunt.

Idem de Amic. Quia prudens esse in iure ciuili putabatur.

Habere quæstui, Habere honori, Habere prædæ, Habere uoluptati.

Habere quæstui, Habere honori, Habere prædæ, Habere uoluptati: modi dicendi elegantissimi non solum inter

intermissi, uerum etiam ueluti de industria omisi.

Cicero de Offic. Habere enim quæstui rem pub. non modo turpe est, sed sceleratum etiam & nefarium.

Sallustius in Iugurth. Sed incedunt per ora uestra magnificentæ, sacerdotia & consulatus, pars triumphos suos ostentantes, perinde quasi ea honori, non prædæ habeant.

Idem in eodem: Et alia, quæ cæteri miseras uocant, uoluptati habuisset.

Certum habere, Pro certo habere.

Certum habere, Pro certo habere, Certum scire, Certo scire, modi sunt loquendi candidissimi.

Cicero ad Atticum: Neque id ipsum tamen certum habeo.

Idem ad eundem: Quod queris quandiu, hic paucos dies, sed certum non habeo.

Idem Bruto: Neque munitur quicquam, quod pro certo haberemus.

Certum scire, Certo scire.

Cicero Bruto: Cum certum sciero, scribam ad te.

Idem eidem: Nostræ res meliore loco uidebantur. scripta enim ad te certo scio quæ gesta sint.

Ad rem pertinet, Ad rem facit.

Hoc ad rem pertinet, non pertinet: Hoc ad rem facit, non facit, quod est, non conuenit: modus est idem dicendi, quo iam parum aliqui utuntur, sed pro eo inscite dicunt: Hoc ad propositum facit, uel pertinet, aut, Ad propositum non facit, uel non pertinet.

Cic. in Epist. Et si quid ad rem pertinet, etiam locupletem.

Ouidius in Epistolis:

Ad talem formam non facit iste locus. Idem:

Non facit ad citharas barbiton ulla meas.

Julianus de uerbo. oblig. l. Eum: Qui nec ad rem pertinet.

Papin

Papinianus de conditionibus, l. Pater: Nec ad rem pertinet, si portionem filiorum siue substitutionis quæfisset.

Summum, Minimum.

Summum, Minimum: modo hoc loquendi significatur, quod illiterati dicunt, Ad maius, Ad minus.

Cicero Attico: Scias igitur fortasse cras, summum per diem. Varro de Re rustica: Ita fiunt omnium partes minimum octoginta una.

Ibidem: Harum genera minimum in binas species diuidi possunt.

T. Lilius de bello Maced. Cum tribus summum militibus.

Maximè omnium, Minimè omnium.

Quod in scitè dicunt, Plusquam omnes, Minusquam omnes: Maximè omnium, Minimè omnium, antiqui dicebant.

Cicero in Bruto: Qui maxime omnium nobilium Græcis literis studuit.

Idem de Orat. Quod quidem tu minime omnium ignoras.

Hoc me mouet.

Dicebant antiqui, Hoc me non mouet, uel Hoc me mouet, quando res aliqua non illi cordi erat: uel contrà, cum maxime urgebat aut premebat.

Cæsar Curioni: Neque illud me mouet, quod ij, qui à me dimissi sunt, discessisse se dicant.

Cicero Attico: Vnus Pompeius me mouet beneficio, non autoritate.

Paulus de usu & usufructu, l. Sempronius: Mouet me, quod dies legati huius siue fidei commissi cesserit.

Verba quædam modò neutra abso-

Obluta, modò actiua simplicia.

Obseruauit uerba nonnulla modò neutra absoluta, modò acti-

dò actiua simplicia in scriptis illorum perfectorum autorum uersari, quæ nõ ab re putauit (ut usui lectoribus essent) literis mandare.

Horatius:

- Comis garrere libellos. Idem:
- Huc appelle, trecentos inferis ohe. Idem:
- Nec mea sæuus iurgares. Idem:
- Fidis enim manare poetica mella Te solum. Idem:
- Syluas & uineta crepat mera. Idem:
- Si quid Stertinius ueri crepat. Idem:
- Et quæ pars quadret aceruum. Idem:
- Libenter hoc & omne militabitur bellum In tuæ spem gratiæ. Idem:
- Præterea ne nos titillet gloria, iure Iurando obstringam.

Cicero de Officijs: Hæc est grauium hominum atq; magnum, illa quasi assentatorum populi, multitudinis leuitatem & uoluptatem quasi titillantium.

Idem de Finibus bonorum & malorum: Si ea uoluptas esset, quæ quasi titillaret sensus.

Experiens uir.

Experiens uir, Arator experies, corrupto modo dicendi, id est, quod dicunt, Vir expertus, Arator expertus. Cicero pro Cluent. Aulus Aurius uir fortis & experiens. Idem in Verrem: Aliquis experiens arator.

Horatius:

Et decus, & pretium recte petit experiens uir.

Tangere de cælo.

Tangere de cælo, negare nemo audeat certo dicendi modo in Latinitatem introductum esse. Id enim significat

ficat quod peruersè dicunt Fulminare.
Cato de Re rustica: Si de cœlo uilla tacta fiet, de ea re uer-
ba diuina uti fiant procuret.

Vergilius:

De cœlo tactas memini prædicere quercus.

Dare promissa.

Dare promissa, est hic alius perelegans dicendi mo-
dus, distinctus ab eo quem antea notauimus, Facere pro-
missa. Nam hoc pro alio spondere, illud per se polliceri si-
gnificat.

Catullus:

At non hæc quondam blando promissa dedisti

Vergilius:

Non hæc Euandro de te promissa parenti

Discedens dederam.

In apertum proferre.

In apertum proferre, nil aliud, quàm (ut dicunt) In pu-
blicum uulgare. Sed modus antiquus dicendi obseruan-
dus est.

Cicero in Paradoxis: Hoc tamen opus ut in apertum pro-
feras, nihil postulo.

Horatius:

In apertum proferet ætas.

ADRIANI CARDINALIS

de sermone Latino, modisq;

Latine loquendi,

Finis.

ADRIANI CAR-

DINALIS S. CHRYSO-

goni, ad Ascanium Cardinalem

S. Viti Vicecancel-

larium,

VENATIO.

EI A surgite, nunquid excitauit
Dudum raucifono Diana cornu?
Actutum properate, iam parata est,
Et secum Ascanius suus paratur.
Venatoribus hac die est eundum,

Qua Salaria prospicit lacunas

Claras sulfure Tiburis superbi.

His dictis, iuuenum ruunt manipuli

De conclauibus omnibus frequentes.

Hic uenabula, cuspides abenas,

Acratas ualidasq; fert bipennes.

Ille hastilia, ferreas secures,

Cruda spicula Martis uniuersi.

Deducunt alij canum phalanges.

Latrantes abeunt simul molossi,

Mox indaginis unice sagaces.

Tollunt retia rara muliones.

Procedit dea prosequente magna

Cæcrua, chlamydem recincta pictam,

Ventilantibus aureis capillis.

Suras purpurei tegunt colburni,

Aurata ex humero sonat phætræ.

Iungit Ascanius suas cohortes

Solertissimus unus inter omnes.

Sublim

Sublimes Libycis equis uehuntur.

Aurora interca thorum relinquens,

Quadrigris roscis diem uehebat.

Ventum est ad iuga, deuiosq; salus:

Conuallis quibus obsidetur ingens.

Præterlabitur hanc, secatq; riuus

Rauco murmure, leuibus salebris,

Limo sordidus, hinc & inde ripas

Multa tectus arundine & palustri

Iunco, nec procul albicat salictum.

Dextra, qua uidet Hercules popellum,

Clui sylua latus tenet sinistri.

Floret perpetua, uireiq; iuxta

Vasta planities feracis agri.

Vi signum Ascanius dedit, repente

Sortiti iuuenes uices laborum,

Seruat quisq; sui locum negoti.

Hi uallant aditus, nemusq; cogunt.

Hi per inuia lustra musitantes

Vestigare feras docent catellos.

Extendunt alij plagas dolosas,

Dissonunt alij feros molossos.

Hic sub ilice, & ille sub uetusta

Quercu sternitur: hunc tegit supinum

Gravis uniperi uirentis umbra.

Densa sub platano & comis opaca,

Quæ de colle leui tumore surgit,

Diuæ & Ascanius simul recumbunt.

Omnes solliciti uidere, quænam

Ex tanto ueniat labore præda.

Eccè protinus horridus, feroxq;

Aper

Aper spumeus ore, dente frendens,

Volvens trux oculos modo huc, modo illuc,

Dorso horrentibus hispidisq; setis,

Callosa cute caute duriore,

Excitius canibus per antra fertur

Præceps, uulnificis utriq; rostris,

Stipatus grege mordicus petentum,

Aëres & latus omne lancinantum.

Accurrit deca, nec globus sinebat

Quicquam præter apri uidere rictum,

Deprompsit pharetra ilico sagittam,

Lunauitq; genu potenter arcum,

Et tacit. Volat illa quæ uideri

Rictus uix poterat, secansq; hiatus

Per præcordia labitur. Quis unquam

Vati crederet: ultimos recessus

Caude transibijt, solumq; fixit.

Procumbit quadrupes humi uolutus,

Tendens illa, calcibusq; frustra

Alternis uacuas lacescit auras.

Flumen sanguinis undat ex barathro

Vasti gutturis, hispidaq; cauda.

Dum spectant stupidi, feræq; magnos

Artus, grandia & aspera extimescunt

Ossa, & ingluuicem capacis alui:

Vmbrosi nemoris fugatus antro

Ceruus, cassibus expeditus ingens

Celsis cornibus arduus ruebat.

Septus puluereæ canum corona,

Saltu transilit unico paludem,

Ripaq; ulteriore adhuc ueretur

B

Vert

Vertens arboream subinde frontem,
 Dum certant properi canes natare
 Summis naribus & reslant hiantes.
 Volans Ascanius leui uercedo,
 Precatus Triuiae perenne numen,
 Inuadit iaculo, diuq; librans
 Iecit eminus, haesit impeditum
 Ferrum cornibus, ac solo reflexa,
 Nequicquam ante oculos pependit hasta.
 Fremens Ascanius rapit rotatq;
 Ensem fulmineum, absciditq; ab armis
 Cum ceruice caput: micat per herbam.

Hic corpus, caput hic, rubet cruore
 Interfusa palus: ruunt repente
 Venantes querula procacitate,
 Stratiq; obstupere mole cecruil.
 Ridens Delia, quid stupetis? inquit:
 Noster Ascanius minora nescit.

Clamor interea tumultuantum
 Circum retia uertit ora turbæ,
 Captam terribilem histricem fremebant,
 Quæ rostrum atq; pedes plagis ligata
 Spinis missilibus canes, uirosq;
 Arcebat procul, & fugabat omnes.
 Venator sibi quisq; consulebat.
 Multi sub clypeo arborum latebant,
 Multos obijce texerat crepido.
 Post carecta canes inane latrant.
 Densant spicula mutua: & uicissim
 Bellantum furit incruentus ardor.
 Nam spinæ nequeunt ferire tectos,

Et

Et tecti nequeunt feram ferire.
 Tanta duritie cutis rigebat,
 Crebris missilibus petita, nullis
 Interpuncta notis. Erat Sicamber
 Forte in tam celebri sodalitate,
 Audax praelia tanta qui cieret,
 Libs Cognomine, machinæ repertor
 Mirandæ, horrificæ, minacis, atræ,
 Qualem nec Steropes, nec ipse fertur,
 Pater Lemnius inferis cauernis
 Informasse Ioui, nec ulla in orbe
 Per tot secula cogitauit ætas.
 Nam truncum teretem æneum cauumq;
 Nitro, sulfure, puluere & saligni
 Carbonis replet usq; ad umbilicum,
 Includitq; pilam ex liquente plumbo,
 Superne tenuis oppido foramen
 Spirat: hinc iacit igneam fauillam,
 Histrix continuo forata fumat.
 Non sic fulminis impetus trifulci,
 Nec salarica sic rotata fertur,
 Sed nec sic Scythico sagitta neruo,
 Nec fundis Balcaribus lapillus.

Mox tanto intonuit fragore cœlum,
 Et tanto ingenuit tremore tellus,
 Ut quicquid caueis latebat usquam,
 Ferarum omne genus, feri leones,
 Auriti lepores, lupi uoraces,
 Et damæ timidi, uolatilesq;
 Cecruil, & caprcoli leues, fugacesq;
 Apri setigeri, dolisq; uulpes

B 2

Insignes

Insignes, ruere metu per agros.
 Vasta ut planitie nihil uideres
 Vsq̄quam præterea latent sub illis
 Arbusta omnia, & omnis herba pror̄sus.
 Canes interea modo has, modo illas
 Passim cædere, nec locus cadenti est.
 Denso in agmine stant, feruntq̄; morsus
 Inmotæ, super ambulant molōsi.
 Strage incredibili usq̄; sæuientes.
 Sæuitum nimis est, Diana clamat,
 Quò tandem ruitis? redite in orbem.
 Palantes, neq̄; enim expedit ferarum
 Omne funditus interire nomen.
 Sat nostro Ascanio datum, nice ultra
 Modestissimus omnium rogaret.
 Cornu personat aureo reducens
 Triumphalia castra, mox recensent
 Plenum sanguinis agmen interemptum;
 Nec tot millia computare possunt.
 Implent cæceda, conuehunt quadrigis,
 Pars gestant humeris, solo ue raptant,
 Hi sub ponderibus gemunt iniquis,
 Feruct mulio, corbuloq̄; feruet.
 Rus est non procul hinc penes sacellum
 Desertæ Cæceris loco remoto,
 Huc armenta, greges, canum labores,
 Et vastas nemorum ferunt ruinas.
 Hanc cuncti properant tenere metam,
 Hac tandem reduces simul quiescunt.
 Ruri subditus hortulus uirebat,
 Qualis Corytium senem bearet.

Et

Et qualem Hesperides uelint sorores.
 Hic inter uiolas, thymum, ligustrum,
 Narcissos, hyacinthinosq̄; flores
 Fons scatens uitreis aquis susurrat.
 Hunc pomaria tam beata cingunt,
 Ver ut perpetuum colant, & usq̄;
 Argutis auibus canora uernent.
 Regis Alcinoi fuisse credas.
 Patens area propter ima fontis
 Labra tenditur, hanc tegunt corymbis
 Pallentes hederæ, & rosas acanthi
 Flexo uimine textiles obumbrant,
 Lentæ lilia subligant genistæ.
 Sub his floribus apparatus mensa est,
 Instratusq̄; thorus tapete picto,
 Et Semyramia manu figuris
 Distincto uarijs super tapetum
 Albet mappula delicatioris
 Villi, barbaricis notata punctis.
 De mensis abacus nitens acernis
 Pandit uascula Mentoris uetusta,
 Priscorumq̄; toreumata aulicorum.
 Aetate & facie pares ministri,
 Nympharum Triviae chorum æmulantes,
 Expectant thalamo beatiore
 Diuam & Ascanium labore fessos:
 Pars sacris adolet focis penates.
 Et iam sol medium secabat axem
 Flammi omnipotentibus coruscans.
 Tandem numine prodeunt secundo.
 Felici omne, quicquid est ferarum,

B 3

MAGNO

Magno Pontifici dicant Iulo.
 Crines subtilibus rosis coronant,
 Vnguentis Megalensibus madentes.
 Custodit soleas puer relictas.
 Sponda se mediam locat Diana,
 Gemmis splendidulis decora uirgo:
 Post, multo Ascanius coruscus ostro.
 Flexo poplite cernuus minister,
 Dat summis digitis aquas odoras.
 Mox mantilia nympha subministrat.

Apponunt alij nouas figuras
 Extracta Cereris, Dryas catillum
 Fragrantem ambrosia gerit Diana.
 Post hanc siderei ferunt ephebi
 Lances ordine. Phasiana prima est.
 Stat Iunonis auis superba cauda.
 Phœnicopterus eminente lingua,
 Et crista Meleagrides rubenti,
 Et pluma niuci patent olores.
 Hinc albi iccur anseris tumbat.
 Hinc capo Cybeli dea dicatus.
 Perdices strue maxima ferebant,
 Et pulpæ melioris attagenes.
 At sturnos inopes, grues, palumbes,
 Cunctas cortis aues cocis relinquunt.
 Subuectant alij salariorum
 Quicquid ars potuit nouare lauti.
 At sarcimina dant uestustiora,
 Turget lactea suminis papilla,
 Campano petasone gloriantur,
 Vestino quoq; caseo intumescunt.

Non

Non lucanica, non tomacla desunt,
 Fracto uentre suis solo ex phalisco.
 Non dcest oxigarum: offula, minuta,
 Liba adorea, candida; q; pultes
 Conchis, glandia, spondyli, botelli,
 Nec mustacca lixula Sabine
 Cerebella auium, salaxq; bulbus,
 Nec iecuscula iusculis odora.
 Nec desunt patina omnium nepotum.
 Exquiruntur & omnibus popinis
 Pulmentaria uesca, quæ palatum
 Irritare saporibus putentur.
 Vincunt fercula cogitationem,
 Nec stylus meus explicet, nec usquam
 Maiore in pretio fuit culina.
 Nusquam prandia sumptuosiora,
 Triumphalia erant minora multo.
 Nemo pontificum dapes reponat,
 Aut coenis saliaribus laborect.
 Ponunt mox alij maris rapinas,
 Mullos Adriaci salis colonos,
 Murænas Siculis aquis natantes.
 Latum amplissima fert patella rhombum.
 Baiana ostræa, murices, luposq;
 Auratas, acipenseres, scarosq;
 Structoris manus erudita, raptim
 Cultello dirimit secatq; paruo.
 Dum cœnat, citharis comatulorum
 Et cantu uario, nouoq; plausu
 Valles undiq; concaue resultant.
 Et iam prima epulas quies tenebat,

B 4

Cum

Cum cellarius eligit ministros,
 Bacchi munera leta qui propinent.
 Hæc est amphora nectaris beati,
 Qua Latonia sola proluatur.
 Trullam hanc Ascanio dedere Galli
 Spumantem Bromio Parisiorum.
 Misce his tu cyathis Dryas falernum,
 Tu cape has pateras puer Caleni,
 Inger tu hos calices Opimiani,
 Vos Setina date his scyphis uetusta,
 At uos Cæcuba fundite hoc triente,
 Nomentum dedit hanc heri lagœnam,
 At Surrentum hodie cadum hunc picatum.
 Cupa hac conditur Adrianus humor.
 Priuernatia congio hoc Sagunti,
 Chium hoc urceolo sapit rotundo.
 Bio hæc seriola optimo redundat.
 Plena hæc aurea de fruto metreta est.
 Mulsum hæc cirnea dulcius recondit.
 Tum bellaria largiora ponunt
 Mense delicias deum secundæ,
 Electissima poma porriguntur.
 Inter quæ melimella principatum.
 Malorum facile omnium obinabant.
 Post petitia parua, Manliana,
 Tum spadonia, Græcula, Appiana
 Lanata, orbiculata Septiana.
 Dant pannucia serica et gemella.
 Ad hæc crustumijs pyris abundant,
 Succi plena tument falerna cista,
 Et longo pede Dolabelliana.

Pom

Pompeiana placent fauore Magni,
 Et testacea de colore testæ.
 Dant uoconia laurea, et uolema
 Ampullacea prominente collo,
 Nardina, et decumana grandiora.
 Hæc tum nomina repperit uetustas,
 Nunc seclum inspiens nouis ineptit.
 Adduntur cariotides mariscis,
 Et cydonia costanis recincta,
 Et tuber Libycis madens pruinis,
 Nux amygdala, pinea, atq; iuglans,
 Laxant castanæ suos echinos,
 Picenas quoq; porrigunt oliuas.
 Ollares etiam dabantur uuæ.
 Ponunt frigore gratiora rapa.
 Plura his et meliora, quæ silenter
 Redundantibus ingerit canistris,
 Miris munditijs secunda mensa.
 Exempta procul esuritione,
 Et mensis procul omnibus remotis,
 Sic est post epulum locuta uirgo:
 Ascani ducis optimi propago,
 Ingens purpurei decus senatus,
 Vides ut iaceant in orbe cuncta,
 Quæ mortalibus esse iam solebant
 Vitæ præsidium laboriosæ,
 Et quibus tenebris operata uirtus
 Passim calcibus improbis teratur.
 Quid primum querar, ordiar ue primum?
 Cum superstio deos putaret,
 Id quod quæsq; suus mouebat ardor,

B 3

Mund

Mundus artibus optimis scatebat.
 Postquam de Solyinis deus perustis
 Vera religionis imperator,
 Nostra numina uana dissipauit,
 Et totum pedibus subegit orbem,
 Apportans pereuntibus salutem,
 Ius, fas, ueridicas tulitq; leges,
 Et mores docuit bonos suoq;
 Culpas sanguine omnium expiauit,
 Ut clausum ad superos iter pateret,
 Fit mutatio numinum repente.
 Certatim properant, uolantq; cuncti,
 Et cultus auidi nouos adorant.
 Fasi unum coluere. Sed quod ille
 Ferre omnes uoluit, tulere pauci.
 Nec omnes capiunt, quod omnibus dat.
 Ut peruersa hominum, malignaq; est mens,
 Versa in segnitiam fides, & omnis
 In questum pietas, simul secuta.
 Miris illecebris placens uoluptas.
 Nunquam deliciae supinores,
 Nunquam auaritia altior charybdis.
 Quando ita ambitio negotiata est?
 Quando nequius, inquinatius ue
 Peccatum? Patet Ilias malorum
 Grandis, fons scelerum scaturientum.
 Vel gentes penitissimas reuisit,
 Quae uestro sine numine inolescunt,
 Bacchanturq; magis monente nullo.
 Tu uero genus inelytum senator
 Flamen aetherae Dialis aulae,

Quo respublica tota gloriatur.
 Cuius cardine sustinetur orbis,
 Ne mentis propriae inquilinus erres,
 Ab omni popularitate deces
 Diuinos animi auocare motus.
 Nec plebecula quid misella latret,
 Sed quam sit fragilis, caduca, fluxa,
 Et quam lubrica uita cogitare,
 Causas discere & aestimare rerum,
 Quidnam gigneris, unde, quo feraris.
 Spem longam reseces, uides in orbe
 Nihil perpetuo tenore uerti.
 Si fortuna facit pecuniosum,
 Nil remordeat esse liberalem.
 Scis quantum deceat potentiozem,
 Ut comi domus hospitalitate
 Ianuis bipatentibus fatiscat.
 Laus non ultima, displicere nulli,
 Praestare ingenuum, facillimumq;
 Verbis parcere contumeliosis,
 Seruorum meminisse, qui fideles
 Aduersis fuerint, malisq; rebus.
 Nouit Ascanius, quid ipsa dicam.
 Nec casus memorabimus peractos.
 Quis fratrem sine questibus reuellat,
 Ducem Insubria quem tremebat audax?
 Quis siccis poterit nepotem ocellis
 Regem Parthenopeium referre?
 Aerumnas tibi quis peculiare
 Monendo renouct? Satis superq;
 Deplorauimus ista, dum rucbant.

Et nunc sis quibus erutus ruinis,
 Et qui sis modo redditus, memento.
 Nec tam perditam, quam reperta cures,
 Perfer qualiacumq; non pigebit
 Tot pericula ferre, tot tulisse.
 Posses pluribus admonere, & ultra
 Quae poena maneant malos docere,
 Et quae praemia debeantur illis,
 Qui non corporeo obliui sepulcro,
 Perstringunt animi igneum uigorem,
 Nec terrae infodiunt datum talentum,
 Ni tibi ista domi elegantiora
 Nascerentur, & unicus deorum
 Vestris uatibus omnia explicasset.

Ad haec Aescanius refert: Diana
 Sylvarum & nemorum patrona uirgo,
 Seu Proserpina noctibus relucens,
 Seu Lucina, Hecate, uel alma Iuno,
 Dichyma, aut Triuia expetis uocari,
 Te quaecumq; mecum leuas laborem,
 Semper pectore conditam tenebo.
 Vesper interea exiens olympo,
 Nocturnis comitantibus tenebris,
 Mergensq; Oceano caput ruebat.
 Iamq; in faucibus atrij, ministri
 Paena ad litui sonum canentes,
 Expectant in equis heros ituros.

Lucum Delia fertur in propinquum,
 Densae Orcades hinc & hinc sequuntur.
 Stipant Aescanium suae cohortes,
 Ardentes animis redire in urbem.

FINIS.

PONTIFICIS ROM.

per Adrianum Cardinalem

S. Chrysogoni.

Vgusti memoranda dies uicesima se-
 xta,

Pontificem magna Roma dimisit Iu-
 lum,

Penes omni patrum & procerum co-
 mitante senatu.

Formello pius excepit Iordanus & uxor.

Moribus, ingenio, formaq; & nomine felix.

Postea lux Nepete antiquum, tum proxima Veios

Oscendit: mox per Cimini montemq; lacumq;

Tendimus insignem per balnea multa Viterbum.

Discordes bonus hic ciues pacauit Iulus.

Præbuit hinc celebrer mons dulcia uina Faliscus,

Detinuitq; diem. Veterem post uidimus urbem

Excelsæ rupi impositam sine mœnibus ullis.

Hic templum genitrici ingens, cui sculpta uetusto

Marmore stat facies, spirantq; in marmore uultus.

Carnaiola procul pons hinc sex millia distans,

Cyaneas transmittit aquas sparsasq; paludes

Per sata, per sylvas: ah quantum absumitur agri.

Plebis ad indomitæ castrum peruenimus, inde

Impositæ apparent Perusinis collibus arces:

Castellona lacus Trasimenus moenia cingit,

Hunc ratibus læti tranauimus, Insula lætos

Accipit hospitio, Pasianum allabimur, unde

Prospicimus campos Romanis osibus albos.

Seruat

Servat adhuc nomen locus: et de sanguine fuso
 Sanguineos campos Perusini nomine dicunt.
 Hic ubi commisso fallax certamine Pœnus
 Flaminiumq; ducem, Mauortiaq; arma subegit:
 Per colles, ripamq; lacus Coreclaua subimus
 Mœnia, oliuiferis tumulis lætissima rura:
 Vicina placuit patribus recubare sub ulmo,
 Hic simul occurrunt equitum, peditumq; cateruæ
 Urbinate duce, illo nec melior fuit alter,
 Nec pietate prior, sed nec præstantior armis:
 Tot dotes iuueni inuidit lapidosa podagra.
 His circumsepti legionibus, ordine longo
 Ingređimur Perusinam urbem, ciuilibus actam
 Eucrsumq; odijs, hanc tu, pater optime Iuli
 In placida tandem compositam pace relinquis.
 Non procul oppidulum est; Fractam cognomine dicunt,
 Annis obit muros cœno et graecolentibus undis.
 Huc ubi delati montes Eugubia tecta,
 Herentemq; iugis urbem superauimus, inde
 Perpetuos colles Cariani uillula findit,
 Villula munifico non aspernanda popello.
 Hos preteructis tumulos plebecula callem
 Quæ colit angustum, Cagli cognomine dicunt,
 Occurrit facie obducta, nam tabida fertur
 Insecisse lucis, celeri pede fugimus omnes.
 Hinc ad aquas Lanias perreximus, unde Actaurus
 Confusus Gauno Foruli spectacula præbet.
 Est operæ pretium uersu describere mirum
 Naturæ ludentis opus, stant uertice ad auras
 Hinc atq; hinc montes præerupti, flumine subter
 Secretis labente uijs, ut fumus ab imis

Surgat

Surgat aquis, lateq; fluant aspergine cautes,
 Rupis ad extremum læua ueniens ab urbe
 Porrigitur molis dorsum, quæ semita nulla,
 Nulli aditus quondam, nec erat uia peruia cuiquam.
 Cæsar inaccessam patefecit Titus, et illam
 Quantum acie possunt oculi seruare cauauit,
 Inscriptiq; fœres: et adhuc uestigia utrunq;
 Limen habet, scabro et fragili uix cognita topopho:
 Sunt soliti hac camera multi latitare latrones,
 Exceptosq; uiatores demergere in amnem.
 Repsinus est crypta, atq; angusta fauce uiritim
 In campos Vbalde tuos, hinc imus in urbem,
 Urbinum dixere patres tua regia tecta,
 Ardua quæ saxo colitur macerata uetusto.
 Hinc petitur, uicoq; breui succedimus, inde
 Scandimus excelsas nimboſa cacumina pennas
 Diue Marine tuas, tumidi hic subsidere montes
 Incipiunt, superoq; mari consternere litus
 Planiticem ingentem terris, opibusq; superbam,
 Gallia qua fluuio Rubicone comata pateſcit.
 Italia hic finis quondam, nunc omnia miscet
 Effera barbaries, antiquaq; nomina uerit.
 Saugnana uocant pinguiſſima rura coloni.
 Huc madidi multoq; luto fœſiq; uenimus.
 Progreſſi meliore uia, cœlo grauiore
 Cæſenam intramus, culices auertere somnos
 Omnibus, et uarijs uultus maculare figuris,
 Pompili, Liniq; forum diuertere cogunt:
 Terra ferax, populusq; ferox, ac cæde frequenti
 Terribilis, semperq; furens ciuilibus armis.
 Ut ter quinq; dies abierunt, Liuiæ tecta

Linquim

Linquimus, atq; iterum montes iubet ire per altos
Iulius, & castrum ad leuam iuga misere Cari.

Imus precipites per mille pericula rerum.

Turrigerasq; arces, rupes, & inhospita saxa.

Appenninicolæ accurrunt, usq; senatu

Reptantes genibus per humum, noua numina adorant.

Mudiana iacet uasto depressa barathro

Accola torrenti, truncis, salebrisq; fragoso:

Hanc terram pedibus cesso de monte ruentes

Prendimus, & placido curamus corpora somno.

Postera lux alios scopulos, cœloq; propinquas

Nubigenasq; Alpes aperit. Marradia uulgus

Saxa uocat, summum excipiunt magalia Iulum:

Inde Palatiolum statio opportuna labori

Hospitio lassos refouet: tum fluminis arcta

Prouchinur ripa tenui discrimine euntes.

Est locus extremis in montibus asper Hetruscis,

Hunc dictum perbibent à tusci Tusinianum:

Hoc quoq; delati, montes deuouimus omnes.

Orta dies, latos campos & amoena uirga,

Corneliq; forum, feliciaq; arua reducit.

Hic meus ortus habet sedes Papiensis auitas

Nobilis, & clarum genus alto à sanguine ducit.

Constitit hic pastor, dum prospicit omnia Iulus,

Et belli pacisq; simul dum pondera librat,

Consilioq; patrum rerum moderatur habenas.

Appulit interea Gallorum exercitus ingens,

Conscruitq; manum, & muros circumstetit armis

Felsina docta tuos: uolat impiger actus ab urbe

Nuntius: & Serram exactam pulsumq; tyrannum,

Excussumq; iugum patriæ cœruicibus affert:

Pontifi

Pontificem implorat seßis succurrere rebus,

Hoc oratores certatim ex urbe frequentes

Exposcunt, patriæq; patrem properare precantur,

Thura adolet Iulus templis, sacrisq; peractis

Tendit iter, gressum celerans, ubiq; propinquat.

Vrbs antiqua ingens Hetruscis regia quondam

Felsinatum Boijs fato irrumperibus impar,

Accepisse nouum fertur Boionia nomen.

Verum ubi sunt Boij Romano milite pulsî,

Barbaricæ excussit, cœpitq; Bononia dici.

Subditur ad Boream radicibus Appennini,

Planitie accliuu procumbens solis ad ortus,

Inter aquas Sapinæ & Rheni, quarum utraq; in urbem

Ducta, uehit uehitq; rates, pistrinaq; uersat.

Aemiliæ decus, & belli pacisq; patrona,

Diues opum uariarum, & nullius indiga cultus,

Musarum domus, atq; omnis nutricula iuris.

Iamq; dies aderat, mediumq; uehebat ad axem.

Omnia conspiciens Phœbeæ lampadis astrum.

Obsedere patres maioris limina portæ,

Qua modo Felsinæ pastor requieuerat æde:

Porticibusq; amplis expectant numen Iuli.

Tandem de thalano sella sublimis eburna,

Gestatusq; hominum scapulis, longo agmine prodit,

Cui trabea ex auro, gemmis, ostroq; coruscat:

Tempora conchyli fulgent redimita, tiara.

Progreditur procerum legio tua Felsina proles:

Aerataq; ruunt acies, clypeataq; circum

Agmina funduntur: placidos dat Curia gressus,

Aequati spatij omnes, & uestibus omnes,

Purpureisq; patres tecti capita alta galæris,

C

Obuia

Obuia quæq; oculis præstringunt numinis instar.
 Visendi studio effusi iuuenesq; senesq;
 Et matres pueriq; simul lecta omnia complent:
 Culminibusq; astant, portisq; & turribus hærent.
 Ut uero ad diui uenit penetralia Petri
 Iulius, aspersitq; patres in limine primo
 Rore leui: geminis manibus ueneratus ad aras
Effigies sacras, Grates quas possumus, inquit,
Accipe Christe deus, nam quæ sat digna queamus
Nunera? quas laudes humana uoce referres?
Tu nos incolumes per tot discrimina uectos,
Vrbe hac Felinea sine cæde & sanguine donas.
Da pater omnipotens, rerumq; æterna potestas,
Sic superos penetrare aditus, uerosq; triumphos,
Terreno uiuolucro exutos, uilijsq; subactis.
Hæc ubi supplicibus uotis orauit Iulius,
Quisq; domum properat, factosq; hic sine quiescit.

F I N I S.

I N D E X.

A Bdo	69	Ac	36
A Absesse	83	Accedere	77.70
A Absesse bidui	ibidem	Accepti tabula	27
A Abhinc	39	Acceptum referre	27
A Ab incunte ætate, adoleſcen		Accipere beneficium	64
tia	139	Accipere cladem	62
A Ab initio	87	Accipere conditionem	64
A Ablegare	33.35	Accipere detrimentũ	ibidẽ
A Absq;	146	Accipere dolorem	ibidem
A Abstinerẽ manus	240	Accipere iniuriam	63
		Accipere	

I N D E X.

Accipere plagam	62	Accidimus, Aedituus	19
Accipere uulnus	60	Aeque	42
Acquiescere	74	Aeque ac	41
Acta ætas	138	Aeque atq;	41
Acuere ferrum	88	Aeque quam	42
Acutum	ibidem	Aeque ut	42
Ad annum	220	Aequi boniq; facio	159
Ad diem	ibidem	Acs alienum	160
Adeo	52	Acs alienum, tuum, meum,	
Ades	133	patris & c.	160
Adeſſe	75	Aestimare capitis	145
Ad excẽplũ uel excẽplar	180	Aestimare litem	144
Ad extremum	88	Affecta ætas	138
Adherescere	76	Affectus	71
Adijcere oculum	85	Afferre manus	238
Adire	77	Afferre pedem	178
Adiungere	77	Agere ad præscriptum	89
Ad manum esse	236	Agere ætatem	140
Ad mouere manus	241	Agere iniuriarum	89
Ad pedes deſilire	296	Aggredi	77
Ad rem pertinet	279	Alienus	88
Adrepere	79	Alij genitui casus	35
Adſcribere	90	Aliorſum atq;	33
Ad tempus	343	Aliouerſum	372
Ad uerbum	84	Aliquouerſum	371
Aduerſaria	72	Aliter ac	37
Aduerſus animi ſententiam		Alius	32
	136	Alius atque	33
Adulta ætas	138	Allegare	53
Ad unum	84	Alter	45
Adificare nauem	132	Alter & alter	46

C 2 Altero

I N D E X.

Altero & uicesimo	49	Attribuere	65
Alter quisquam	255	Augusti dictio	19
Alterum & alterum	51	Autem	86
Alterum tantum	48	Barbarum	91
Amabo	68	Belle habere	92
Amat ut cum maxime	105	Bene acceptus	60
Anno	73	Bene audire	92
Amplius	56	Bene cadere	ibidem
Animaduerti	89	Bene mane	92
Animi causa	85	Bene multi	92
Animo presentii	90	Bene uertat	90
Anteuertere	284	Bis tanta	48
Applicare	78	Bona pars	92
Appositus, Appositus	87	Boni consule	93
A' primo, A' principio,	87	Bono esse	92
A' pueris, A' puero	191	Cadere bene, male &c.	91
Aquam herere quid	244	Cadere causa	108
Arbitratu meo	84	Capite aperto	95
Arteria	80	Capite obuoluto	ibidem
Aspicere	78	Capitis diminutio	122
Aspirare	70	Caput	94
Afferere manu	234	Caveor	104
Assequor	103	Cedere uita, cedere pat.	107
Assignare	64.84	Cedo	105
Assumo	335	Certo scire, Certū scire	379
Astringo	375	Certum habere	ibidem
At, Atat	81	Certus	106
Atque	36.158	Cethegi laus	6
Atque adeo	52	Codex accepti & expēsi	27
Attentare	348	Cohors	109
Attrectare	89	Commodum	104
		Comp	

I N D E X.

Comparatiuus cum ac, uel	Dare negotium	130
atque	36 Dare pignori	119
Condicere	105 Dare poenas	138
Conferre manus	238 Dare praestare	373
Conferre pedem	178 Dare promissa	382
Confertim	129.130 Dare se in pedes	130
Confertissimum	130 Dare se in uiam	ibidem
Confertum	129 Dare uitio	129
Confestim atq;	41 Dari fieri 373. De	100
Confestim quam	ibidem Declamo (forte rectius de-	
Confestim ut	ibidem clamito)	18
Confirmare	109 De die	243
Conscendere	100 Deducere	133
Consentire	105 Deferre	125
Consequor	103 Deferre seu tenere primas	
Contendo	374 301	
Contra ac	39 Degere aetate & uita	140
Contra atq;	39 Degitur uita	141
Contra quam	ibidem Deijcere oculos	119
Contraho	374 De meliore nota	131
Conturbare	98 De nocte	244
Corrumpere	101 Deorsum uersum	372
Crepare	109 Deponctia passiuu quomo-	
Crimini dare	118 do construuntur	117
Cum 95. Cur	314 Deprecandi modus diuer-	
Curae esse	133 sus	286
Dare auribus	131.341 Describere	126
Dare bibere, quam simplici	De sententia	136
uerbo dicatur	128 Desidere	317
Dare legare	373 Despero & desperor	333
Dare manus	339 Dicat quis	323

I N D E X.

Dicere causam	115	Edere ignem	152
Dicere diem	116	Edere iudicium	153
Dicere ius	117	Edere librum	152
Dicere legem	ibidem	Edere munus gladiatorum	
Dicere sententiam	117	ibidem	
Dicere testimoniū & testi-		Edere nomen	151
monia	112	Edere oracula	152
Dicet aliquis	119	Edere praelium	152
Differtum	129	Edere pugnam	ibidem
Digitum latum	349	Edere risus	153
Dij faciant	131	Edere scelus	151
Dij meliora	ibidem	Edere scriptum	152
Dilato	374	Edere signum	153
Diminuere	122	Edere sonos	161
Discedere à conditione	128	Edere spiritum	161
Disimilis ac	35	Edere stragem	ibidem
Disimilis atque	ibidem	E dignitate	205
Disimulare	132	Editissimum	153
Diutius	57	Edormire crapulam	141
Ducere sortem, uitam, spiri-		Efferre pedem	179
tum	118	Eodem exemplo	79
Dum expecto iunctum	120	Eo loci	194
Eatenus	307	E republica	205
Ec 147.	Ecce tibi	Es	133
Ecquid, ecquæ	147	Esse bibere	374
Edere	150	Esse curæ, uoluptati, solici-	
Edere animam	ibidem	tudini	133
Edere annos	152	Esse malo, esse bono	143
Edere cædem	153	Esse numero	ibidem
Edere clamorem	152	Est quod	153
Edere exempla	153	Etiam	158
Edere foetus	ibidem	Etiamnum	376

I N D E X.

Etiamnunc	ibidem	Facere argentariam	175
Etiamtum	ibidem	Facere autoritatem	171
Etiam tunc	ibidem	Facere cædem	176
Euelli ab euello, non euulsi		Facere castra	167
145		Facere coniecturam	371
Ex	110.112	Facere contumeliam	174
Exacta	133	Facere conuiuium	167
Exacta ætas	138	Facere copiam	171
Ex animo	137	Facere damnam	164
Exaudire	149	Facere delicias	164
Exscribere	126	Facere dolorē & lucrū	167
Excepto quod	144	Facere facinus	164
Excipere	155	Facere fidem	166
Excludi tempore	134	Facere finem	165
Execrandi modus	245	Facere flagitium	164
Exempli causa	86	Facere funus	176
Exhalare crapulam	142	Facere furtum	172
Exigere ætatem	141	Facere gratum	175
Exigere nomina	265	Facere heredes	177
Eximere	159	Facere imperata	176
Expensi tabula	27	Facere impetum	174
Expensum ferre	ibidem	Facere iniuriam	ibidem
Experiens uir	381	Facere insidias	176
Ex re tua	205	Facere iratum	164
Ex sententia	139	Facere iter	168
Extra	147	Facere iudicatum	176
Extra iocum	133	Facere iudicium	171
Extrahere diem	142	Facere iusta	ibidem
Extrahere iudicium	ibidem	Facere lucrum	ibidem
Ex usu	ibidem	Facere ludos	166
Extremum	18	Facere manum	175
Facere æs alienum	165	C 4	Facere

I N D E X.

Facere medicinam	171	dines	180
Facere mentionem	176	Fac uelle	161
Facere modos	175	Ferre	177
Facere naufragium	168	Ferre ad coelum	162
Facere nomina	264	Ferre in oculis	162
Facere officium	172	Firmus	359
Facere periculum	167	Fraus	181
Facere potestatem	175	Fruigi	163
Facere praelia	164	Gaudere in sinu	184
Facere praelium	175	Genor	104
Facere promissum	168	Generatim	183
Facere rem	172	Gentiles qui	122
Facere rem diuinam ibidem		Genus	338
Facere reum	176	Germanus	182
Facere sacrificium & sacra	164	Gratulari	184
		Grauate	184
Facere scriptum	166	Grauitas loci aut coeli	106
Facere sementem	177	Habco dictum, & habeo	
Facere stipendia	164	dicere	190
Facere sumptum	173	Habere bonū animum	209
Facere testamentum	165	Habere fidem	186
Facere turbas	169	Habere honorem et habere honores	185
Facere uellaturam	175	Habere honori	378
Facere uerbū & uerba	169	Habere iter	186
Facere uersus	173	Habere iudicium	378
Facere uindictam	176	Habere iudicium	378
Facere uitium	173	Habere rationē absentis	189
Facere uota	176	Habere rationem cum alio	
Facinoris crimen	179	quo	188
Facio 163. Fac esse	161	Habere senatum	186
Facpotuisse	161	Habere sermonem	186
Factus ad unguem, ad libi-			

I N D E X.

Habere uoluptati	378	Impedimento esse	133
Haberi numero	143	Impingere	195
Habitare in oculis	162	Importunus	213
Hactenus	307	Impressio	196
Harere aquam	244	Imprudens	378
Hoc ætatis	194	Imputo	64
Hoc me mouet	380	In apertum proferre	382
Homo adolefcens	186	Incidit mihi	201
Homo alienigena	188	Inde ab incunabilis	191
Homo Græcus	186	Inde à principio	192
Homo nouus	187	Indicta causa	116
Homo quisquam	253	In diem	216
Homo Romanus	187	Indolentia	18
Homo ualens	188	Indormire causæ	141
Hostis	128	In duos menses	218
Iacere ad pedes	201	Incunte ætate	139
Iã inde ab adolefcencia	192	Incunte uere, æstate, hyeme	
Iam inde ab initio	191	me	ibidem
Iã inde à certaminibus	192	Infantia	196
Iam inde à cunabilis	191	Inferre	178
Iam inde à principio ibidem		Infirmitas ualitudinis	358
Iam à pueris ibidem		Infirmus	359
Iam inde à teneris	192	Informare	207
Iam inde usq;	191	Ingrauescens ætas	139
Iam nunc	378	In hunc diem	215
Iam tum	ibidem	In hanc horam	ibidem
Id ætatis	193	In hunc annum	ibidem
Idem ac	44	Inijcere manus	240
Idem	ibidem	Inire consilium	199
Id temporis	193	Inire consilium	200
Ille alter	50	Inire epulas	ibidem

I N D E X.

Inire gratiam	197	Inter manus	233.235
Inire interregnum	200	Ioues tres	51
Inire numerum	ibidem	Ire agere	373
Inire pugna & præliū	199	Ire in alia omnia	221
Inire rationem	197	Ire in sententiam	ibidem
Inire urbem	199	Item	36.204
Initio	87	Item atq;	36
In loco	210	Item ut	ibidem
In manibus	233	Iterum	49
In manu	235	Iubco te bene ualere	209
In manum conuenire	211	Iurare cōceptis uerbis	195
In manus dare	235	Iurare in uerba	ibidem
In militem dare, in capita,		Iure tuo, meo	201
in naues	219	Iuxta ac	44
In morem	253	Iuxta atq;	ibidem
In partem atq;	43	Labes	231
In paucos dies	219	Latitiæ esse	133
In primam diem	ibidem	Læua & sinistra	232
In primam horam	ibidem	Lapide quadrato ædificare	
In quintum annum	ibidem		222
In re esse	205. Insanus	Lapide structili uel cæmen	
In singulos dies	217	titio ædificare	ibidem
Insolens	223	Latine loqui, quid	233
Instar	201	Latine loqui unde dictum	3
Instituere hortos, nauē, fun-		Latinitatem tempore Liiij	
dum, domum	203	& Vergilij obsolescere	
Integer	209	cœpisse	67.70.177
Integer animi	210	Legare	53.54
In tempus	245	Licet	228
Intentare mortem & ma-		Licet, absolute	229
nus	200	Limen superū, inferum	233
Interdū	260	Lingua	

I N D E X.

Lingua nuncupare	232	Mouet me	252
Loci & cœli grauitas	106	Multa nocte	243
Longe	225	Mulio	226
Lucro esse	133	Multo mane	92
Magnus numerus	249	Multus	244
Male acceptus	60.63	Nec caput, nec pedes ha-	
Male audire	92	bet	260
Male cadere	91	Ne ea res mihi sit fraudi	181
Male uertat	90	Ne longum faciam	258
Mancipes qui	187	Nemo	253
Manere in sententia	137	Nemo homo	ibidem
Maxime omnium	380	Nemo quisquam	253
Mea sententia	137	Nemo unus	254
Mecum facere	172	Nemo multis	258
Meditas	18	Ne'ue	356
Meis uerbis	248	Ne'ue hoc, ne'ue illud	262
Meo, reip. nomine	242	Ne plura	258
Meo, tuo, suo nomine	ibidem	Ne uiuam	262
Merito te amo	245	Nihil abest	347
Metuo ne non	255	Nihil ad Persium	259
Mihi aqua heret	244	Nihil est quod	153
Minime omnium	380	Nihil mihi longius	261
Minus 59. Miscere	128	Nihil potius	ibidem
Missum facere	251	Nihil propius	ibidem
Mittere sanguinem	245	Nobiscum facere	172
Mittere subsidio	134	Noctus	260
Modice	251	Nomen facere	263
Modicum	252	Nomina	265
Modus agri	249	Nō habeo quod accusem	261
Momentum	299	Non idem tibi & mihi	261
More maiorum	253	Non ita factus	180
		Non	

I N D E X.

Non item	204	Parum abest	347
Non iras	258	Paruo negotio	286
Non me impedit	252	Par ut	43
Nostra memoria	246	Patrum memoria	246
Noua uerba quæ	19	Pedem latum	349
Nullo negotio	258.286	Pedibus consequi	396
Numerus uini	250	Pedibus ire	296
Nunc erat	262	Peius odisse	298
Nunquid Romã uelis	259	Peius timere	ibidem
Ob	269	Per	230
Obire fundos	ibidem	Per id tempus	193
Obire prouinciam	ibidem	Perinde atque	43
Obire sacra	ibidem	Perinde quasi	ibidem
Obtinere prouinciam	268	Perinde ut	ibidem
Obtingere prouinciã	ibid.	Periurare	195
Offendere	271	Per manus	237
Officij causa	85	Perpetuare	275
Operam ludere	266	Perpetuus	273
Operæ	267	Perscribere	303
Opes	271	Percriptiones	ibidem
Opportune cadere	91	Percriptor	ibidem
Optimus maximus	272	Per tempus	343
Os	267	Pertinere	282
Paganus miles	298	Peruadere	289
Par ac	43	Petat quis	323
Par atque	ibidem	Pijissimus	18
Pariter ac	ibidem	Planum facere	293
Pariter atque	ibidem	Plena manu	290
Pariter ut	ibidem	Plus	58
Pars	287	Ponere in lucro	285
Participia noia effecta	297	Post homines natos	246
		Post	Post

I N D E X.

Post hominũ memor.	ibid.	Propius	288
Post tẽpus	344. Præ	Pro se quisq;	295
Præcipitata ætas	138	Pro tpe. p re. pro loco	286
Præcipito	283	Prouecta ætas	138
Præire uerba	292	Pro uirili	287
Præire uerbis uel uoce	292	Proxime	288
Præiudicare	279	Proxime atq;	42
Præ manibus	237	Proximus	281
Præ manu	ibidem	Prudens	378
Præscribo	291	Punctum	299
Præstare culpam, dolũ	275	Qua causa	317
Præsumere	335	Qua de Bruto	320
Præterea	290	Quadrare, Quadratũ	224
Præter sententiam	136	Quæ malum	313
Præuertere, Præuerti	284	Qua itineris	320
Primæ	301	Quam	66
Primas ferre	ibidem	Quam citissimẽ	321
Primo quoque die	345	Quam dudum.	311
Primo quoq; tempore	ibid.	Quam mox	ibidem
Primoribus digitis	295	Quamobrem	314
Primoribus labris	ibidem	Quam plurimus	320
Principio	87	Quampridem	311
Procumbere ad pedes et ad		Quam facere	172
genua	201	Quapropter	314
Prodere memoriæ	293	Quaquaversum	371
Pro eo atque	44	Quare	314
Profiteri	302	Quatenus	307
Proloquium	18	Quid est quod	153
Pronuntiatum	18	Quid faceret	305
Pro parte uirili	287	Quid illi faciam	304
Propinare	128	Quid illi fiet	ibidem
		Quid	Quid

I N D E X.

Quid quodd	312	Refecare ad uiuum	323
Quid rerum	365	Residere	317
Quid sit ætatis	194	Respectus	323
Quisquam	319	Respondere ad rogatū	322
Quisquam gentium	365	Retusum	88
Quisquam omnium	254	Roget aliquis	119
Quisquam unus	ibidem	Roget quis	323
Quiuis unus	ibidem	Ruderatiōe edificare	222
Quod inter nos liceat dice- re	309	Rudis terra	364
Quod pace tua fiat	ibidem	Saluere	209.338
Quod sciam	ibidem	Sarta testæ	342
Quod sine molestia tua fiat	ibidem	Satin' saluæ	342
ibidem		Sceleris crimen	179
Quod te oro	321	Scienter	337
Quo loci	194	Scribere mea manu, tua ma- nu	324
Quotannis	221	Scriptura	337
Quotus	305	Sectari	339
Quotusquisque	306	Secum facere	172
Quouersum	371	Secundum	337
Quousq; tandem	348	Secus ac	37
Rationem habere	188	Secus atq;	ibidem
Reccedere à conditionē	128	Secus quam	ibidem
Redire in gratiam	322	Semel	49
Referre in codicem seu tabu- las	72	Senecta ætas	138
Referre	177	Sententia desistere	137
Referium	129	Scruiare auribus	341
Relaxo	375	Sexcenti	329
Relinquere presidio	134	Sexcenta tanta	48
Remitto	374	Siccus	328
Renuntiare	322	Si dijs placet	341
			Simi

I N D E X.

Similis ac	35	Sursumuersum	372
Similis atq;	ibidem	Tabescere	347
Similiter ac	35	Tabulæ apud ueteres duæ	
Similiter atq;	ibidem	27	
Similiter ut	ibidem	Tam maxime	321
Singulis annis	221	Tandem aliquando	348
Solatio esse	133	Tangi de cœlo	381
Solicitudini esse	ibidem	Tantisper diu	348
Speciatim	183	Tantum abest	347
Species	338	Tempestat idonea	346
Spero & speror	333	Tempestiuū cōuiuium	345
Stare per me	331	Tempus	343
Statim atq;	41	Tendere iter	350
Statim quam	ibidem	Tendere manus	241
Statim ut	ibidem	Tentare	348
Stipendia facere	164	Tertia	124
Stomachari	329	Tollere manus	239
Studeo illam rem	325	Tollere pedes	350
Stultus	331	Transuersum unguem	349
Sub	340	Tria tanta	48
Sub manu	237	Tribuere	65
Subscribere	326	Vacuus à culpa	368
Subscriberes	328	Valitudo infirma	359
Subsidere	317	Vbi sis gentium	365
Summum	280	Vbiuis gentium	ibidem
Summo	336	Ve	365
Sumptui esse	133	Vcl	363
Suo tempore	345	Venire auxilio	134
Supra caput	330	Venire hereditas	369
Supersedere	331	Venire in mentem illius tem- poris	362
Suppetere	330		Verbi

I N D E X.

Verbi causa	85	Vsq;	346
Verbi gratia	ibidem	Vsq; à	ibidem
Veriloquium	18	Vsq; ab	ibidem
Vertere initio	118	Vsq; ad	ibidem
Vicarius	371	Vsq; à pueris	191
Vicinus	281	Vsq; dum	365.368
Villa rudis	364	Vsq; eo	368
Viueretatem	140	Vsq; isthinc	368
Vivitur vita	148	Vsui esse	134
Vna facere	172	Vsuuere	357
Vnus	255	Vt	350 & deinceps
Vnus aliquis	ibidem	Vterq;	295
Vnus & alter	46	Vt ne	360
Vno tempore	345	Vtfrui	373
Voluptati esse	133	Vtroqueuersum	372
Vspiam	373		

F I N I S.